

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

**Розвиток системи обліку,
аналізу та аудиту:
теорія, методологія, організація**

Тези доповідей учасників

**XV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ,
присвяченої пам'яті д. е. н., професора,
Заслуженого діяча науки і техніки України**

**ОЛЕКСІЯ СЕРГІЙОВИЧА БОРОДКІНА
(14.03.1930 – 15.03.2002)**

23 березня 2017 року

**Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ,
посвідчення № 644 від 25 жовтня 2016 р.**

Київ – НАСОА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

Редько О. Ю. – перший проректор з науково-педагогічної роботи,
д. е. н., професор

Члени редакційної колегії:

Теловата М. Т. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку, д. пед. н.,
професор;

Малюга Н. М. – завідувач кафедри теорії бухгалтерського обліку,
д. е. н., професор;

Каменська Т. О. – директор Національного центру обліку та аудиту;

Мотузка О. М. – завідувач редакційно-видавничого відділу, к. е. н.,
доцент

Телефон для довідок (044) 489-66-39

E-mail: kaf_bu@naso.edu.ua

Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація: Тези доповідей учасників XV Всеукраїнської студентської наукової конференції. – К. : ДП “Інформ.-аналіт. агентство”, 2017. – 313 с.

Тези доповідей учасників XV Всеукраїнської студентської наукової конференції містять результати пошукових досліджень студентів у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Зменшено втручання в обсяг та структуру матеріалів. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, наданої в рукописах, та залишає за собою право не поділяти поглядів авторів.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кафедру бухгалтерського обліку було утворено Інститутом статистики, обліку та аудиту в **1987 році**.

Першим завідувачем кафедри бухгалтерського обліку був призначений Заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор О. С. Бородкін.

Після смерті О. С. Бородкіна у 2002 р., з січня 2003 р. завідувачем кафедри було призначено д. е. н., професора Л. В. Нападовську, а з вересня 2003 року по 2013 обов'язки завідувача кафедри виконував д. е. н., доц. В. П. Пантелеєв, з вересня 2013 р. завідувачем кафедри бухгалтерського обліку призначено д. пед. н., професора М. Т. Теловату.

Створення кафедри бухгалтерського обліку було обумовлено необхідністю підготовки висококваліфікованих кадрів у економічній галузі, чому сприяв кадровий та інфраструктурний потенціал Національної академії статистики, обліку та аудиту (НАСОА).

Новий імпульс кафедра отримала, коли у 2004 р. було створено спеціалізовану вчену раду Д 26.87.001 з правом прийому до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора економічних наук та кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». З 2005 року відокремлено кафедру бухгалтерського обліку та аудиту; а із 2007 року на факультеті «Облік та аудит» затверджено три кафедри: теорії бухгалтерського обліку, бухгалтерського обліку та аудиту.

Кафедра бухгалтерського обліку НАСОА є **випусковою кафедрою**, вона організовує міжкафедральні семінари для обговорення та ухвалення дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора економічних наук та кандидата економічних наук, проводить круглі столи, практичні семінари, Всеукраїнську наукову конференцію для студентів і професорсько-викладацького складу НАСОА.

Кафедра бухгалтерського обліку входить до складу факультету обліку та аудиту НАСОА, є випусковою і здійснює професійну підготовку майбутніх фахівців за спеціальністю «Облік і аудит» за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр. Кафедра проводить ініціювання щодо

формування вибіркового дисциплін для формування навчальних планів за напрямом підготовки «Облік і аудит».

Висока професійність професорсько-викладацького складу кафедри є гарантом підготовки майбутніх фахівців вищої кваліфікації – творчих, неординарно-мислячих, націлених на майбутнє, здатних працювати в економічній галузі.

На кафедрі бухгалтерського обліку працюють: п'ять докторів наук (М. Т. Теловата, О. І. Пилипенко, В. П. Пантелеєв, Т. О. Каменська, О. А. Зоріна), чотири кандидата наук (Г. М. Курило, О. О. Ільченко, О. В. Петраковська, О. А. Юрченко) та один асистент (О. А. Свирида).

Викладачі кафедри мають значний практичний досвід роботи та наукові здобутки, які використовуються у викладацькій роботі, а також при керуванні науково-дослідницькою роботою студентів, виконанні навчально-методичної роботи тощо.

На кафедрі викладається понад двадцять навчальних дисциплін для студентів усіх факультетів академії.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно підвищує свою кваліфікацію, удосконалює методику викладання та впроваджує в навчальний процес інноваційні навчальні технології. Згідно з тематичним планом науково-дослідницької роботи на кафедрі бухгалтерського обліку в межах робочого часу викладачів виконується тема: ***«Розвиток організації і методології бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації: досвід, проблеми, перспективи»***.

Щорічно під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри проводиться наукова та студентська конференції, які присвячені пам'яті д. е. н., професора, Заслуженого діяча науки і техніки України О. С. Бородкіна.

За багаторічну плідну роботу та виховання студентської молоді завідувач кафедри, професор М. Т. Теловата нагороджена: Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Подякою Київського міського голови, Грамотою Солом'янської районної державної адміністрації у м. Києві і знаком Пошани.

За високі досягнення при виконанні завдань покладених на органи державної статистики, професор В. П. Пантелеєв нагороджений Почесною грамотою державної служби статистики України.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

БАРАНЕНКО І. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	12
БОБИР І. О.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ НА ЗБУТ	17
БОНДАРЕНКО Н. Б.	СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ, ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	20
БУТЕНКО Ж. Я.	СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ВИТРАТ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	27
ВАЩЕНКО Л. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ	32
ВАРИЛЕНКО В. В.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НЕПРЯМИХ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ	35
ВІВЧАРУК Л. П.	УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА	38
ВОДЗІНСЬКИЙ В. В.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	41
ВОЙТЕНКО Н. В.	ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ	48
ГАРКАВЕНКО Г. В.	РОЛЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ	53
ГЕДЕЙЧУК І. В.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ТОВАРІВ	56

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

ГЕРАСЬКІНА Л. О.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КРЕДИТ»	61
ГОДА О. М.	ПРОБЛЕМА ДОСТОВІРНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	65
ГОРБОНОС О. Г.	УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА	69
ГУЦУЛЮК О. М.	СУЧАСНІ ЗМІНИ В ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА МСФЗ	72
ДМИТРИШИНА О. Р.	АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В УКРАЇНІ	76
ДМИТРІВ І. П.	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	82
ДРАНІКОВА А. О.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ	86
КАЛОША В. В.	«ВИТРАТИ» ТА «ЗАТРАТИ»: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ	90
КЛІЩЕВСЬКА О. В.	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	92
КОВБАСКО К. А.	ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	95
КОСТЯНА І. О.	ЗАПАСИ: УТОЧНЕННЯ СУТНОСТІ	99
KORZHENKO O.	FORMATION AND FEATURES OF AUSTRIAN MANAGERIAL ACCOUNTING AS A COUNTRY-MEMBER OF EU	102
КУЗЬМІЧ С. Ю.	ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ	105
ЛЕМЕШ Д. В.	ЦІЛЬОВЕ ФІНАНСУВАННЯ У КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ	109

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

ЛОЗОЦЬКА К. С.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	111
МАТЕЙЧУК Ю. К.	РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ	116
МЕЛЬНИК Ю. В.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ЗІ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ПРОДУКТУ	122
МОРОЗ М. Е.	СИСТЕМА РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ	126
НЕЧИТАЙЛО Т. В.	ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	129
ОЛІЙНИК О. М.	ПИТАННЯ УНІФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	132
ПАВЛИК Я. Г.	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ БАНКУ	138
ПАРХОМЕНКО В. Ю.	НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ (ЗНОСУ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ МЕТОДІВ	141
ПЕРЕСАДА К. Ю.	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗБУТОВИХ ВИТРАТ	145
ПУКІВСЬКА Д. М.	КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТІВ БАНКУ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ	150
РЕКА Ю. Ю.	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ	153
РОЗНАУ А. І.	ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	157
САВЧЕНКО Ю. О.	ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	160

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

САХНО А. В.	ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ЗОБОВ'ЯЗАНЬ» В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	164
САХНО А. Л.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ	169
СТЕПАНЕНКО К. О.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ БАНКУ	174
ТИМОШЕНКО А. О.	ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ	181
ТКАЧЕНКО Т. А.	МАТЕМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ «БАТЬКА» БУХГАЛТЕРІЇ	184
ТКАЧУК М. С.	ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА	188
ТОМІЛЕЦЬ А. В.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЇЇ АНАЛІЗ ТА АУДИТ	191
ТОПОЛЬНИК Л. О.	ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	193
ШАБЕЛЬНА Н. А.	ОБЛІК ТА АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	199
ШЕВЧУК В. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	202

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

БОГАТИР Н. В.	ОСОБЛИВОСТІ ЗВІТНОСТІ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	206
ВАРЧЕНКО О. О.	РОЛЬ І МІСЦЕ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	211
КИСЕЛЬОВА К. С.	КОНСОЛІДОВАНА ТА ЗВЕДЕНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: ТОТОЖНІСТЬ ЧИ РІЗНОВИД	214
ЛИСЕНКО К. В.	ЯКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	218
ОСАДЧУК А. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ	221
ПРИЙМАК Р. Б.	ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	226
ЧУШАК І. П.	УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	231
ШЕВЧУК О. В.	МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	234

СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ІЛЬЧЕНКО О. О.	РОЛЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В РЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	239
ЛЕБЕДЄВА В. В.	ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ЄСВ ТА ЙОГО БЮДЖЕТУВАННЯ	243
НЕРОДА К. І.	ОБЛІК ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА: НОВАЦІЇ ПОДАТКОГО ЗАКОНОДАВСТВА	248

ПІСНИЙ А. В.	ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ВИГЛЯДІ ДОДАТКОВОГО БЛАГА	253
--------------	---	-----

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

АНДРУСІВ Н. І.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	258
БИХКАЛО В. В.	ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	260
ЗАБІЯКА Б. Ф.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	263
ПІДВИСОЦЬКА О. І.	ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ	267
ПОПОВА Я. В.	МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ	271
РЕДЬКО М. О.	ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ	274

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

БУРЯК Ю. М.	РОЗРОБКА ЗАВДАНЬ ДЛЯ АНАЛІЗУ КАСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	277
ДУДОЛАДОВА К. М.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІ РИНКИ	280
КАПЛЮК Р. С.	ОСНОВНІ НАПРЯМКИ АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	284

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

КОЛЯДА А. М.	НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	288
МАКЯН Т. С.	МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	290
МАЛАХОВА О. О.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ РЕЗЕРВНОГО КАПІТАЛУ	293
СЛЮСАР В. О.	УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	296
ЧЕПУР М. О.	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	300
ЯРОЦЬКИЙ В. В.	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	303

СЕКЦІЯ 6. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ, ФІНАНСАХ ТА СТАТИСТИЦІ

ЧУБЕНКО Н. А.	ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ КАСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	307
---------------	---	-----

СЕКЦІЯ 7. РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ЄВРОПІ ТА СВІТІ

OKUNSKA M.	HIGHER EDUCATION SYSTEM IN POLAND	311
------------	-----------------------------------	-----

СЕКЦІЯ 1.
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ЯК НАУКИ

І. І. Бараненко,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. І. Пилипенко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ**

Постановка наукової проблеми та її значення. З огляду на необхідність розвитку економіки України слід визначити шляхи оптимізації виробничої діяльності, для здійснення якої підприємства використовують виробничі запаси.

Виробничі запаси займають важливе місце у складі майна підприємства, їм належить частка у структурі витрат, оскільки виробничі запаси є основною складовою при формуванні собівартості готової продукції. Враховуючи вищезазначене підприємства особливу увагу приділяють ефективності використання обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів.

Для забезпечення підприємства виробничими запасами та раціонального їх використання необхідно вживати комплекс заходів щодо їх виявлення, кількісного вимірювання та реалізації. Для цього необхідно здійснювати систематичний облік і аудит, якісний аналіз рівня та динаміки забезпеченості, а також ефективності використання виробничих запасів. В цьому полягає актуальність теми проведеного дослідження.

Актуальність теми дослідження. Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність та використання значної кількості виробничих запасів.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Реформування чинної нині системи обліку та впровадження вітчизняних стандартів призвели до суттєвих змін у методиці та організації облікового процесу виробничих запасів, підприємства отримали значні можливості у виборі правил ведення облікової політики у відповідності до специфіки виробництва.

Однак необхідно посилити аналітичність та оперативність отримання облікової інформації про рух виробничих запасів з метою ефективного управління виробничо-фінансовою діяльністю підприємства.

Метою дослідження є удосконалення нової системи організації та ведення обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів. Для поставленої мети маємо вирішити такі завдання:

- дослідити теоретичні аспекти сутності виробничих запасів;
- визначити класифікацію виробничих запасів підприємства;
- деталізувати документальне оформлення операцій з використання виробничих запасів на підприємстві;
- визначити можливі напрями удосконалення обліку аналізу та аудиту виробничих запасів;

Значний внесок у дослідження організації та методики обліку, аналізу та аудиту запасів зробили такі вчені як В. Шевчук, В. Пантелеєв, І. Пилипенко, О. Лишиленко, Д. Міддлтон, Ф. Бутинець, О. Петрик, В. Рудницький та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різноманітність форм власності в період ринкової економіки, розширення прав підприємства в управлінні економікою, галузеві можливості виробництва потребують альтернативних і водночас конкретних підходів при дослідженні певних питань організації та ведення обліку виробничих запасів.

У підприємств тепер з'явилася можливість вибору різних способів організації обліку придбання запасів, відображення вартості матеріалів, виявлення відхилень фактичної собівартості матеріальних цінностей від облікових цін і їх наступного розподілу між витраченими у виробництві матеріалами та їх залишками на складах. У різних літературних джерелах можна знайти різне трактування поняття виробничих запасів.

Так, П(С)БО 9 «Запаси» дає таке визначення запасів: це активи, які:

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

На підприємстві використовується велика кількість різноманітних товарно-матеріальних цінностей. Вони використовуються у виробництві по-різному. Одні з них повністю споживаються у виробництві, інші – змінюють лише свою форму, входять до складу виробу без будь-яких змін або ж сприяють виготовленню продукції і не включаються в її масу або хімічний склад. Тому важливим моментом в організації обліку виробничих запасів є їх класифікація.

В П(С)БО 9 для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів;
- готову продукцію, що виготовлена на даному підприємстві, призначена для продажу і відповідає певним технічним та якісним характеристикам, передбаченими договором або іншим нормативно-правовим актом;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;
- молодняк тварин і тварини на вигодівлі, продукцію сільського і лісового господарства.

Для підприємств виробничі запаси – один із найбільш важливих активів, які знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва. Отже, виробничі

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

запаси є основною складовою доходу від реалізації готової продукції і, відповідно, прибутку підприємства, на що й спрямована вся діяльність підприємства. Тому найбільш проблематичним моментом для підприємства є оцінка вибуття запасів.

Згідно з П(С)БО 9 при відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним із таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- нормативних витрат;
- ціни продажу [1].

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів. Метод ідентифікованої собівартості застосовується для запасів, які:

- відпускаються для спеціальних запасів і проектів;
- не є взаємозамінними.

Іншими словами, цей метод підприємство може використовувати у випадку, якщо воно точно знає, які запаси у нього вибули у виробництво, а які знаходяться на складі, щоб можна було чітко ідентифікувати запаси, що знаходяться на підприємстві.

Ф. Ф. Бутинець вважає, що запаси – це придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшому переробленню на підприємстві. Це об'єкти, які призначені для продажу або обміну на інші товарно-матеріальні цінності. Вони формують запаси торговельних підприємств. Також він додає, що виробничі запаси – це предмети, на які спрямована праця людини з метою отримання готової продукції. На відміну від засобів праці, що зберігають у виробничому процесі свою форму і переносять вартість на продукцію поступово, предмети праці споживаються повністю і повністю переносять свою вартість на цей продукт і замінюються після кожного виробничого циклу [2].

Ф. Ф. Бутинець класифікує виробничі запаси підприємства за трьома основними ознаками, наведеними в таблиці [3].

Класифікація запасів

№ з/п	Ознаки групування	Вид запасів
1.	Призначені для реалізації в умовах звичайної діяльності	Готова продукція, товари
2.	Знаходяться в процесі виробництва з метою виробництва готової продукції	Незавершене виробництво, напівфабрикати, брак у виробництві
3.	Призначені для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг, а також управління підприємством	Виробничі запаси, МШП

Висновки. Запаси займають особливе місце у складі майна підприємства, вони призначені для виробництва товарів і послуг або для перепродажу протягом короткого періоду часу і належать до складу оборотних активів, оскільки можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу, тому правильна організація обліку запасів є важливою передумовою раціонального їх використання.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затверджене Наказом Мініну від 20.10.1999 року № 246.
2. Бухгалтерський словник / Міністерство освіти і науки України, за ред. Ф. Ф. Бутинець. – Ж.: 2001. – 250 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : [підр. для студ. спец. «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець. – 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир : ПП «Рута», 2002. – 592 с.

І. О. Бобир,
VI курс, ОА 15.15/1
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. І. Пилипенко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ НА ЗБУТ

Актуальність проблеми. В умовах ринкової економіки процес збуту продукції займає особливе місце в діяльності кожного підприємства, адже насамперед від того, як здійснюється цей процес, залежить його фінансовий результат. Збут продукції є важливою, хоч і завершальною стадією кругообігу капіталу. Без ефективного збуту продукції немає перспектив на закупівлю підприємством запасів, виробництво, вкладання інвестицій. Витрати на збут продукції належать до витрат, що входять до повної собівартості продукції, яка реалізовується підприємством.

Стан розроблення проблеми. Питання, пов'язані з проблемами обліку та аудиту витрат на збут, висвітлювали в працях вітчизняні й зарубіжні вчені-економісти: Ф. Бутинець, І. Дмитренко, В. Єфименко, Т. Каменська, М. Корінько, М. Кужельний, В. Мурашка, Н. Проскуріна, О. Редько, Л. Сук, В. Савченко, В. Сопко, М. Теловата, В. Шевчук, О. Шевчук, Д. Блейк, Б. Нідлза, В. Палій, Е. Хендерксен, Ч. Хонгрэн. Проте питання обліку витрат на збут підприємства залишаються невирішеними.

Результати та методи їх отримання дослідження. Витрати на збут є одним із ключових об'єктів бухгалтерського обліку, оскільки їх розмір впливає на витрати підприємства та на величину фінансового результату. Тому отримання достовірної та своєчасної інформації про витрати на збут підприємства, яка підтверджена документацією, дозволяє приймати управлінські рішення щодо ефективного управління витратами операційної діяльності суб'єкта господарювання.

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

Витрати на збут – це витрати, пов’язані з реалізацією продукції, тобто витрати:

- на пакувальні матеріали для затарювання готової продукції;
- на ремонт тари;
- на оплату праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;
- на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);
- на передпродажну підготовку товарів;
- на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- на транспортування та страхування готової продукції тощо [2].

Аналітичний облік витрат на збут ведуть на активному рахунку 93 «Витрати на збут» у розрізі витрат. Наведену систему рахунків використовують на підприємствах будівельної промисловості [1].

Під час проведення обліку, аналізу та аудиту необхідно керуватися Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», в якому наведено такі терміни і поняття, як «елементи витрат», «напрями витрат», «нормальна потужність», «об’єкт витрат», «визнання витрат», «склад витрат», «розкриття інформації про витрати у примітках до фінансової звітності», та іншими нормативними актами.

Аудиторська перевірка витрат на збут є досить трудомістким процесом в аудиторській діяльності, вимагає великої зосередженості, знань нормативних та інструктивних матеріалів з їх подальшими змінами, а також особливостей правильного розрахунку витрат на збут в окремих видах господарської діяльності організації [4].

Перевіряючи склад виробничих витрат організації, необхідно встановити спосіб формування собівартості продукції (робіт, послуг), використовуваний на підприємстві, – традиційний для вітчизняного обліку, так званий калькуляційний варіант або «директ-костінг» (облік прямих витрат), що застосовується в міжнародній практиці.

При аналізі витрат на збут одного підприємства потрібно намагатися використовувати усі можливі методи аналізу витрат,

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

бо, як відомо, на практиці результати аналізу можуть відрізнятися в залежності від методу, який використовувався при аналізі. Тому для того, щоб врахувати усі фактори впливу на витрати, різноманітні випадки, які можуть трапитись на підприємстві, доцільно використовувати витрати за різних методів аналізу [1].

Висновки. Проведення обліку, аналізу та аудиту витрат на збут за запропонованою схемою підвищить аналітичність й оперативність обліку, достовірність інформації, точність калькування, дозволить виявити шляхи оптимізації діяльності підрозділів і покращити ефективність управління виробництвом.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підр. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 756 с.
2. Миронюк Л. Методологічні аспекти обліку витрат на збут та відображення їх у фінансовій звітності / Л. Миронюк // Вісник податкової служби України. – 2014. – № 8. – С. 49–50.
3. Пантелеєв В. П. Внутрішній аудит : [навч. посіб.] / В. П. Пантелеєв, М. Д. Корінько. – К.: ДАСОА, 2006. – 520 с.
4. Шевчук О. А. Витрати на збут: класифікація та визнання у процесах оптимізації та оновлення інформаційних систем / О. А. Шевчук // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Економічні науки. – Черкаси : ЧДТУ, 2013. – Вип. 23. – Ч. II. – С. 173–176 .

**Н. Б. Бондаренко,
VI курс, ОА 15.15/1**

Науковий керівник:

к. е. н., доц. Г. М. Курило

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ, ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Процес ринкової трансформації економіки України зумовив появу низки нових об'єктів обліку. На сьогодні ситуація складається таким чином, що методологія фінансового обліку на підприємствах України потребує значних змін. Це пов'язано з тим, що підприємство постає об'єктом товарно-грошових відносин, набуває економічної самостійності і повністю відповідає за результати своєї господарської діяльності. На підприємствах зросла кількість напрямків руху грошових потоків, підвищилась значимість терміновості розрахунків, ускладнилися правила їх виконання через збільшення фінансових інструментів, грошові кошти отримали статус самостійного об'єкта бізнесу, який також здатен приносити прибутки незалежно від напрямку основної діяльності підприємства.

Ефективне управління розрахунками з покупцями та замовниками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обертання капіталу підприємства. Ритмічність одержання та виконання платежів, створення резерву сумнівних боргів, залучення та розміщення коштів забезпечує фінансову рівновагу фірми. Активні та ефективні форми управління розрахунками із покупцями та замовниками гарантують додатковий прибуток, а раціональне управління заборгованістю сприяє ритмічності основної діяльності підприємства [6].

На бухгалтерський облік розрахунків з покупцями та замовниками покладено завдання з поліпшення інформаційного

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

забезпечення управління дебіторською заборгованістю та зміцнення фінансового стану підприємства, підвищення ефективності господарювання та зменшення ризику втрати коштів через непродумані дії. На жаль, на сьогодні існує безліч невирішених питань стосовно обліку розрахунків із покупцями та замовниками.

У вітчизняній економічній науці з'явилося досить багато праць, де науковці висловлюють свої, часто неоднозначні, думки щодо системи обліку розрахунків з покупцями і замовниками у сучасних економічних реаліях. Зокрема, праці О. Блінова, Ф. Бутинця, Н. Малюги, З. Варналій, В. Герасимчук, Л. Гладкової, М. Єрмошенко, О. Жука, О. Кузьміна, А. Колота, М. Корінька, Г. Курило, Л. Нападовської, В. Пантелеєва, М. Теловатої, В. Сопко, В. Шевчука та інших.

Розрахунки з покупцями і замовниками – це дебіторська чи кредиторська заборгованість юридичних та фізичних осіб певних сум грошових коштів і їх еквівалентів підприємству, складова оборотного капіталу, сума коштів, яку заборгували підприємству юридичні та фізичні особи в результаті здійснення ним фінансово-господарської чи торговельної діяльності, грошові кошти, які покупці винні за відвантажену продукцію.

На основі аналізу наукових праць і літературних джерел можна виділити найбільш актуальні проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками (таблиця):

1. Проблема організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її місце в обліковій політиці.
2. Проблема реальної оцінки дебіторської заборгованості.
3. Проблема формування та обліку резерву сумнівних боргів.
4. Проблема відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку.
5. Проблема проведення обліку розрахунків з покупцями та замовниками при наявних методиках.

Аналіз досліджень щодо питань обліку розрахунків з покупцями та замовниками

Автор, джерело	Проблемні питання, що розглядаються	Пропозиції автора
1	2	3
Т. Єдинак [1]	Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах, класифікація видів заборгованості для її ефективного управління, визначення суми резерву сумнівних боргів.	Проблема диверсифікації покупців продукції, суворого планування заборгованості, постійного її моніторингу та застосування сучасних форм її рефінансування.
Л. Погоріляк [4]	Удосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків.	Запропоновано для удосконалення обліку безнадійної заборгованості пропонується змінити назву рахунку 38 «Резерви сумнівних боргів» на «Коригування на сумнівні борги»; списувати сумнівну заборгованість з балансу лише тоді, коли вона перетворилася на безнадійну.
О. Колеснікова [2]	Проблема недостатнього дослідження аспектів практичного застосування резерву сумнівних боргів та списання безнадійних боргів в бухгалтерському та податковому обліку в контексті норм Податкового кодексу України.	Практичне застосування задекларованих норм в обліку вимагає суттєвих доопрацювань та доповнень у напрямі пристосування їх до конкретних умов господарювання з метою спрощення порядку обліку та складання фінансової та податкової звітності, а, отже, і вдосконалення управління дебіторською заборгованістю.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Продовження табл.

1	2	3
С. Ксьондз [3]	Обґрунтування аспектів та методичних основ дебіторської заборгованості в системі управлінні підприємством за сучасних умов господарювання.	Управління дебіторською заборгованістю стає ефективним, коли підприємство визначає і підтримує оптимальний обсяг дебіторської заборгованості по сумі та у днях кредитування по кожному виду товарів або послуг виходячи з власного досвіду і специфічних умов підприємства, враховуючи при цьому технологічні особливості кожного виду продукції.
Л. Розумович [6]	Проблеми обліку розрахунків з покупцями і замовниками та порядок бухгалтерського обліку розрахунків.	Дебіторська заборгованість відображається в усіх формах звітності. У балансі залишки по статтях дебіторської заборгованості відображаються в залежності від терміну погашення (в межах року чи більше) за різними статтями. Нарахування резерву сумнівних боргів відображається у складі статті «Інші операційні витрати» звіту в формі № 2.
В. Сатур [7]	Розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку дебіторської заборгованості.	З метою покращення розрахункової дисципліни та скорочення дебіторської заборгованості необхідно вжити таких заходів: 1. Внести зміни до плану рахунків та розробити методичні рекомендації з удосконалення облікових реєстрів щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками. 2. Забезпечити гармонізацію вітчизняних та міжнародних стандартів обліку дебіторської заборгованості, вдосконалити консолідовану фінансову звітність та облікові реєстри.

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

Продовження табл.

1	2	3
В. Скоробогатова [8]	Розглянуто та проаналізовано підходи вітчизняних та зарубіжних учених до оцінки монетарної та немонетарної дебіторської заборгованості як змішаного активу	Запропоновано оцінювати монетарну дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги у момент визнання за справедливою вартістю, а на звітну дату – за найменшою з двох оцінок: чистою реалізаційною вартістю або справедливою вартістю. Немонетарну заборгованість необхідно оцінювати в залежності від обміну на подібні й неподібні активи.
В. Скоробогатова [9]	Відсутність дієвої методики внутрішнього контролю операцій з дебіторською заборгованістю як змішаного активу	Запропоновано методику внутрішнього контролю операцій з монетарної і немонетарної дебіторською заборгованістю.

Узагальнюючи, зазначимо, що сучасний стан розрахунків підприємств характеризується незадовільним рівнем платіжної дисципліни суб'єктів економічної діяльності та вимагає посилення їх контролю як із боку органів державної влади у сфері реалізації економічної політики, так і з боку самих підприємств. Основним джерелом інформації при цьому виступають дані бухгалтерського обліку, що вимагає підвищення якості обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємств.

Нами пропонуються заходи з удосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Потрібно постійно удосконалювати методологію обліку розрахунків з покупцями та замовниками, що передбачає:

– систематичний перегляд чинних регламентів ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з метою спрощення, встановлення оптимальної кількості регістрів і звітних форм;

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

– посилення ролі попереднього та поточного контролю за дотриманням вимог чинного законодавства в своїй діяльності.

На нашу думку, основним напрямком удосконалення обліку розрахунків із покупцями та замовниками є використання сучасних комп'ютерних технологій та програм автоматизації обліку.

Отже, в сучасних умовах господарювання облік розрахунків з покупцями та замовниками є економічно обґрунтованим, повинен розвиватися, оскільки перевірені на практиці методи такого обліку дають змогу не лише удосконалювати систему управління розрахунками, а й здійснювати необхідні заходи щодо оптимізації у документообігу та значно поліпшити фінансову дисципліну підприємства.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є поглиблення облікової класифікації дебіторської заборгованості підприємства.

Список використаних джерел

1. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / Т. С. Єдинак. – Режим доступу: <http://firearticles.com/economika-pidpnyemstv/54-problemi-upravlinnyadebitorskoju-zaborgovanisty-pidpnyemstv-v-umovaxfinansovo-ekonomichnoyi-krizi-yedinak-t-s.html>.
2. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті податкового кодексу України / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php.operation=1&iid=772>.
3. Ксьондз С. М. Дебіторська заборгованість як об'єкт управління [Електронний ресурс] / С. М. Ксьондз. – Режим доступу: [http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/\(154\)%20VKNUES2010N4Volume1.pdf](http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/(154)%20VKNUES2010N4Volume1.pdf).
4. Погоріляк Л. В. Удосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків [Електронний ресурс] / Л. В. Погоріляк. – Режим доступу: <http://www.uk.orgsun.com/1/1/635-1.php>.
5. Подолянюк Р. В. Актуальні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Р. В. Подолянюк // Управління розвитком. – 2012. – № 4. – С. 114–116.

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

6. Розумович Л. Проблеми обліку розрахунків з покупцями і замовниками та порядок бухгалтерського обліку розрахунків [Електронний ресурс] / Л. Розумович. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_2/35.pdf.

7. Сатур В. С. Розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / В. С. Сатур. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_2/35.pdf.

8. Скоробогатова В. В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаних активів / В. В. Скоробогатова // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 7(17). – С. 270–276.

9. Скоробогатова В. В. Підходи до оцінки монетарної та немонетарної дебіторської заборгованості / В. В. Скоробогатова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – № 2(23). – С. 337–342.

Ж. Я. Бутенко,
VI курс, ОА 11.01/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор М. Д. Корінько
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ВИТРАТ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В сучасних умовах діяльності для українських підприємств дедалі більшої актуальності набуває трансформація фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Однією з вагомих складових, що впливає на прибуток підприємства, є витрати його діяльності. Тому однією з найважливіших проблем є трансформація витрат підприємства. Їх відображення в обліку та звітності за національними та міжнародними стандартами є неоднозначним та суперечливим. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є інструментом для підвищення прозорості і зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання витрат, оцінки активів і зобов'язань, що надає можливість об'єктивно розкривати фінансові ризики суб'єктів господарювання, а також порівнювати результати їх діяльності з метою забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень. Крім того, МСФЗ якісно впливають на можливості керівництва у сфері управління організацією і надають їй значні переваги перед конкурентами: для публічних акціонерних товариств, підприємств-емітентів облігацій, банків та фінансових організацій залучення додаткових джерел капіталу та партнерів по бізнесу, які допоможуть забезпечити економічне зростання і подальший розвиток підприємства.

Методичним та прикладним питанням проблеми гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності України за міжнародними стандартами приділяють такі вітчизняні вчені як М. Корінько, Ф. Бутинець, С. Голов, В. Костюченко,

Ю. Кузьмінський, М. Лучко, В. Пархоменко, О. Редько, В. Сопко, Н. Ткаченко та ін. Але окремі питання щодо методології та організації бухгалтерського обліку витрат залишаються не повністю вирішеними.

Метою дослідження є здійснення порівняльного аналізу визнання, оцінки та відображення в обліку підприємств витрат за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку.

Завдання дослідження:

- 1) виділення нормативних положень розкриття поняття витрат за міжнародними та національними стандартами;
- 2) порівняння визначення поняття «витрати» за міжнародними та національними стандартами;
- 3) порівняння оцінки витрат;
- 4) зіставлення класифікації витрат.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» задекларовано, що П(С)БО безпосередньо ґрунтуються на МСБО, а, точніше, «не суперечать міжнародним стандартам» [1]. Головна відмінність між МСБО і П(С)БО полягає в скороченій формі П(С)БО. Тобто при розробленні національних стандартів деякі аспекти були не повністю розкриті.

Варто також зазначити, що МСБО не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку. Вони описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах. Міжнародні стандарти мають рекомендаційний характер і є міжнародним орієнтиром гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в усьому світі.

У МСФЗ відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила стосовно оцінки витрат підприємства. Поняття витрат розкривається в окремих положеннях МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 16 «Основні засоби», МСБО 18 «Дохід», МСБО 23 «Витрати на позики», МСБО 38 «Нематеріальні активи» та ін. В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регулює П(С)БО 16 «Витрати» [2], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (в частині визначення терміна).

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Визначення витрат надається в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно з цим стандартом витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками) [3].

Як видно, визначення за НП(С)БО, П(С)БО та МСБО мають майже однаковий зміст, але поняття витрат, представлене в національних стандартах, є більш деталізованим.

Визнання витрат за національними стандартами в цілому відповідає визнанню витрат за міжнародними стандартами. Витрати звичайно означають споживання ресурсів (грошей, запасів, основних засобів тощо) у процесі діяльності підприємства та включають: собівартість реалізованої продукції, заробітну плату, комунальні платежі, амортизацію тощо. Крім того, за МСБО до витрат належать збитки від інших операцій (продажу основних засобів) та подій (стихійного лиха), а також нереалізований збиток (наприклад, збиток від курсових різниць).

Витрати відображаються у Звіті про прибутки та збитки, коли існує зменшення майбутніх економічних вигід, пов'язаних зі зменшенням активу або зі збільшенням зобов'язань, що може бути достовірно визначено.

Це означає, що витрати визнаються одночасно з визнанням зобов'язання (наприклад, нарахування заробітної плати) або зі зменшенням активів (реалізація товару).

Витрати підприємства відносяться на той період, у якому вони були фактично отримані (понесені). Доходи та витрати, які пов'язані з тією самою операцією або іншою подією, визнаються одночасно; цей процес, як правило, називають відповідністю доходів та витрат. Наприклад, матеріальні витрати, зарплата, накладні витрати, що включені до складу собівартості продукції, визнаються як витрати на момент отримання доходу від реалізації цієї продукції. Іноді прямий зв'язок між витратами та доходами встановити важко [5].

Якщо надходження економічних вигід очікуються протягом кількох облікових періодів і важко встановити їх зв'язок із доходом конкретного періоду, витрати визнаються (у вигляді амортизації)

систематичним та раціональним розподілом між відповідними звітними періодами [4].

Витрати слід відразу визнавати у Звіті про прибутки та збитки, якщо витрати не надають майбутніх економічних вигід; економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати визнанню як актив балансу; виникають зобов'язання без визнання активу [5].

Отже, за МСФЗ витрати визнаються на основі безпосереднього зіставлення понесених витрат і прибутків за конкретними статтями доходів, що передбачає одночасне визнання прибутків та витрат, які виникають безпосередньо і спільно від одних і тих самих операцій або інших подій. Згідно з П(С)БО 16 витрати визнаються у звітності в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства, на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди.

Відрізняється класифікація та групування витрат. МСФЗ виходять із існування загальноприйнятої практики розмежування у звітності статей витрат, які виникають у процесі звичайної діяльності організації, та статтями витрат, які не пов'язані зі звичайною діяльністю. У П(С)БО 16 витрати класифікуються залежно від виду діяльності, від якого вони виникли, за економічними елементами і статтями витрат. А також виділяють прямі й непрямі витрати, змінні й постійні, одноелементні та комплексні, поточні витрати, витрати минулих і майбутніх періодів, продуктивні, непродуктивні й надзвичайні витрати.

Міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, а й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку й звітності. Аналіз змісту національних П(С)БО свідчить про необхідність їх постійного розвитку та удосконалення відповідно до змін, що відбуваються в економіці країни. У зв'язку з тим, що МСБО постійно змінюються, спостерігається усе більше розбіжностей між ними й П(С)БО. Оскільки згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» П(С)БО не можуть суперечити міжнародним стандартам, у майбутньому слід очікувати внесення відповідних змін у стандарти щодо обліку та оцінки витрат.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Список використаних джерел

1. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. від 16.07.1999 р. за № 996-XIV : за станом на 09.02.2006 р.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318.
3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 р. № 73, зі змінами № 48 від 08.02.2014.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 (МСБО 23) «Витрати на позики» зі змінами станом на 1 січня 2012 року.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) «Дохід» зі змінами станом на 1 січня 2012 року.
6. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : [практ. посіб.] / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2014. – 880 с.

Л. І. Ващенко,
V курс, ОА 16.15/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор О. Ю. Редько
*Національної академії статистики
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Заробітна плата є одним із головних показників рівня економічного життя країни, людини, колективу.

Заробітна плата – це винагорода за виконану роботу, яку роботодавець виплачує робітникам. Нарахування заробітної плати проводиться згідно із Законом України «Про оплату праці».

На підприємствах застосовуються різні форми і системи оплати праці. Найпоширенішими формами оплати праці є відрядна, погодинна та тарифна.

Тарифна система оплати праці – система, що складається з тарифних сіток, тарифних ставок та схем посадових окладів.

Відрядна оплата праці – оплата за кількість виготовленої продукції або за виконання робіт чи послуг.

Погодинна оплата праці – це оплата праці за відпрацьований час. Погодинна оплата праці має такі системи: проста погодинна, погодинно-преміювальна, система посадових окладів.

Для обліку розрахунків з оплати праці застосовується рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці». Цей рахунок активно-пасивний, балансовий, розрахунковий. На рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці» ведеться узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, який належить як до облікового, так до необлікового складу підприємства, з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), а також розрахунки за не одержану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами) – рахунок 671.

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці» відображається нарахована працівникам підприємства основна та

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

додаткова заробітна плата, премії, допомога з тимчасової непрацездатності, інші нарахування.

За дебетом – виплата заробітної плати, премії, допомоги тощо, а також суми утриманих податків, платежів за виконавчими документами, вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати й інші утримання із сумм оплати праці персоналу.

Аналітичний облік розрахунків з персоналом здійснюється за кожним працівником, видами виплат та утримань. Сума всіх нарахувань заробітної плати за кожним аналітичним рахунком (тобто за кожним працівником) дорівнює кредитовому обороту синтетичного рахунку 66 за звітній місяць, тобто сумі нарахованої заробітної плати по відділу та по підприємству в цілому.

Сума всіх утримань за аналітичними рахунками дорівнює дебетовому обороту синтетичного рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці».

За кредитом субрахунка 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображається нарахована заробітна плата працівникам за звітній місяць.

Суми допомоги, які нараховуються з тимчасової непрацездатності, та інші суми, що виплачуються за рахунок відрахувань на соціальне страхування, відносяться з кредиту субрахунка 661 у дебет рахунка 65 «Розрахунки за страхуванням».

Нарахування заробітної плати здійснюється на підставі штатного розкладу тарифікаційних списків, тарифних розрядів, наказів про рух робочої сили, наказів про надання відпусток, табелів обліку використання робочого часу та листів непрацездатності. Розрахунок заробітної плати здійснюється відповідно відпрацьованому часу.

Головними напрямками організації обліку праці та її оплати мають бути: правильна організація обліку робочого часу, обліку особового складу, виробітку та нарахування заробітної плати, повне дотримання вимог законодавства про оплату праці, точні та вчасні розрахунками з оплати праці.

Отже, організація оплати праці в бюджетній сфері є однією з найбільш гострих проблем. Її нагальність зростає на тлі соціально-економічної кризи в умовах спаду економічних показників,

скорочення чисельності працівників, що призводить до змін в організації праці та її оплаті.

Ці причини потребують реформування бюджетної сфери та безперечно впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку, форми й обсяги подачі звітної інформації, систему внутрішнього і зовнішнього контролю за використанням бюджетних коштів.

На сьогоднішній день в Україні існує необхідність у змінах в організації та стимулюванні ефективності праці, оптимізації доходів працівників та удосконаленні системи їх оподаткування.

Облік і контроль оплати праці займають одне з центральних місць у системі управління діяльністю будь-якого суб'єкта господарювання.

В наукових працях А. Гордеюк, О. Грішнова, М. Кравченка, В. Кулішова багато уваги приділяється вивченню основних чинників, які впливають на величину заробітної плати, та пошуку оптимального рівня заробітної плати.

Основними причинами низького рівня заробітної плати є:

- скрутне фінансове становище підприємств;
- недосконалість бюджетної, податкової та грошово-кредитної системи.
- незадовільна організація системи державного та колективно-договірного регулювання оплати праці.
- низька ефективність індексації заробітної плати у зв'язку з інфляцією.

У нинішніх кризових умовах актуальною темою є боротьба з виплатою заробітної плати в «конвертах».

Виплата заробітної плати в «конвертах» – це біда сучасної України, яка спричиняє багато негараздів як країні в цілому, так і її громадянам. Легалізація заробітної плати, прихованої зайнятості сьогодні є одним з найпріоритетніших напрямків органів державної влади.

Для вирішення проблеми заробітної плати в «конвертах» в 2016 році нарахування на заробітну плату зменшилися з 36,3% до 22%, а в 2017 році розмір мінімальної заробітної плати збільшився до 3200 грн.

Підвищення заробітної плати – потужний стимул для розвитку економіки, зростання внутрішнього попиту, піднесення національного виробництва та створення робочих місць.

Список використаних джерел

1. Конституція України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 59 с.
2. Про оплату праці. Закон України від 24.03.95 р. № 108/9, зі змінами і доповненнями // ВВР. – 1995. – № 4. – С. 2–22.
3. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підруч.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 608 с.
4. Давидов Г. М. Аудит : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Г. М. Давидов. – 2-ге вид., переробл. та доп. – К. : «Знання», 2001. – 374 с.

В. В. Вариленко,

V курс, ОА 11.01/1

Науковий керівник:

д. е. н., доцент О. І. Пилипенко

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НЕПРЯМИХ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Вступ. Кожен виробничий процес є унікальним, тому при виборі та використанні системи калькулювання собівартості постає питання обрання бази розподілу – фактора витрат, з огляду на який відбувається розподіл загальновиробничих витрат. Бухгалтерський облік витрат регламентується П(С)БО 16 «Витрати» [1] не передбачає єдиного підходу до розподілу непрямих витрат, але на практиці розподіл загальновиробничих витрат та витрат допоміжних і обслуговуючих виробництв є також суттєвою проблемою. Ввід використання різних методів і баз розподілу

витрат допоміжних та обслуговуючих виробництв загальний фінансовий результат підприємства не змінюється, але за видами продукції він відрізняється. Тому важливим аспектом прийняття ефективних управлінських рішень є правильний вибір методу розподілу цих витрат.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у теоретичне розроблення проблем обліку, аналізу і аудиту загальновиробничих витрат зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: К. Друрі, Р. Ентоні, Ф. Бутинець, С. Голова, М. Теловата, М. Корінько, В. Пантелеєв, Л. Нападовська, Т. Каменська, О. Редько, О. Олійник, Н. Герасимчук, Н. Тарасенко, М. Білик, Л. Полятикіна та інші. Разом із тим ряд питань методології, організації і методики обліку і аналізу витрат потребує більш поглибленого вивчення та розроблення.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних та науково-методологічних положень стосовно організації обліку, аналізу та аудиту загальновиробничих витрат в умовах ринкової економіки України, а також розроблення на цій основі шляхів вдосконалення методики розподілу загальновиробничих витрат.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день значна частина вітчизняних виробничих підприємств використовує як базу розподілу суму витрат на оплату праці основного виробничого персоналу. Проте, як відомо, науково-технічний прогрес призводить до зменшення участі людини у виробничому процесі, тож застосування цього фактора на практиці з часом стає все менш доцільним.

Порядок розподілу непрямих витрат не завжди зрозумілий бухгалтеру. По-перше, чинне законодавство не до кінця визначає сутність цієї категорії. По-друге, розподіл загальновиробничих витрат може бути різним на різних підприємствах [3]. Якщо це невелика організація з одним виробничим цехом, де випускають переважно один вид продукції, проблем з розподілом загальновиробничих витрат немає, оскільки усі вони відносяться на цей один вид продукції, але якщо йдеться про велике підприємство, тут з'являється багато питань.

Загальновиробничі витрати розподіляються залежно від заробітної плати, прямих витрат, обсягу діяльності, витрат матеріалів. Тобто якщо це виробництво ювелірних виробів, на їх виготовлення

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

необхідний великий обсяг витрат робочої сили, тому що це дуже тонка праця. В такому разі доцільно проводити розподіл за витратами на заробітну плату, тому що саме вона відображає трудомісткість праці. Базою розподілу витрат на амортизацію транспортних засобів можуть виступати витрати на паливо, витрати на ремонтні роботи транспортних засобів, заробітна плата водіїв та інше.

Розподільчою базою для загальновиробничих витрат мають виступати ті показники, які виходять з причинно-наслідкових зв'язків, або ті прямі витрати, які мають найбільшу частку у витратах на виробництво. При виборі методів розподілу непрямих витрат та баз їх розподілу слід враховувати мету, з якою здійснюється такий розподіл. Так, для бухгалтерських цілей може бути застосований один метод та одна база розподілу. До вибору методу розподілу непрямих витрат підприємство повинно підходити досить ретельно, особливо коли непрямі витрати мають суттєві величини, адже неадекватний розподіл непрямих витрат може призвести до прийняття помилкових управлінських рішень. Точний розподіл непрямих витрат за видами продукції дозволяє якісніше планувати виробництво продукції (товарів, послуг) у частині асортименту [2].

Висновок. Вибір бази розподілу залежить від структури непрямих витрат підрозділу, тому підприємства в залежності від конкретних виробничих умов повинні самостійно вирішувати, яку із існуючих методик розподілу непрямих витрат обрати, щоб найбільш точно визначити собівартість виробленої продукції.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від від від 31 грудня 1999 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.minfin.gov.ua>

2. Котляров Є. Загальновиробничі витрати і їх розподіл / Є. Котляров, В. Корнилова // Бухгалтерія. – 2008. – № 16. – С. 62–67.

3. Лахтіонова Л. А. Поняття категорії «витрати» відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності / Л. А. Лахтіонова // Фінанси України. – 2011. – № 8. – С. 68–75.

**Л. П. Вівчарук,
VI курс, ОА 11.01/1**

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. П. Пантелеєв
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність проблеми. Необхідність реформування бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту готівкових розрахунків підприємств обумовлена чинниками, найважливішими з яких є: формування ринкової економіки, наслідком чого є докорінна зміна функціональної ролі облікової та контрольної-аналітичної складових в системі управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання; інтеграція чинного законодавчого поля, а також нормативно-правових документів у світове співтовариство шляхом прийняття національних стандартів бухгалтерського обліку, що узгоджені з міжнародними, та перехід на міжнародні стандарти проведення аудиту; необхідність оперативного вирішення проблеми прискорення розрахунків в умовах кризи неплатежів, яка є надзвичайно актуальною для вітчизняної економіки [1].

Отже, актуальність теми обумовлена відсутністю комплексних підходів до організації і методики обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків в інформаційній системі управління, що є однією з причин неефективного використання монетарних активів.

Стан розроблення проблеми. Питання, пов'язані з проблемами обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків, висвітлювали в працях вітчизняні й зарубіжні вчені-економісти: Ф. Бутинець, Б. Валуєв, А. Герасимович, С. Голов, Н. Дорош, В. Єфіменко, Т. Каменська, М. Корінько, Л. Ловінська, Н. Малюга, Є. Мних, В. Пантелеєв, М. Пушкар, О. Редько, В. Сопко, Л. Сук, М. Теловата, Н. Ткаченко, В. Шпак, В. Шевчук. Проте питання обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків залишаються актуальними.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Результати дослідження. Готівка – це одне з найбільш грандіозних відкриттів людства протягом його існування. Являючись найбільш вагомим чинником стабільного функціонування ринкової економіки, гроші прямо впливають на стабільність економічного розвитку країни, сприяючи максимальному використанню потужностей підприємств, повній зайнятості населення тощо. Саме ефективна грошова система є тим каркасом, на якому тримається весь кругообіг доходів та видатків як економіки країни на макрорівні, так і економіки підприємств на мікрорівні [2].

Аналіз нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку готівкових розрахунків на підприємстві дозволив виокремити шість рівнів (міжнародні нормативно-правові акти; державні нормативно-правові документи, укази Президента та постанови КМУ; підзаконні нормативно-правові акти; інструкції державного рівня; регулювання на рівні суб'єкта господарювання). Окрім того, проведений огляд наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених дозволив виявити проблемні питання стосовно обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків: необхідність уточнення понять «готівка», «готівкові розрахунки», а також удосконалення класифікації касово-розрахункових операцій для цілей бухгалтерського обліку та аудиту.

Методика обліку готівкових розрахунків полягає в послідовності застосування елементів методу бухгалтерського обліку для відображення інформації про об'єкт дослідження. Встановлено, що облік касово-розрахункових операцій на агропромисловому науково-виробничому підприємстві «Візит» ведеться на рахунку 30 «Готівка», який за структурою є активним. За дебетом цього рахунку відображають в обліку надходження готівки до каси підприємства, а за кредитом – її витрачання на різні потреби [4].

Аналіз грошових потоків на підприємстві доцільно проводити за такими етапами: аналіз позитивного і негативного грошового потоку; аналіз чистого грошового потоку; аналіз грошового потоку за видами діяльності; аналіз відхилення залишку грошових коштів від чистого фінансового результату; аналіз достатності надходження грошових коштів та ефективності їх використання.

Важливою складовою аудиторської перевірки грошових коштів є аудит готівкових розрахунків, який проводиться за такими

напрямами: аудит касових операцій в національній валюті; аудит зберігання готівки та грошових документів в касі підприємства; аудит касових операцій в іноземній валюті. Встановлено, що аудит надходження та витрачання грошових коштів спрямований на створення умов для забезпечення платоспроможності підприємства в майбутньому, оскільки дисбаланс між джерелами та напрямками витрачання коштів може обумовити кризу платоспроможності та навіть банкрутство підприємства, тому необхідний постійний контроль за ресурсами [3].

Висновки. Проведення обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків за запропонованою схемою підвищить аналітичність й оперативність обліку, достовірність інформації, точність калькування, а також дозволить виявити шляхи оптимізації діяльності підрозділів і покращити ефективність управління діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч. для студ. спец «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 756 с.
2. Гальчинський А. С. Теорія грошей : [навч. посіб.] / А. С. Гальчинський. – К., 2014. – 415 с.
3. Пантелеєв В. П. Внутрішній аудит : [навч. посіб.] / В. П. Пантелеєв, М. Д. Корінько. – К. : ДАСОА, 2006. – 520 с.
4. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.

**В. В. Водзінський,
VI курс, ОА 11.01/1**

Науковий керівник:
д. е. н., професор Н. М. Малюга
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

В умовах ринкової економіки головну роль в системі економічних показників відіграє фінансовий результат – найважливіший показник ефективності роботи підприємства.

Нині найбільший інтерес для користувачів фінансової звітності підприємства представляє інформація про сформовані фінансові результати, що виражаються прибутком або збитком. Адаже під фінансовим результатом діяльності розглядають прибуток або збиток, який отримує суб'єкт господарювання внаслідок своєї діяльності. Категорія фінансового результату є ширшим поняттям порівняно із категорією прибутку, адже показник прибутку є однією із двох форм (прибуток чи збиток) відображення фінансового результату господарської діяльності підприємства. Фінансовий результат характеризує якісні та кількісні показники результативності господарської діяльності підприємства, а прибуток – позитивне (додатне) значення фінансового результату, що свідчить про високу результативність господарської діяльності та ефективне використання капіталу.

Негативне (від'ємне) значення категорії фінансового результату відображається у показнику збитку, який свідчить про низький рівень або відсутність результативності господарської діяльності, неефективне управління ресурсами, економічним та виробничим потенціалами підприємства, нераціональне використання наявного капіталу, низьку якість роботи менеджменту підприємства тощо.

Кожен власник підприємства, незалежно від форм власності суб'єкта господарювання, має на меті не тільки збереження позицій на ринку, а й примноження вкладеного ним капіталу. Здебільшого це відбувається через отримання позитивного фінансового результату від

власної діяльності підприємства, тобто прибутку. Він посідає одне з головних місць у загальній системі вартісних інструментів ринкової економіки. Беззаперечним залишається той факт, що чим вище прибуток, тим більше можливостей у підприємства поновлювати свою матеріальну базу, розвивати нові виробничі програми та напрями діяльності, задовольняти соціальні та матеріальні потреби робітників, зміцнювати конкурентоспроможність на ринку, забезпечувати самофінансування, а відтак гарантувати підприємству фінансову незалежність. В цьому контексті прибуток виступає захисним механізмом від банкрутства.

Аналіз економічної літератури вказує на різноманіття думок учених стосовно напрямків розвитку бухгалтерського обліку в умовах ринкових відносин. Це стосується і питання класифікації фінансових результатів, а тому воно є досить актуальним.

Класифікацію фінансових результатів розглядали у своїх працях такі вчені як М. Бенько, В. Сопко, І. Бланк, Н. Бондар, Ф. Бутинець, Н. Власова, П. Круш, Є. Мних, Г. Партин, А. Поддєрьогін, Н. Ткаченко, Ю. Яковлев. Але незважаючи на значну увагу науковців класифікація фінансових результатів на сьогодні є дуже неконкретизованою та заплутаною, а тому потребує подальшого дослідження та удосконалення.

Метою дослідження є узагальнення наявних у економічній літературі класифікаційних ознак фінансових результатів та розроблення пропозицій щодо її удосконалення.

У філософії класифікація (від лат. Classis – розряд, клас та facio – роблю, розкладаю) – це логічна операція, яка зводиться до розбивки множини (класу) об'єктів на підгрупи за визначеними ознаками. Інакше кажучи, під класифікацією слід розглядати систему розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями.

Класифікація фінансових результатів діяльності підприємства дозволяє більш глибоко зрозуміти їх сутність. Будь-яка класифікація, що пропонується, повинна відповідати, як мінімум, двом постулатам: перший – вона має бути теоретично обґрунтованою, тобто базуватись на науковій основі, давати можливість її легкого засвоєння великою кількістю аудиторів-

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

практиків та використання для підготовки фахівців; другий – застосування її на практиці повинно бути необхідністю.

Економічно обґрунтована класифікація фінансових результатів є важливою передумовою успішної організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств, оскільки від цього залежить їх здатність своєчасно і чітко управляти прибутком, можливість оперативного аналізу і прогнозування, а в кінцевому підсумку – обґрунтованість управлінських рішень.

У вітчизняній літературі з бухгалтерського обліку дослідженню проблем класифікації фінансових результатів приділяється багато уваги. Деякі автори у своїх працях приділяють більшу увагу практичній стороні цього питання, а інші – теоретичній. Але не всі автори розглядають цю проблему з точки зору удосконалення класифікації фінансових результатів для практичних потреб підприємств. Однак ця ділянка є найбільш ключовою у забезпеченні достовірності інформації, яка формується на підставі даних бухгалтерського обліку.

Слід зауважити, що чинні нормативно-правові акти, що регламентують порядок визначення результатів діяльності підприємства, взагалі не містять класифікації фінансових результатів, яка могла б бути використана для створення ефективних інформаційних моделей [1].

На нашу думку, класифікація фінансових результатів передусім необхідна для прийняття відповідних рішень користувачами, а тому повинна мати групування за певними ознаками, які підвищать аналітичність отриманої інформації.

Деякі види фінансових результатів наведено у Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, які включають: результат операційної діяльності, результат фінансових операцій та результат іншої діяльності.

Дані аналізу надбання вітчизняних вчених-економістів з приводу питання класифікації фінансових результатів відображено в таблиці.

Аналіз класифікаційних ознак фінансових результатів, які пропонують вчені-економісти

№ з/п	Автор	Класифікаційна ознака							
		За значенням підсумкового результату господарювання	За однорідністю господарських операцій підприємства	У розрізі основних видів діяльності	За показниками фінансової звітності	За періодом формування	За способом розкриття додаткової інформації	За джерелами формування	За розподілом прибутку у звітному періоді
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	О. Левицька [2]	+	+	+	+	+	+	+	+
2	В. Сопко, М. Бенько [3]	+	-	+	+	+	-	+	+
3	Н. Прохар [4]	+	+	+	-	+	+	+	+

З даних таблиці стає очевидним, що кожен автор, аналізуючи зарубіжний та вітчизняний досвід бухгалтерського обліку, наводить власні класифікаційні ознаки, однак деякі з них збігаються.

Проаналізувавши класифікаційні ознаки, запропоновані вченими-економістами, пропонуємо зупинитися на тих специфічних класифікаційних ознаках, які є найбільш характерними для фінансових результатів діяльності підприємства (рисунок).

Розглянемо детальніше класифікацію результатів підприємницької діяльності, що наведена на рисунку.

За значенням підсумкового результату господарювання розрізняють позитивний фінансовий результат – прибуток, і негативний фінансовий результат – збиток. Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати. Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснено ці витрати.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Рис. Класифікація фінансових результатів діяльності

У розрізі основних видів діяльності виділяють: фінансовий результат від операції діяльності, фінансовий результат від фінансової діяльності та фінансовий результат від інвестиційної діяльності. Фінансовий результат від операції діяльності – результат виробничої або комерційної діяльності, тобто основної діяльності підприємства. Фінансовий результат від фінансової діяльності – результат здійснених фінансових операцій підприємства, які призводять до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства, але який не є результатом операційної

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

діяльності. Фінансовий результат від інвестиційної діяльності – результат здійснених інвестицій, тобто придбання та реалізації тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

За періодом формування виділяють фінансовий результат минулого періоду, тобто періоду, який передує звітному, та фінансовий результат звітного періоду. Такий поділ використовується з метою аналізу, для виявлення відповідних тенденцій його динаміки та побудови відповідного базису розрахунків.

За джерелами формування виділяють фінансовий результат:

- ✓ від реалізації необоротних активів, оборотних активів робіт, послуг;
- ✓ від володіння активами;
- ✓ від зміни цін.

За характером розподілу в складі прибутку, що залишається після сплати податків та інших обов'язкових платежів (чистого прибутку), виділяють:

- ✓ частину, що капіталізується;
- ✓ частину, що споживається.

Капіталізований прибуток характеризує ту його частину, яка спрямовується на фінансування приросту активів підприємства, а спожитий прибуток – та його частина, яка спрямовується на виплати власникам (акціонерам), персоналу або на соціальні програми підприємства. Для характеристики цих частин прибутку використовуються терміни «нерозподілена частина прибутку» і «розподілена частина прибутку».

Незважаючи на досить значний перелік розглянутих класифікаційних ознак фінансових результатів, він не відображає всього різноманіття видів фінансових результатів, що використовуються у науковій термінології і підприємницькій практиці.

Таким чином, беручи до уваги вищевикладене, перед працівниками економічних служб і здебільшого перед фахівцями з бухгалтерського обліку постає завдання розроблення більш детальної класифікації фінансових результатів від певних видів діяльності, якими займається кожне конкретне підприємство. А це, в свою чергу, надасть більш корисну інформацію для проведення

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

аналізу діяльності підприємства з метою підвищення ефективності його управління.

Список використаних джерел

1. Коришко Н. Організація обліку фінансових результатів суб'єктів підприємницької діяльності / Н. Коришко // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 84–86.

2. Левицька С. Фінансові результати діяльності підприємств як об'єкт обліку / С. Левицька // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2011. – Вип. 17. – С. 214–220.

3. Бенько М. Сутність та класифікація фінансових результатів діяльності підприємств в бухгалтерському обліку / М. Бенько, В. Сопко // Економічний аналіз. – 2007. – Вип. 1 (17). – С. 315–317.

4. Прохар Н. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : [моногр.] / Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 257 с.

Н. В. Войтенко,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. А. Зоріна
*Національна академія
статистики, обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні існує багато видів господарської діяльності. В розрізі різних напрямків фінансової діяльності важливе місце займає страхування, яке стрімко завойовує вагомий сектор в економіці.

Специфіка діяльності страхових компаній обумовлена особливостями бухгалтерських рахунків, фінансових та господарських операцій, первинної та звітної документації.

На сучасному етапі актуальності набуває опрацювання досконалих методик обліку та аудиту в страхових компаніях з урахуванням міжнародних і національних законодавчих норм, а також їх реалізація в умовах сучасних інформаційних технологій.

Мета дослідження полягає у виявленні та систематизації особливостей бухгалтерського обліку страхових компаній України.

Завдання для досягнення мети дослідження:

- вивчити нормативно-правову базу в сфері бухгалтерського обліку в страхових організаціях в Україні та систематизувати основні положення для розуміння їх використання.
- узагальнити особливості ведення бухгалтерського обліку страхових компаній України, для уточнення його специфіки.

Цим питанням займалися такі науковці-економісти як В. Бігдаш, В. Базилевич, О. Вовчак, О. Залетов, С. Осадець, О. Гаманкова, Т. Гарматій, Р. Грачова, Т. Дубровина, К. Бойко, О. Софіюк та інші провідні вчені, але залишаються невирішеними питання систематизації уточнення, специфіки та особливості обліку для імплементації міжнародного досвіду в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усі підприємства й установи незалежно від форм власності, у тому числі страховики,

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

повинні вести бухгалтерський облік майна та результатів своєї роботи в натуральних одиницях та в узагальненому грошовому виразі.

Організація бухгалтерського обліку і звітності в страхових компаніях України базується на вимогах, загальних для всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Ці вимоги викладено в Законах України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV, «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III, «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР, в Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) від 01.01.2012, Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419, Указі Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг)» від 23.11.2011 № 1070 та інших нормативних джерелах.

Основою цього дослідження виступає «облік» суб'єктів страхової діяльності. Дефініція дослідження зорієнтована на конкретних учасників господарських відносин, тобто страховиків, що відповідно до ст. 2 Закону України «Про страхування» визначаються як фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України «Про господарські товариства», з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених цим Законом, зокрема необхідності одержання у встановленому порядку ліцензії на здійснення страхової діяльності [1]. Погоджуючись з нормою законів, ми окреслюємо страховиків як незалежну юридичну особу або юридичну особу (страхова компанія), яка реалізує різні види страхових послуг, має ліцензію на проведення страхових операцій з укладання угод страхування, кількістю учасників страхування не меншою трьох, яка може бути створена у всіх формах господарських товариств, крім товариств з обмеженою відповідальністю.

Враховуючи вищевказане та нормативно правове забезпечення бухгалтерського обліку страхових компаній в Україні, зазначимо,

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

що страхова організація надає фінансові послуги і потребує належної організації системи бухгалтерського обліку, метою ведення якої є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів страхової компанії.

Українські страхові організації при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності дотримуються загальноприйнятих принципів та у своїй діяльності здебільшого використовують журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку.

Особливість організації бухгалтерського обліку страхових компаній полягає в забороні використовувати форму організації бухгалтерського обліку для самостійного ведення бухгалтерського обліку та складання звітності власником або керівником організації. Це означає, що компанія повинна для таких цілей використовувати послуги спеціаліста з бухгалтерського обліку, або створити штат бухгалтерів, або залучити до такої роботи аудиторську фірму.

Страховики зобов'язані згідно зі страховим законодавством:

– щоквартально подавати уповноваженому органу фінансову звітність та інші звітні дані за формою, встановленою уповноваженим органом, затверджені власником (уповноваженим ним органом) страховика, а також давати на запити уповноваженого органу необхідні пояснення щодо звітних даних [1, ст. 33];

– письмово повідомити уповноважений орган про запровадження формування і ведення обліку визначених технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, не пізніше ніж за 45 днів до початку календарного року [1, ст. 31];

– не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком шляхом розміщення на власній веб-сторінці з опублікуванням у періодичних або неперіодичних виданнях [2, ст. 14];

– формувати і вести облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених Законом України «Про страхування», станом на кожен день.

Страхові резерви формуються за рахунок отриманих страхових внесків у порядку та на умовах, визначених Законом України «Про

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

страхування» та органом у справах нагляду за страховою діяльністю – Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Інтеграція України до світового господарства вимагає приведення системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів шляхом оновлення законодавчої бази, аби зробити інформацію зрозумілою для зарубіжних інвесторів. І тому починаючи з 2012 року страховики складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за МСФЗ. Стандартизація МСФЗ не обмежує певні закони та не ставить на меті деталізацію всіх процедур бухгалтерського обліку, а розрахована на професійну самостійність бухгалтерів.

Із переходом страхових організацій на МСФЗ зберігається застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, не втрачає обов'язковості й первинна документація для страхових компаній, незважаючи на те, що «МСФЗ прямо не передбачено та не дається переліку первинної документації й порядку проведення інвентаризації суб'єктами господарювання» [3].

Для страхових компаній в Україні характерним є використання таких рахунків бухгалтерського обліку: 49 «Страхові резерви»; 76 «Страхові платежі».

МСФЗ не встановлюють стандартні форми звітності, однак регламентують види звітності, а також змістовне наповнення складових статей [4, с. 327]. Так, згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності» фінансова звітність страхових компаній включає такі форми звітності: баланс (звіт про фінансовий стан) (форма № 1), звіт про фінансові результати звіт про сукупний дохід (форма № 2), звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (форма № 3), звіт про власний капітал (форма № 4), примітки до річної фінансової звітності, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення [5]. Тобто в рамках міжнародних стандартів зростає вага облікової політики.

Основним фінансовим документом страхових організацій є баланс, який характеризує фінансові можливості та стійкість страховика.

Отже, ми розглянули специфіку страхової діяльності, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності відповідно до МСФЗ, та виявили і узагальнили наступні особливості

бухгалтерського обліку в страхових організаціях України: при складанні звітності обов'язковим є застосування МСФЗ; застосування вітчизняного Плану рахунків бухгалтерського обліку із використанням бухгалтерських рахунків для страхової діяльності; формування та подання повного комплексу фінансової звітності та повного комплексу спеціалізованих звітних даних страховика; оприлюднення річної фінансової звітності разом із аудиторським висновком (звітом незалежного аудитора); в рамках міжнародних стандартів зростає вага облікової політики; заборона на самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності керівником організації або власником; складання фінансової звітності на підставі Указу Президента про Нацкомфінпослуг та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; обов'язковість проведення аудиту річної консолідованої фінансової звітності страхових компаній та фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності : [моногр.] / [О. О. Канцуров, В. Г. Швець, Б. А. Засадний та ін.]; за заг. ред. Л. Г. Ловінської. – К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. – 294 с.
4. Лень В. С. Облік і аудит у страхових організаціях : [навч. посіб.] / В. С. Лень. – 2-ге вид., випр. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 584 с.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

**Г. В. Гаркавенко,
VI курс, ОА 11.01/1**

Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. І. Пилипенко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

РОЛЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Гроші – це особливий товар, що стихійно виділився з товарного світу для здійснення ролі загального еквівалента. Гроші є самостійною формою вартості всіх інших товарів, що забезпечують зв'язок товаровиробників в умовах суспільного поділу праці.

У відповідності з економічною теорією гроші виконують 5 функцій:

1. засіб обігу;
2. засіб платежу;
3. засіб збереження багатства (накопичення капіталу);
4. міра вартості;
5. світові гроші.

Виконуючи функцію засобу обігу, гроші виступають посередником при обміні товарів і послуг, завдяки чому долаються індивідуальні, кількісні, часові та просторові межі, властиві бартеру.

Функція грошей як засобу обігу передбачає здійснення грошового обміну в момент здійснення операції. Однак з розвитком економічних відносин момент надання товарів і оплата їх перестали збігатися у часі, що призвело до появи нової функції грошей як засобу платежу, що означає купівлю з наступною оплатою. Прикладом виконання грошима цієї функції є надання товарів у кредит, оплата штрафів, авансових платежів і т. д. В результаті появи цієї функції самі гроші перетворилися з паперових на кредитні гроші (чеки, банкноти, векселі), які опосередковують грошовий обіг товарів і послуг, розділені в часі. Наявність в обігу в сучасній грошовій системі виключно

кредитних грошей дозволяє з упевненістю констатувати той факт, що гроші, виконуючи функцію засобу обігу, виконують і функцію засобу платежу, що свідчить про ідентифікацію і злиття цих функцій. Гроші у функції міри вартості дозволяють виразити вартість товарів (послуг) у національних грошових одиницях. Грошові одиниці використовуються як масштаб цін для порівняння вартості окремих товарів і послуг, дозволяючи тим самим зорієнтуватися для прийняття раціональних рішень.

Особливістю функції накопичення є те, що вона виступає як форма утворення скарбів. Сутність функції грошей як засобу накопичення характеризується здатністю впливати на грошовий обіг, збільшуючи його (коли здійснюється приплив грошей) або зменшуючи його (коли здійснюється відтік грошей). Причому таке вивільнення не є постійним, воно залежить від багатьох кон'юнктурних факторів, і насамперед від розвитку економіки, необхідності та достатності грошей в обігу.

Засіб збереження вартості (засіб нагромадження) – це здатність грошей використовувати відповідну вартість того, що було продано сьогодні, для майбутньої покупки. Ця функція грошей є наслідком їх абсолютної ліквідності.

Під абсолютною ліквідністю грошей мається на увазі те, що з їх допомогою власник грошей може в будь-який момент виконати будь-яке фінансове зобов'язання, оскільки гроші завжди можуть бути використані в якості платежу та мають фіксовану номінальну вартість. Однак реальне виконання грошима цієї функції має свої обмеження. Так, в умовах інфляції реальна вартість грошей втрачає економічний зміст. Починається погоня за менш ліквідними або взагалі неліквідними, але реальними цінностями: відбувається масова купівля земельних ділянок, нерухомості, творів мистецтва і т. д.

Варто зазначити, що міжнародні економічні відносини спричиняють необхідність функціонування грошей на світовому ринку. Найчастіше гроші виступають у ролі світових грошей, коли їх сума виражена в еквівалентній кількості золота, але із 70-х років XX ст. у зв'язку з демонетизацією золото перестало обслуговувати міжнародні платежі. Ця функція остаточно закріпилася за вільно конвертованою валютою провідних країн світу, регіональними валютами, які держави використовують для

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

врегулювання міжнародних розрахунків або як резерви національних валют. Резервні валюти – це офіційні запаси іноземної валюти, які призначені для використання в зовнішньоекономічних та внутрішніх операціях.

Для здійснення міжнародних платежів кожна країна потребує певного запасу золота. Тому золото у вигляді скарбу одночасно є резервним фондом світових грошей

Сутність грошей виявляється також при розгляді їх особливих властивостей. Грошам мають бути притаманні такі якості:

1. Непідробленість, що полягає в складності виготовлення фальшивих грошей.
2. Зручність використання, що досягається завдяки портативності, пізнаваності грошових знаків.
3. Зносостійкість, що дозволяє використовувати гроші протягом тривалого часу.
4. Подільність, що виявляється в спроможності грошових одиниць ділитися на частини, що створює можливість розміну великих грошових купюр на дрібні.
5. Однорідність, виражається в тому, що гроші одного і того ж достоїнства повинні володіти рівною купівельною спроможністю незалежно від форми, в якій вони представлені (паперові, нікелеві, золоті монети).

Отже, грошові кошти – це гроші, якими можна вільно розпоряджатися на свій розсуд і втрата яких може різко погіршити фінансовий стан підприємства.

І. В. Гедейчук,

V курс, ОА 12.01/2

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. П. Пантелеєв

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ТОВАРІВ

Торгівля є однією з провідних галузей економічної діяльності сучасної країни. Існує багато підприємств, одним із видів статутної діяльності яких є торгівля товарами. Товаром можуть бути продукти як фізичної, так і розумової праці, результати послуг, сама здатність до праці, земля та її надра – все, що має споживчу вартість і може обмінюватись на інший товар (гроші) власником.

Товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством або установою з метою подальшого продажу [1].

Одиницею бухгалтерського обліку товарів є їх найменування або однорідна група (вид). Для обліку товарів в Плані рахунків застосовується рахунок 28 «Товари», що належить до другого класу рахунків. Це активний рахунок, призначений для обліку господарських засобів.

Метою дослідження є характеристика теоретичної основи організації обліку та аудиту товарів на підприємствах торгівлі.

Завдяки ефективному розвитку торгівлі можливо досягти більш ефективного розміщення ресурсів та більш високого рівня матеріального добробуту населення. Тому торговельна політика кожної країни спрямована на лібералізацію міжнародної торгівлі, знищення торгових бар'єрів, інтернаціоналізацію виробничих сил. Торговельна діяльність здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності всіх форм власності при наявності у них сертифікатів на право здійснення такої діяльності. Це ініціативна самостійна діяльність юридичних осіб та громадян, спрямована на здійснення операцій купівлі-продажу товарів споживчого призначення з метою отримання прибутку [2].

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Існування товарів як категорії обумовлено необхідністю забезпечення нормального процесу обертання товарів. Зі збільшенням обсягу реалізації, як правило, збільшується абсолютна сума товарів, недостатній розмір яких веде до негативних наслідків:

- економічні – у вигляді втрати товарообороту;
- соціальні – у вигляді незадовільного попиту на товари.

Фундаментальні питання обліку й аудиту операцій із обліку товарів на підприємствах торгівлі досліджували як вітчизняні науковці – М. Білуха, Ф. Бутинець, Н. Грабова, В. Завгородній, П. Атамас, Н. Гура, В. Базилевич, В. Лень, В. Рудницький, В. Сопко, Н. Ткаченко, так і зарубіжні – І. Аверчев, В. Бурцев, Р. Додж, В. Керімов, Н. Новоселова, Я. Соколов, А. Прайснер, М. Ван Бреда, Дж. Робертсон, Ч. Хорнгрен.

Розглянемо деякі визначення товарів, наведені різними науковцями.

Ф. Бутинець визначив, що «...товаром називається річ, призначена для продажу або обміну на інші цінності. Товари формують запаси торговельних підприємств. Товаром у широкому розумінні є матеріальна або нематеріальна власність, призначена для реалізації. Взаємозамінні товари – група товарів, подібних за функціональним призначенням, використанням, якісними і технічними характеристиками, ціною та іншими параметрами таким чином, що покупець справді замінює або може замінити їх у процесі споживання (у тому числі й виробничого)».

П. Атамас визначив «...товар як продукт праці, що має вартість і розділяється у суспільстві шляхом обміну (купівлі-продажу)».

Н. Гура дав таке визначення товару: «Товар – це продукт праці, вироблений для обміну чи продажу, який має споживчу та мінову вартість».

В. Базилевич визначив товар як економічне благо, що задовольняє певну потребу людини і використовується для обміну.

В. Лень визначив, що «...товари – це матеріальна або нематеріальна власність, яка реалізується на ринку».

У вітчизняній практиці сформувалося два способи обліку товарів:

- 1) за купівельними цінами;
- 2) за продажними цінами.

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

Порівняння умов застосування зазначених способів обліку товарів наведено у таблиці.

Таблиця

Умови застосування зазначених способів обліку товарів

Облік товарів за купівельними цінами	Облік товарів за продажними цінами
- наявність підрозділів як роздрібної, так і оптової торгівлі; - наявність широкої номенклатури товарів з суттєвими відмінностями у відсотку торговельної націнки та широкого застосування практики знижок; - для підприємства, серед користувачів звітності яких домінують зарубіжні партнери (завдяки відсутності методу обліку за цінам продажу у міжнародній практиці).	- для підприємств роздрібної торгівлі та громадського харчування; - за умови нестабільного відсотка торговельної націнки; - за необхідності зменшення трудомісткості облікових процедур; - необхідність посилення контролю за реалізацією товарів нижче собівартості.

Облік товарів за купівельними цінами передбачає оприбуткування, зберігання і списання товарів при їх продажу за купівельними цінами. При цьому купівельна ціна – це ціна постачальника без ПДВ. Продажна ціна формується тільки при продажу товарів за такою формулою:

$$\text{Продажна ціна} = \text{Купівельна ціна} + \text{Торгова націнка} + \text{ПДВ}$$

Цей спосіб використовується в оптовій торгівлі (в роздрібній торгівлі і ресторанному бізнесі – лише за наявності комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення). Він є простим у застосуванні, економічно виправданим, оскільки дає можливість легко реагувати на зміну кон'юнктури ринку відповідним розміром торговельної націнки, не потребує проведення переоцінки товарів у разі зміни продажної ціни, але вимагає організації натурально-вартісного обліку товарів у розрізі їх найменувань.

При цьому способі для обліку товарів використовується рахунок 281 «Товари на складі». Він є активним, балансовим. За дебетом цього рахунку відображається надходження товарів на склад, за кредитом – їх вибуття внаслідок продажу, нестачі, псування, уцінки або іншого списання. Сальдо означає залишки

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

товарів на складі на певну дату і відображається у 2 розділі активу балансу в рядку 1100 «Запаси».

Облік товарів за продажними цінами передбачає оприбуткування, зберігання і списання товарів при їх продажу за продажними цінами. При цьому продажна ціна формується уже при надходженні товарів за тією ж формулою.

Цей спосіб застосовується в роздрібній торгівлі та громадському харчуванні. Він є технічно складнішим і не зовсім виправданим, оскільки продажна ціна формується при надходженні товарів, і у разі зміни кон'юнктури ринку розмір торговельної націнки може коригуватися лише шляхом проведення переоцінки, потребує ведення відокремленого обліку торговельної націнки, але не вимагає організації натурально-вартісного обліку товарів у розрізі їх найменувань [4].

При цьому способі для обліку товарів використовується два рахунки:

Рахунок 282 «Товари в торгівлі» – активний, балансовий. За дебетом рахунку 282 «Товари в торгівлі» відображається надходження товарів, за кредитом – їх вибуття внаслідок продажу, нестачі, псування, уцінки або іншого списання. Сальдо означає залишки товарів в торговельній мережі на певну дату і відображається у 2 розділі активу Балансу в рядку 1100 «Запаси».

Рахунок 285 «Торговельна націнка» – пасивний, балансовий. За кредитом рахунку 285 «Торговельна націнка» відображається нарахування торговельної націнки, за дебетом – її списання внаслідок уцінки, псування товарів, їх продажу або надання знижок покупцям. Сальдо означає суму торговельної націнки, що відноситься до залишку нереалізованих товарів, і відображається у 2 розділі активу балансу в рядку 1100 «Запаси» згорнуто, тобто сальдо рахунку 282 «Товари в торгівлі» «→» сальдо рахунку 285 «Торговельна націнка».

Аудиторська перевірка операцій з товарами включає дослідження стану складського господарства та збереження товарів, нормування витрачання, оприбуткування, правильності оцінки, використання товарів. Основною метою перевірки товарів є встановлення законності, достовірності та доцільності операцій, правильності їх відображення в обліку. Від достовірності та об'єктивності відображення в бухгалтерському обліку і звітності операцій із товарами залежить правильність визначення основних

показників, які характеризують результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан підприємства (залишки оборотних коштів, собівартість, прибуток, рентабельність, показники прибутковості акцій тощо). Тобто від достовірності, об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних із рухом товарів, залежить правдивість і неупередженість усіх суттєвих для користувачів показників.

Отже, товарами є матеріальні цінності, які придбані (отримані) і утримуються підприємством з метою подальшого продажу. Для обліку товарів у Плані рахунків застосовують рахунок 28 «Товари». Вони обліковуються за купівельними та продажними цінами.

Основним аспектом перевірки товарів є встановлення законності, достовірності та доцільності операцій, правильності їх відображення в обліку; відповідності аналітичного обліку на рахунку 28 «Товари» даним синтетичного обліку; повноти і правильності відображення в обліку покупних товарів (за цінами придбання, за продажною вартістю); дотримання порядку визначення торговельних націнок; правильності відображення в податковому обліку операцій із придбання товарів; правильності визначення зобов'язань перед бюджетом з ПДВ та своєчасності розрахунків.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України; Положення від 20.10.1999 № 246 (в редакції від 01.01.2015 р.) [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
2. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку : [навч. посіб.] / В. С. Білоусько. – 4-те вид. – Х. : Кондор, 2014. – 423 с.
3. Захожай В. Б. Бухгалтерський облік в галузях економіки / В. Б. Захожай, М. Ф. Базась. – К.: МАУП, 2010. – 968 с.
4. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : [навч. посіб.] / П. Й. Атамас. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 392 с.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Л. О. Гераськіна,

V курс, ОА 12.01/1

Науковий керівник:

к. е. н., доцент Л. С. Новіченко

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КРЕДИТ»

В сучасних умовах господарювання кредитні відносини виступають одним з ключових факторів формування позикового капіталу підприємства і забезпечення принципу безперервності його функціонування.

Питання визначення сутності поняття «кредит» є актуальним, що зумовлює потребу систематизації наукових підходів до його трактування. Визначення змісту поняття «кредит» забезпечить подальший розвиток бухгалтерського обліку як науки, створить передумови для правильного відображення даного об'єкта в обліку і підвищення ефективності функціонування кредитних відносин в цілому.

Дослідженням проблем визначення сутності кредиту присвячені праці таких зарубіжних вчених як А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Міль, Ж. Сей, А. Маршалл, Дж. Ло. Серед вітчизняних вчених питання теорії кредиту широко розглядаються у працях Т. Бондарука, І. Ігнатової, О. Петраковської, М. Денисенка, М. Александрової, С. Маслової, В. Лагутіна, О. Васюренка. Незважаючи на те, що питання кредитування розглядається досить широко, в економічній літературі не склалося єдиного системного підходу, який дозволив би об'єднати теоретичні аспекти кредиту, його організаційно-практичну основу, механізм державного регулювання.

У сучасній економіці кредит є одним з основних передумов економічного розвитку країни, а також важливою і невід'ємною частиною економічного зростання. Щорічно збільшується обсяг кредитування і розширюється перелік надаваних банками кредитних продуктів фізичним особам.

Поняття кредит походить від латинського *creditum*, *credo*: «довіряю», «вірю» або як «позика» чи «борг». Саме тому категорія кредиту розглядається економічною наукою як довіра однієї особи до іншої, на підставі чого у позику надається певна вартість у грошовій або товарній формі для тимчасового користування.

В економічній науці існують дві основні теорії кредиту: натуралістична і капіталотворча. Натуралістичну теорію розробили великі англійські вчені А. Сміт і Д. Рікардо. У подальшому вона набула розвитку в працях інших вчених, зокрема Дж. Міля, Ж. Сея, А. Маршалла. Сутність натуралістичної теорії полягає в тому, що в позику надається не позичковий капітал, а продуктивний капітал, тобто капітал у його речовій формі. Засновники натуралістичної теорії, підкреслювали, що кредит – це явище, яке виникає з процесу виробництва. Сам кредит не здатний створювати вартість.

Сутність капіталотворчої теорії полягала в тому, що банки – не посередники в кредиті, а установи, які виступають «фабриками капіталу», оскільки вони здатні самостійно створювати капітал. Сам кредит, як і гроші, є безпосередньо капіталом, багатством. А це означає, що кредит сам по собі здатен збільшувати багатство. Засновником капіталотворчої теорії вважають англійського економіста Дж. Ло (1671–1729 рр.) [1, с. 263].

В нормативно-правовій базі значення поняття «кредит» набуває різного тлумачення.

В Цивільному кодексі України [2] поняття «кредит» розглядається як кредитна угода між кредитором (банком чи будь-якою іншою фінансовою установою), що бере на себе зобов'язання надати кошти позичальникові у визначеному розмірі та на обумовлених договором умовах. При цьому останній зобов'язується повернути кошти (кредит) та сплатити позикодавцю винагороду (відсотки). За таких умов складається виключно письмова форма договору, яка засвідчується нотаріально [2].

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» фінансовий кредит – це кошти, які надаються у позику юридичній або фізичній особі на визначений строк та під процент [3].

Відповідно до закону України «Про банки і банківську діяльність», банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [4].

У науковій літературі можна виділити декілька підходів до визначення поняття «кредит». Підходи різних авторів до трактування цього поняття представлено в таблиці.

Таблиця

Визначення поняття «кредит» в різних наукових джерелах

№	Автор	Визначення
	1	2
1	Денисенко М. [5, с. 78]	Кредит – позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається в тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. Це форма руху позичкового капіталу.
2	Александрова М., Маслова С., [6, с. 196]	Кредит – це об'єктивна вартісна категорія, складова частина товарно-грошових відносин, а його необхідність викликана існуванням товарно-грошових відносин.
3	Лагутін В. [7, с. 14]	Кредит – це форма прояву кредитних відносин, форма руху позичкового капіталу.
4	Арбузов С. [8, с. 157]	Кредит – це економічна категорія, що відображає систему відносин між суб'єктами господарювання щодо надання та отримання позики в грошовій чи товарній формі на умовах повернення, строковості та платності.
5	Васюренко О. [9, с. 96]	Кредит – це сукупність відповідних економічних відносин між кредитором та позичальником з приводу зворотного руху вартості.

Аналізуючи визначення поняття «кредит», наведені в таблиці, можна виокремити три групи підходів авторів.

Перша група визначає сутність поняття «кредит» як форму руху грошового капіталу. До цієї групи належать М. Денисенко та В. Лагутін. Представники другої групи на чолі з С. Арбузовим і О. Васюренко трактують зміст кредиту як систему відносин між суб'єктами господарювання щодо надання та отримання позики. Третя група, зокрема М. Александрова і С. Маслова, трактують його як складову частину товарно-грошових відносин.

Отже, в нормативно-правовій базі та економічній літературі відсутня єдина думка щодо визначення сутності поняття «кредит».

Критичний аналіз визначення поняття «кредит» дозволяє нам уточнити трактування його змісту як відносин, пов'язаних із наданням ресурсів у тимчасове користування із погашенням зобов'язань, які при цьому виникають, на договірних засадах, на засадах повернення, платності, забезпеченості, строковості, цільового використання та винагороди, що є відображенням прояву його сутності і якому притаманні високий ступінь ризику і низька доходність у процесі обігу.

Систематизація різних підходів до визначення сутності поняття «кредит» сприятиме раціональній організації системи бухгалтерського обліку та контролю кредитних відносин, забезпечить правильне відображення операцій з кредитами в обліку.

Список використаних джерел

1. Щетинін А. І. Гроші та кредит : [підруч.] / А. І. Щетинін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
2. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: за станом на 02.11.2016 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III: за станом на 01.01.2017 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000: за станом на 01.01.2017 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
5. Денисенко М. П. Гроші та кредит у банківській справі : [навч. посіб.] / М. П. Денисенко. – К. : Алерта, 2004. – 478 с.
6. Александрова М. М., Маслова С. О. Гроші. Фінанси. Кредит : [навч.-метод. посіб.] / М. М. Александрова, С. О. Маслова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 336 с.
7. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : [навч. посіб.] / В. Д. Лагутін. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Т-во «Знання», 2002. – 215 с.
8. Банківська енциклопедія / [Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В.]. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
9. Васюренко О. В. Банківські операції : [навч. посіб.] / О. В. Васюренко. – 4-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2004. – 324 с.

О. М. Года,
студентка 1 групи 1 курсу
магістратури заочного відділення,
спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник:
д. е. н., професор, завідувач кафедри
статистики і економічного аналізу

В. К. Савчук
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ)

ПРОБЛЕМА ДОСТОВІРНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Порядок регулювання розбіжностей між фактичною наявністю активів і зобов'язань, виявлених при інвентаризації, та даними бухгалтерського обліку визначено в п. 4 розд. IV Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 02.09.2014 [2]. Результат інвентаризації може виявлятися 3 випадками (див. рисунок).

Рис. Випадки результату інвентаризації

Два останні випадки називаються інвентаризаційні різниці. Є спеціальний порядок їх урегулювання:

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

1. Нестача цінностей, а також втрати від їх псування відшкодовуються винними особами відповідно до порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей. Матеріали про нестачі та втрати, що виникли внаслідок зловживань, протягом 5 днів підлягають передачі органам попереднього слідства, а на суму виявлених нестач і втрат подається цивільний позов.

2. Якщо винних не встановлено або суд не задовольнив позов про відшкодування, то нестача цінностей та втрати від їх псування списується на результати господарської діяльності.

3. Цінності, що виявилися у надлишку, підлягають оприбуткуванню і зарахуванню на результати господарської діяльності.

За результатами проведення інвентаризації можуть бути недостачі матеріальних цінностей у межах і понад норму природного збитку. Під природним збитком слід розуміти зменшення ваги товарно-матеріальних цінностей, що виникає в процесах постачання, реалізації та при зберіганні товарно-матеріальних цінностей внаслідок їх фізико-хімічних властивостей. Природний убуток виникає внаслідок усушки, випаровування, утруски, розпилення, вивітрювання, витікання тощо.

Недостачі в межах норм природного убутку списуються на собівартість продукції, робіт, послуг. Недостачі понад норми природного збитку, а також таких матеріальних цінностей, для яких не може бути природного збитку, слід відносити на винних осіб, якщо такі виявлені, в інших випадках – на фінансові результати суб'єкта господарювання [6].

При списанні природного убутку на слід дотримуватись таких правил:

1) Списання з матеріально-відповідальної особи недостачі майна, яка утворилась за рахунок збитку, без проведення інвентаризації і до встановлення фактів недостачі забороняється.

2) Списання природного збитку майна проводиться в межах фактичної недостачі, підтвердженої порівняльною відомістю, в сумі, яка не перевищує встановлені норми.

Відображення в бухгалтерському обліку сум недостач (втрат) у межах норм природного убутку відбувається таким чином:

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

1) Недостача, виявлена на складах, інших місцях зберігання й експлуатації матеріальних активів, відноситься до складу витрат того звітного періоду, в якому її виявлено. Відповідно до п. 15 П(С)БО 9 «Запаси», первісна вартість запасів у бухгалтерському обліку не змінюється, крім випадків, зазначених у цьому ж П(С)БО, нормами якого не передбачено включення недостачі в межах норм природного убутку до цієї вартості, отже, сума таких недостач не може впливати на первісну вартість матеріальних цінностей.

2) Недостача матеріальних цінностей, виявлена за час транспортування від постачальника (в дорозі) або в процесі виробництва продукції (незавершене виробництво), включається до їх первісної вартості, оскільки на ці матеріальні цінності не встановлена первісна вартість [3].

Матеріальної відповідальності при недостачі товарів і запасів у межах норм природного убутку не виникає.

У податковому обліку коригувати валові витрати і податковий кредит у цьому разі не потрібно, оскільки такі матеріали вважаються використаними в господарській діяльності.

Недостача ТМЦ, сума якої перевищує норми природного убутку, розцінюється як розкрадання таких цінностей. Претензія щодо факту недостачі ТМЦ висувається щодо осіб у разі, якщо сума такої недостачі перевищує встановлені норми природного убутку, причому на всю суму недостачі.

Як правило, розмір часткової матеріальної відповідальності працівників підприємства відповідно до ст. 133 КЗпП визначається розміром збитку, але не більше середньомісячного заробітку таких працівників [4].

Різниця між сумою відшкодування завданих збитків і балансовою вартістю відсутніх товарів підлягає обов'язковому перерахуванню до бюджету.

У бухгалтерському обліку будь-які нестачі товарно-матеріальних цінностей відносять до інших витрат операційної діяльності і відображають на субрахунку 947 «Нестачі та втрати від псування цінностей». Одночасно (до встановлення винних осіб) ці суми показують на позабалансовому рахунку 072 «Невідшкодовані нестачі та втрати від псування цінностей». Після встановлення винних осіб на суму, що підлягає відшкодуванню, складають проводку: Дт - 375 Кт - 716. Якщо ж винну особу не встановлено,

суму нестачі обліковують на позабалансовому рахунку 072 не менше строку позовної давності (3 роки) з моменту встановлення факту нестачі. При цьому інвентаризаційна комісія має навести вичерпні пояснення причин, через які нестачу понад норми природного убутку не можна віднести на винних осіб [5].

Затверджені результати інвентаризації відображаються в бухгалтерському обліку в місяці закінчення інвентаризації, але не пізніше грудня (кінця звітнього року).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фінансову звітність та бухгалтерський облік в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (із змінами та доповненнями).

2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 02.09.2014.

3. П(с)БО № 9 «Запаси» № 246 від 20.10.99.

4. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII (із змінами та доповненнями).

5. Грибовська Ю. М. Відображення результатів інвентаризації у фінансовому та податковому обліку / Ю. М. Грибовська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2012. – № 2. – С. 243–248.

6. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : [підруч.] / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.

О. Г. Горбонос,
V курс, група ОА 12.01/2
Науковій керівник:
к. е. н., доцент О. О. Ільченко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні в Україні більшість підприємств використовують залучені кошти. Це призводить до утворення зобов'язань та до взаємозв'язку з іншими підприємствами.

Своєчасний та повний аналіз обліку зобов'язань слід раціонально організувати, оскільки зобов'язання впливають на стійкість та кредитоспроможність підприємства.

Зобов'язання, які відображаються в бухгалтерському обліку, мають подвійний зміст, а саме юридичний та економічний. Як юридична категорія зобов'язання – це господарські відносини, що регулюється правом. В результаті цих відносин одна сторона може вимагати від іншої здійснити господарські операції, такі як передача майна, виконання робіт, надання послуг тощо, а інша сторона зобов'язана виконувати вимоги щодо предмету договору і має право вимагати відповідну винагороду у вигляді грошей або зустрічних послуг.

Згідно із П(С)БО 11 зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства. Наявність боргів (зобов'язань) зменшує економічні вигоди підприємства та його капітал.

Зобов'язання виступають суттєвою складовою господарських операцій суб'єктів підприємницької діяльності з точки зору їх фінансової стабільності і тому є одним з основних джерел формування засобів для більшості сучасних підприємств.

Проблеми класифікації зобов'язань досліджувались у багатьох наукових працях, але підхід, який дозволив би чітко сформулювати основні класифікаційні ознаки відповідно до потреб користувачів,

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

відсутній. Також спостерігається неоднозначність трактування класифікаційних ознак у нормативній регламентації, в теорії та обліковій практиці, що визначає необхідність продовження досліджень у цьому напрямі.

Теоретичні аспекти формування зобов'язань та їх особливості багаторазово вивчалися такими науковцями як Ф. Бутинець, В. Палій, Я. Соколов та інші. Дослідження наукових праць та практики діяльності підприємств свідчать, що деякі теоретичні положення є дискусійними, а деякі важливі аспекти класифікації визнання, оцінки обліку та аналізу потребують вдосконалення через те, що ці класифікації та методи є застарілими в сучасних умовах підприємництва.

Аналіз інформації дозволяє дійти висновку, що в законодавчих актах та поглядах науковців не існує єдиного підходу до видів зобов'язань, що мають місце в діяльності суб'єктів господарювання. На нашу думку, найбільш наближеними до практичних застосувань на підприємствах різних форм власності є поточні, довгострокові зобов'язання, забезпечення та передплати покупців.

Критичний аналіз та порівняння різних наукових поглядів та законодавчих актів в галузях бухгалтерського обліку, економіки, управління, фінансів та банківської справи дозволили виокремити види зобов'язань, які мають місце в практичній діяльності різних суб'єктів господарювання.

Також необхідно удосконалити класифікацію поточних зобов'язань шляхом доповнення ознакою відображення їх у балансі з метою формування необхідної інформації для контролю за виконанням зобов'язань відповідно до договорів та для проведення прогностичного аналізу зміни джерел утворення активів підприємства; систему обліку поточних зобов'язань через введення рахунків третього та четвертого порядків у розрізі суб'єктів, об'єктів та строків дотримання погашення поточних зобов'язань, а також методику обліку знижок при одержанні товарів, робіт, послуг від постачальника за різними умовами договору, списання поточних зобов'язань у вигляді податкового боргу з податку на прибуток у зв'язку з його реструктуризацією або визнанням його безнадійним, податку на додану вартість та зобов'язань за договорами у позабалансовому обліку; структуру пасиву балансу (форма № 1 «Баланс») через подання зобов'язань у порядку зростання строків їх

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

погашення, а також доповненням форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» інформацією про поточні зобов'язання: суми зобов'язань за об'єктами їх виникнення; суми поточних зобов'язань у межах строків їх погашення; суми поточних зобов'язань, за якими закінчився строк їх погашення (прострочена заборгованість), та суми списаної кредиторської заборгованості, за якою минув строк позивної давності, з метою поліпшення інформаційного забезпечення платоспроможності підприємства.

Для більш повного відображення в обліку поточні зобов'язання доцільно деталізувати за терміном погашення на ті, які указано нижче, а саме:

- до 3 місяців,
- від 3 до 6 місяців,
- більше 6 місяців.

Для забезпечення стійкості фінансового стану підприємства та його платоспроможності облікова інформація про поточні зобов'язання має фіксувати їх динаміку максимально швидко. Це є можливим за умови використання ефективної класифікації поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Для забезпечення надання єдиної загальної класифікації зобов'язань як у науковій бухгалтерській літературі, так і у нормативно-правовій, ми пропонуємо поділ поточних зобов'язань за відповідними критеріями: умовами виникнення, співвідношенням прав і обов'язків суб'єктів, визначеністю предмета виконання зобов'язання, за характером взаємозв'язку, за складністю погашення, за часом виникнення, за способом погашення, за можливістю оцінки, за строком погашення, за вартістю, за об'єктом зобов'язання, за формою залучення, за видом діяльності.

О. М. Гуцулюк,
V курс, група ОА 12.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Л. В. Шкуліпа
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

СУЧАСНІ ЗМІНИ В ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА МСФЗ

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) набувають дедалі більшого поширення в Україні і застосовуються не лише компаніями, які зобов'язані складати звітність за цими стандартами, а й на добровільній основі. Рано чи пізно ми дійдемо до усвідомлення необхідності застосування їх у національній практиці.

Тому вивчення МСБО стає актуальним сьогодні для широкого загалу бухгалтерів.

Проаналізуємо розбіжності між МСБО 2 «Запаси» і П(с)БО 9 «Запаси» за таким ознакам як визначення термінів, оцінка запасів, формування собівартості та ін. Визначення термінів відповідно до МСБО 2: *запаси* – це активи, які:

- *утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності;*
- *перебувають у процесі виробництва для такого продажу або*
- *існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [1].*

Необхідно відзначити, що визначення запасів у П(с)БО 9 «Запаси» і в МСФЗ є майже ідентичним. За винятком того, що в останньому пункті крім споживання у виробничому процесі або при наданні послуг зазначене можливе споживання запасів у керуванні підприємством.

Таке доповнення є цілком доречним, тим більше що процес виробництва – це не процес здійснення якої-небудь діяльності.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Процес виробництва, наприклад, не передбачає такі процеси як заготівля, збереження або реалізація.

У п. 1 МСБО 2 «Запаси» зазначено, що цей стандарт не застосовний до:

незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання послуг; фінансових інструментів; біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю.

Як бачимо, у п. 1 МСБО 2 «Запаси» не сказано про запаси, що використовуються при здійсненні капітальних інвестицій [2].

Отже, будівельні матеріали, що знаходяться на балансі підприємства і використовуються, наприклад, при здійсненні будівництва господарським способом, так само відносяться до запасів.

Відзначимо, що як у МСБО 2 «Запаси», так і в П(с)БО 9 «Запаси» до запасів включається готова продукція і незавершене виробництво.

Що стосується оцінки запасів, то визначення вартості запасів є головною метою МСБО 2 «Запаси», як сказано в самому стандарті, що підкреслює значення цього процесу.

Відповідно до п. 6 МСБО 2 «Запаси» запаси слід вимірювати за найменшим з двох показників: собівартістю або чистою вартістю реалізації.

Вибір оцінки за одним із двох найменших показників пояснюється тим, що однією з концептуальних основ МСБО щодо якісних характеристик фінансової звітності є вірогідність, складовою частиною якої є обачність, зокрема в оцінках активів [3].

В МСБО принцип обачності посідає одне із перших місць, в той час як у П(с)БО цей принцип використовується не завжди, як показано докладніше в таблиці.

Порівняння міжнародних та національних стандартів з обліку запасів

Ознака	П(с)БО 9	МСБО 2 «Запаси»
1	2	3
Оцінка запасів		
При надходженні	<p>Собівартість формується з таких витрат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. При придбанні у постачальника. Суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, не відшкодовуються підприємству; транспортно заготівельні витрати; інші витрати. 2. При виготовленні власними силами. Витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за П(С)БО 16 «Витрати». 3. При внесенні до статутного капіталу. Справедливої вартості, погоджена із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника. 4. При безоплатному отриманні. Справедливої вартості. 5. При отриманні у результаті обміну на подібні активи. Балансової вартості переданих запасів. 6. При отриманні в результаті обміну на неподібні активи. Справедливої вартості отриманих запасів. 	<p>Собівартість формується з таких витрат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на придбання. Ціни придбання; мита, та інших податків; витрати на транспортування; вартості робіт з навантаження та розвантаження й інших витрат. 2. Витрати на перероблення. Витрати, безпосередньо пов'язанні з одиницею виробництва. 3. Інші витрати. Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану. До собівартості не включаються: понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для наступного етапу виробництва; адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення у теперішній стан; витрати на продаж.
При витрачання	<p>Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО) ідентифікована собівартість середньозважена собівартість. Нормативні затрати; ціни продажу.</p>	<p>Допускається метод ЛІФО, собівартість останнього за часом надходження запасів.</p>
На дату балансу	<p>Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації.</p>	<p>Чиста вартість реалізації</p>

Підбиваючи підсумки, варто зазначити таке: при узгодженні П(с)БО та МСБО потрібно проаналізувати, до чого це

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

може призвести в кінцевому результаті, оскільки МСБО також мають певні недоліки, а економіка України має ряд особливостей, не характерних для інших європейських країн.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
3. Дорош О. А. Запаси: класифікація та визнання у процесах оптимізації та оновлення інформаційних систем / О. А. Дорош // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 23. – Ч. II. – С. 173–176.

**О. Р. Дмитришина,
V курс, група ОА 12.01/2**

Науковий керівник:
д. пед. н., професор М. Т. Теловата
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В УКРАЇНІ

Нові економічні відносини проникають у всі сфери господарської діяльності підприємств України. Відбувається інтенсивний перехід діяльності економічних суб'єктів на ринкові відносини, в цих умовах у підприємств виникає необхідність активніше використовувати бухгалтерський облік, щоб удосконалювати свою роботу.

Сучасний стан економіки України характеризується необґрунтованими політичними подіями, некерованими інфляційними процесами, нестабільністю суспільних зв'язків та іншими несприятливими для розвитку економіки чинниками. Результатом впливу несприятливих чинників є зниження ділової активності підприємств, їх низька платоспроможність, яка здебільшого призводить до кризового стану суб'єктів господарювання. Характерними ознаками низької платоспроможності підприємств є несвоєчасність погашення дебіторської заборгованості, повернення заборгованості в неповному обсязі, що сприяє виникненню сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість, яка виникає між підприємствами, негативно впливає на розвиток як підприємства (може навіть привести його до банкрутства), так і економіки країни в цілому: по-перше, спричиняє кризу неплатежів, що зменшує оборотність грошових коштів; по-друге, завдає значних втрат для державного бюджету у вигляді скорочення різноманітних платежів та податків тощо.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Важливою передумовою уникнення зазначених проблем є створення належним чином організованої системи інформаційного забезпечення, основною частиною якої є бухгалтерський облік.

З багатьох об'єктивних причин наші попередники не могли передбачити тих факторів, які сьогодні впливають на розвиток економіки і бухгалтерського обліку в Україні. Сучасні умови господарювання вимагають вирішення цілого ряду нерозв'язаних облікових проблем. Вони стосуються теоретичних і методичних аспектів класифікації, відображення заборгованості в системі рахунків бухгалтерського обліку, удосконалення методики відображення розрахунків з покупцями та замовниками; невизначеності обліку простроченої і безнадійної заборгованості; аналізу заборгованості та автоматизації бухгалтерського обліку взаєморозрахунків.

Проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками знайшли висвітлення у працях таких українських науковців як Ф. Бутинець, Т. Гончаренко, О. Лищенко, Г. Нашкерська, Я. Сливка, М. Теловата, М. Корінько, В. Пантелєєв, В. Шевчук.

Здійснюючи виробничо-господарську діяльність, підприємства вступають у розрахункові взаємовідносини з іншими підприємствами, організаціями і особами. Ці розрахунки перш за все пов'язані з реалізацією виробленої продукції та послуг [9].

Проведений аналіз досліджень та публікацій видатних науковців показав, що питання обліку розрахунків із покупцями та замовниками досліджуються в різних напрямках.

І. Сухар розглядає аналітичний та синтетичний облік розрахунків з покупцями та замовниками відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків та П(с)БО і відображення інформації про стан розрахунків з покупцями та замовниками в регістрах обліку [11]. Л. Погоріляк висвітлив подальше удосконалення розрахунків із замовниками, яке зумовлене спрямованістю національних П(с)БО до міжнародних стандартів фінансової звітності [7]. С. Полятикін запропонував використовувати факторинг при управлінні дебіторською заборгованістю підприємств; а також розвиток обліку розрахунків із покупцями та замовниками з використанням інформаційних систем в обліку [8]. В. Мазур розглянув низку питань стосовно аудиту

розрахунків з покупцями та замовниками, зокрема стадію планування [5].

Отже, вирішення визначених проблем автори вбачають у запровадженні додаткових синтетичних та аналітичних рахунків, вдосконаленні методики відображення в обліку розрахунків з покупцями і замовниками .

Відповідно, дослідження проблем бухгалтерського обліку з покупцями і замовниками зосереджується на змінах у законодавстві з метою наближення П(с)БО до МСФЗ, підвищення рівня автоматизації та комп'ютеризації бухгалтерського обліку.

Загалом, вітчизняні економісти по-різному визначають сутність дебіторської заборгованості. Деякі з них дотримуються точки зору західних економістів і стверджують, що вона являє собою зобов'язання перед підприємством лише покупців за отримані товари, роботи, послуги. Інші розглядають дебіторську заборгованість дещо ширше – як борги перед підприємством юридичних та фізичних осіб [6].

Згідно П(С)БО 10 під дебіторською заборгованістю розуміють «суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [1]. З цим визначенням погоджуються такі науковці як М. Теловата, М. Корінько, В. Пантелеєв, В. Шевчук [4; 3; 10; 2].

На сьогоднішній час дебіторська заборгованість є одним з негативних явищ в економіці України. Велика сума заборгованості, яка існує між українськими підприємствами, призводить до сумнівно відомої кризи неплатежів. Криза неплатежів призводить до гальмування розвитку ринків, на яких працюють підприємства, платіжна криза є значною проблемою у національній економіці в цілому.

Від початку формування ринкових відносин і донині в Україні існує багато актуальних питань, пов'язаних із обліком дебіторської заборгованості:

– Для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо політики управління в процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, яка формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Це зумовлює неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі і

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами зокрема і заборгованості загалом з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, складання рекомендацій щодо її попередження.

– Невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги.

– Застосовувати в умовах України закордонні методики аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків із дебіторами. Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкта [9].

Для вирішення вищезазначених проблемних питань потрібно розроблення дієвого алгоритму управління дебіторською заборгованістю.

Важливим питанням при побудові алгоритму управління дебіторською заборгованістю є класифікація дебіторської заборгованості, яку покладено в основу його функціонування. Традиційна класифікація дебіторської заборгованості передбачає її розподіл за правовим критерієм на строкову або прострочену. Для цього алгоритму пропонуємо здійснювати класифікацію дебіторської заборгованості за критерієм її стягнення, тобто за можливістю її вчасного повернення підприємству: строкова чи прострочена, безнадійна та сумнівна.

Таким чином, економічне становище, що склалося в Україні, зумовлює потребу в радикальних і реальних заходах, які уможливають проведення розрахунків на принципах оптимізації інтересів підприємств-партнерів. Крім того, проблема неплатежів за товари, роботи, послуги в Україні пов'язана здебільшого з відсутністю майнової відповідальності покупців за невиконання договірних зобов'язань. Створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності та зниження показників ліквідності внаслідок отримання об'єктивної та своєчасної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Отже, можна з упевненістю сказати, що виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємств багато в чому залежить від надходження платежів за товари, роботи та послуги від покупців та замовників.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затверджено Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237 зі змінами та доповненнями.

2. Бухгалтерський облік (енциклопедія рахунків бухгалтерського обліку): [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. В. О. Шевчука; Держ. академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2009. – 277 с.

3. Бухгалтерський облік: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. М. Д. Корінька; Держ. академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2009. – 279 с.

4. Левочко М. Т. Вступ до спеціальності. Облік і аудит: [навч. посіб.] / М. Т. Левочко. – Держкомстат України; Держ. академія статистики, обліку і аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2009. – 239 с.

5. Мазур В. В. Аудит розрахунків з покупцями, операцій по реалізації продукції: стадія планування / В. В. Мазур // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи. II Міжнародна наук.-практ. конф.: зб. тез та виступів. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – С. 211–214.

6. Нашкерська Г. М. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, роботи і послуги / Г. М. Нашкерська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 11. – С. 31–37.

7. Погоріляк Л. В. Організація обліку і аналізу розрахунків з покупцями і замовниками за національними та міжнародними стандартами / Л. В. Погоріляк // Науковий вісник студентів та аспірантів ЗакДУ. Вип. 2 (07). Матеріали підсумкової науково-практичної конференції студентів та аспірантів ЗакДУ. Ужгород, 2–4 квітня 2007 р. – С. 125–129.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

8. Полятикін С. О. Використання інформаційних систем в обліку розрахунків з покупцями та замовниками /С. О. Полятикін // Зб. наук. праць міжн. наук.-практ. конф. магістрів та студентів «Облік та аудит: теорія, практика, перспективи». Мелітополь, 17–19 червня 2005 р. – № 5. – С. 188–189.

9. Сливка Я. В. Актуальні питання щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками: систематизація підходів / Я. В. Сливка // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2(52). – С. 178–182.

10. Словник бухгалтера та аудитора / В. П. Пантелєєв, О. С. Сніжко; Держкомстат України; Держ. академія статистики, обліку та аудиту. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. – 45 с.

11. Сухар І. С. Аналітичний та синтетичний облік розрахунків з покупцями та замовниками / І. С. Сухар // Зб. тез доп. студ.-учасн. VII міжн. наук. конф., присв. пам'яті О. С. Бородкіна «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація». Київ, 27 березня 2009 р. – С. 75–76.

І. П. Дмитрів,

VI курс, група ОА 15.15/1

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. П. Пантелеєв

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Заробітна плата – це одна з найскладніших економічних категорій і одне з найважливіших соціально-економічних явищ. У сучасному товарному виробництві, основаному на наймі робочої сили, заробітна плата – це елемент ринку праці, що виступає як ціна товару, у формі якого найманий працівник продає свою робочу силу.

Для найманого працівника заробітна плата – це його трудовий дохід, який він отримує внаслідок реалізації здатності до праці і який має забезпечити об'єктивно необхідне відтворення робочої сили. Для суб'єкта господарювання заробітна плата – це елемент витрат на виробництво, що входить до складу собівартості продукції і впливає на фінансову результативність господарської діяльності.

Для держави заробітна плата є об'єктом державного регулювання, з одного боку, і об'єктом оподаткування, з іншого. Облік праці і заробітної плати – одна з найважливіших і складних ділянок роботи, що потребує точних і оперативних даних, у яких відображаються зміни чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат. Облік праці і заробітної плати посідає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві

Актуальність теми зумовлена тим, що на будь-якому підприємстві цей розділ обліку ведеться в обов'язковому порядку. Для бухгалтера важливо знати основи законодавства про працю, контролювати правильність застосування менеджерами затверджених тарифних ставок і посадових окладів, заповнення первинних документів про відпрацьований час, виробіток, наявність документів, що підтверджують право на доплати за

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

невідпрацьований час. Заробітна плата перебуває в центрі уваги різних зацікавлених сторін – найманих працівників, власників, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок, державних структур. Для кожної зі сторін значення заробітної плати оцінюється по-різному, але повільність її нарахування та отримання зачіпає інтереси всіх.

Багато авторів ставить проблему обліку заробітної плати на головне місце серед інших аспектів облікової системи. Заслужують уваги праці вітчизняних на зарубіжних авторів, серед яких Г. Башнянин, Ф. Бутинець, П. Куцик, М. Корягін, О. Лишиленко, П. Семюельсон, О. Полянська, В. Сопко, Н. Ткаченко та багато інших.

Облік заробітної плати в системі рахунків – це синтетичний облік нарахування і розподілу заробітної плати, визначення належної суми працівникам і віднесення нарахованої оплати праці на відповідні рахунки витрат за статтями і об'єктами калькулювання.

Для обліку зарплати та розрахунків з працівниками використовується рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». На ньому ведеться узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, який належить як до облікового, так і до необлікового складу підприємства, з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), а також розрахунки за неодержану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами). Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки: 661 «Розрахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

На рахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображають заробітну плату, нараховану за поточний місяць, на рахунку 662 «Розрахунки з депонентами» – не виплачену вчасно заробітну плату, на рахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» – інші виплати працівникам.

Для управління підприємством та з метою поліпшення організації праці та її оплати, аналізу резервів зниження витрат на оплату праці, підвищення продуктивності та розрахунків із кожним окремим працівником важливе значення має аналітичний облік праці, заробітної плати та розрахунків із персоналом.

Аналітичний облік розрахунків із персоналом ведеться для кожного працівника, виду виплат і утримань. Сума нарахованих заробітних плат усім працівникам дорівнює обороту за кредитом синтетичного рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці» за звітний період. Сума всіх утримань із заробітної плати працівників і сума виплаченої заробітної плати дорівнюватиме обороту зао дебетом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Кредитове сальдо цього рахунку дорівнюватиме сумі в графі розрахунково-платіжної відомості «Сума, що належить до виплати». Розрахунково-платіжні відомості виконують подвійну функцію: по-перше, за їх допомогою виконуються розрахунки з працюючими, по-друге, вони є формою аналітичного обліку рахунку 66. Розрахункові або розрахунково-платіжні відомості складають за кожним структурним підрозділом у розрізі категорій персоналу і табельних номерів працівників.

Отже, бухгалтерський облік на підприємстві повинен забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати кожного робітника відповідно до кількості і якості витраченої ним праці, на основі системами оплати його праці; правильний підрахунок утримань із заробітної плати; контроль за дисципліною праці, використанням часу і виконанням норм виробітку робітниками, своєчасним виявленням резервів подальшого зростання продуктивності праці, витратою фонду заробітної плати (фонду споживання); правильне нарахування і розподіл за напрямками витрат відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Список використаних джерел

1. Інструкція зі статистики заробітної плати: Наказ Державного комітету статистики України від 13 січня 2004 р., № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 15.

2. Полянська О. А. Методичні аспекти автоматизації обліку, аналізу і аудиту праці і заробітної плати / О. А. Полянська, М. В. Шах // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів 3 грудня 2010 року. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2010. – 608 с.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

3. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р., № 108/95. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підруч.] / Н. М. Ткаченко. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Изд-во «Алерта», 2008. – 926 с.

5. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні : [навч. посіб.] / Р. Л. Хом'як, М. В. Корягін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Львів : Вид-во «Інтелект-Захід», 2003. – 820 с.

6. Чабанюк О. М. Розрахунок заробітної плати в умовах застосування інформаційних систем / О. М. Чабанюк // Україна в сучасному інформаційному просторі: теоретичні і прикладні аспекти : матер. доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 2004. – С. 204–206.

А. О. Дранікова,

VI курс, група ОА 15.15/1

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. О. Шевчук

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Розвиток економіки країни безпосередньо пов'язаний із розвитком підприємств, діяльність яких спрямована на отримання прибутку. В свою чергу, результати діяльності підприємства залежать від правильної організації оплати праці, оскільки мотивовані працівники працюють краще.

Оплата праці є важливим джерелом задоволення матеріальних і нематеріальних потреб співробітників підприємства, а зобов'язання з оплати праці є одним з видів поточних зобов'язань за розрахунками. Облік цього виду поточних зобов'язань є трудомістким та потребує особливої уваги працівників облікового апарату підприємства.

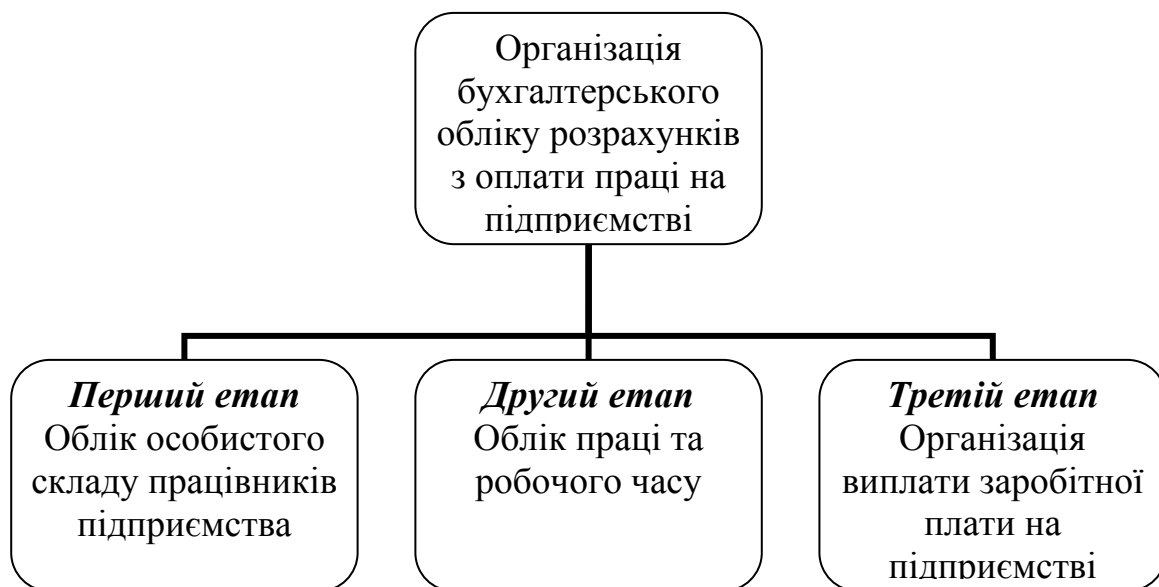
Заробітна плата звичайно має досить складну структуру, що включає постійну і змінну частину. Постійна частина заробітної плати повинна бути гарантована працівникові при виконанні ним норм праці (тарифна ставка, або посадовий оклад).

Оплата праці виступає одним з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку кожного суб'єкта господарювання і багато в чому визначає собівартість готової продукції. Бухгалтерський облік повинен не тільки відображати дотримання особистих інтересів працівників, а й оподаткування: сплату єдиного соціального внеску, податку з доходів фізичних осіб [3, с. 20]. Платниками єдиного податку можуть бути суб'єкти господарювання – юридичні та фізичні особи, які згідно з чинним законодавством поділяються на чотири групи залежно від обсягу доходу, кількості найманих працівників і виду діяльності.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Сьогодні найважливішими завданнями організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків підприємства з оплати праці є: забезпечення своєчасності проведення розрахунків з оплати праці персоналу компанії (нарахування оплати праці, сум до утримання і видачі на руки), забезпечення своєчасності і правильності віднесення на собівартість суми нарахованої зарплати і усіх необхідних відрахувань, збирання і групування показників, що характеризують організацію праці на підприємстві для потреб оперативного управління і складання усієї необхідної звітності.

Однією з умов правильної організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці є чітке документування всіх операцій та подій, що відображено на рисунку.

Рис. Етапи організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві

Першим етапом організації обліку розрахунків із заробітної плати є облік особистого складу працівників, який організовується в основному відділом кадрів підприємства. Другим та найважливішим етапом є формування обліку праці та первинного обліку робочого часу. На цьому етапі відбувається вибір системи табельного обліку, розроблення внутрішньої інструкції з його ведення, та здійснюється контроль за його виконанням.

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

Важливим етапом організації обліку є вибір первинних документів. При цьому слід ураховувати кількість документів: чим менше їх буде, тим простіше вести облік, тому слід застосовувати універсальні, накопичувальні документи. Основним документом, що регламентує розміри основної та додаткової заробітної плати на підприємстві, а також преміювання працівників та різні додаткові виплати, є положення про оплату праці на підприємстві. Основним документом обліку використання робочого часу є табель, за допомогою якого отримують дані про фактично відпрацьований час, на підставі якого потім нараховується заробітна плата. Основним документом, що регулює трудові відносини між працівниками і підприємством, є колективний договір. У ньому встановлюються взаємні зобов'язання сторін: власника чи уповноваженого ним органу (керівника підприємства, дирекції), з одного боку, і колективу найманих працівників в особі його виборного органу (профспілкового комітету, ради трудового колективу) за регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, з іншого боку [2, с. 30].

Заключним етапом організації обліку розрахунків із заробітної плати є організація виплати заробітної плати, на цьому етапі підприємство самостійно обирає для себе строки виплати заробітної плати працівникам [1, с. 46].

Господарські операції з оплати праці відображаються на підприємстві тільки на підставі своєчасно і правильно оформлених первинних документів із заповненням усіх реквізитів.

На підприємствах, організаціях, установах документообігом є раціонально організована система створення, перевірки, оброблення та здачі в архів первинних документів обліку, підвищити якість ведення якої пропонується через застосування підприємством оперограм та графіків документообігу.

При обліку оплати праці на підприємствах, організаціях, установах можуть виникати різного роду порушення та помилки, які негативно впливають на достовірність бухгалтерської звітної інформації. Тому до оплати праці як до однієї з основних статей витрат (яка включається до собівартості продукції і, відповідно, впливає на розмір доходу підприємства) завжди необхідно підходити з особливою увагою з метою забезпечення раціонального використання грошових ресурсів та їх економії на підприємстві.

Необхідно зосередити увагу на аудиті розрахунків з оплати праці, який займає об'ємну частину аудиторської перевірки. Ця

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

ділянка обліку є досить специфічною та вимагає від аудиторів особливої уваги і зосередженості [4, с. 115]. Під час такої перевірки аудитору, з одного боку, важливо переконатись у дотриманні підприємством норм чинного законодавства про оплату праці, відсутності порушень умов оплати праці, з іншого – перевірити правильність сум нарахованої та виплаченої заробітної плати, інших виплат; правильність здійснених нарахувань на фонд оплати праці та відрахувань податків і зборів із заробітної плати, а також відповідність відображення операцій у бухгалтерському обліку і достовірність їх висвітлення у фінансовій звітності підприємства.

Аналізуючи вищезазначене, ми прийшли до висновку, що облік, аналіз та аудит розрахунків підприємства з оплати праці є одним із найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві, який відрізняється особливою складністю. Тому керівництву підприємств необхідно приділяти особливу увагу правильності організації обліку розрахунків з оплати праці. На підприємстві слід розробляти внутрішні нормативні документи, що розкривають порядок організації облікових робіт з метою їх упорядкування.

Список використаних джерел

1. Бондар М. Облікова політика підприємства: зміни та доповнення / М. Бондар, В. Бабіч // Науково-практичний журнал. – 2012. – № 12. – 57 с.
2. Лишиленко О. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам / О. Лишиленко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 12. – С. 29–30.
3. Лужеренко М. М. Вітчизняний та зарубіжний досвід вдосконалення оплати праці на підприємствах / М. М. Лужеренко, А. О. Єфремова // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 176. – С. 19–21.
4. Макаренко А. П. Аудит розрахунків з оплати праці / А. П. Макаренко, І. В. Боюк // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 1(13). – С. 112–118.

В. В. Калоша,

V курс, група 12.01/1

Науковий керівник:

к. е. н., доцент С. В. Шульга

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

«ВИТРАТИ» ТА «ЗАТРАТИ»: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ

В умовах розвитку та перетворення вітчизняної економіки постає необхідність у вдосконаленні функцій управління, що безпосередньо залежить від правильного трактування сутності основних складових діяльності підприємства, насамперед поняття «витрати», що належить до основних об'єктів бухгалтерського обліку.

Економічна сутність витрат підприємства досліджувалась вітчизняними вченими, такими як М. Пушкар, О. Карпенко, І. Бланк, Ф. Бутинець, Н. Ткаченко, В. Сопко, С. Голов, В. Завгородній, Л. Нападовська, а також зарубіжними науковцями, такими як С. Котлярова, Я. Соколов, А. Яругова, Ч. Хонгрэн, В. Палій, Р. Вандер-Віл, Дж. Фостер, Глен А. Велш, Даніел Г. Шорт.

Ч. Хонгрэн та Дж. Фостер тлумачать поняття «витрати» як споживчі ресурси або гроші, що повинні бути понесені в процесі оплати отримані послуги чи товар [1, с. 416].

Досить значну увагу приділяють науковці-економісти сфері обліку. Наприклад, В. Сопко розуміє витрати, що формуються в процесі виробництва засобами праці, предметами праці для того, щоб виготовити продукцію. Тобто це процес перетворення грошей на ресурси, що має характер витрачання. А затратами він вважає загальноекономічне явище, а саме використання речовин та сил природи в процесі здійснення господарської діяльності [2, с. 526].

Професор М. Пушкар зазначає, що «витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів)» [3, с. 628].

Професор Л. Нападовська стверджує, що витрати згідно з національними стандартами – це використання грошових коштів. Також вона вважає, що «затрати» на відміну від терміна «витрати»

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

мають різний економічний зміст та призначення, що означає певну ціну за використання матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів в процесі господарювання. Затрати безпосередньо пов'язані із собівартістю продукції, що свідчить про відмінність між цими поняттями. В управлінському обліку для раціонального використання ресурсів Л. Нападовська рекомендує вживати термін «затрати» [4, с. 648].

Для управлінського обліку і фінансового обліку сутність поняття витрат має різний характер. Тому має бути чітке розмежування між «витратами» і «затратами». Так, на нашу думку з метою уникнення дискусій та плутанини в управлінському обліку доречно застосовувати термін «затрати», а у фінансовому обліку – термін «витрати», адже вони мають різний економічний зміст.

У фінансовому обліку групування витрат відбувається так, щоб можна було отримати певні показники для складання фінансової звітності, а в управлінському обліку затрати групуються для знаходження залежності центрів витрат, відповідальності, результатів діяльності, від ефективного прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Хорнгрен Ч. Г., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект : [пер. с англ.] / Под. ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 416 с.
2. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.
3. Пушкар М. С. Фінансовий облік : [підруч.] / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.
4. Нападовська Л. В. Управлінський облік : [підруч. для вузів] / Л. В. Нападовська. – 2-ге вид, доопрац. та допов. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун.-т, 2010. – 648 с.

О. В. Кліщевська,
VI курс, група ОА 15.15/2
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. А. Зоріна
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Забезпечення ефективного проведення облікового процесу та контролю за формуванням та зміною виробничих запасів підприємства відіграє велике значення, особливо на підприємствах, де зосередженні великі потоки виробничих запасів.

Здійснення діяльності вимагає розроблення і впровадження нововведень з організації обліку виробничих запасів на складах підприємств.

Дослідження виробничих запасів задля ефективного управління виробничим процесом у сучасних умовах господарювання дозволить керівництву підприємства отримувати якісну інформацію.

Загальні питання обліку виробничих запасів висвітлені у працях науковців та фахівців у галузі економіки, таких як Н. Гура, Г. Голубнича, Н. Дорош, Б. Засадний, Т. Мельник, К. Багрій, М. Білик, Т. Довга, Г. Кіндрацька, О. Кобиліух, О. Сандальнова, В. Сироїжко.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства.

З часом широко застосовуване в обліку поняття «виробничі запаси» замінюється новим поняттям «матеріали».

Виробничі запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Не всі товарно-виробничі запаси визнаються активами, а тому можуть обліковуватись у складі запасів і повинні відображатись у складі активів при складанні фінансової звітності.

Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Залежно від специфіки запасів та роботи підприємства одиницею обліку виробничих запасів підприємств може бути: найменування, вид, тип, ґатунок, одиниця вимірювання, кількість, якість або однорідна група.

Аналізуючи діяльність деяких підприємств, можна виокремити такі проблеми ведення обліку матеріалів:

- складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, обумовлена використанням підприємствами бартерного обміну;
- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів.

При побудові ефективної системи обліку виробничих запасів також доцільно виокремлювати їх по відношенню до такого напрямку управління, як нормовані та ненормовані, а також для забезпечення доцільної структури фінансування матеріальних оборотних активів та їх оцінки відповідно до рівня ліквідності та співвідношення історичної собівартості та чистої вартості реалізації.

Проблеми ведення обліку виробничих запасів вирішуються такими шляхами:

- підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств через запровадження інформаційних технологій оброблення економічної інформації;
- удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів;
- узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

- обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;
- чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств;
- уточнення класифікації та методики оцінки виробничих запасів;
- визначення передумови раціональної організації обліку виробничих запасів на підприємствах.

Правильна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів є необхідною умовою для діяльності підприємства.

Матеріальні ресурси, змінюючи свою матеріально-речову форму, поступово втягуються в товарообіг і трансформуються у виручку.

При вибутті запасів підприємство має право застосовувати одночасно декілька методів оцінки.

Джерелами інформації для перевірки виробничих запасів є записи на рахунках бухгалтерського обліку та первинна документація.

Для цілей аналітичного обліку виробничих запасів важливим є відпрацювання елемента в обліковій політиці одиниці обліку запасів.

Виробничі запаси є основною статтею оборотних коштів та основою життєдіяльності підприємства. Тому достовірний облік їх на підприємстві є головною частиною управління, без якого неможливе досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства.

К. А. Ковбаско,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
д. пед. н., професор М. Т. Теловата
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах ринкової економіки значну роль відіграє бухгалтерський облік, без знання якого неможливо ефективно керувати підприємствами. У бухгалтерському обліку одним із елементів господарських засобів є засоби у сфері обігу, складовою частиною яких є грошові кошти. Облік грошових коштів ведеться на кожному підприємстві, ефективне функціонування якого залежить від правильної організації їх обліку, адже основу діяльності підприємства складають операції, які пов'язані з придбанням, виробництвом і продажем товарів та послуг і, у зв'язку з цим, оплатою та одержанням грошових коштів. Наявність грошових коштів на підприємстві впливає на його платоспроможність, а також ефективність діяльності та подальший розвиток.

Дослідженням основних аспектів обліку грошових коштів займаються такі вітчизняні науковці як: М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, Г. Кірейцев, М. Корінько, М. Кужельний, Н. Малюга, Л. Нападовська, В. Пантелєєв, В. Сопко, М. Теловата, В. Швець та інші. Однак це питання не є достатньо вивченим у науковій літературі та потребує подальшого розгляду.

Предметом бухгалтерського обліку грошових коштів є процеси документального оформлення руху коштів у касі підприємства та на рахунках у банку, господарські операції, пов'язані з надходженням і видатками грошових коштів. Здійснення процедури відображення в бухгалтерському обліку і розкриття інформації про грошові кошти у фінансовій звітності регламентує Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до НП(С)БО 1 «грошові кошти – готівка, кошти на рахунках в банку та депозити до запитання» [1].

У літературних джерелах існують різні підходи щодо

визначення поняття «грошові кошти», які наведено в таблиці.

Таблиця

Визначення грошових коштів різними авторами

№ п/п	Автор	Визначення
1	Ф. Бутинець [2]	Сума готівки в касі підприємства, вільні грошові кошти, що зберігаються на поточному, валютному та інших рахунках в банку, та інші грошові кошти підприємства.
2	В. Єфіменко [4]	Це готівка, яка зберігається на підприємстві, гроші в банках (на рахунках); банківські векселі, грошові чеки та перекази від клієнтів.
3	М. Теловата [5]	Грошові знаки національної валюти у вигляді банкнот і монет, що використовується як засіб
4	Н. Ткаченко [8]	Касова готівка, кошти на рахунках у банках, інші грошові кошти.
5	О. Філімоненков [9]	Кошти у вигляді грошей, які знаходяться в касі підприємства, на рахунках в установах банку, в акредитивах, у підзвітних осіб та на депозитах до запитання.

Цілком зрозуміло, що фінансова діяльність підприємства залежить від достовірності та оперативності обліку. Практика показує, що перед суб'єктами господарювання постійно виникають деякі облікові проблеми стосовно руху та наявності грошових коштів. Це потребує побудови належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів, яка передбачає правильність здійснення та відображення всіх етапів їх руху, починаючи з нормативно-правових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і закінчуючи складанням звітності [3].

Проблеми обліку операцій з грошовими коштами стосуються неповного та несвоєчасного відображення грошових коштів у системі обліку, в результаті чого не можна чітко визначити реальний розмір коштів, оскільки вони не будуть повністю та своєчасно оприбутковані. Відсутність інформації про рух реальних грошових потоків дуже ускладнює і навіть унеможливорює ефективне управління капіталом. Така ситуація матиме наслідком неправильне відображення податкових стягнень, і ця помилка тягне

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

за собою ряд інших, які можливо виявити лише під час інвентаризації.

Ще однією проблемою обліку операцій з грошовими коштами є ухилення від оподаткування шляхом використання не облікованих готівкових грошових коштів. Головною причиною цього є надто високий рівень оподаткування заробітної плати в порівнянні з низьким рівнем соціальних гарантій.

Організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів також є однією з основних проблем обліку операцій з грошовими коштами. Відомо, що безперервний періодичний рух грошових коштів є основою ефективного функціонування сучасного підприємства. Для забезпечення оперативного контролю за рухом грошових коштів пропонується здійснювати в організаціях розроблення фінансових планів надходження і витрачання грошових коштів на наступний рік, з розрахунком планового доходу від основної діяльності та витрат коштів у розрізі статей витрат. Також підприємствам на початку кожного місяця доцільно було б формувати звіт за попередній місяць про надходження і використання грошових коштів та порівнювати його з плановими показниками.

Така система контролю є перспективною, і вона значно вплине на підвищення ефективності усього процесу управління діяльністю підприємства. Важлива роль у вирішенні цього питання належить застосуванню конкретних прийомів управління грошовими коштами, джерелом якого є достовірне інформаційне, матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів [6].

Стає зрозуміло, що організація цієї ділянки обліку є дуже трудомістким і водночас ризикованим процесом, оскільки навіть одна помилка може спричинити багато порушень і неточностей, що в подальшому відобразиться на господарському процесі та інформації про фінансово-майновий стан підприємства. Одним із основних шляхів вирішення цієї проблеми є автоматизація бухгалтерського обліку за допомогою сучасних інформаційних технологій, зокрема автоматизованої інформаційної облікової системи.

Автоматизована інформаційна облікова система – це система, в якій інформаційний процес обліку автоматизований шляхом застосування спеціальних методів опрацювання даних, які використовують комплекс розрахункових, комунікаційних та інших

технічних засобів з метою отримання та передачі інформації, потрібної спеціалістам-бухгалтерам для виконання функцій управлінського і фінансового обліку [7].

Комп'ютеризація обліку грошових коштів дає можливість поєднувати професійні якості та функції працівника з інтелектуальними можливостями комп'ютерів та програмного забезпечення. За результатами діяльності більшості підприємств, використання автоматизованої форми обліку значно підвищує своєчасність і точність оброблення облікової інформації, формування первинних і звітних документів.

Отже, зазначені обставини вимагають подальшого дослідження особливостей обліку операцій з грошовими коштами і внесення на цій основ, пропозицій з удосконаленню обліку.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.
2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підруч. для студ. спец. 7.050106 «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2003. – С. 397.
3. Гушу Д. Облік грошових коштів: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Д. Гушу. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/83-811-1>
4. Єфіменко В. І. Облік у зарубіжних країнах : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / В. І. Єфіменко, Л. І. Лук'яненко. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 187.
5. Левочко М. Т. Вступ до спеціальності. Облік та аудит : [навч. посіб.] / М. Т. Левочко. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2009. – С. 238.
6. Степова Т. Г. Облік грошових коштів : [навч. посіб.] / Т. Г. Степова, Г. О. Татарінова, Р. І. Гріщук. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 416 с.
7. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : [навч. посіб.] / Л. О. Терещенко, І. І. Матвієнко. – К. : КНТЕУ, 2006.
8. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність : [підруч.] / Н. М. Ткаченко. – 5-те вид., допов і перероб. – К. : Алтера, 2011. – С. 151.
9. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / О. С. Філімоненко. – К. : Кондор, 2005. – С. 35.

І. О. Костяна,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор М. Д. Корінько
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ЗАПАСИ: УТОЧНЕННЯ СУТНОСТІ

У процесі підприємницької діяльності запаси являють собою один із основних видів активів суб'єкта господарювання. Вони є основою стабільної та рентабельної роботи в частині усіх активів. Саме тому належне документальне оформлення і відображення операцій із запасами у бухгалтерському обліку надає можливість формування релевантної інформації для управління, що є запорукою успішної роботи підприємства.

Мета обраного дослідження полягає в узагальненні та уточненні сутності запасів.

Сутність запасів досліджувалась у роботах вітчизняних учених Ф. Бутинця, М. Дубініна, М. Кужельного, Н. Грабова, Н. Верхоглядова, Г. Башнянина та інших; зарубіжних вчених, таких як Р. Чейз, Н. Еквілайн, Р. Якобс, Д. Ірвін Річард, А. Бородкін, П. Безруких та інші. Проте, незважаючи на ряд публікацій, питання про запаси, їх сутність та деталізацію на підприємствах залишаються актуальними та зумовлюють потребу в подальших дослідженнях [1].

У економічному словнику за редакцією доктора економічних наук Г. Башнянина подається таке визначення запасів: «Запаси – це наявність матеріальних ресурсів (засобів виробництва та предметів споживання) для забезпечення безперервності розширеного відтворення, обслуговування виробничої сфери та задоволення потреб населення» [2].

Професор Ф. Бутинець застосовує поняття «товарно-виробничі запаси». Він вважає, що цей термін найкраще відображає характерні властивості речових елементів виробництва, формування основних виробів, при цьому враховується можливість перебування їх у складі резервів у вигляді виробничих запасів на складі або готових виробів (товарів), що перебувають на складах [3].

М. Дубініна виокремлює два види складських запасів – виробничі та товарні [4], при цьому вона зазначає, що виробничі запаси – це матеріальні цінності, що знаходяться на складі підприємств виробничої сфери і призначені для подальшого використання; а товарні запаси – матеріальні цінності, які знаходяться на складі, але призначені для продажу.

В. Дж. Стівенсон пише, що матеріально-виробничі запаси – це «резерв матеріальних цінностей підприємства» [5].

Р. Чейз, Н. Дж. Еквілайн, Р. Якобс вказували на те, що виробничі запаси – це сировина, готова (кінцева) продукція, комплектуючі, допоміжні матеріали і незавершене виробництво [6].

А. Бородкін, П. Безруких, Н. Верхоглядова та Річард Д. Ірвін розглядають виробничі запаси як матеріальні ресурси, які повністю переносять свою вартість на собівартість продукції, тобто споживаються. При цьому вони використовуються як предмети праці у виробничому та господарському процесі.

М. Кужельний визначає «виробничі запас» як мінімальний запас предметів праці, необхідний для виробничого процесу, а відтак не розкриває економічну природу виробничих запасів.

Н. Грабова ототожнює поняття «виробничі запаси» і «запаси». Втім виробничі запаси – це складова матеріальних запасів підприємства, а не всі матеріальні запаси. Тому ототожнення понять «матеріальні запаси» і «виробничі запаси» є нелогічним.

Згідно з П(С)БО 9 до запасів включаються активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством / установою [7].

Згідно з положеннями міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ) 2 «Запаси»: «Запаси – це активи, які:

- а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг» [8].

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Отже, розглянувши і проаналізувавши джерела, ми можемо зробити висновок про неоднозначність підходу вчених до визначення таких понять як «матеріально-виробничі запаси», «виробничі запаси», «запаси». Таким чином, узагальнюючи думки різних науковців, ми вважаємо, що сутність виробничих запасів як об'єкта обліку полягає у наступному: виробничі запаси – це сукупність ресурсів або предметів праці, що знаходяться на підприємстві або у суб'єкта господарювання у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також напівфабрикатів та комплектуючих виробів, палива, будівельних матеріалів, запасних частин, тари та інших матеріалів, які утримуються для забезпечення діяльності виробництва, продажу, перепродажу, використовуються для управління підприємством і призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання у одному операційному циклі.

Список використаних джерел

1. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах : [підруч.] / О. М. Губачова, С. І. Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
2. Скригун Н. М. Оптимізація виробничих запасів як один із напрямків управління витратами / Н. М. Скригун, С. П. Цимбалюк // Економіст. – 2008. – № 2. – С. 39–44.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 5-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 726 с.
4. Дубініна М. В. Сутність виробничих запасів як складової частини процесу виробництва / М. В. Дубініна // Тенденції та закономірності розвитку обліково-аналітичного забезпечення в Україні : тези доп. на вузівській наук.-практ. конф. – Миколаїв : НУК, 2007. – 156 с.
5. Стивенсон Вильям Дж. Управление производством (пер. с англ.) / Дж. В. Стивенсон. – М. : ООО «Издательство Лаборатория базовых знаний» ЗАО «Издательство БИНОМ», 1998. – 298 с.

6. Чейз Р. Б. Производственный и операционный менеджмент (пер. с англ.) / Р. Б. Чейз, Н. Дж. Эквилайн, Р. Ф. Якобс. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2001 – 704 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Міжнародний стандарт фінансової звітності 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>

Oleksii Korzhenko

Scientific supervisor:

Assistant Professor, PhD

O. A. Yurchenko

«KROK University»

Kyiv, Ukraine

FORMATION AND FEATURES OF AUSTRIAN MANAGERIAL ACCOUNTING AS A COUNTRY-MEMBER OF EU

Introduction. Using as a basis experience and knowledge gained during the period of education on faculty “Export-Oriented Management” in “IMS” University of Applied Sciences in city Krems, Austria, this thesis cover the process of development and managerial accounting implementation techniques in Austria in 2017.

The topic stays relevant while Ukrainian economy stays on phase of modernization of its international economic activities.

Austrian methods of Managerial Accounting borrow most elements from other European Union countries especially from Germany but also has its own interesting and relevant features which may be a great background for NEW Ukraine in economical understanding.

The aim of this thesis is to trace the formation and methods used in European Union type of managerial accounting by method of analysis and review its current status based on personal experience gained.

Formation of managerial accounting in Austria. When Austria had fallen under the lead of Roman Empire, total reorganization of legal framework and economic activities began.

Upper Austria and Lower Austria.

Both provinces were raw materials appendage. Since Austria itself is an agricultural country, agriculture has always been the main industry,

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

this fact leads us to an understanding of the similarity of Ukraine and Austria.

Romans realized that the introduction of strict documentation system would look too complex for farmers in their majority, so the Romans introduced a new accounting system, which is called now managerial accounting, the population has used new accounting methods, making them relevant for yourself to take further decisions on Manufacturing, for the most classic accounting was slowly changed on more tolerant towards modernization and modification – management accounting.

It is necessary for us now to understand the difference between the accounting and managerial accounting:

Managerial Accounting – is a well-organized system of important for economic decision-making in the organization of information and indicators for managerial organization (internal users – managers).

Classic or Financial (bookkeeping) Accounting – a system for collecting, recording and summarizing information in monetary terms of assets and liabilities organizations and by continuous records of all business transactions.

It becomes clear that managerial accounting differs from the bookkeeping accounting by the final goal of data usage and implementation in further activities. Managerial accounting data use bookkeeping accounting forms to report received or planned income and expenditure and submit the data in the form of different scenarios, so the managerial report as opposed to an bookkeeping form by to not being continuous recorded, just submitting the result.

General Method and techniques of Austrian managerial accounting. National systems of managerial accounting in each and every European Union country has it own features. This is due to the general level of education in particular country, its political and economic ties in the world of legal difference. A very important role is played by the mode of production, and inflation, and economic development, as well as many other economic factors.

An important feature of the Austrian form of managerial accounting – duplicate entries and parallel conduct two major books, one of which is used internal, and the second for submission to the state control bodies, one of which the Antimonopolie committee. It examines not only the legality of the company but also the suppliers. This procedure enhances not just the level of state control it is a part of the country budget system, each link of which operate within the strict limits of competence. Its performance is not only the subject of careful

observation, but gradual limits of the adoption to certain management decisions (as appropriate allocations of exhaustion).

The today role of managerial accounting in Austria. Managerial accounting is carried out according to the law of Austria on managerial form and goal of accounting which is called Rechnungslegungsgesetz, if short-RLG, also taking into account the provisions of the 4th and 7th European Union Directives on accounting in the companies and the national chart of accounts. Specific accounting rules used in the banking, financial, investment and insurance industries.

The responsibility of controlling managerial accounting activities lies on Company CEO, unlike firm-bookkeeper Ukraine, the results of economic activity period is provided in form of detailed report to government-control authorities.

After registration of the company in the commercial court and (or) a license to business activities should be within a month to inform the tax authorities about the beginning of the company activities, then there is a question of implementing the methods and norms of managerial accounting which were discussed earlier.

Firms registered in the commercial court, required to keep the so-called annual accounts and balance pass.

For medium and large companies audit is required. The average cost of audit for 100 entries per year varies within 1500 EURO.

Heads of companies should be aware that actual hiring labor in Austria due to the fact that for the employees must pay social security contributions. But these fees are obligatory not only for employer, for employee either.

Commercial secrecy in relation to the state – almost absent.

Monetary control by the state, rather severe.

It should be noted that the negative balance of the company, as well as its inability to pay taxes, leading to the initiation of bankruptcy proceedings.

In this article, we can conclude that management accounting in Austria occupies a key role at the level of accounting or financial accounting in other words, Austrian accountant made a great contribution to the development of management accounting in Europe and worldwide.

References

1. Management Accounting for Decision Makers // 2015 // ISBN: 9781292072432 // Peter Atrill, Eddie McLaney, Edward McLaney.
2. Accounting for Non-Accounting Students // 2014 // ISBN: 9780273722977 // John R. Dyson.
3. Costing // 2012 // ISBN: 9781844809431 // Terry Lucey.

С. Ю. Кузьміч,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Л. С. Новіченко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ

В умовах динамічного розвитку економічного середовища успішна діяльність суб'єктів господарювання залежить від розширення діяльності та підвищення рівня ефективності виробництва продукції. Для розвитку бухгалтерського обліку як науки, правильного відображення цього об'єкта в обліку потрібно чітко визначити сутність поняття «готова продукція».

Бухгалтерський облік готової продукції повинен надавати інформацію про обсяг продукції, асортимент, ціни, розрахунок сум за реалізовану продукцію, фактичних витрат на її виробництво і збут, розрахунок сум прибутку та ін.

Протягом останніх років питанням обліку готової продукції займалося багато видатних українських вчених: Л. Ловінська [1], Ф. Бутинець [2], В. Вороніна, В. Черниш [3], І. Пилипенко, В. Пантелеев [4], В. Пантелеев, О. Сніжко [5], В. Сопко [6], Л. Сук, П. Сук [7], Н. Ткаченко [8], Р. Хом'як [9] та інші.

Дотепер серед науковців ведуться дискусії з приводу визначення змісту поняття «готова продукція». Така ситуація призвела до формування диференційованих підходів до трактування цього поняття. Підходи різних авторів до трактування терміна «готова продукція» представлено в таблиці.

Визначення поняття «готова продукція» в різних джерелах

№	Автор	Визначення
1	2	3
1	В. Вороніна, В. Черниш [3, с. 75]	Готова продукція – виріб (напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічного оброблення на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції.
2	Ф. Бутинець [2]	Готовою вважається продукція повністю закінчена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки), відповідає діючим стандартам або затвердженим технічним умовам (має сертифікат чи інший документ, що засвідчує її якість), прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад або ж прийнята замовником (якщо готова продукція здається на місці) відповідно до затвердженого порядку її приймання (оформлена встановленими здавальними документами).
3	Р. Хом'як [9, с. 144]	Готова продукція промислового виробництва – конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічного оброблення на цьому підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику.
4	В. Сопко [6, с. 152]	Готова продукція – це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічного оброблення на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції.
5	Л. Сук, П. Сук [7, с.31]	Готовою продукцією вважаються цінності, технологічне виробництво яких завершено.
6	Н. Ткаченко [8, с. 671]	Готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), що повністю закінчена обробленням на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшого оброблення на цьому підприємстві і здана на склад.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Продовження табл.

1	2	3
7	I. Пилипенко [4, с. 72]	Готова продукція – продукція основних або допоміжних цехів, призначена для відпуску на сторону. Готова продукція повинна бути закінчена виробництвом, укомплектована, відповідати стандартам або технічним умовам, прийнята службою технічного контролю, забезпечена паспортом, сертифікатом або іншим документом, що засвідчує її якість і комплектність.
8	Л. Ловінська [1]	До готової продукції належить продукція, оброблення якої закінчено та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договору із замовником, відповідає технічним умовам і стандартам.
9	В. Пантелеєв, О. Сніжко [5, с. 42]	Готова продукція – продукція, оброблення якої закінчено та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

Аналізуючи дані, відображені в таблиці, слід зазначити, що сучасні економісти зміст поняття «готова продукція» тлумачать як продукцію, що повністю завершена обробленням на конкретному підприємстві, пройшла усі стадії технічного випробування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшого оброблення на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику. Результати систематизації існуючих підходів до трактування поняття «готова продукція» свідчать, що авторів можна об'єднати за групами, оскільки кожен автор акцентує увагу на певному аспекті терміна «готова продукція». Наприклад, В. Вороніна, В. Сопко та Н. Ткаченко зазначають, що готова продукція належить до закінченого виробничого процесу, а Р. Хом'як та Л. Сук готовою продукцією вважають конкретні вироби або цінності, технологічне виробництво яких завершено.

Отже, за результатами дослідження можна зробити висновок, що готова продукція – це продукція (виріб, послуга, робота), що пройшла всі стадії оброблення, випробування (перевірки) і відповідає затвердженим стандартам. Основними вимогами, яким повинна

відповідати готова продукція, є такі: повністю закінчена і укомплектована; відповідає стандартам; прийнята службою технічного контролю; забезпечена відповідним паспортом, сертифікатом, гігієнічним висновком та іншими необхідними документами, що засвідчують її якість.

Поняття «готова продукція» є одним із ключових понять економічної науки та бухгалтерського обліку. Тому вдосконалення визначення сутності цього поняття матиме вагомий вплив на контроль готової продукції та її відображення в бухгалтерському обліку.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко та ін. – К. : КНЕУ, 2002. – 370 с.

2. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / Під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 912 с.

3. Вороніна В. А. Особливості документального відображення руху готової продукції / В. А. Вороніна, В. В. Черниш // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 2(03). – Ч. I. – С. 75.

4. Облік, контроль та аналіз: Словник-довідник : [навч. посіб.] / І. І. Пилипенко, В. П. Пантелеєв, В. О. Шевчук та ін. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. – 368 с.

5. Словник бухгалтера та аудитора / В. П. Пантелеєв, О. С. Сніжко; Держкомстат України, Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009. – 239 с.

6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.

7. Сук Л. К. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 507 с.

8. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підруч.] / Н. М. Ткаченко. – К. : Алерта, 2006. – 1080 с.

9. Бухгалтерський облік в Україні : [навч. посіб.] / [Р. Л. Хом'як, Г. О. Партин, М. В. Корягін та ін.]. – 2-е вид. – Львів : «Інтелект-Захід», 2003. – 820 с.

Д. В. Лемеш,
IV курс, ОАсп-31
Науковий керівник:
к. е. н., доцент М. М. Нашкерська
Національна університет
«Львівська політехніка»
(м. Львів)

ЦІЛЬОВЕ ФІНАНСУВАННЯ У КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ

Житлово-комунальні підприємства, як і всі інші, окремо визначають доходи від операційної, фінансової та іншої діяльності. Особливістю є облік доходів від основної діяльності і деяких специфічних доходів від іншої операційної діяльності. Це обумовлено насамперед тим, що житлово-комунальні господарства (ЖКГ) отримують цільове фінансування різного роду коштів.

Згідно з П(С)БО 15, доход визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [1]. При цьому правильність обліку доходів на кожному підприємстві забезпечується наказом про облікову політику, в якому визначаються всі основні принципи організації обліку доходів на конкретному підприємстві ЖКГ та його особливості в залежності від видів діяльності. Крім того, отримане цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, у яких були понесені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування. Тобто якщо підприємству надходять цільові кошти у звітному періоді, це не означає, що такі кошти відразу ж будуть віднесені на рахунки доходів цього ж періоду.

Для узагальнення інформації про наявність та рух коштів, отриманих для здійснення заходів цільового напрямку, призначено рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження», який кореспондує з кредитом рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності».

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку підприємств ЖКГ за такими рахунками:

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

– 70 «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)»;

– 71 «Інший операційний дохід»;

– 73 «Інші фінансові доходи»;

– 74 «Інші доходи»;

– 75 «Надзвичайні доходи».

Бухгалтерський облік доходів від реалізації комунальних послуг організовується для кожного об'єкта за відповідними групами споживачів, для яких відкривається окремий субрахунок. Як правило, на підприємствах ЖКГ використовується субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» та субрахунок 704 «Вирахування з доходу» [2].

Отже, дохід від цільового фінансування є досить широкою темою для наукових досліджень та потребує додаткових вмінь і знань з ведення бухгалтерського обліку щодо обліку цільового напрямку. Крім того, досить важливими є зміни законодавства стосовно визначення доходів від цільового фінансування на житлово-комунальних підприємствах, які необхідно постійно відстежувати.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290.

2. Бухгалтерський фінансовий облік / [О. С. Бородкін, А. М. Герасимович, Г. Г. Кірейцев та ін.]. – 2-ге вид. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 608 с.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

К. С. Лозоцька,
ІІІ курс, 5 група, ОіА
Науковий керівник:
к. е. н. В. С. Литвиненко
*Національний університет біоресурсів
та природокористування України
(м. Київ)*

**ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

З розвитком економічних відносин та зростанням динамічності зовнішнього середовища підприємства реального сектору української економіки зіткнулися з необхідністю впровадження нових методів та інструментів управління фінансами. Одним з таких інструментів є фінансовий контролінг, що інтегрує процеси оброблення фінансової інформації, аналізу, планування та контролю фінансів підприємства.

Концепцію фінансового контролінгу було розроблено у 1980-х роках як засіб активного запобігання кризовим ситуаціям, які призводять до банкрутства. Принципом цієї концепції, що отримала назву «управління за відхиленнями», є оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних значень показників з метою виявлення відхилень між ними та їх впливу на ключові фактори нормалізації діяльності.

Фінансовий контролінг – це саморегульована система методів і інструментів, спрямована на функціональну підтримку фінансового менеджменту шляхом концентрації контролюючих дій за основними напрямками фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від нормативних (планових) і вжиття оперативних заходів для нормалізації процесу управління фінансами; це система, орієнтована на майбутній розвиток підприємства.

Фінансовий контролінг застосовується для побудови управлінського обліку, спрямованого на забезпечення ефективності

обліку шляхом збирання, оброблення та надання інформації для прийняття управлінських рішень і контролю за їх виконанням [1].

Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику, збереженні ліквідності та платоспроможності підприємства. Для досягнення мети основними функціями системи фінансового контролінгу на підприємстві можна вважати такі:

- нагляд за ходом реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;
- діагностика серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства і істотного зниження темпів його фінансового розвитку;
- вимірювання ступеня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від прогнозованих;
- коректування, за необхідності, окремих цілей і показників фінансового розвитку у зв'язку зі зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства;
- розроблення оперативних управлінських рішень з нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей і показників [2].

Побудова системи фінансового контролінгу базується на таких основних принципах:

- спрямованість системи фінансового контролінгу на досягнення фінансової стратегії підприємства;
- багатфункціональність фінансового контролінгу;
- орієнтованість фінансового контролінгу на кількісні показники;
- відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу та фінансового планування;
- своєчасність, простота та гнучкість побудови системи фінансового контролінгу;
- економічна ефективність запровадження фінансового контролінгу на підприємстві.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

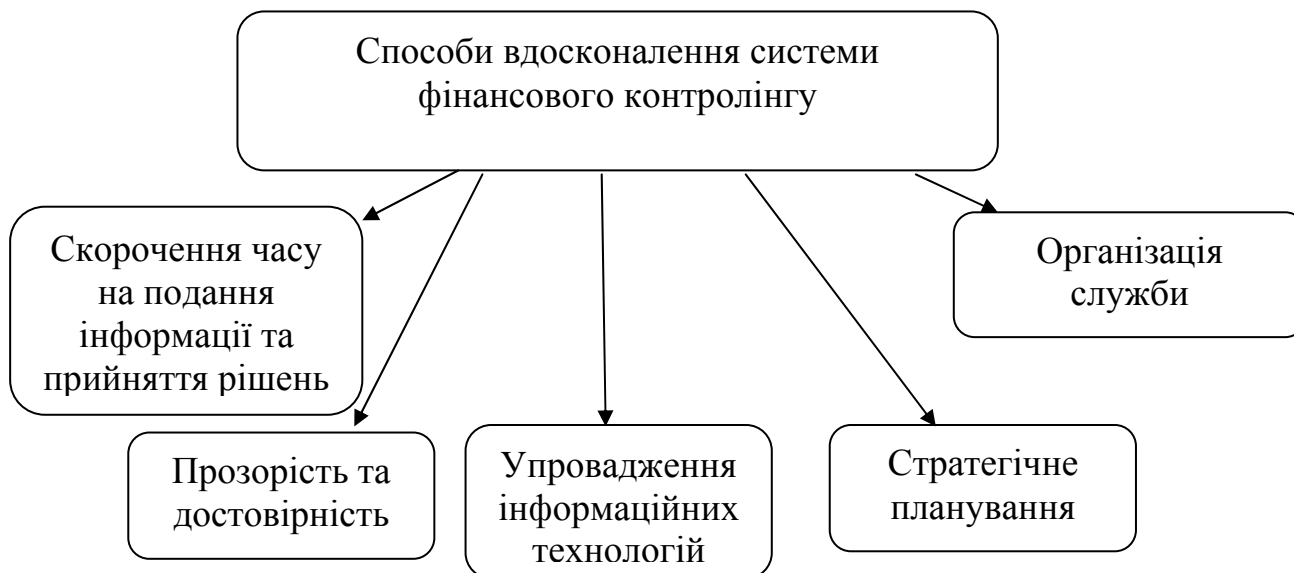
Формування системи фінансового контролінгу на підприємстві є складним і послідовним процесом, який полягає в розробленні блоків системи та у визначенні послідовності етапів її побудови. Основною ідеєю в ході впровадження контролінгу має бути спрямованість на швидке збирання контролінгової інформації для того, щоб керівництво підприємства побачило реальну віддачу від роботи служби контролінгу. Для швидкого збирання контролінгової інформації та ефективного управління підприємством необхідно автоматизувати контролінг на підприємстві. Автоматизація здійснюється за допомогою впровадження інформаційних технологій контролінгу [3].

На сьогодні на вітчизняному ринку представлена значна кількість інформаційних систем, розробники яких анонсують їх широкі можливості для автоматизації управління підприємствами різних сфер національної економіки. Серед найбільш поширених на вітчизняному ринку є комплексні інформаційні системи, що включають певні елементи контролінгу, серед яких розробки вітчизняних та зарубіжних компаній: R/3 (компанія SAP AG), SAS System (компанія SAS Institute), Oracle Express (компанія Oracle), «Галактика» (компанія «Галактика»), «Флагман» (компанія ИНФОСОФТ), «М-3» (компанія «Клієнт–Серверні Технології»), «Алеф» (компанія «Alaf Consulting and Soft»).

Фінансові контролери в процесі виконання своїх функцій використовують загальноекономічні та специфічні методи. До перших методів належать: спостереження, порівняння, групування, аналіз, трендовий аналіз, синтез, систематизація, прогнозування. До основних специфічних методів контролінгу належать: аналіз точки беззбитковості, бенчмаркінг, вартісний аналіз, портфельний аналіз, SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких місць), ABC-аналіз, методи фінансового прогнозування, нуль-базис-бюджетування тощо.

На сьогодні існує проблема неефективності системи контролінгу, яка вказує на нездатність інструментів контролінгу впоратись із поставленими завданнями. Тому для уникнення небажаних результатів керівництву підприємств доцільно

звернути увагу на способи вдосконалення системи фінансового контролінгу (рисунок).

Рис.1. Способи вдосконалення системи фінансового контролінгу

Джерело: побудовано за [4]

Ще однією перевагою контролінгу є те, що він може виступати однією зі складових антикризового управління підприємством. Це особливо актуально в наш час, коли в умовах нестабільності національної економіки дедалі більша кількість вітчизняних підприємств стикється із проблемами, які є наслідками різного роду кризових явищ. За останні кілька років перед керівниками підприємств виникла проблема пошуку і застосування на практиці таких методів управління, які будуть дієвими і принесуть користь [5].

Контролінг антикризового управління трактується як система методів та інструментів забезпечення підтримки прийняття управлінських рішень, планування і контролю за нестабільних умов діяльності підприємства в ході виконання службами контролінгу своїх функцій.

У системі антикризового управління контролінг забезпечує реалізацію стратегічного потенціалу діяльності підприємства і досягнення поточних цілей щодо ліквідності та прибутковості. У сучасних умовах нестабільності економіки здійснення відповідних

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

заходів дає підприємству змогу забезпечити стабільність у довгостроковій перспективі [6].

Отже, використання прийомів і методів контролінгу, на нашу думку, сприятиме покращенню обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Собкова Н. Д. Концептуальні ознаки контролінгу у фінансовій системі України / Н. Д. Собкова // Формування ринкових відносин. – 2009. – № 2. – С. 17–22.

2. Пустовіт Л. Є. Система контролінгу як чинник стабільності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Л. Є. Пустовіт. – Режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Staftp/2012_53/files/ST53_38.pdf.

3. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 4-те вид., випр. та доп. – Львів : Вид-во Львів. банк. ін.-ту НБУ, 2002. – 566 с.

4. Зоріна О. А. Проблематика трактування контролінгу / О. А. Зоріна // Статистика України. – 2011. – № 1. – С. 40–44.

5. Фалько С. Г. Контролінг та його національні особливості / С. Г. Фалько // Економіка та держава. – 2007. – № 10. – С. 14–18.

6. Ліпич Л. Г. Контролінг в системі антикризового управління / Л. Г. Ліпич, І. О. Гадзевич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 722. – С. 377–381.

Ю. К. Матейчук,

4 курс, 3 група, ФОАІС

Науковий керівник:

к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

А. П. Шаповалова

Київський національний

торговельно-економічний університет

(м. Київ)

РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

В процесі розвитку та розповсюдження мережі Інтернет відбувається становлення різних видів електронних комерційних відносин, внаслідок чого з'явилося таке поняття як «електронна комерція». Сьогодні масштаби електронної комерції збільшуються неймовірними темпами. Учасниками цього ринку було встановлено, що обсяги електронної торгівлі зросли майже в 5 разів в період з 2010 по 2016 рік. За оцінками фахівців, у сфері торгівлі товарообіг Інтернет-магазинів за підсумками 2015 року зріс на 40–60%, а кількість замовлень – на 20–30%. В результаті обсяг ринку збільшився з 19 млрд грн в 2014 році до 25 млрд грн у 2015 році [1].

На сьогодні в Україні питанням нормативно-правового регулювання електронної комерції приділяється особлива увага. Але таке явище є відносно новим, і тому існує обмежена кількість нормативних документів, які регулюють це питання. У табл. 1 наведено коротку характеристику основних нормативних актів, які регулюють сферу електронної комерції (порядку обміну електронними документами, використання електронного цифрового підпису тощо).

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Таблиця 1

**Характеристика основних нормативних документів, які
регулюють сферу електронної комерції**

№ по р	Нормативний документ	Коротка характеристика нормативного документу
1	2	3
1.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, порядок оформлення первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку.
2.	Закон України «Про електронну комерцію» [3]	Визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем тощо.
3.	Директива ЄС «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції» [4]	Метою цієї Директиви є створення правової структури для забезпечення вільного переміщення інформаційних послуг між державами-членами, а не гармонізація сфер дії кримінального права як такого.
4.	Типовий закон Комісії ООН «Про електронну торгівлю» [5]	Застосовується до будь-якого виду інформації у формі даних у формі повідомлень, яка використовується в контексті торгової діяльності. Визначає відносини у сфері електронної торгівлі в цілому, а також регулює електронну торгівлю в окремих галузях.
5.	Закон України «Про захист прав споживачів» [6]	Регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності.
6.	Закон України «Про електронні документи і електронний документообіг» [7]	Встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.
7.	Закон України «Про електронний цифровий підпис» [8]	Визначає правовий статус електронного цифрового підпису та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису.

1	2	3
8.	Закон України «Про платіжні системи і переказ коштів в Україні» [9]	Визначає загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України.
9.	Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [10]	Регулює відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах.
10.	Положення про електронні гроші в Україні [11]	Встановлює вимоги Національного банку до суб'єктів, що здійснюють операції з електронними грошима, порядку здійснення цих операцій, а також до правил використання електронних грошей в Україні та порядку їх узгодження.

Основним нормативно-правовим документом, що регулює сферу електронної торгівлі в Україні, є Закон України «Про електронну комерцію», прийнятий у 2015 році. Майже 15 років знадобилось для того, щоб прийняти цей Закон. Ще у 2000 році Президентом України було висловлено певні рекомендації щодо підготовки законодавства з питань електронних підписів, документообігу тощо. Але тільки у 2010 році, тобто через 10 років, відбулася перша спроба комплексного законодавчого врегулювання діяльності у сфері електронної комерції. Було створено законопроект № 6086, який попри його плюси та недоліки не було прийнято, хоча він неодноразово обговорювався та доопрацьовувався. Певні положення з питань фіксації даних виглядали досить корисними. Необхідність продовження роботи над законодавством у сфері електронної комерції підтверджувалась статистичними даними щодо відкриття Інтернет-магазинів. Тож закономірною була потреба або продовжити роботу над проектом № 6086, або ж розробити новий. З незрозумілих причин майже усі напрацювання попередніх років було відкинуто і запропоновано майже повністю нові ідеї. У 2013 році було запропоновано другий законопроект «Про електронну комерцію» № 2306а, який було прийнято в першому читанні у червні 2014 року [12].

Правові норми Закону «Про електронну комерцію» регулюють відносини, що виникають при дистанційному укладенні та

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

виконанні правочинів із купівлі-продажу товарів або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, а також пов'язані з ними юридичні дії із застосуванням електронних інформаційно-комунікаційних засобів і технологій, що утворюють сферу електронної комерції [3]. Структуру Закону України «Про електронну комерцію» представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Структура Закону України «Про електронну комерцію»

<i>Розділ</i>	<i>Зміст</i>
Розділ 1. Загальні засади функціонування електронної комерції в Україні	Встановлюється сфера застосування Закону, визначаються терміни та принципи регулювання, а також надається перелік інформаційних послуг.
Розділ 2. Учасники відносин у сфері електронної комерції	Характеризуються учасники торговельних відносин та їх правовий статус.
Розділ 3. Порядок вчинення електронних правочинів	Визначається сутність електронних правочинів, наводиться порядок укладання електронного договору, описується процес застосування електронного підпису, проведення розрахунків та зберігання даних.
Розділ 4. Вирішення спорів та відповідальність у сфері електронної комерції	Наводиться відповідальність учасників відносин у сфері електронної комерції.
Розділ 5. Прикінцеві положення	Вказує на дату набрання чинності Законом, а також на внесення змін до певних нормативних актів.

Особлива цінність цього закону полягає в тому, що до його розроблення долучилися великі гравці ринку електронної комерції України (Rozetka.UA, modnaKasta, AVentures). Унікальність цього закону також полягає в тому, що при його розробленні автори опирались на Директиву 2000/31/ЄС «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку» та типовий закон Комісії ООН «Про електронну торгівлю».

Після проведеного аналізу нормативно-правових актів, які регулюють електронну торгівлю в Україні, можна зробити висновок, що законодавча база з кожним роком доповнюється. Першим та важливим кроком у вдосконаленні законодавчо-

правового регулювання електронної торгівлі в Україні стало прийняття Закону України «Про електронну комерцію», який надав необхідний для електронної комерції механізм врегулювання спорів. Цей механізм покращив умови для розвитку бізнесу та провадження електронної торгівлі.

Як бачимо, задля ефективного регулювання необхідно виробити певні уніфіковані норми, які б встановлювали єдині стандарти регулювання електронної комерції. Але через те, що технології не стоять на місці, а постійно вдосконалюються, буде важко виробити норми, які завжди «реагуватимуть» на технологічні зміни. Саме тому існує думка, що все ж не слід вичерпно прописувати певні категорії, які не підлягатимуть гнучкій зміні у майбутньому. Слід зазначити, що застосування норм законодавства з питань електронної комерції – це шлях до гармонізації бізнесу у аспекті вільного отримання інформаційних послуг та забезпечення підвищених юридичних гарантій всім учасникам підприємницької діяльності, у першу чергу малим та середнім підприємствам, які здійснюють ділові операції за допомогою Інтернету.

Список використаних джерел:

1. Електронна комерція в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.trust.ua/news/124066-elektronnaya-kommerciya-v-ukraine.html>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
4. Про деякі правові аспекти інформаційних послуг зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку: Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради від 08.06.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_224/page
5. Про електронну торгівлю : типовий закон Комісії ООН з права міжнародної торгівлі від 16.12.1996 № 995-321 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_321

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

6. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/page>

7. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

8. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 № 852-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

9. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III [Електронний ресурс].

10. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>

11. Положення про електронні гроші в Україні : затв. Постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n9>

12. Бачинський Т. В. Деякі новели законодавчого регулювання електронної комерції в Україні / Т. В. Бачинський // Наукові записки ЛУБП. – 2014. – № 12. – С. 168–171.

**Ю. В. Мельник,
VI курс, ОА 11.01/2**

Науковий керівник:

к. е. н., доцент Г. М. Курило

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ЗІ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ПРОДУКТУ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку банківської системи в Україні характеризується значними проблемами, які не вдалося вирішити протягом останніх років. Основними з них є погіршення якості кредитного портфелю, на який вплинули такі фактори як девальвація гривні, складна політична військова ситуація.

Незважаючи на скорочення кількості банків (станом на 1 січня 2016 р. в Україні функціонувало 117 банків, на 1 вересня 2016 р. – 100 банків), попит на фінансові послуги з кожним роком зростає [1]. Хоча в Індексі глобальної конкурентоспроможності за широтою асортименту фінансових послуг для бізнесу Україна посідає 101 місце, за доступністю фінансових послуг – 123 місце серед 140 країн, конкуренція між банками тільки посилюється [2]. Криза в банківській сфері стимулює підвищення фінансової стійкості банків шляхом залучення нових клієнтів, що можливо досягнути через впровадження нових технологій та продуктів, тобто за умови здійснення інноваційної діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розроблення конкретних методів, шляхів, підходів, рекомендацій на теоретичному і практичному рівнях щодо облікового відображення та аналізу операцій з інноваційними банківськими продуктами.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних і організаційно-практичних засад бухгалтерського обліку інноваційної діяльності здійснено в працях вітчизняних вчених: В. Жука, О. Кантаєвої, О. Мінакова, та зарубіжних науковців: М. Авілкіної, В. Авінової, Й. Шумпетера. Методологічні,

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

методичні та прикладні питання проблем управління інноваційною діяльністю в банківських установах протягом останніх років дедалі частіше стають об'єктом наукових досліджень. Окремі аспекти досліджені в працях А. Герасимовича, Л. Заводовської, Л. Кіндрацької, О. Мельниченка, О. Петраковської, Л. Примостки. Незважаючи на значні напрацювання в сфері бухгалтерського обліку інноваційної діяльності, ряд теоретичних підходів, а також практика їх впровадження в інноваційну діяльність комерційних банків залишаються дискусійними.

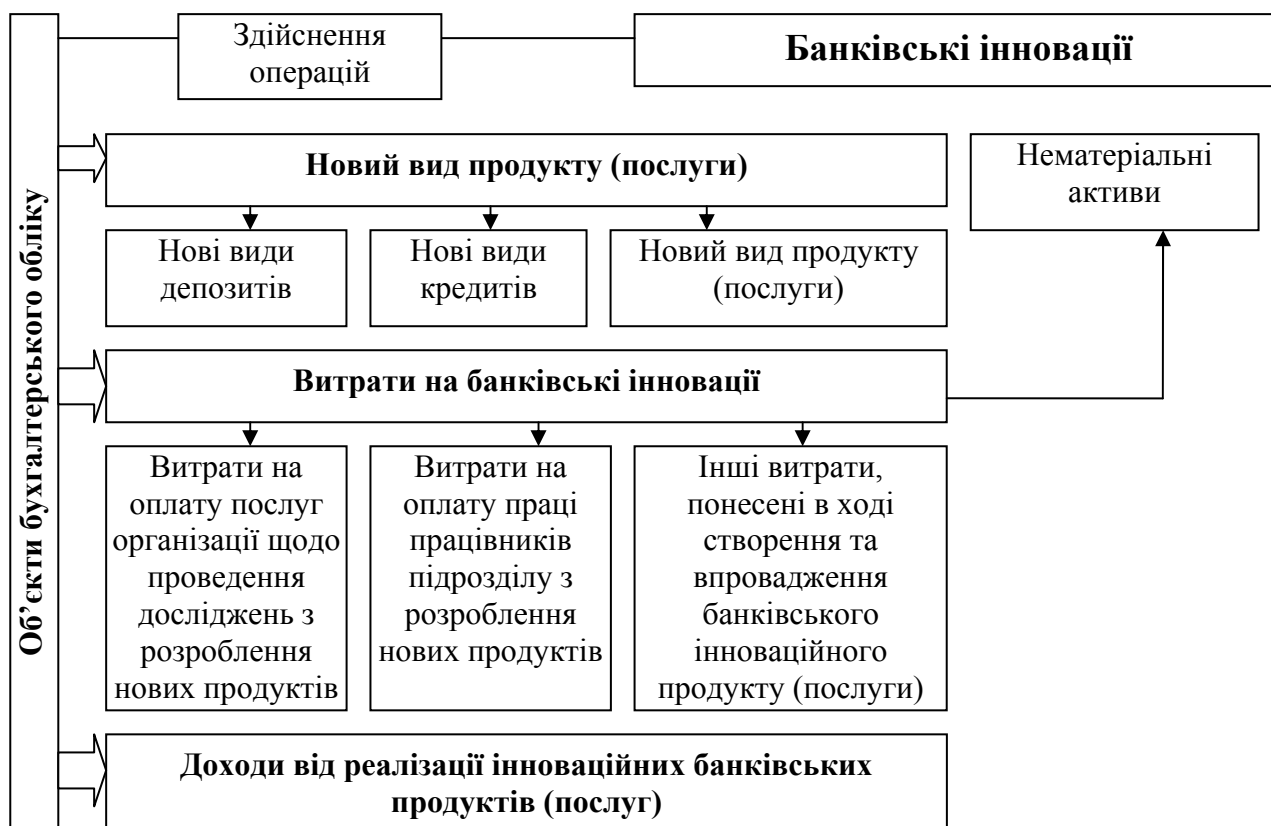
Під інноваційним банківським продуктом, на нашу думку, слід розуміти результат інтелектуальної діяльності банку, який отримав втілення у вигляді нової та/або удосконаленої продукції, призначеної для реалізації на ринку банківських послуг, орієнтованої на краще задоволення потреб клієнтів та отримання банком доходу.

Узагальнення позицій щодо невизнання банківських інновацій об'єктом обліку, трактування ключових понять банківської діяльності дозволяє нам визначити об'єкти обліку інноваційної діяльності в банку. В цілому об'єкти обліку – це: засоби господарювання, джерела їх утворення, господарські процеси, які забезпечують рух майна і джерел з метою отримання прибутку.

Враховуючи специфіку банківської діяльності, серед об'єктів обліку в комерційних банках можемо виділити господарські засоби, джерела утворення господарських засобів, фінансово-господарські процеси (створення банківських продуктів, їх просування, розподіл отриманих результатів).

Таким чином, банківські інновації – це економічна категорія, яка в бухгалтерському обліку відображається через певну систему об'єктів обліку (рисунок).

На рисунку представлено тільки специфічні об'єкти обліку, які характеризують операції саме з банківськими інноваціями; типові об'єкти бухгалтерського обліку (кредиторська/дебіторська заборгованість за придбання активів, послуг; нарахування працівникам банку заробітної плати).

Рис. Об'єкти бухгалтерського обліку при здійсненні операцій із банківськими інноваціями

Джерело: узагальнено автором на основі [4]

Що стосується створення нематеріального активу в ході здійснення операцій з банківськими інноваціями, то його вартість формується з витрат, понесених в ході цього процесу. Причому визнання цих витрат нематеріальним активом є обов'язковим тільки за умови їх реєстрації, в іншому випадку такий об'єкт обліку не визнаватиметься.

Визначення складу об'єктів бухгалтерського обліку інноваційної діяльності сприятиме належній організації її обліку, здійсненню аналізу та аудиту, тим самим підвищуючи ефективність управління банківською діяльністю та сприяючи задоволенню потреб клієнтів.

Доведено необхідність закріплення на законодавчому рівні понять «банківська послуга», «банківський продукт», «банківська операція», що дозволить досягти єдності думок у наукових колах стосовно їх трактування, впорядкувати понятійний апарат основної банківської термінології, сприятиме їх системному дослідженню,

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

тим самим створюючи передумови для підвищення якості обслуговування клієнтів.

Враховуючи наявні підходи до трактування встановлено недоцільність визнання банківських інновацій як об'єктів бухгалтерського обліку. Встановлено, що операції з ними відображаються через такі об'єкти як новий вид продукту (послуг) (новий вид кредиту, депозиту чи інший вид продукту), витрати на банківські інновації, доходи від реалізації банківських інновацій, нематеріальні активи. Визнання об'єктів інноваційної діяльності як об'єктів бухгалтерського обліку має безпосередній вплив на підвищення ефективності організації обліку, а також сприяє результативності аналізу та аудиту інноваційної діяльності банків.

Список використаних джерел

1. Основні показники діяльності банків України // Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593 (дата звернення: 21.09.2016)

2. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>

3. Заводовська Л. А. Банківські послуги, продукти та операції: узгодження термінології / Л. А. Заводовська // Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 10 жовтня 2014 р.). Ч. 1. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 60–62.

4. Заводовська Л.А. Інноваційна діяльність комерційних банків: визначення об'єктів обліку / Л. А. Заводовська // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 35–40.

М. Е. Мороз,

VI курс, ОА 15.15/2

Науковий керівник:

д. пед. н., професор М. Т. Теловата
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

СИСТЕМА РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасних умовах основною рушійною силою розвитку будівельного виробництва виступає кваліфіковане управління, завданням якого є оптимізація результатів діяльності. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень необхідно володіти достовірною та найбільш розгалуженою інформацією щодо формування собівартості готової продукції. На підприємствах цієї галузі функції управління не реалізуються повною мірою, що обумовлено недостатньою забезпеченістю методології обліку в частині загальновиробничих витрат. Такі витрати є комплексними і відповідно до чинних міжнародних стандартів включаються до собівартості продукції шляхом розподілу, що й ускладнює їх дослідження.

Вивченню та вдосконаленню методів розподілу непрямих витрат та включення їх до собівартості продукції займалося багато вчених. У своїх працях вони обґрунтували складність цього процесу, їх пропозиції потребують поглиблення в напрямку загальновиробничих витрат та адаптації до сьогоденних умов господарювання з врахуванням галузевих особливостей сфери виробництва. Суттєвий внесок у ці дослідження зробили Ф. Бутинець, П. Атамас, М. Грещак, М. Корецький, Л. Нападовська, А. Турило, Ю. Цал-Цалко та інші.

Ф. Бутинець зазначає, що в кінці місяця загальновиробничі витрати розподіляються за кожним цехом окремо між придатною продукцією і виправним браком, між товарною продукцією і незавершеним виробництвом, а також між виробами або групами виробів.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

В основних підрозділах такого виробництва виготовляється широка номенклатура продукції. Витрати загальновиробничого характеру, які понесені для виготовлення таких виробів, складаються з витрат допоміжних підрозділів, витрат на утримання і експлуатацію машин та обладнання, витрат на управління виробничим процесом і його організацією тощо. Вони підлягають розподілу, які за чинними вимогами вибираються підприємством самостійно. Витрати таких підрозділів (допоміжних, підсобно-виробничих цехів, процесу оброблення та підготовки тощо) на практиці зазвичай сукупно включаються до загальновиробничих витрат. Однак це викликає принципові зауваження, оскільки знижується достовірність подальших розрахунків (калькулювання собівартості), що негативно впливає на ефективність управління. Процес віднесення витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів на підрозділи основного виробництва повинен відбуватися на основі обґрунтованої методики шляхом їх розподілу і перерозподілу між відповідними підрозділами. Тому рекомендуємо застосовувати такі методичні прийоми: методи прямого розрахунку, послідовного розподілу, взаємних послуг, одночасного розподілу, а також їх комбінації. На нашу думку, на досліджуваному підприємстві найдоцільніше буде застосовувати метод комбінації, поєднання методів одночасного та послідовного розподілу.

Метод одночасного розподілу передбачає застосування системи рівнянь для розподілу витрат обслуговуючих підрозділів. Для цього необхідно сформулювати систему рівнянь для кожного структурного підрозділу, на основі якої здійснюється перерозподіл витрат. Коли складено обґрунтовану систему рівнянь, цей метод стає дієвим інструментом вивчення собівартості виробів, оскільки не потребує великих витрат часу і праці та істотно спрощує розрахунки. Метод одночасного розподілу може застосовуватися як загалом для будівельного підприємства, так і для окремих його підрозділів.

Витрати допоміжних підрозділів варто розподіляти відповідно до наданих ними послуг (виконаних робіт) у натуральних вимірниках. Витрати, які можна ідентифікувати з виробництвом конкретної продукції, потрібно включати безпосередньо до прямих витрат. Але більш-менш прямий зв'язок тут встановити доволі

важко. Тому такі витрати потрібно включати до загальновиробничих. Разом із тим допоміжні підрозділи надають послуги не лише підрозділам основного виробництва. Тому рекомендуємо їх розподіляти між усіма структурними підрозділами, для яких надавалися послуги. Технологічні особливості будівельної галузі дозволяють побудувати чітку схему виробничих процесів, згрупувавши підрозділи так: допоміжні, підсобно-виробничі, підготовчі, оброблювальні та основні. Чітка послідовність віднесення загальновиробничих витрат дасть змогу достовірно визначити собівартість виробів. Тому здійснювати розподіл загальновиробничих витрат на досліджуваному підприємстві, як показали проведені дослідження, доцільно за такими етапами: розподіл витрат допоміжного виробництва; розподіл витрат підсобно-виробничих підрозділів; розподіл витрат підготовчих процесів; розподіл витрат процесу оброблення; розподіл загальновиробничих витрат основного виробництва. Такий процес розподілу відбувається за методом послідовного розрахунку. Розглянутий порядок формування витрат побудований з урахуванням особливостей діяльності підприємства з виробництва будівельних конструкцій та виробів. Він дасть змогу розглядати загальновиробничі витрати з точки зору часткових складових – витрат окремих підрозділів, а це допоможе встановити, для яких цілей вони були здійснені.

Ми вважаємо, що проведення розподілу загальновиробничих витрат за запропонованою схемою підвищить аналітичність й оперативність обліку, достовірність інформації, точність калькулювання та дозволить виявити шляхи оптимізації діяльності підрозділів і покращити ефективність управління таким виробництвом.

Т. В. Нечитайло,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор В. О. Шевчук
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Актуальність проблеми. Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства потребує оцінки об'єктів бухгалтерського обліку. Під оцінкою розуміють вартісне вимірювання цих об'єктів, зокрема господарських засобів, джерел їх утворення та результатів діяльності.

Однією із недостатньо досліджених є оцінка поточних зобов'язань. Проблема оцінки поточних зобов'язань є актуальною у зв'язку з фінансовою кризою та зростаючою проблемою неплатежів. Саме тому вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду оцінки зобов'язань є необхідним для запровадження на практиці.

Стан розроблення проблеми. За останні роки зросла кількість публікацій, присвячених обліку зобов'язань. У своїх працях на питання оцінки зобов'язань звертали увагу Ф. Бутинець, Н. Малюга, Л. Ловінська, Я. Соколов та ін. Однак у працях науковців розглядаються загальні положення оцінки зобов'язань, а досконалої методики оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку не розроблено.

Результати дослідження та методи їх отримання. Оцінка в бухгалтерському обліку необхідна в процесі господарювання при надходженні і вибутті активів; при виникненні прав і зобов'язань; при здійсненні таких операцій як: купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування, переоцінка основних засобів, виділення часток у статутному капіталі при створенні підприємства та в процесі діяльності, об'єднання підприємств, встановлення ціни акцій, ліквідація підприємства, встановлення ціни розміщених емітованих акцій, виконання права успадкування; виконання

судового вироку тощо. Від правильності оцінки об'єктів бухгалтерського обліку залежить достовірність інформації, відображеної у фінансовій звітності, та прийняття на її основі ефективних управлінських рішень.

Залишки активів та зобов'язань на кінець звітного періоду відображаються в балансі і показують їх наявність на звітну дату. Фактично всі наявні цінності та власний і залучений капітал, за рахунок якого вони утворені, зафіксовані в балансі. З цієї причини вибуття активів та погашення зобов'язань протягом звітного періоду розглядаються як списання їх із балансу. Тому вибуття об'єктів в обліку оцінюють так, як вони відображені в балансі. Водночас сучасна система бухгалтерського обліку передбачає диференційований підхід до оцінки об'єктів для відображення операцій їх вибуття, хоча принцип відповідності вартості списання і вартості визнання в балансі в більшості випадків зберігається [1].

Нормативна база з бухгалтерського обліку в Україні щодо оцінки об'єктів бухгалтерського обліку при їх визнанні і відображенні в балансі загалом відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБО). Це обумовлено тим, що положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) розроблялися на основі МСБО, тому в них відображено особливості сучасної міжнародної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності [2].

Виникнення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги відображає суму грошових коштів, яку має сплатити підприємство своїм кредиторам в результаті її погашення. В умовах фінансової кризи договори між підприємствами укладаються на нетривалий період та передбачають погашення зобов'язань протягом тижня чи місяця, а фактично перерахування коштів затягується до 6–8 місяців. Такі відносини псуєть стосунки підприємств із кредиторами, підривають довіру партнерів.

Тому доцільно при укладанні договорів у одному з пунктів передбачити коригування суми зобов'язання на індекс інфляції. Отже, при виникненні зобов'язання підприємство-боржник прагнучиме якнайшвидше його погасити, щоб уникнути зайвих витрат коштів при швидких темпах інфляції. А кредитори впевненіше почуватимуться на ринку в зв'язку зі швидким

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

поверненням оборотних коштів, які знову можна залучити в обіг. Прийняття такої умови, на нашу думку, є вигідним як для покупців, так і для продавців товарів, робіт, послуг. Також позику, отриману від засновників (учасників) на термін до одного року, потрібно відображати як збільшення зобов'язань підприємства, а на термін понад рік – як збільшення додаткового капіталу, тобто коштів власників. У цьому випадку збільшується перший розділ пасиву балансу, тобто власний капітал підприємства, що є обґрунтованим, адже це кошти засновників, і при ліквідації вони претендуватимуть на частку в майні підприємства [3].

Висновки. Оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку. За допомогою оцінки вимірюють вартість об'єктів бухгалтерського обліку та створюють основу якісної обліково-аналітичної інформації для ефективного управління підприємством. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996, із змінами та доповненнями.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення за станом на 31 березня 2004 року. Ч. 1. – К. : ФПБАУ, 2004. – 1278 с.
3. Козлова М. О. Оцінка зобов'язань в бухгалтерському обліку / М. О. Козлова // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2003. – № 4(26). – С. 121–131.

О. М. Олійник,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Н. М. Цветкова
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПИТАННЯ УНІФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкових відносин нематеріальні активи відіграють важливу роль у діяльності підприємства. Необхідність використання нематеріальних активів підприємствами зумовлюється двома факторами, з одного боку – вони є потенційним джерелом отримання економічних вигід у майбутньому, з іншого – вони підвищують привабливість підприємства.

Проблеми бухгалтерського обліку нематеріальних активів пов'язані з визнанням і класифікацією нематеріальних активів, некоректним визнанням та оцінкою витрат на амортизацію нематеріальних активів. Це зумовлює потребу у подальшому вдосконаленні бухгалтерського обліку нематеріальних активів, що і обумовлює актуальність нашого дослідження.

Метою дослідження є узгодження визначення нематеріальних активів та їх класифікації.

Основними завданнями дослідження є:

- 1) проаналізувати інформаційний апарат, що визначає нематеріальні активи, для уточнення термінології;
- 2) охарактеризувати зміст нематеріальних активів через уточнення їх класифікації;
- 3) конкретизувати питання оцінки нематеріальних активів для зручності їх відображення в обліку підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням обліку нематеріальних активів приділяли увагу такі провідні вітчизняні фахівці як В. Завгородній, С. Покропивний, І. Пилипенко, В. Шевчук, Н. Малюга, С. Шульга, М. Кужельний, О. Кантерман,

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Т. Польова, а також зарубіжні фахівці: П. Друкер, К. Стендфілд, А. Торре, Т. Стюарт, Р. Джога.

Виклад основного матеріалу. Облік нематеріальних активів в Україні регламентується нормативною базою: Податковим кодексом України, Законами України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про інтелектуальну власність», Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», Міжнародним стандартом фінансової звітності 38 «Нематеріальні активи» тощо.

Однією з головних проблем обліку нематеріальних активів є відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальні активи», що показує огляд відвіподних джерел.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [1]. Таке ж саме визначення дає В. Завгородній [2].

І. Пилипенко, уточнює, що нематеріальні активи – це складова частина потенціалу підприємства, здатна забезпечувати економічну користь протягом відносно тривалого періоду. Характерними рисами цих ресурсів є брак матеріальної основи здобування доходів та невизначеність розмірів майбутнього прибутку від їхнього використання [3].

С. Покропивний розрізняє поняття «нематеріальні ресурси» і «нематеріальні активи», де останні – це доступ до прав власності автора, які захищено правами, «що самі по собі і є нематеріальними активами» [4].

Виходячи з вищезазначеного пропонуємо нематеріальні активи визначати як активи, які мають нематеріальну форму, можуть бути ідентифіковані, є результатом інтелектуальної власності і строк корисного використання яких більше одного року.

Відсутність єдиної думки вчених стосовно визначення нематеріальних активів обумовлює потребу в уточненні підходів до обліку, нарахування амортизації та списання нематеріальних

активів. Вирішення цього питання потребує подальшого дослідження питань класифікації нематеріальних активів.

Класифікацію нематеріальних активів у розрізі однорідних груп наведено в П(С)БО 8 [1]: права користування природними ресурсами (субрахунок 121); права користування майном (субрахунок 122); права на комерційні позначення (субрахунок 123); права на об'єкти промислової власності (субрахунок 124); авторське право та суміжні з ними права (субрахунок 125); інші нематеріальні активи (субрахунок 127).

У МСБО 38 «Нематеріальні активи» [5] у рекомендаційній формі наведено перелік окремих класів нематеріальних активів, а саме: пов'язані з маркетингом; пов'язані з мистецтвом; пов'язані з технологіями; пов'язані з клієнтами; пов'язані з контрактами.

Основними критеріями для класифікації нематеріальних активів О. Кантерман вважає: спосіб придбання нематеріальних активів; вид нематеріального активу та група, до якої він належить [6]. Однак цих чинників недостатньо, щоб охопити всі об'єкти нематеріальних активів.

На думку Т. Польової [7], для раціональної організації обліку та ефективного управління нематеріальними активами необхідно класифікувати їх за такими ознаками: видами прав; станом використання; строком корисного використання; періодом отримання очікуваної економічної вигоди; ступенем ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи; напрямками вибуття.

Існує багато підходів, однак на сьогодні немає єдиної класифікації за ознаками та метою застосування нематеріальних активів, що не дозволяє ефективно використовувати нематеріальні активи та вдосконалювати методіку обліку активів.

Значна кількість об'єктів не може бути включена до складу нематеріальних активів за національними П(С)БО через неможливість їх достовірної оцінки. Це пов'язано з тим, що нематеріальні активи є дуже специфічною категорією, яку досить складно оцінити.

Доречно взяти до уваги зарубіжний досвід. У зарубіжних нормативних документах для класифікації нематеріальних активів застосовують два критерії:

1. Ідентифікованість:

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

- ідентифіковані, від яких можна визначити майбутні економічні вигоди (окремо чи спільно з правами на них);
- не ідентифіковані, які створюють гудвіл.

2. Шлях надходження на підприємство (надійшли із зовні чи створені на підприємстві).

Наступним проблемним питанням, що дозволить удосконалити бухгалтерський облік, є оцінка нематеріальних активів. Складність оцінки нематеріальних активів полягає у відсутності переліку витрат, які можна включити до первісної вартості цих об'єктів, а також відсутності методики оцінки майбутніх економічних вигід.

Як стверджує С. Шульга, причиною списання багатьох унікальних об'єктів на витрати підприємства під час їх створення власними силами є відсутність чіткої методики оцінки нематеріальних активів [8].

До найбільш суттєвих питань оцінки нематеріальних активів належить:

- 1) формування первісної вартості названих активів у обліку;
- 2) застосування справедливої вартості для оцінки нематеріальних активів обліку;
- 3) завищення балансової вартості нематеріальних активів, обумовлене включенням до їх вартості об'єктів, призначених для продажу, при формуванні звітності.

В національних стандартах містяться чіткі вказівки, згідно з якими збиток від знецінення одноразово визнається в складі витрат звітного періоду з відображенням за дебетом рахунку для обліку витрат поточного фінансового року та кредитом рахунку для обліку основних засобів. Сума раніше нарахованої амортизації не коригується і залишається незмінною. Ці вимоги стосуються тільки відображення знецінення основних засобів. Разом із тим вважаємо, що це помилка, і оскільки дія Положення поширюється і на нематеріальні активи, такі регламентації повинні діяти стосовно оцінки нематеріальних активів.

Ми вважаємо, що для оцінки нематеріальних активів необхідно використовувати досвід зарубіжних країн, а саме такі підходи:

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

- 1) витратний – полягає у розрахунку витрат на відтворення нематеріального активу;
- 2) доходний – полягає у врахуванні економічних вигід, які планується отримати від використання нематеріального активу в майбутньому;
- 3) порівняльний (ринковий) – полягає в порівнянні об'єкта нематеріального активу, який оцінюється, з аналогічними об'єктами на ринку.

Висновки. За результатами дослідження маємо визначити, що законодавче забезпечення обліку нематеріальних є недостатньою і потребує подальшого уточнення.

При визначенні терміна «нематеріальні активи» було виявлено, що нематеріальні активи підприємства мають різноманітний склад, тому облік нематеріальних активів вимагає особливої уваги з боку власника, що дасть змогу оптимізувати їх використання, витрати, термін використання.

З метою забезпечення інвесторів необхідною інформацією про вартість компанії, частку активів якої складають нематеріальні активи, необхідно деталізувати їх склад в аналітичному обліку. Для цього необхідно враховувати критерії:

- 1) визнання активів узагалі (актив контролюється підприємством внаслідок минулих подій; існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід, пов'язаних із його використанням; вартість активу може бути достовірно визначена);
- 2) визнання нематеріальних активів (немонетарний актив; не має матеріальної форми; може бути ідентифікований; утримується з метою використання протягом періоду більше одного року або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 8 «Нематеріальні активи» : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242 (зі змінами і доповненнями).
2. Завгородний В. П. Бухгалтерський облік в Україні / В. П. Завгородний. – К. : А.С.К., 2003. – 848 с.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

3. Пилипенко І. І. Аудит: застосування міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці України / І. Пилипенко. – К. : Держ. академія статистики, обліку та аудиту, 2005. – 169 с.

4. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства / С. Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2001. – С. 128.

5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 38 «Нематеріальні активи», затверджений радою КМСБО у липні 1998 р. (зі змінами і доповненнями).

6. Кантерман О. Поняття та види НМА: Практичне керівництво / О. Кантерман // Бібліотека Баланс. – 2011. – № 16. – 96 с.

7. Польова Т. В. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.04 / Т. В. Польова ; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. –Х., 2006. – 19 с.

8. Шульга С. В. Щодо відображення інвестицій в нематеріальні активи / С. Шульга // Економіст. – 2006. – № 1. – С. 51–53.

Я. Г. Павлик,

VI курс, ОА 15.15/2

Науковий керівник:

к. е. н., доцент О. В. Петраковська
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ БАНКУ

Банки часто називають кровоносною системою економіки. Тому проблеми, що виникають у фінансово-кредитній системі, негативно впливають на розвиток економіки в цілому. Проведення господарської діяльності вимагає від банку значних витрат.

Дослідженню питань економічної сутності та класифікації витрат банку в умовах ринкової економіки присвячені праці відомих економістів: О. Васюренко, А. Герасимовича, Л. Кіндрацької, О. Коренєвої, Н. Литвина, С. Лобозинської, І. Парасій-Вергуненко, О. Петраковської та інших. Проте низка питань щодо класифікації витрат банків залишається недостатньо дослідженою.

Для найповнішого вивчення класифікації витрат важливе значення має розкриття їх економічної сутності.

Згідно з Концептуальною основою фінансової звітності від 01.09.2010 р., під витратами розуміють «зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам».

Відповідно до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України від 18.06 2003 р. № 255, «витрати – це зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам».

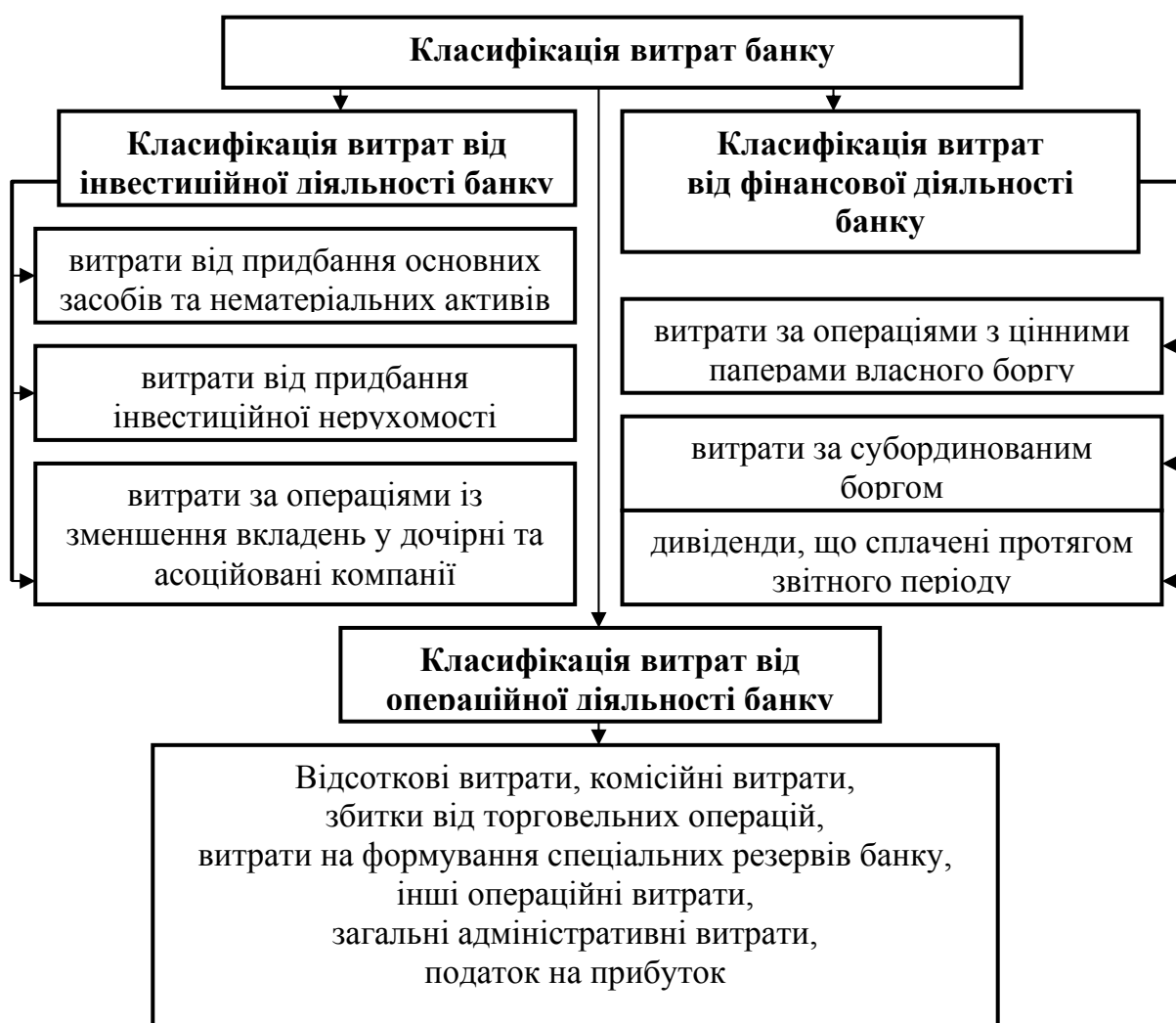
Аналізуючи зазначені поняття, бачимо, що в Правилах бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України визначення

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

витрат банку відповідають вимогам Концептуальної основи фінансової звітності і в достатній мірі висвітлюють їх сутність з урахуванням банківської специфіки.

Для забезпечення системного підходу до формування витрат банків важливе значення має їх класифікація.

Найбільш детально і наочно класифікацію банківських витрат представлено у Правилах бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України від 18.06 2003 р. № 255. Витрати розглядаються у розрізі видів діяльності: операційної, фінансової та інвестиційної (рисунок).

**Рис. Класифікація витрат банку відповідно до
Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України**

У зв'язку з необхідністю складання бюджетів та фінансового планування як невід'ємних складових фінансового менеджменту банківської установи, а також підготовки інформації для прийняття

рішень керівництвом банку класифікація витрат для потреб фінансового обліку є недостатньою, оскільки вона призначена для складання фінансової звітності. Для вирішення цієї проблеми менеджери банківської установи використовують звітність, сформовану засобами управлінського обліку з таким ступенем деталізації чи агрегації, який необхідний при вирішенні конкретного завдання.

На підставі аналізу літературних джерел пропонуємо класифікацію витрат через виокремлення таких ознак: за повнотою здійснення витрат (невичерпані витрати, вичерпані витрати); за способом віднесення на собівартість об'єктів (прямі витрати, непрямі витрати); за порядком формування фінансового результату (витрати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності); за місцем виникнення витрат (витрати банківської установи в цілому, витрати філії, витрати відділення, витрати відділу); за приналежністю (витрати за клієнтами; видами операцій, продуктами, інструментами, портфелями); за процесом регулювання (регульовані витрати, нерегульовані витрати); за часом здійснення витрат (поточні витрати, довгострокові витрати); залежно від управлінського рішення (релевантні витрати, нерелевантні витрати); за рівнем контрольованості (контрольовані витрати, неконтрольовані витрати).

Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки: основним важелем впливу на класифікацію витрат в управлінському обліку є встановлення взаємозв'язку між величиною витрат та відповідним управлінським рішенням; менеджери різного рівня управління, що приймають різні управлінські рішення, повинні використовувати різні ознаки та види витрат, які відповідали б досягненню цих рішень.

В. Ю. Пархоменко,

V курс, ОА 12.01/2

Науковий керівник:

д. е. н., професор Н. М. Малюга

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ (ЗНОСУ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ МЕТОДІВ

Економіка України розвивається, що зумовлює потребу в оптимальному використанні обладнання. На жаль, підприємства України недостатньо уваги приділяють питанням амортизації на різних стадіях життєвого циклу активів, що зумовлено відмінністю чітких правил (рекомендацій) щодо вибору методу нарахування амортизації. Нарухування амортизації (зносу) регламентується П(С)БО 7 «Основні засоби», згідно з яким амортизація визначається як систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [4].

Питанням амортизації приділяли увагу в своїх наукових працях українські та зарубіжні вчені: Ф. Бутинець, В. Пархоменко, О. Бородкін, В. Палій, Е. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда. Але зважаючи на суттєві зміни в сучасному економічному середовищі багато питань залишаються невирішеними, зокрема питання оптимального вибору методу нарахування амортизації (зносу) за різними видами основних засобів.

Амортизація як економічна категорія виникла ще у XVI столітті, набула особливого значення у період становлення акціонерних відносин і залишається актуальною до сьогодні. Сутність поняття «амортизація» дає змогу зрозуміти її призначення та походження. Аналіз досліджень наукових праць різних вчених вказує на відсутність єдиного підходу до визначення амортизації. Окремі підходи до визначення амортизації наведено в таблиці.

Підходи до визначення поняття «амортизація»

Автор	Визначення
В. Пархоменко, ПсБО 7 «Основні засоби»	«Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [3].
В. Палій	«Амортизація – спосіб повернення капіталу, затраченого власниками на створення чи придбання об'єктів, що амортизуються» [2].
Е. Хедриксон, М. Ф. Ван Бреда	«Амортизація – це резерв на споживання активів з граничним часом використання» [5].

Отже, амортизація – це поступове систематичне списання вартості основних засобів в процесі їх корисного використання, пов'язане з їх фізичним і моральним зносом.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби», амортизація основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) нараховується за різними методами, такими як прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискорене зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий, характеристика яких надається нормативними документами [4].

Не існує єдиної думки щодо найдоцільнішого з методів амортизації, зважаючи на тривалість та вартість активу, на який вона нараховується. Найбільше впливають на вибір методу нарахування амортизації у практичній діяльності такі фактори:

- простота (складність) методу та можливість його застосування;
- вплив на собівартість продукції й вартість засобів у звітності;
- кваліфікація працівника, уповноваженого вирішувати це питання;
- наявність корпоративної політики у сфері нарахування зносу.

Перевагами прямолінійного методу є простота розрахунку і рівномірність розподілу суми амортизації між обліковими періодами, що забезпечує зіставність собівартості продукції з доходом від її реалізації [1]. Але на практиці основні засоби найінтенсивніше використовуються в перші роки експлуатації, і, відповідно, в цей період вони найбільше зношуються. Тому виникла потреба застосовувати методи прискореної амортизації.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Перевагами методу зменшення залишкової вартості є те, що упродовж перших років експлуатації об'єкта за допомогою нарахування амортизації накопичується значна сума коштів, необхідних для відновлення основних засобів, але його недолік полягає в тому, що він базується на порівняно складних математичних розрахунках і через це є не дуже зручним у використанні.

При прискореному нарахуванні зносу перевагою є те, що основна частина амортизаційних відрахувань припадає на перші роки експлуатації, що є виправданим у випадку швидкого морального старіння об'єкта основних засобів. Недоліками цього методу є те, що у перші роки експлуатації об'єкта основних засобів показник собівартості завищується, а також складність розрахунку амортизаційних відрахувань [1].

Кумулятивний метод вигідно використовувати на великих виробничих підприємствах, оскільки він значно сприяє процесу оновлення довгострокових активів підприємства. Крім того, він досить простий, раціональний та систематизований. Однак цей метод має значний недолік – сума амортизації не залежить від обсягів виробленої продукції, що не дозволяє реально розрахувати собівартість виготовленої продукції [1].

Виробничий метод нарахування зносу також є досить простим, раціональним та системним. Його краще використовувати тоді, коли для активу, на який нараховують знос, можна визначити фактичний обсяг виробленої продукції. Його використання також доцільне, коли економічна корисність того чи іншого активу зменшується насамперед унаслідок його експлуатації у виробництві, аніж лише з плином часу. Недоліком є те, що не завжди можливо достовірно та об'єктивно визначити виробничу потужність об'єкта протягом усього терміну його експлуатації [1].

За результатами проведеного дослідження виявлено, що кожний метод нарахування амортизації має свої переваги та недоліки. Відмінність застосовуваних методів амортизації полягає в різному рівні нарахованих амортизаційних відрахувань, а також у способі їх розподілення. Залежно від виду основних засобів, умов їх експлуатації, ступеня морального зносу, підприємства на свій розсуд можуть застосовувати найбільш ефективний і доцільний

метод амортизації, але в межах рекомендацій Податкового кодексу України.

Оскільки чіткі правила (рекомендації) вибору методу нарахування амортизації відсутні, доцільно було б розробити на законодавчому рівні Положення щодо вибору методу амортизації з наведенням чітких критеріїв його вибору. Таке Положення дозволило б формувати повну, правдиву та неупереджену інформацію щодо стану основних засобів на кожному підприємстві.

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник / [Верига Ю. А., Кулик В. А., Ночовна Ю. О. Іванюк С. Ю.]. – Полтава : ПУЕТ «ЦУЛ», 2015. – 310 с.
2. Парнюк В. О. Про підвищення ролі амортизації як джерела інвестицій і регулятора попиту та пропозиції основних засобів / В. О. Парнюк // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5. – С. 166–172.
3. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі / В. М. Пархоменко. – К. : НОМУРО, 2012. – 732 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями від 18.06.2015 № 573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
5. Сегеда С. А. Методичні основи оцінки відтворення і ефективного використання основних засобів [Електронний ресурс] / С. А. Сегеда, В. В. Гнатюк. – Режим доступу: <http://vsau.vin.ua/method/getfile/1702.pdf>

К. Ю. Пересада,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент О. А. Юрченко
*Національна академія статистики
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗБУТОВИХ ВИТРАТ

Постановка наукової проблеми та її значення. Відмова суспільства від системи планової економіки і його перехід на ринкові відносини сильно трансформували умови функціонування підприємств. Щоб розвиватися, підприємствам зараз потрібно проявляти ініціативу, підприємливість і бережливість, аби підвищити ефективність збуту та виробництва. Без цього вони можуть опинитися на межі банкрутства. В ринковому середовищі головною умовою розвитку та стабільного стану підприємства є безперервний збут продукції. Він відображає такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство може вільно керувати грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати на його розширення та оновлення.

Діяльність зі збуту на більшості вітчизняних підприємств здійснюється безсистемно і неефективно внаслідок фактичної відсутності маркетингових досліджень. Створені служби маркетингу, які не відповідають сучасним вимогам, не можуть виконувати свої функції через недостатній рівень кваліфікації та спеціалізації фахівців, відсутність необхідного інформаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення.

Обрана для дослідження проблема є дуже актуальною, оскільки результати роботи кожного підприємства, його конкурентоспроможність дедалі більшою мірою залежать від рівня витрат.

Удосконалення організації та методики ведення бухгалтерського обліку витрат на збут нерозривно пов'язано з вирішенням таких питань: визначення складу витрат на збут, обґрунтування більш раціональних методів їх розподілу, створення відповідних передумов

для покращення обліку витрат на збут; організація обліку витрат на збут.

Аналіз останніх досліджень і публікації. Вагомий внесок у дослідження обліку витрат на збут зробили такі вітчизняні вчені-економісти: М. Білуха, Ф. Бутинець, А. Герасимович, М. Дем'яненко, Л. Нападовська, В. Рудницький, П. Саблук, В. Сопко, Л. Сук, М. Чумаченко, В. Шевчук, В. Юрген та інші. Зокрема, в роботах цих авторів розглядаються питання вдосконалення методики обліку збутових витрат та визначення фінансових результатів після завершення збутового процесу; вивчення особливостей організації й удосконалення методики внутрішнього контролю збуту в операційній діяльності.

Метою дослідження є розгляд сучасних підходів до вдосконалення обліку витрат на збут. В нашому дослідженні ми розглянули сутність витрат, їх місце в системі бухгалтерського обліку, зробили критичний аналіз основних проблем і перспектив. Здійснили розгляд напрямів удосконалення обліку витрат, зокрема шляхом додаткового використання нових статей витрат.

Нині чимало вчених-економістів займаються вивченням організації обліку витрат на збут і неоднаково інтерпретують це поняття. Зокрема, Л. Сук та П. Сук вважають, що організація обліку витрат на збут – це особливості технології та організації роботи підприємства, які впливають на облік, допомагають врахувати потенційні можливості підприємства щодо кадрового забезпечення та використання оргтехніки, проаналізувати економічні взаємозв'язки між структурними підрозділами [4, с. 368–369]. А. Загородній, Г. Партин, Л. Пилипенко визначають організацію обліку збуту як процес, що передбачає організацію облікового апарату і праці облікових працівників та забезпечення облікового процесу збуту [3, с. 168–169]. Р. Хом'як та В. Лемішовський визначають організацію обліку витрат на збут як забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій зі збуту, які здійснюються на підприємстві [2, с. 489].

Підсумовуючи вищезгадані визначення вчених, що досліджують організацію бухгалтерського обліку, облік витрат на збут можна визначити як процес формування облікових показників про економічну діяльність підприємства з метою надання облікової

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

інформації щодо збутової політики для зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через динамічний розвиток економічних стосунків в Україні виникло ускладнення ринкових процесів, де загострюється проблема реалізації готової продукції. Це спонукає до створення національної Концепції збуту продукції товарів (робіт, послуг) українських виробників, яка б виступила у ролі основи для регуляторного відображення у працях вітчизняних вчених-економістів великої кількості моделей та методів збутової діяльності більшості галузей промисловості й торговельної сфери. Моделюючи поняття «збут» загалом, можна повністю підтримати думки науковців, які розглядають збут як процес продажу виробленої продукції з метою заміщення товару грошима й задоволення попиту споживачів. Лише збувши товар та отримавши прибуток, будь-яке підприємство досягає своєї основної мети, а затрачений капітал набуває грошової форми [1].

Якщо розглядати поняття «збут» і «діяльність зі збуту продукції», то, на нашу думку, збут – це процес, що розпочинається з моменту появи усної чи письмової угоди щодо купівлі-продажу продукції і триває до того моменту, коли покупець повністю розраховується за неї та отримує її у власність, а діяльність зі збуту продукції – це діяльність менеджерів, спрямована на забезпечення процесу збуту продукції. З іншого боку, діяльність у сфері збуту – це не стільки продаж виготовленої продукції, скільки пошук ринків її збуту та виявлення всіх чинників, які сприятимуть збільшенню клієнтської бази попиту, і активне їх впровадження для оптимізації збутового процесу. Такі тенденції преміщення центру витрат із власне виробництва на збут спостерігаються нині і в українській економіці: згідно з даними, сьогодні тільки 2% часу відводиться на виготовлення товару, а 98% пов'язані з його збутом, але це є дискусійне питання [3, с. 250].

Під діяльністю у сфері збуту слід розуміти процес підготовки договірної бази для збуту, просування готової продукції на ринок та організацію товарного обміну, проведення усіх необхідних розрахунків між партнерами зі збуту. Під готовою продукцією слід розуміти завершену у процесі виробництва продукцію, яка може бути запропонована на ринку як товар [5, с. 234].

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

Оскільки основна мета збуту – це похідна від мети підприємства, де нині переважає максимізація прибутку, для вдосконалення витрат на збут можна запропонувати такі завдання:

- формувати збутову політику підприємства як основу вдосконалення системи збуту;
- визначати пріоритети, на які доцільно орієнтувати збутову політику;
- розглянути загальну модель формування збутової політики, а також доцільність документального закріплення збутової політики;
- визначити основні завдання маркетингового підрозділу та функції керівника маркетингового відділу;
- досліджувати напрями оптимізації планування продажів.

Досягнення цієї мети, на наш погляд, можливе за успішного таких завдань у діяльності у сфері збуту:

- оптимальне заповнення виробничих потужностей замовленнями;
- прискіпливий відбір раціональних каналів розподілу руху товару;
- мінімальні сукупні витрати в господарському циклі товару.

Для покращення збуту продукції також потрібно більше уваги приділяти управлінському обліку процесу збуту, який призначений для вирішення таких завдань:

- планування обсягів продажу, виручки від його реалізації, асортименту випуску для побудови програми збуту в розрізі груп споживачів, каналів розподілу;
- проведення аналізу беззбиткового продажу з метою формування ціни на продукцію, асортименту підприємства; визначення обсягів реалізації для отримання фіксованої величини прибутку;
- формування кошторису витрат на збут, контроль за його виконанням;
- облік і контроль руху запасів готової продукції на складі та витрат на підтримання складських запасів;
- облік поточної дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію у розрізі клієнтів, видів продукції, термінів погашення;
- складання внутрішньої звітності у розрізі сегментів збутової діяльності [1].

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

На наше переконання, планування і прогнозування у ринкових умовах виступає важливим інструментом управління господарською діяльністю підприємства, її координації та контролю. Незважаючи на це, на досліджуваних підприємствах процедурам планування показників збутової діяльності приділяють, на жаль, незначну увагу, обмежуючись лише формуванням загального бюджету збуту, в якому відображають тільки показники обсягів збуту і витрат на збут. Вважаємо, що їх слід доповнити допоміжними бюджетами, складеними у розрізі географічних районів, груп клієнтів, каналів розподілу, часових періодів. У бюджетах необхідно вказати заплановану ціну продажу кожної номенклатурної групи, а також виручку від реалізації продукції за кожним зовнішнім сегментом діяльності. Складений таким чином бюджет (програма) збуту є основою для формування всіх бюджетів і кошторисів витрат, тому від точності його побудови залежить надійність інших планових показників.

Висновки. Економічні перетворення, які здійснюються в Україні, нерозривно пов'язані з пошуком принципово нових методів управління виробництвом і, зокрема, витратами, які є одними із визначальних чинників. Таким чином, наявні проблеми в організації обліку витрат на збут, а також недостатність дослідження питань, пов'язаних з аналізом їх ефективності, визначили актуальність цього дослідження.

Список використаних джерел

1. Бутинець Т. А. Бухгалтерський облік: [навч. посіб. для студентів вузів спеціальності 7.050201 «Менеджмент організацій» та 7.050107 «Економіка підприємств»] / Т. А. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир: 2000. – 672 с.
2. Бухгалтерський облік в Україні: [навч. посіб.] / За ред. Р. Л. Хом'яка. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка»; «Інтелект-Захід», 2001. – 728 с.
3. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: [підруч.] / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 550 с.
4. Сурин А. И. История экономики и экономических учений / А. И. Сурин. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 485 с.
5. Шевчук О. А. Окремі аспекти логістизації процесу збуту на підприємствах з виготовлення цукру / О. А. Шевчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2009. – № 28. – С. 233–236.

**Д. М. Пуківська,
VI курс, ОА 11.01/2**

Науковий керівник:
к. е. н., доцент О. В. Петраковська
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТІВ БАНКУ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

На сьогоднішньому етапі одну з найважливіших ролей у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє банківський кредит як головне джерело забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств незалежно від форми власності та сфери господарювання. Незважаючи на те, що кризові явища в економічній системі практично підірвали фінансову стійкість більшості вітчизняних підприємств, внаслідок чого різко скоротилась кількість надійних фірм-позичальників (на фоні падіння прибутковості банківських операцій), кредитні операції залишаються головним видом банківських операцій.

Питання класифікації кредитів банку розглядали багато науковців: О. Дзюблюк, І. Волкова, Г. Курило, Н. Литвин та інші. Аналіз результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених свідчить, що розробки з класифікації кредитів відображають ґрунтовне розуміння проблем. Проте низка питань щодо класифікації кредитів банків недостатньо досліджені й залишаються невирішеними.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

також на зобов'язання щодо сплати відсотків та інших зборів з такої суми.

Найважливішою передумовою раціональної організації обліку та аналізу кредитів банку є економічно обґрунтована їх класифікація.

Огляд підходів науковців до класифікаційних ознак кредиту наведений у таблиці.

Таблиця

Огляд підходів науковців до класифікаційних ознак кредиту

№	Джерело	Класифікаційні ознаки кредиту
1	Курило Г. М. Банківські операції : [навч.- метод. посіб. для сам. вивч. дисц.] / Г. М. Курило; Держкомстат України; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К. : ДП Інформ.-аналіт. агентство, 2010. – 271 с.	за строками користування; за забезпеченням; за ступенем ризику; за методами надання; за строками погашення; за кількістю кредиторів; за основними категоріями позичальників; за цільовим спрямуванням; в залежності від обумовленого в кредитній угоді строку погашення
2	Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) : [підруч.] / Н. Б. Литвин. – К. : «Хай - Тек Прес», 2010. – 608 с.	за терміном кредитування; за суб'єктом кредитування; за об'єктом, що кредитується; за галузевою спрямованістю кредиту; за видом валютних цінностей; згідно з критерієм забезпечення; за ступенем ризику; за методом надання; за способом повернення; за строком повернення; за характером визначення процента; за способом сплати відсотків; за кількістю кредиторів
3	Волкова І. А. Бухгалтерський облік у банках : [навч. посіб.] / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.	за основними категоріями позичальників; за цільовим спрямуванням; за строками користування; залежно від забезпечення; за методами надання; залежно від кількості кредиторів; залежно від порядку погашення; за характером і способом сплати відсотків; за ступенем ризику

На підставі літературних джерел та нормативно-правових актів НБУ пропонуємо класифікацію кредитів через виокремлення таких ознак: за економічною сутністю (кредити надані, кредити отримані); за терміном кредитування (овернайт; короткострокові; довгострокові); за суб'єктом кредитування (кредити міжбанківські, кредити органам державної влади, кредити суб'єктам господарювання, кредити фізичним особам); за галузевою спрямованістю кредиту (кредити в промисловість; кредити в сільське господарство; кредити в торгівлю; кредити в будівництво; кредити в інші галузі); за видом валютних цінностей (кредити в національній валюті; кредити в іноземній валюті; кредити в банківських металах); згідно з критерієм забезпечення (кредити забезпечені та незабезпечені); за способом повернення (з одноразовим поверненням; з погашенням у розстрочку; з регресією платежів); за характером визначення відсотка (кредити з фіксованою відсотковою ставкою та з плаваючою відсотковою ставкою); за кількістю кредиторів (кредити, що надаються одним банком; синдиковані (або консорціумні) кредити; паралельні кредити); за ступенем ризику (стандартні кредити, кредити під контролем, субстандартні кредити; сумнівні кредити, безнадійні кредити).

Отже, в економічній банківській літературі наводиться досить багато спроб класифікації кредитів. Науковцями розглядаються різні ознаки, за якими класифікують кредити, проте і досі немає чіткої єдності у виділенні відповідних видів кредитів. Разом із тим, класифікації попередників містять значні й плідні результати. Загалом, розширення і поглиблення класифікації банківських кредитів має надзвичайно важливе значення для якомога найглибшого та найповнішого вивчення теорії і практики здійснення банками кредитних операцій.

Ю. Ю. Река,
VI курс, ОА 15.15/2
Науковий керівник:
д. пед. н., професор М. Т. Теловата
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ

Перехід України до ринкових відносин, інтеграція її економіки у світову систему господарювання пов'язані з формуванням єдиного інформаційного простору і категоріального апарату. Зважаючи на це питання економічної визначеності категорій, зокрема категорії основних засобів, є досить *актуальними* для конкретних економічних наук, зокрема для бухгалтерського обліку, економічного аналізу, аудиту. Вирішення цих питань дозволить більш ефективно вирішувати задачі управління процесами зберігання, руху і використання основних засобів підприємств. Метою дослідження є конкретизація сутності основних засобів як об'єкта бухгалтерського обліку.

Питання визначення економічних категорії основних засобів, що є основними засобами праці будь-якої економічної системи, трактується по-різному. В економічній літературі відсутня єдина думка стосовно визначення понять «основні засоби» та «основні фонди», що ускладнює правильність їх відображення в обліку. Спроби визначення категорій «основні засоби» та «основні фонди» мають місце в роботах багатьох вчених. В деяких джерелах ці категорії ототожнюються, в інших – чітко розмежовуються.

Більшість вчених в основному висвітлюють матеріально-речові та економічні сторони категорій основних засобів і основних фондів, перераховують найважливіші ознаки, які їх характеризують.

Основні засоби становлять ту частину засобів виробництва, яка переносить свою вартість на новий продукт частинами у вигляді зносу, обслуговуючи виробництво протягом декількох періодів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму.

Засоби виробництва – це речові елементи процесу праці, а виробничі фонди – це та економічна форма засобів виробництва, в якій вони беруть участь при створенні продукту. На думку багатьох вчених, в цьому й полягають їх якісні відмінності. Основні фонди являють собою єдність речової основи, тобто засобів праці, які функціонують у виробничому процесі, та їх вартісного виразу, але речовими носіями вартості можуть бути тільки такі речі, які самі є результатом людської праці.

Отже, економічна характеристика категорії основних засобів полягає не тільки в тому, що вони беруть участь у створенні продукту та у формуванні його вартості, але головним чином у тому, що створення нового продукту здійснюється як єдиний матеріальний процес поєднання живої та уречевленої праці, в якому єдиним фактором, що визначає результативність суспільного виробництва, є основні засоби праці [4].

Аналіз результатів досліджень питань характеристики і визначення цих категорій дозволяє зробити висновок, що категорії основних засобів і основних фондів мають не тільки спільні, а й відмінні риси.

При вивченні основних засобів як об'єкта обліку слід виходити з того положення, що економічне визначення їх змісту є узагальнюючим і природно-базовим при визначенні їх складу. Але в ході детального визначення складу основних засобів у системі бухгалтерського обліку це положення конкретизується, уточнюється виходячи із практичної доцільності. Як вже зазначалося, в бухгалтерському обліку не всі засоби праці включаються до основних. Є багато предметів, які хоч і включаються до засобів праці, але через невисоку їх вартість (що визначено обліковою політикою підприємства); нетривалий строк служби (зношуються протягом одного року або операційного циклу) або ряд інших причин не включаються до групи основних засобів.

Порядок обліку, при якому ряд об'єктів, що включаються до складу основних засобів, є обмеженим, пояснюється практичною потребою, оскільки не включені до них предмети не потребують застосування до них складних систем амортизації. Це привело б до ускладнення обліку наявності, руху і ліквідації багатьох об'єктів. Тому обґрунтоване визначення кола засобів праці, які

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

відображаються в обліку у складі основних засобів, сприяє покращенню обліку, аналізу, контролю, плануванню і спрямовано на підвищення ефективності їх використання.

Окрім вищезазначених обставин ефективного планування, облік і наукове дослідження основних засобів можуть бути забезпечені тільки на основі правильної, науково розробленої їх класифікації у відповідності з їх видами, призначенням, використанням, приналежністю, територіальним розміщенням [5].

Склад основних засобів окремих галузей економіки, підприємств та інших організацій характеризується надзвичайною їх різноманітністю. Вони складаються із великої кількості окремих об'єктів, які характеризуються неоднаковим типом, видом, характером використання і призначення.

На наш погляд, на сучасному етапі для ефективного ведення бухгалтерського і статистичного обліку, вірного визначення сум амортизації необхідно вивчати основні засоби за видами в залежності від їх техніко-економічного призначення, за матеріалами, із яких вони виготовлені, за строкам служби та іншими ознаками, характеризувати зміни, що відбуваються в складі основних засобів.

Висновки. Отже, основні засоби – складна економічна категорія, сутність якої, з позиції бухгалтерського обліку, може, на нашу думку, бути визначена як активи, що використовуються в операційній діяльності або її забезпеченні, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року або одного виробничого циклу (якщо він триває більше одного року), а вартість потребує систематичного розподілу в складі витрат у формі амортизації.

Чинні нині класифікації дозволяють групувати основні засоби за різноманітними ознаками, що сприяє проведенню їх обліку, нарахуванню і розподілу амортизації, аналізу і контролю. Запропоновані зміни, на нашу думку, дозволять детальніше групувати основні засоби, глибше вивчати їх як фактор виробництва, що підвищить якість економічного аналізу, внутрішнього і зовнішнього контролю їх наявності і використання, облікових даних для управління інвестиційними потоками. Але класифікації не можуть залишатися незмінними: утворення нових галузей економіки, поява нових видів і типів машин та іншого

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

обладнання безперечно вимагатимуть у подальшому певних доповнень і змін з метою удосконалення чинної класифікації основних засобів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України №2755-V від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.zakon.rada.gov.ua
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996 від 16.07.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.zakon.rada.gov.ua
3. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.zakon.rada.gov.ua.
4. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Аналіз стану та перспективи розвитку : [навч. посіб.] / С. Ф. Голов, 2007. – 522 с.
5. Жук В. М. Теоретичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в аграрній економіці підприємствах / В. М. Жук // Економіка АПК. –2010. – № 10. – С. 87–91.

А. І. Рознау,
VI курс, ОА 15. 15/2
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. І. Пилипенко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Оцінка в бухгалтерському обліку необхідна в процесі господарювання при надходженні і вибутті активів; при виникненні прав і зобов'язань; при здійсненні таких операцій як купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування, переоцінка основних засобів, виділення часток у статутному капіталі при створенні підприємства та в процесі діяльності, об'єднання підприємств, встановлення ціни акцій, ліквідація підприємства тощо. Від правильності оцінки об'єктів бухгалтерського обліку залежить достовірність інформації, відображеної у фінансовій звітності, та прийняття на її основі ефективних управлінських рішень.

Проблема оцінки поточних зобов'язань набуває актуальності у зв'язку з фінансовою кризою та зростаючою проблемою неплатежів. Саме тому вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду оцінки зобов'язань є необхідним для запровадження на практиці.

За останні роки зросла кількість публікацій, присвячених обліку зобов'язань. У своїх працях на питання оцінки зобов'язань звертали увагу Ф. Бутинець, Н. Малюга, Л. Ловінська, Я. Соколов, М. Козлова та ін. Однак у працях науковців розглядаються загальні положення оцінки зобов'язань, а методика оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку не розроблено.

Залишки активів та зобов'язань на кінець звітного періоду відображаються в балансі і показують їх наявність на звітну дату. Фактично всі наявні цінності та власний і залучений капітал, за рахунок якого вони утворені, зафіксовані в балансі. З цієї причини вибуття активів та погашення зобов'язань протягом звітного

періоду розглядаються як списання їх з балансу. Тому логічним є той факт, що вибуття об'єктів в обліку оцінюють так, як вони відображені в балансі. Водночас сучасна система бухгалтерського обліку передбачає диференційований підхід до оцінки об'єктів для відображення операцій їх вибуття, хоча принцип відповідності вартості списання і вартості визнання в балансі в більшості випадків зберігається [1, с. 110].

Кожен об'єкт бухгалтерського обліку, незалежно від того, на якій стадії кругообігу капіталу він перебуває, завжди оцінюється в бухгалтерському обліку за історичною чи поточною вартістю. Вибір того чи іншого способу оцінювання залежить від базової оцінки, специфічних особливостей об'єкта оцінки (об'єкта обліку) та виду господарської операції.

Поняття «оцінка» в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та П(С)БО використовується у тлумаченнях принципу бухгалтерського обліку, сутності активів, зобов'язань, доходів і витрат, змісту облікової політики, а також фігурує у формулюванні принципів.

Нормативна база з бухгалтерського обліку в Україні щодо оцінки об'єктів бухгалтерського обліку при їх визнанні і відображенні в балансі загалом відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБО). Це обумовлено тим, що положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) розроблялися на основі МСБО, тому в них відображено особливості сучасної міжнародної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Питання оцінки належить до таких особливостей. Проте у МСБО та у П(С)БО не чітко сформульовані положення щодо того, за якою оцінкою об'єкти бухгалтерського обліку мають оцінюватися при визнанні і відображенні в балансі. Стосовно МСБО це не можна вважати недоліком, оскільки вони є узагальненням світової практики і містять тільки концептуальні засади обліку та мають рекомендаційний характер. Що ж стосується національних П(С)БО, то варто було б зазначити, що питання оцінки об'єктів обліку повинні бути більш конкретизованими, щоб запобігти неточностям при складанні звітності.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Дослідити і класифікувати підходи до оцінки зобов'язань, що використовуються у бухгалтерському обліку, за національною нормативною базою неможливо, оскільки в ній відсутній окремий документ, подібний до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів, який би висвітлював загальні підходи до оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку.

З метою детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань в обліку, наведених у П(С)БО 11 «Зобов'язання», та їх доповнення доцільно було б рекомендувати Міністерству фінансів України розробити методичні рекомендації з обліку поточних зобов'язань, з наведенням інформації щодо використання видів оцінки, методики розрахунку вартості для різних видів поточних зобов'язань та умов відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р.

3. Бухгалтерський фінансовий облік: [підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.

4. Сук Л. К. Фінансовий облік: [навч. посіб.] / Л. К. Сук. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – К.: Знання, 2016. – 663 с.

5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: [підруч.] / Н. М. Ткаченко. – 7-ме вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 928 с.

**Ю. О. Савченко,
VI курс, ОА 15.15/2**

Науковий керівник:

д. е. н., доцент Т. О. Каменська
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Актуальність обраної теми полягає в тому, що функціонування будь-якого суб'єкта господарювання супроводжується сплатою податкових платежів, які мають обов'язковий характер, а, отже, підприємство не може повністю відмовитися від податкових витрат. Однак воно може оптимізувати суму цих видатків, особливо шляхом належної організації податкового менеджменту, зокрема організації його складової частини – ефективної системи податкового обліку. У сучасних умовах господарювання обчислення та сплата податків є доволі складною і відповідальною процедурою. Це пояснюється не тільки складністю правильного визначення розмірів податкових платежів за певний податковий період та їх вчасної сплати, а й необхідністю використання значних коштів та часу на організацію відповідних робіт, а також ведення платником податків податкового обліку.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів організації податкового обліку та складання звітності висвітлено у працях Ф. Бутинця, З. Гуцайлюка, В. Завгороднього, Я. Крупки, В. Ластовецького, В. Линника, О. Малишкіна, Н. Малюги, В. Пантелеєва, О. Пилипенка, М. Пушкаря, В. Шпака та інших.

Важливим інструментом податкової системи є податковий облік. Організація податкового обліку – це діяльність в межах підприємства зі створення і постійного впорядкування та удосконалення системи податкового обліку з метою забезпечення державних податкових органів інформацією, необхідною для контролю за правильністю нарахування та сплати податків [1, с. 25].

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Організація системи податкового обліку на підприємстві складається з таких елементів: організації порядку ведення облікових записів з податкового обліку; організації роботи бухгалтерів при веденні податкового обліку. Організація порядку ведення облікових записів полягає в: проектуванні та впровадженні форм первинних носіїв інформації (паперових та електронних первинних документів); розробленні форм облікових реєстрів та порядку здійснення в них записів; встановленні порядку складання звітів (податкових декларацій).

Характерними рисами організації податкового обліку на підприємстві є:

1) організація податкового обліку має низку передумов, від яких вона залежить: державні нормативні акти, особливості галузі та розмір підприємства, кваліфікація бухгалтерських кадрів і технічне забезпечення тощо;

2) організаційний вплив на підсистему податкового обліку здійснюється в межах системи бухгалтерського обліку, яка є відкритою та постійно взаємодіє з іншими економічними системами як на підприємстві, так і за його межами;

3) на вхід системи податкового обліку, що організується, подається правове, методологічне, методичне, інформаційне, кадрове, матеріальне та фінансове забезпечення, а на виході одержується економічна інформація;

4) організація податкового обліку включає організацію ведення облікових записів та організацію роботи облікового апарату, які нерозривно пов'язані та залежать один від одного.

Раціональна організація бухгалтерського обліку повинна забезпечувати: своєчасне і достовірне відображення в обліку і звітності всіх господарських операцій; оперативний контроль за ефективністю роботи організації; дієвий контроль за раціональним і економним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства; своєчасне подання достовірної звітності; високу продуктивність праці облікового персоналу.

Організація обліку розрахунків підприємства з бюджетом за податками і платежами включає такі складові елементи:

1. Визначення суб'єктів обліку розрахунків за податками і платежами. Це всі суб'єкти, які впливають на розрахунки

підприємства з бюджетом за податками і платежами та приймають управлінські рішення щодо них. Розподіл суб'єктів за рівнями впливу і прийняттям управлінських рішень забезпечує чітке розмежування функцій кожної посадової особи та її відповідальність за недостовірне і несвоєчасне надання управлінської інформації, а також за прийняття неефективного управлінського рішення.

2. Регламентне забезпечення обліку розрахунків за податками і платежами. Для раціонального і ефективного регламентного забезпечення організації обліку розрахунків за податками і платежами на підприємстві необхідно вдосконалювати положення про бухгалтерську службу, посадові інструкції для облікового персоналу, а також наказ про облікову політику.

3. Ергономічні умови праці персоналу бухгалтерії. Створення комфортних умов для бухгалтера, який вісім годин зобов'язаний мислити та приймати ефективні рішення, забезпечить високу працездатність та робочий настрій. Попри те, що ідеальних робочих місць не існує, робоче місце бухгалтера повинне бути оснащено необхідними технічними засобами та відповідати основним фізіологічним, соціальним і психологічним потребам.

Розроблення облікової політики для цілей податкових розрахунків на підприємстві здійснює головний бухгалтер. Аналогічно обліковій політиці, що розробляється і застосовується для цілей бухгалтерського обліку, облікова політика визначає організаційні, технічні та методичні питання, пов'язані з податковими розрахунками (таблиця).

Облікова політика підприємства для цілей бухгалтерського податкового обліку повинна містити основні питання щодо організації та ведення обліку для цілей оподаткування, визначення, вибір та застосування яких зменшить кількість помилок при веденні такого обліку, підвищить ефективність та дієвість внутрішнього контролю за його веденням.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Таблиця

**Елементи облікової політики підприємства в частині
розрахунків підприємства з бюджетом за податками і
платежами**

№ з/п	Елементи облікової політики	Їх характеристика
1	2	3
1.	Організаційна складова	1) розроблення способу організації бухгалтерського податкового обліку; 2) визначення прав, обов'язків і відповідальності працівників, залучених до ведення бухгалтерського податкового обліку; 3) затвердження посадових обов'язків інших працівників, причетних прямо чи опосередковано до організації та ведення бухгалтерського податкового обліку; 4) визначення порядку і правил внутрішнього контролю за правильністю обчислення та своєчасністю сплати податків.
	Методична складова	Порядок застосування елементів методу бухгалтерського обліку щодо розрахунків підприємства з бюджетом за податками і платежами (методи документування, рахунки, подвійний запис, баланс, звітність).
2.	Технічна складова	1) принципи побудови плану рахунків бухгалтерського податкового обліку; 2) робочий план рахунків бухгалтерського податкового обліку; 3) форма ведення бухгалтерського податкового обліку, яка включає перелік і форми реєстрів бухгалтерського податкового обліку, послідовність і техніку внесення до них даних первинних документів, взаємозв'язок між показниками реєстрів бухгалтерського податкового обліку; 4) технологію оброблення інформації та складання реєстрів обліку для нарахування та сплати податків (вручну або з використанням повної чи часткової автоматизації облікової роботи).

Отже, в умовах невизначеності облікова політика є тим інструментом, який дозволить згладити наслідки перманентних змін та невідповідностей чинного законодавства в частині нарахування та сплати податків. Використання такої облікової політики забезпечує можливість вибору методів обліку, які впливатимуть на розмір податкових платежів шляхом формування, коригування або

вибору альтернативної бази оподаткування відповідно до податкового законодавства.

Список використаних джерел

1. Шпак В. А. Організація обліку : навч. посіб. [для студентів спеціальності «Облік і аудит»] / В. А. Шпак; Нац. Академія статистики, обліку та аудиту. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2016. – 277 с.

А. В. Сахно,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент О. А. Юрченко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ЗОБОВ'ЯЗАНЬ» В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Зобов'язання відіграють важливу роль в господарській діяльності, виступаючи юридичною формою майнового обороту та формуючи заходи захисту особистих і майнових прав. Зобов'язання як економічна та юридична категорія опосередковують діяльність у сфері виробництва, торгівлі, будівництва і сільського господарства, охорони здоров'я, культури, освіти та інших сферах. Зважаючи на динамічність економічних та суспільних перетворень дослідження повинні торкатися проблемних питань змісту зобов'язань, зокрема їх економічної та юридичної природи, проблем їх облікового відображення та контролю.

Сучасні дослідження проблем бухгалтерського обліку зобов'язань, зокрема визначення їх сутності, оцінки, організації, методичних засад бухгалтерського обліку представлені працями: Ф. Бутиця, Б. Валуєва, А. Герасимовича, І. Житної, М. Задорожного, Л. Кіндратської, Г. Кірейцева, А. Кузьмінського, В. Палія, О. Петрука,

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

М. Пушкаря, І. Орлова, П. Саблука, В. Сопка, Л. Сука, В. Шевчука. Разом із тим, недостатня увага приділялась цілісному обґрунтуванню концепції бухгалтерського обліку зобов'язань.

Становлення зобов'язання як правової категорії датується добою античності. Римляни розглядали зобов'язання як загальну категорію, що охоплює всі випадки, коли одна особа несе юридичний обов'язок перед іншою і відповідає за невиконання зобов'язання. В Інституціях Юстиніана міститься загальне визначення зобов'язання – як правові пута, які змушують виконувати все те, що відповідає «праву нашої держави». Визначення зобов'язання як певних правових пут зв'язаності не було випадковим. У стародавній період ця обмеженість – пута – не була тільки фігуральним виразом. У Законах XII таблиць містилася норма, яка свідчить, що неспроможного боржника зв'язували шкурами або ланцюгами, вага яких прирівнювалась до ваги речей (срібла, золота та ін.), які він заборгував. Згодом пута, зв'язування, з фізичних перетворились у юридичні. «Зв'язаність» починає виявлятися у майновій відповідальності боржника згідно із зобов'язаннями. Таким чином, в античності зобов'язання виникає як юридична категорія, яка покликана врегулювати відносини між учасниками господарських відносин. Формування поглядів на категорію «зобов'язання» пройшло довгий і складний шлях. В різні епохи ця категорія змінювалось та вдосконалювалась. Протягом XV–XX ст. сформувались два окремі наукові напрями в бухгалтерському обліку: економічний та юридичний. Якщо юридичне трактування зобов'язань зародилось ще в XVIII ст., то економічне їх розуміння відноситься до початку XIX ст.

Історичні періоди існування категорії зобов'язання зображені на рис. 1.

Юридичний, або правовий обліковий напрям виник ще задовго до економічного. Лука Пачолі у своєму «Трактаті про розрахунки та записи» писав, що господарська діяльність складається з окремих актів отримання та видачі, і за своєю сутністю кожна господарська операція містить в собі зобов'язання отримувача і право того, хто видає. На тому етапі було встановлено особливу закономірність, що при здійсненні будь-якої операції виникають нові права і зобов'язання або змінюються попередні. Ці закономірності вплинули на систему бухгалтерського обліку. Пачолі намагався вирішити три дуже важливі проблеми: оцінку майна, виявлення курсових різниць і облік

зобов'язань. Саме тому в практику увійшли сутність і завдання обліку при відображенні господарських операцій, і вважалось, що ними виступають реєстрація змін прав і зобов'язань, що походять з них.

Рис. Розвиток категорії зобов'язань за обліковими напрямками

Кожна країна мала своїх представників, які розглядали і трактували зобов'язання по-різному. Італійські автори визначили зміст бухгалтерської науки у зміні прав і зобов'язань осіб, що брали участь у господарському процесі. Італійська юридична школа могла добре пояснити усі факти господарського життя, що стосувались обліку виконання договорів. Яскравими представниками були:

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Н. д'Анастасіо, Ф. Вілла, Д. Кастіло, Ф. Ескобар, Т. д'Іпполіто, Л. Кріппа, Л. Пачолі, Дж. Россі, Дж. Чербоні.

У Франції виник афоризм, який досить часто цитується і сьогодні: «Облік – це функція управління». В ХХ ст. обидва напрямки теорії бухгалтерського обліку – юридичний і економічний – знайшли своїх послідовників у цій країні. Проте на погляди бухгалтерів найбільше вплинув юридичний напрямок. До найвідоміших представників Франції належать: В. Бланшар, А. Бомон, А. Гільбо і Е. Леоте, Е. Дегранж, Р. Делапорт, Ш. Пангло, Ж. Саварі, Р. Саватьє, Л. Флорі, Г. Фор.

З кінця XVI і протягом XVII ст. в багатьох німецьких країнах існувало правило: обсяг боргових зобов'язань, відображений в бухгалтерських книгах, визнається судом до присяги на Біблії в півсуми, після присяги – в повній сумі. Представниками Німеччини в галузі бухгалтерського обліку зобов'язань були: Ф. Гюглі, С. Герман, П. Герстнер Е. Шмаленбах.

Відомими представниками Росії у сфері бухгалтерського обліку були: А. Вольф, Л. Гомберг, М. Галаган, І. Руссіян, Е. Сіверс та інші.

Ми розглянули теорії вчених щодо сутності зобов'язання і бачимо, що всі вони підтримували думку щодо існування і теоретичного наповнення економічної теорії поняття «зобов'язання».

А. Гільбо і Е. Леоте, відкидаючи юридичне трактування обліку зобов'язань, створили суто економічний напрямок у французькій, а пізніше – у світовій бухгалтерській думці. В центрі їх досліджень знаходиться власник, для якого прибуток є головною метою залучення коштів. У зв'язку з цим значну увагу вони приділяли господарській операціям, які могли мати для фірми як позитивний, так негативний результат.

Внесок Л. Флорі полягає в тому, що він вперше підкреслив різницю між моментом виникнення зобов'язання і моментом його оплати. Очевидно, що видатками є не виплати грошей, а зобов'язання їх сплатити, тобто не рух фінансових ресурсів, а зміна прав і зобов'язань їх оплатити, тобто не рух фінансових ресурсів, а зміна прав і зобов'язань лежить в основі бухгалтерського обліку.

На нашу думку, найбільш вдало теорію зобов'язань обґрунтував Рене Саватьє. В своїх дослідженнях вчений виводить загальну дефініцію обліку: «Бухгалтерський облік являє собою, насамперед, відображення динаміки вимог та зобов'язань». Причому він зазначав, що вимоги відображаються в активі, зобов'язання – в пасиві балансу, а співвідношенням між вимогами

та зобов'язаннями визначається економічна стійкість підприємства. Вчений також зазначив, що зобов'язання, які походять з договорів, не отримують повного відображення. Не отримують повного відображення і забезпечені зобов'язання.

Таким чином, провівши порівняння позицій науковців, ми з'ясували, що протягом XV–XX ст. сформувались два окремі і незалежні наукові напрями в історії бухгалтерського обліку: економічний та юридичний. Якщо юридичне трактування зобов'язань зародилось ще в XVIII столітті, то економічне їх розуміння відноситься до кінця XIX століття і за своєю сутністю не має глибокого «коріння». Першою країною, яка здійснила вагомий внесок у науку про облік зобов'язальних відносин, стала Італія. В кожному історичному періоді розвитку обліку існували свої підходи до визначення змісту та обґрунтованості зобов'язань. Проте всі вони ґрунтувались тією чи іншою мірою на зобов'язальному праві. На сучасному етапі науковці розглядають проблемні питання зобов'язань. Поняття «зобов'язання» в праві та бухгалтерському обліку мають різний зміст, що зумовлює складність їх трактування.

Список використаних джерел

1. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет : от истоков до наших дней: [учебн. пособие для вузов] / Я. В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку : [навч. посіб. для студ. спец. 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 320 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку : [навч. посіб. для студ. спец. 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець. – Ч. I. – Житомир: ЖІТІ, 1999. – 928 с.

А. Л. Сахно,
VI курс, ОА 11.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент С. В. Шульга
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ринкові умови функціонування потребують нових підходів до управління господарською діяльністю підприємств, які здійснюють експортно-імпорتنі операції. Основними джерелами інформаційного забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві при здійсненні експортно-імпорتنих операцій є система бухгалтерського обліку та контролю.

Проблеми вдосконалення бухгалтерського обліку та контролю експортно-імпорتنих операцій підприємств завжди знаходилися в центрі уваги вчених-економістів.

Економічна природа експортно-імпорتنих операцій із розглядом методичних і організаційних аспектів обліку та аудиту висвітлена у працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Найбільш ґрунтовно проблему бухгалтерського обліку розглянуто у працях вітчизняних учених Ф. Бутинця, А. Герасимовича, С. Голова, В. Єфіменка, І. Жиглей, М. Кужельного, Ю. Кузьмінського, В. Линника, Л. Лук'яненко, О. Небильцової, В. Пархоменка, Л. Руденко, В. Савченка, В. Сопка та інших.

Аналіз результатів досліджень вітчизняних вчених-економістів свідчить, що теоретичні та практичні розробки щодо обліку експортно-імпорتنих операцій відображають ґрунтовне розуміння проблем, пов'язаних із трансформацією вітчизняної системи обліку. Поряд з цим, важливі аспекти теорії і практики обліку експортно-імпорتنих операцій потребують проведення подальших наукових досліджень та розробок в напрямку їх удосконалення.

Недостатнє висвітлення досліджених питань в економічній літературі, а також їх практична значимість обумовлюють актуальність теми.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних, науково-методичних та практичних аспектів чинної нині системи обліку експортно-імпортних операцій суб'єктів підприємницької діяльності України; розроблення науково обґрунтованих пропозицій з удосконалення організації та методики обліку й аналізу експортно-імпортних операцій в умовах розвитку міжнародних зв'язків на прикладі ТДВ «Славутський цикорієсушильний завод».

Основною умовою успішного здійснення експортно-імпортних операцій є дослідження зовнішньоекономічної політики держави-партнера та її впливу на кінцевий економічний ефект, а також вибір надійного іноземного контрагента [1].

При виборі потенційних партнерів потрібно вивчити різні аспекти їх діяльності: правовий, тобто вивчення норм і правил, що діють у країні потенційного партнера та прямо або опосередковано впливають на співробітництво; технологічний – вивчення технічного рівня продукції підприємства, його технологічної бази та виробничих можливостей; науково-технічний – дані про організацію науково-дослідницьких робіт і витрат на них; організаційний – вивчення організації управління підприємством; економічний – оцінка фінансового становища підприємства. Ефективне співробітництво у сфері зовнішньоекономічної діяльності залежить від зазначених чинників, що доводить необхідність розроблення методики аналізу та оцінки потенційних партнерів при здійсненні експортно-імпортних операцій.

При дослідженні теоретичних засад експортно-імпортних операцій встановлено, що в нормативно-правовому полі відсутнє законодавче закріплення терміна «експортно-імпортні операції». У результаті систематизації існуючих підходів це поняття запропоновано визначати **як вид господарської** діяльності у сфері міжнародних економічних відносин, який спрямований на отримання прибутку, поєднує процес руху продукції та подальших розрахунків між контрагентами різних країн, в яких засобом вимірювання обсягу є іноземна валюта.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Облік експортно-імпортних операцій вимагає врахування дати здійснення операції, дати валютування та дати розрахунку. Уточнено функції та об'єкти бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій підприємств, які відповідають меті та змісту бухгалтерського обліку в контексті розвитку експортно-імпортних операцій.

Використання у бухгалтерському обліку монетарно-немонетарного методу трансляції валютних позицій, які початково виражені у різних валютах у якості офіційного обов'язкового стандарту валютно-фінансового перерахунку, дає можливість страхувати підприємства, які здійснюють експортно-імпортні операції, від значних сум доходів або витрат в умовах інфляції, оскільки згідно з цим стандартом авансові платежі не підлягають переоцінці.

Головною відмінністю обліку операцій з іноземною валютою є необхідність чіткого розмежування статей балансу на монетарні і немонетарні. З цією метою треба удосконалювати класифікацію активів і пасивів підприємств, що замаються зовнішньоекономічною діяльністю, з урахуванням вимог ПБО 21 «Вплив змін валютних курсів». Класифікація використовуватиметься для бухгалтерського обліку курсових різниць.

З метою розмежування заборгованості, яка виникає після здійсненні факту відвантаження або отримання товарів (виконання робіт, наданн: послуг), і заборгованості, що утворилася в результаті авансових платежі (отриманих чи наданих передоплат в іноземній валюті), підприємствам рекомендується відкривати окремі субрахунки другого порядку субрахунків 371 та 681: 3711 «Розрахунки за виданими авансами в національній валюті»; 3712 «Розрахунки за виданими авансами в іноземній валюті»; 6811 «Розрахунки за авансами, отриманими в національній валюті»; 6812 «Розрахунки за авансами, отриманими в іноземній валюті». Суми, відображені на субрахунках 3712 і 6812, не будуть перераховуватись у зв'язку зі зміною валютного курсу [2].

Умовами виконання зовнішньоекономічних договорів є обов'язкове використання міжнародних правил «ІНКОТЕРМС», які за змістом являють собою зведення положень із постачання

товарів та передумов виникнення зобов'язань. Аналіз правил «ІНКОТЕРМС» надав можливість дослідити та оцінити динаміку збільшення контрактної вартості продукції (товарів) в залежності від збільшення витрат експортера.

Дослідження показали, що одночасне відображення в бухгалтерському обліку експортно-імпортних операцій у двох валютах призводить до значних викривлень величини витрат, собівартості та ціни реалізації експортного або імпортного товару, а в подальшому – до недостовірної суми доходів і витрат, неточного розрахунку фінансового результату діяльності підприємства [3].

Вміло обрана бухгалтерська програма сприяє інтегруванню усіх видів господарського обліку (бухгалтерського, внутрішньогосподарського, статистичного, податкового) у єдину систему, що дасть змогу уникнути дублювання показників, підвищить оперативність і ефективність використання облікової інформації в управлінні підприємством.

Становлення ринкових відносин супроводжується підвищенням ролі зовнішньоекономічних зв'язків в діяльності підприємств, що зумовлює необхідність подальшого розвитку системного підходу до удосконалення обліку і аналізу експортно-імпортних операцій. В наукових дослідженнях і практиці зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання України доцільно враховувати класифікацію активів і пасивів підприємства у відповідності до їх поділу на монетарні та немонетарні статті, яка використовуватиметься для обліку курсових різниць [4].

Таким чином, важливим напрямком удосконалення обліку експортно-імпортних операцій є впровадження методики обліку імпортних операцій при різних валютах об'єкта контракту і платежу: порядок розрахунку сум кредиторської заборгованості, їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку з використанням облікового реєстру – аналітичної відомості руху валюти за імпортними мультивалютними контрактами, що дасть можливість узгодити облікову інформацію двох і більше іноземних валют. Основними завданнями бухгалтерського обліку при відображенні витрат на придбання імпортних запасів є

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

правильний їх розподіл на такі, що включаються і не включаються до первісної вартості запасів.

Список використаних джерел

1. Степаненко О. І. Монетарні та немонетарні статті: їх вплив на визначення і облік курсових різниць / О. І. Степаненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – 2004. – № 3(29). – С. 170–173.

2. Степаненко О. І. Особливості оподаткування експортних операцій / О. І. Степаненко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук, праць. Вип. 3. – К. : КНЕУ, 2004. – С. 262–267.

3. Сагова С. В. Активні методи навчання при викладанні фінансового обліку / С. В. Сагова // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 2–4 лют. 2005 р. : у 2 т. – К. : КНЕУ, 2005. – Т. 2. – С. 267–269.

4. Жидєєва Л. І. Особливості аналітичного обліку розрахунків за експортно-імпортними операціями / Л. І. Жидєєва // Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства : тези доп. на міжн. наук.-метод. конф. 25–26 листопада 1997 р. – К. : КДТЕУ, 1997. – С. 30–31.

**К. О. Степаненко,
VI курс, ОА 15.15/2**

Науковий керівник:

д. е. н., професор О. Ю. Редько

Національна академія статистики,

обліку і аудиту

(м. Київ)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ БАНКУ

У економічній літературі можна зустріти багато різноманітних визначень поняття «грошові кошти», для позначення якого у науковому обігу використовується широкий спектр термінів: «гроші», «грошові активи», «готівка», «фінансові ресурси», що призводить до неоднозначного розуміння сутності цих понять. Задля уникнення непорозумінь вважаємо за необхідне детально розглянути трактування вищезазначених понять, які подаються в нормативних документах [1, с. 193].

Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III визначено загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України, встановлено відповідальність суб'єктів переказу, а також визначено загальний порядок здійснення нагляду (оверсайту) за платіжними системами [2].

У ст. 3 Закону зазначено, що кошти існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках) [2].

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів», електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. Згідно з вимогами електронні гроші випускаються в обмін на готівкові або безготівкові кошти іншими, ніж НБУ, банками. Електронні гроші випускаються банком для певного кола суб'єктів (користувачів, торговців, агентів), які

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

погодилися на договірній основі використовувати електронні гроші в розрахунках [2].

Відповідно до вимог Положення про електронні гроші в Україні, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481:

– особа, яка має намір створити систему електронних грошей та здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язана узгодити з Національним банком України правила системи електронних грошей до здійснення випуску електронних грошей;

– платіжна організація платіжної системи, створеної резидентом, члени/учасники якої мають намір здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язана узгодити з Національним банком України правила системи електронних грошей до здійснення випуску електронних грошей;

– банк, який є членом/учасником міжнародної платіжної системи та має намір здійснювати випуск електронних грошей та/або інші операції з електронними грошима на території України з використанням цієї міжнародної платіжної системи, зобов'язаний узгодити з Національним банком України правила здійснення операцій з електронними грошима до здійснення таких операцій [3].

Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні № 637 визначено порядок ведення касових операцій у національній валюті України підприємствами (підприємцями), а також розглядаються окремі питання організації банками роботи з готівкою [4].

Згідно з Положенням № 637 готівкою (готівковими коштами) є грошові знаки національної валюти України – банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є дійсними платіжними засобами [4].

Інструкцією «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» визначено порядок, періодичність складання, подання та оприлюднення фінансової звітності, зразки форм, що входять до складу фінансової звітності, встановлено мінімальні вимоги до розкриття інформації [5].

Інструкцією «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» визначено грошові кошти як готівкові кошти в касі та міжбанківські депозити до запитання [5].

Законом України «Про банки і банківську діяльність» визначено поняття «кошти» як гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент [6].

Міжнародним стандартом фінансової звітності (IAS) 7 «Звіти про рух грошових коштів» визначено вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Міжнародним стандартом фінансової звітності (IAS) 7 «Звіти про рух грошових коштів» визначено, що до грошових коштів належать готівка в касі та депозити до запитання.

Крім того, у науковій літературі, нормативних актах України та міжнародних нормативно-правових актах визначається поняття еквівалентів грошових коштів – короткострокові високоліквідні інвестиції, які легко перетворити в заздалегідь відомі суми грошових коштів і які мають незначний ризик зміни їх вартості.

Отже, з урахуванням вищесказаного до грошових коштів та їх еквівалентів включаються найбільш високоліквідні активи, повний перелік яких наведено в Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні:

- готівкові кошти;
- кошти на кореспондентському рахунку банку в Національному банку (без урахування коштів обов'язкових резервів банку в Національному банку);
- сума перевищення коштів, які обліковуються на кореспондентських рахунках, що відкриті в інших банках, зменшених на суму сформованих під них резервів (мінус кошти, що розміщені в банках, які визнані банкрутами, або ліквідуються за рішенням уповноважених органів, або в яких призначена тимчасова адміністрація, або які зареєстровані в офшорних зонах), над сумою коштів, які обліковуються на кореспондентських рахунках інших банків.

Основним джерелом формування ресурсної бази для більшості банків в Україні є кошти юридичних осіб на поточних рахунках. Тому банки особливу увагу приділяють роботі з юридичними особами з метою збільшення їх коштів на рахунках, оскільки ці кошти відіграють важливу роль у підтриманні ліквідності банківської установи та проведенні активних операцій. Проте за поточними рахунками підприємств, установ і організацій можливі

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

як надходження, так і вплив грошових коштів. У зв'язку з цим при залученні коштів від суб'єктів господарювання банки застосовують правові механізми для збереження таких коштів.

Так, кредитуючи страхову компанію, яка має намір надавати послуги клієнтам банку через мережу його відділень, коли, наприклад, здійснюється видача кредитів на придбання товарів довготривалого використання, внутрішніми нормативними документами банківських установ визначаються вимоги до страхової компанії щодо розміщення нею коштів у визначеному розмірі на спеціально відкритому поточному рахунку протягом терміну дії договору про співпрацю. Крім того, співпрацюючи з платіжними системами, у тому числі з небанківськими, системами електронних грошей, виступаючи в ролі розрахункового банку таких систем, банки мають можливість утримувати на своїх рахунках ліміти коштів, які потрібні членам платіжних систем для забезпечення їх діяльності відповідно до правил платіжних систем і механізму розрахунків за кліринговими угодами [7, с. 17].

Завданнями обліку грошових коштів і розрахунків є:

- раціональна організація, своєчасне й законне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій;
- своєчасне, повне та правильне документування операцій з надходження і вибуття грошових коштів та розрахунків;
- забезпечення збереження грошових коштів та їх еквівалентів у касі підприємства;
- контроль за законністю і економічністю витрачання грошових коштів;
- обліково-інформаційне забезпечення управління дебіторською заборгованістю;
- обліково-інформаційне забезпечення управління грошовими коштами;
- періодичне проведення інвентаризацій грошових коштів і дебіторської заборгованості [8, с. 111].

Організаційні і правові засади обліку, аналізу і аудиту грошових коштів банку визначено низкою нормативно-правових актів державної влади.

Розглянемо нормативно-правові акти, що регулюють основні аспекти обліку, аналізу і аудиту грошових коштів банку (таблиця).

Нормативні акти, що регулюють питання грошових коштів

Нормативне джерело	Стислий зміст
1	2
1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III	Визначено структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.
2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III	Визначено загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України, встановлено відповідальність суб'єктів переказу, а також визначено загальний порядок здійснення нагляду (оверсайту) за платіжними системами.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів від 01.01.2012.	Визначено вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
4. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України : Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 30.12.98 № 566	Визначено організаційні засади бухгалтерського обліку та фінансової звітності в банках. Метою організації бухгалтерського обліку є забезпечення користувачів потрібною та достовірною інформацією про операції банку.
5. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України : Постанова Правління НБУ від 15.12.2004. № 637 зі змінами та доповненнями від 01.09.2013 р.	Визначено порядок ведення касових операцій у національній валюті України підприємствами (підприємцями), а також розглянуто окремі питання організації банками роботи з готівкою.
6. Положення про електронні гроші в Україні : затверджено Постановою Правління Національного банку України 04.11.2010 № 481	Визначено вимоги Національного банку України до суб'єктів, що здійснюють операції з електронними грошима, порядку здійснення цих операцій, а також до правил використання електронних грошей в Україні та порядку їх узгодження.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Продовження табл.

1	2
7. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України : затверджено Постановою Правління Національного банку України 10.05.2016 № 311	Визначено обов'язкові мінімальні вимоги до організації функції внутрішнього аудиту та ефективного її здійснення в банку/філії іноземного банку/банківської групи на території України.
8. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : затверджена Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368	Інструкцію введено в дію з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності.
9. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 20.10.2004 р. № 495	типових операцій з готівкою в національній та іноземній валютах під час здійснення касових операцій з приймання та видачі готівки клієнтам, у тому числі із застосуванням платіжних карток, операцій з інкасації готівки, підкріплення банків готівкою національної валюти, під час передавання готівки між банками, вилучення з обігу сумнівних банкнот (монет) та надсилання їх на дослідження, здійснення валютно-обмінних операцій банку, операцій з пам'ятними монетами та банківськими металами в касах банків. Визначено порядок відображення в бухгалтерському обліку банками України
10. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : затверджена Постановою Правління Національного банку України 24.10.2011 № 373	Визначено порядок, періодичність складання, подання та оприлюднення фінансової звітності, зразки форм, що входять до складу фінансової звітності, встановлено мінімальні вимоги до розкриття інформації.

Отже, розглянуто нормативно-правове забезпечення грошових коштів банківської установи та зроблено висновок, що нормативна база потребує розширення та вдосконалення. Необхідно постійно відстежувати зміни у нормативно-правовій базі для забезпечення правильної організації та методики обліку, аналізу і аудиту грошових коштів банку.

Список використаних джерел

1. Скоробогатова В. В. Грошові кошти як основна складова монетарних активів: економічна та облікова сутність поняття / В. В. Скоробогатова // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1(59). – С. 193–197.
2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (поточна редакція від 06.11.2016, підстава 1664-19) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 29. – Ст. 137.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (поточна редакція від 06.11.2016, підстава 1664-19) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 29. – Ст. 137.
4. Про затвердження Положення про ведення касових операцій в національній валюті України : Форма типового документа від 15.12.2004 № 637 (поточна редакція від 01.09.2013, підстава 1109-13) // Офіційний вісник України. – 2005. – № 3 / № 7. – Ст. 155.
5. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Постанова Правління НБУ від 24.10.2011 № 373 (поточна редакція від 06.04.2016, підстава 0226500-16) // Офіційний вісник України. – 2011. – № 90. – Ст. 3275.
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III (поточна редакція від 19.11.2016, підстава 1736-19) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5. – Ст. 30.
7. Мельниченко О. В. Аналіз грошових коштів та оцінка ліквідності банків України / О. В. Мельниченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 1(16). – С. 179–184.
8. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : [навч. посіб. для вищ. школи] / І. Б. Садовська; Луцьк. нац. техн. ун-т. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.

А. О. Тимошенко,

V курс, ОА 12.01/2

Науковий керівник:

д. е. н., доцент Т. О. Каменська

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Витрати відіграють важливу роль у розвитку підприємства. Тому достовірний облік витрат має велике значення. Від правильного обчислення і визначення витрат залежать такі показники як податкові платежі, нарахування заробітної плати, собівартість товарів і, врешті-решт, фінансовий результат.

Метою будь-якого підприємства є отримання прибутку і задоволення потреб споживачів. Фінансовий результат підприємства залежить від двох складових: доходів і витрат діяльності підприємства. Підвищити фінансовий результат можна або зниженням витрат, або збільшенням доходів. Тому, якщо бухгалтер припуститься помилки в обчисленні витрат, це спричинить недостовірні дані у фінансовій звітності і підприємство буде змушено сплачувати штрафи в податкові органи.

Питання удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту витрат діяльності досліджували багато відомих вчених, таких як Б. Валуєв, Ю. Давидов, Ф. Бугинець, В. Афанасьєв, О. Нанасюк, М. Скрипник, В. Сопко, В. Шевчук, В. Пантелеєв, Р. Каплан, В. Пархоменко та інші.

Основна мета роботи полягає в дослідженні та удосконаленні теоретичних і методичних положень організації та методики обліку, аналізу та аудиту витрат діяльності підприємства в теоретичному та практичному аспекті. Витрати в грошовому виразі характеризують фактичний обсяг ресурсів, який використовується для досягнення певної мети незалежно від джерел фінансування [4]. За змістом витрати діяльності – це витрати підприємства, які ведуть до

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

отримання економічних вигод (в залежності від виду діяльності підприємства).

Згідно з п. 5–8 П(С)БО 16 [1] витрати визнаються за таких умов:

- витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань;
- витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені;
- витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Якщо актив забезпечує отримання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

В обліку бухгалтеру необхідно правильно класифікувати витрати за їх ознакою діяльності, оскільки від цього залежить правильне подання інформації керівнику і прийняття на основі цього управлінських рішень. Тому сутність процесу класифікації витрат за ознакою діяльності [3] полягає у виявленні тієї частини витрат, на які може вплинути керівник підприємства.

Згідно з П(С)БО 1 « Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]:

•звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення. Прикладами звичайної діяльності є виробництво і реалізація продукції, виконання робіт. Звичайна діяльність включає операційну та іншу діяльність;

•операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, крім інвестиційної та фінансової діяльності;

•інвестиційною діяльністю вважається придбання і реалізація активів, що амортизуються, а також короткострокових фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів;

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

• фінансова діяльність охоплює операції, які призводять до зміни власного та позикового капіталу підприємства, тобто залучення позикових коштів, сплату відсотків за ними, а також отримання відсотків.

Висновок. Існує багато елементів системи управління витратами діяльності підприємства. Один із них – економічний аналіз. Він дозволяє прогнозувати діяльність підприємства та досліджувати її результати, виявляти резерви для досягнення позитивного фінансового результату.

Від правильності включення витрат до певного виду діяльності на підприємстві, документального оформлення їх в обліку і своєчасного надання інформації керівникові залежить рівень ефективності управлінських рішень на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.1999 р. (зі змінами і доповненнями).

2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 19.07.2013 р. (зі змінами і доповненнями).

3. Панасюк В. М. Витрати виробництва: управлінський аспект : [навч. посіб.] / В. М. Панасюк. – Тернопіль : Астон, 2009. – 288 с.

4. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : [навч.-метод, посіб.] / М. В. Афанасьєв. – Х. : «Інжек», 2011. – 315 с.

Т. А. Ткаченко,
I курс, ОА 16.01/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор Н. М. Малюга
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

МАТЕМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ «БАТЬКА» БУХГАЛТЕРІЇ

Сучасний світ неможливо уявити без бухгалтерського обліку, що виступає невід'ємним елементом сучасної фінансової системи. Незважаючи на те, що більшість людей знають Луку Пачолі завдяки його внеску в бухгалтерію, він передусім був математиком. Саме з точки зору математики можна розглядати його працю «Про божественну пропорцію», яку він почав писати під впливом розмов з Леонардо да Вінчі і уроків П'єро делла Франческа. Ця книга стала другою великою працею для Пачолі, де він зайнявся розробленням теорії перспективи, геометрії та архітектури.

Книга «Про божественну пропорцію», написана Пачолі в Мілані (він завершив її в 1498 р.), була надрукована пізніше, в 1509 р., у Венеції. Шістдесят кольорових ілюстрацій до неї виконав на прохання Пачолі Леонардо да Вінчі. Ілюстрації являли собою комплекс тривимірних малюнків у стереометрії. Пачолі хвалить їх як «виконані досить абсолютно в перспективній побудові» Серед цих малюнків були так звані правильні тіла – п'ять багатогранників, які Платон визначав як форми п'яти природних елементів: піраміда – вогню, куб – землі, додекаедр – неба, октаедр – повітря, ікосаедр – води. Леонардо намалював їх у всіх можливих варіантах. Безумовно, настільки майстерно виконані ілюстрації підвищували наукову цінність книги і робили її більш привабливою для читача.

Твір «Про божественну пропорцію» складається з трьох частин: «Компендій про божественну пропорцію», «Трактат про архітектуру» і «Невеликий трактат у трьох частинах». У першій частині, возхваливши математику, Лука Пачолі викладає теорему про «божественну пропорцію», сутність якої полягає в тому, що постійна пропорція виникає при такому поділі сегментів на дві

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

частини, коли квадрат, побудований на всьому ньому, раніше прямокутника, що має в якості сторін весь сегмент і меншу його частину. Така пропорція відома як «золотий перетин». Пачолі іменує цю математичну закономірність «чудовою», «божественною» пропорцією, вбачаючи в ній ряд рис, схожих із вищою божественністю. Це, по-перше, одиничність, або винятковість Бога; по-друге, його троїчність і, відповідно, наявність трьох меж у пропорції; нарешті, незмінність Бога і пропорції. Чудові властивості такої пропорції підкреслюються, на думку Пачолі, і безмежністю її можливостей, оскільки, не знаючи її, неможливо виявити багато чого гідного захоплення, як у філософії, так і в інших науках.

Розглянувши 13 наслідків з теореми про постійну пропорцію, Пачолі переходить до викладу принципів побудови правильних багатогранників, доводячи, що їх існує в природі тільки п'ять. Він визначає відношення між сторонами правильних багатогранників і діаметром сфери і досліджує, яким чином можна вписати один багатогранник в інший. Правильні тіла Пачолі слідом за Платоном співвідносить з основними елементами – стихіями світу: землею, водою, вогнем, повітрям і небом.

У другій частині твору Пачолі веде мову про колони, піраміди, конуси та принципи їх побудови переважно на основі теорії Вітрувія, що мало важливе значення для архітектурної практики того часу. Популярність архітектурної теорії Вітрувія була пов'язана значною мірою з публікацією у 1485 р. праці Альберті «Про архітектуру». Пачолі звертає особливу увагу на укладений в архітектурних формах принцип краси, що виражається в «божественній пропорції». У додатку до свого твору він дає переклад з латинської на італійську мову трактату «Про п'ять правильних тіл» П'єро делла Франческа, опублікованого в 1507 р. У трактаті містилися вказівки на практичне застосування теорем Евкліда про правильні тіла, було показано, як вимірювати і будувати стереометричні тіла (багатогранники, сфери і т. д.). Все це прямо відповідало запитам зодчих і художників, що і спонукало Пачолі включити переклад трактату свого вчителя, до якого він завжди ставився з великою пошаною, в книгу «Про божественну пропорцію». З'явилися звинувачення Пачолі в плагіаті (першим це

зробив Дж. Вазарі), але слід зауважити, що традиція створення наукових праць допускала подібного роду включення. До того ж, Пачолі здійснив переклад трактату П'єро делла Франческа в ім'я благої мети – зробити його більш доступним для художників і архітекторів, яким перш за все була призначена його книга, про що свідчить її підзаголовок .

Свою останню значну працю з математики – «Про можливості чисел» («De viribus quantitatis») – Пачолі завершив у 1508 році, підготувавши рукопис до видання, але з якихось причин не зміг цього зробити. Вперше вона була опублікована тільки у 1997 р. Цей твір містить арифметичні і геометричні завдання, математичні ігри та різного роду загадки, прислів'я, байки. Ця праця Пачолі призначена для практичного використання, і саме тому вона написана італійською мовою. Тут він знову віддає хвалу малюнкам Леонардо, зробленим для його книги «Про божественну пропорцію». Леонардо створив прекрасні фігури багатогранників – «найвищого (рівня) найлегші фігури всіх платонівських і математичних тіл, як правильних, так і похідних (залежних), малюнки яких виконав у ізометричній перспективі настільки досконало, що краще зробити було б неможливо, навіть якщо б до нас повернулися Апеллес, Мирон, Поліклет і інші». Сказавши це, Пачолі ностальгічно зауважує, що Леонардо виконував малюнки «в ті щасливі часи, коли ми разом перебували на службі в чудовому місті Мілані».

Це були роки тісної співпраці Пачолі і Леонардо. Щоб виконати своє зобов'язання щодо створення ілюстрацій до книги Пачолі, Леонардо мав познайомитися з принципами побудови правильних багатогранників і з теорією пропорцій у цілому. Л. Реті звертає увагу на той факт, що саме починаючи з 1496 року в рукописах Леонардо багато місця займає геометрія. У манускрипті М і І, який датується 1496–1499 рр., сотня сторінок присвячена вивченню перших книг і частково десятої книги «Елементів» Евкліда. На думку дослідника, в цьому можна бачити безсумнівне свідчення впливу Пачолі. У Мілані Пачолі працював над перекладом «Елементів» Евкліда, тож цілком можливо припустити, що він консультував Леонардо з проблем геометрії, у всякому разі підтримував його інтерес до цієї галузі математики. Втім Леонардо

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

да Вінчі ще в молодості, у Флоренції, займала проблема перспективи, пов'язаної з геометрією. Захоплювала Леонардо і теорія пропорцій, опанувати яку він вважав важливим завданням для себе як художника. Розмірковував він і про теоретичну сторону пропорційності. У пропорції він бачив основу числової гармонії, властивої світобудові, і вважав, що вона становить суть «не тільки числа і розміру, а й звуків, ваги, часу і місця, будь-якої існуючої в світі сили».

Отже, Луку Пачолі можна вважати не тільки «батьком» бухгалтерського обліку, а й видатним фахівцем у сфері математики, який підбив підсумки розвитку ренесансної математики. Його праця «Про божественну пропорцію є одним з перших математичних творів, в якому християнська доктрина Бога як творця Всесвіту отримує наукове обґрунтування.

М. С. Ткачук,

V курс, ОА 12.01/2

Науковий керівник:

к. е. н., доцент Г. М. Курило

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасної ринкової економіки для виконання будь-якої господарської операції підприємство повинно здійснити розрахунки з іншим підприємством. Найшвидшим типом розрахунків між фізичними та юридичними особами є безготівкові розрахунки.

Важлива роль відводиться організації обліку безготівкових операцій на підприємстві, що обумовлює актуальність теми дослідження [1].

Стан розроблення проблеми. Питання, пов'язані з проблемами обліку безготівкових розрахунків, висвітлюється в працях: Ф. Бутинця, І. Дмитренка, М. Корбова, Л. Рибіна, О. Малія, В. Марцина, О. Черепа, О. Григоревської, О. Елєзарова. Проте питання обліку безготівкових розрахунків підприємства залишаються актуальними й досі.

Безготівкові розрахунки – розрахунки, що проводяться без участі готівкових коштів, тобто в сфері безготівкового грошового обігу. Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися у різних формах платежу, зокрема платіжними дорученнями, чеками, векселями, акредитивами тощо [3].

За об'єктами розрахунків, тобто залежно від призначення платежу, безготівкові розрахунки поділяють на дві групи:

1) розрахунки за товарними операціями – платежі за товарно-матеріальні цінності, надані послуги та виконані роботи;

2) розрахунки за нетоварними операціями – сплата податків та перерахування інших платежів до бюджету, одержання і повернення банківських позик, страхових сум тощо.

Основне місце в цих розрахунках займають платежі за матеріальні цінності та послуги.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Залежно від місця проведення безготівкових розрахунків виділяють:

– внутрішньодержавні розрахунки (внутрішньоміські, що здійснюються в межах одного населеного пункту, і міжміські – за межами цього пункту);

– міждержавні розрахунки (між господарськими суб'єктами, які знаходяться на територіях різних держав) [2].

Організація безготівкових розрахунків повинна відповідати конкретним вимогам, які обумовлені інтересами розвитку економіки. Головна з них – забезпечувати своєчасне отримання кожним підприємством грошових коштів за поставлену ним продукцію та надані послуги, що сприятиме прискоренню обігу оборотних коштів у розрахунках.

Основним нормативно-правовим документом, яким регулюється це питання, є «Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах», затверджена Постановою НБУ від 12.11.2003 р. № 492 з наступними змінами та доповненнями [4].

Для організації обліку наявності та руху грошових коштів на рахунках у банку призначено рахунок 31 «Рахунки в банках». Для відображення конкретної грошової валюти до нього відкриваються субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» [5].

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою до каси банку на рахунки одержувачів коштів. У безготівковому порядку здійснюються розрахунки:

- з постачальниками і підрядниками;
- з орендодавцями і орендарями;
- з покупцями і замовниками;
- з фінансово-кредитними установами;
- з державними установами та організаціями;
- з державними цільовими фондами;

- з бюджетом.

Між готівковою і безготівковою формами розрахунків існує тісний зв'язок. Одержуючи виручку за реалізовану продукцію у безготівковій формі, підприємство має отримувати у встановленому порядку в банківській установі готівкові кошти на покриття поточних витрат – виплату заробітної плати, господарські потреби, виплату авансів на відрядження.

Підприємства торгівлі та сфери обслуговування населення, реалізуючи товари (роботи, послуги), отримують плату за це переважно готівкою.

Використання банківських платіжних карток та векселів як платіжних інструментів регулюється чинним законодавством, у тому числі окремими нормативно-правовими актами Національного банку України.

Підприємства для здійснення розрахунків самостійно обирають платіжні інструменти і зазначають їх під час укладення договорів.

Саме безготівкові розрахунки є ланкою, що сполучає кожний суб'єкт господарської діяльності з оточуючим ринковим середовищем, державними фінансами і дозволяє йому брати участь у процесі виробництва, розподілу та споживання [2].

Список використаних джерел

1. Малій О. Г. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / О. Г. Малій. – Х. : Міськдрук, 2012. – 353 с.
2. Череп О. Г. Безготівкові розрахунки як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємств : [моногр.] / О. Г. Череп, Л. А. Бехтер; ДВНЗ «Запорізь. нац. ун-т». – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – 251 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями).
4. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : затверджена Постановою НБУ від 12.11.2003 р. № 492 (зі змінами та доповненнями).
5. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами та доповненнями).

А. В. Томілець,
VI курс, ОА 15.15/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Н. М. Цветкова
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЇЇ АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних, методичних і практичних питань організації обліку і аудиту дебіторської заборгованості, а також розроблення шляхів їх удосконалення.

Виникнення дебіторської заборгованості в певних межах є нормальною ознакою діяльності підприємства, але не в тих випадках, коли відбувається її безконтрольне зростання

Огляд численних публікацій щодо питань безнадійної дебіторської заборгованості в економічній літературі, наукових статтях та спеціальних виданнях свідчить про актуальність цього питання, що підтверджується результатами фінансового аналізу підприємства.

Таким чином, прострочена і безнадійна дебіторська заборгованість породжує проблеми, пов'язані як зі станом платоспроможності підприємства, так і з організацією обліку на ньому. Більш детально зупинимось на питанні розрахунку і обліку резерву сумнівних боргів.

Цю думку поділяють чимало теоретиків і практиків обліку, які пропонують свої методи вирішення зазначеної проблеми. Зокрема, І. Зимній пропонує формувати резерв сумнівних боргів лише для тієї дебіторської заборгованості, строк позовної давності якої закінчується в наступному за звітним році. Таким чином автор дещо звужує поняття «сумнівний борг», бо до сумнівної він включає лише ту дебіторську заборгованість, яка вже два роки обліковується на балансі підприємства. При визначенні мети нарахування резерву автор не згадує про принцип обачності, а зазначає, що резерв необхідний лише для того, щоб виявити і списати дебіторську заборгованість після закінчення строку позовної давності. Отже,

запроваджений автором метод є занадто спрощеним і не дає змоги об'єктивно і точно сформулювати резерв сумнівних боргів.

Т. Жолобчук у своїй статті пропонує для розрахунку резерву сумнівних боргів скористатися методикою, розробленою Національним банком України (НБУ). Слід зазначити, що формування резервів для банків є обов'язковим, крім того, розроблена методика практикується вже не один рік. Для застосування методики НБУ слід спочатку класифікувати дебіторську заборгованість за групами ризику залежно від строків її непогашення згідно з укладеними договорами, а за відсутності договірних умов – залежно від строків її перебування на балансі підприємства.

У багатьох публікаціях автори пропонують звернутися до міжнародних стандартів (В. Іванов, В. Батищев). У результаті виник третій спосіб розрахунку резерву – за загальним відсотком від залишку первинної вартості усієї дебіторської заборгованості.

Батищев В. у своїй статті доводить, що наведені у П(С)БО 10 формули для розрахунку резерву не є точними і економічно «безпечними» для того, щоб їх застосовувати. Перш за все він звертає увагу на те, що показник, розрахований у П(С)БО 10, не має економічної сутності. Оскільки при розрахунку коефіцієнта сумнівності в якості бази розрахунку (знаменник дроби) прийнята дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець n-го місяця обраного для дослідження періоду. Водночас для розрахунку коефіцієнта сумнівності використовується фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість за n-й місяць. Автор зазначає, що для розрахунку коефіцієнта сумнівності за визначений місяць залишок дебіторської заборгованості за відповідною класифікаційною групою на кінець цього місяця ніякої ролі не відіграє. Для підтвердження у статті наводиться приклад – ситуація, коли дебіторська заборгованість відповідної групи на початок місяця виявилася повністю списаною як безнадійна, а нова дебіторська заборгованість у цьому місяці не виникла. Таким чином, залишок дебіторської заборгованості на кінець місяця виявився нульовим. У результаті чиста вартість реалізації відповідної групи дебіторської заборгованості на десятки років наперед повинна відображатися в сумі, що дорівнює нулю.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

**Л. О. Топольник,
VI курс, ОА 15.15/1**

Науковий керівник:
к. е. н., доцент Н. М. Цветкова
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

**ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ
ТА ВИДАТКІВ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ
БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ**

Згідно з Бюджетним кодексом України доходи бюджетних установ поділяються на доходи загального і спеціального фонду. Загальний фонд бюджету включає всі доходи бюджету і бюджетних установ, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду. На рівні бюджетних установ до доходів загального фонду належать кошти, які надходять із загального фонду бюджету на виконання бюджетними установами їх основних функцій.

Видатки бюджетних установ, які вони здійснюють у процесі надання нематеріальних послуг, за економічним змістом відрізняються від витрат госпрозрахункових підприємств та організацій. Під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню, тобто такі платежі, які не створюють і не компенсують фінансові вимоги. Видатки – один із найважливіших показників фінансово-господарської діяльності бюджетних установ.

Видатки, здійснювані за рахунок загального фонду бюджету, називаються видатками загального фонду, а здійснювані за рахунок спеціального фонду – видатками спеціального фонду. Обидва види видатків суворо плануються в кошторисі, а бухгалтерський облік цих видатків ведеться роздільно на окремих рахунках. Виходячи з двоїстості характеру видатків бюджетних установ, вони поділяються на касові та фактичні. Касовими видатками вважаються всі виплати, здійснені з поточних чи реєстраційних рахунків як готівкою, так і шляхом безготівкових перерахувань. Фактичні видатки – це дійсні, кінцеві видатки установи, оформлені відповідними документами, разом із видатками за неоплаченими

рахунками кредиторів, за нарахованою, але не виплаченою заробітною платою і стипендіями.

Доходи витрати та видатки бюджетних установ є самостійними об'єктами обліку, проте в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ вони розглядаються у взаємозв'язку, оскільки взаємозв'язок між ними має причинно-наслідковий характер [2].

В загальній системі бухгалтерського обліку бюджетних установ саме облік доходів і видатків є найскладнішим і найвідповідальнішим, про що, до речі, свідчить друга назва системи – бухгалтерський облік виконання кошторису доходів і видатків. Отже, питання організації зазначених напрямків потребує найдосконалішого розроблення і опрацювання. Процес планування доходів майбутньої діяльності установи, а відтак і витрат здійснюється планово-економічним та бухгалтерським відділом. Основним фінансово-плановим документом бюджетної установи є кошторис, одна із складових якого – загальний фонд. До зазначеної частини кошторису складається план асигнувань.

Бухгалтерські записи з обліку доходів загального фонду відображаються в щомісячних накопичувальних відомостях ф. № 381 (бюджет), об'єднаних з меморіальним ордером № 2 «Накопичувальна відомість руху грошових коштів загального фонду в органах Державного казначейства України в установах банків» [4].

Для обліку доходів бюджетної установи призначено рахунки 7 класу «Доходи». Зокрема, для обліку надходжень загального фонду використовують рахунок 70 «Доходи загального фонду». До нього можуть відкриватися такі субрахунки:

701 «Асигнування з державного бюджету на видатки установи та інші заходи»;

702 «Асигнування з місцевого бюджету на видатки установи та інші заходи».

За кредитом субрахунків 701–702 записуються:

- суми бюджетних коштів, що надійшли на видатки, передбачені кошторисом, згідно із затвердженим бюджетом;
- суми виявлених залишків матеріалів і грошей у касі, а також безоплатно одержані матеріали.

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

За дебетом цих субрахунків записуються:

- суми відкликаних коштів;
- суми асигнувань, що списуються наприкінці року на підставі річних звітів;
- суми списаних недостач матеріалів.

Основним законодавчим актом, що регулює процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів та розгляду звітів про їх виконання, є Бюджетний кодекс України. З метою забезпечення єдиних методологічних основ організації ведення бухгалтерського обліку та звітності на всій території України в умовах різних форм власності та розвитку ринкових відносин Верховна Рада України прийняла Закон України № 996 – XIV від 16.07.1999 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей документ передбачає єдині засади обліку та звітності для всіх підприємств, установ та організацій, що є юридичними особами за законами України.

Новий план рахунків розроблений на підставі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і призначений для відображення операцій бюджетних установ та операцій з виконання сільських, селищних та міських бюджетів.

Правильність обліку доходів та видатків бюджету забезпечується єдністю системи бухгалтерського обліку, в основу якої покладено бюджетну класифікацію, введена в дію постановою ВРУ «Про структуру бюджетної класифікації України» від 12.07.1996 року № 327/96 ВРУ з 1 січня 1998 року (затверджена наказом міністерства фінансів України за № 604 від 27.12.2001 року «Про бюджетну класифікацію та її затвердження»).

Фінансування бюджетних установ – це процес надання коштів з державного та місцевих бюджетів для утримання установи та виконання нею основних функцій. Діяльність бюджетних установ, на відміну від підприємств, спрямована на задоволення потреб громадян та надання в основному безоплатних послуг. Проте для виконання своїх функцій такі установи отримують фінансування з державного та/або місцевого бюджету, що відноситься до доходів загального фонду. Для підтвердження операцій, які відображені в обліку установи, всі господарські операції повинні оформлятися відповідними первинними документами, на підставі яких в кінці звітного періоду складається звітність бюджетної установи.

Нові економічні відносини проникають у всі сфери виробничої діяльності підприємств України, суб'єкти господарювання інтенсивно переходять на ринкові механізми. У таких умовах першочерговими завданнями підприємств є підвищення ефективності роботи персоналу, створення оптимальної структури управління. При цьому однією з важливих проблем залишається удосконалення бухгалтерського обліку, звітності та контролю, основним напрямком якої є їх автоматизація із застосуванням різних засобів обчислювальної техніки та автоматизованих інформаційних систем обліку.

Для вирішення питань модернізації бюджетного обліку та проведення повноцінного його реформування урядом затверджено Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки (далі – Стратегія) [6].

Метою модернізації обліку є вдосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Завдання Стратегії полягають у переході на єдині методологічні основи бухгалтерського обліку та звітності, а також у створенні уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку. Ключовими моментами її реалізації є: перехід на метод нарахувань та перегляд об'єктів обліку; створення єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі; реформування організаційної системи обліку в державному секторі; створення інституту державних бухгалтерів; формування системи звітності в державному секторі; розроблення національних стандартів обліку та звітності в державному секторі.

Основними напрямками модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі є:

- удосконалення системи внутрішнього контролю та аудиту в системі органів казначейства як основний фактор модернізації державного бухгалтерського обліку;
- запровадження методу нарахувань у державному секторі та застосування інформаційних технологій при реформуванні управління державними фінансами;
- управління людськими ресурсами як фактор впровадження змін у контексті реформування бухгалтерського обліку в державному секторі;

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

- інтегрування плану рахунків бюджетного обліку із бюджетною класифікацією;
- удосконалення складу показників та змісту фінансової звітності, організації роботи та запровадження електронного документообігу між казначейством та розпорядниками бюджетних коштів.

З метою модернізації вітчизняного бюджетного обліку Державне казначейство України співпрацює з низкою закордонних та міжнародних установ і організацій, зокрема: Генеральною дирекцією державних фінансів Міністерства бюджету, державних рахунків та державної служби Франції, Агенцією міжнародного співробітництва Міністерства економіки, фінансів та промисловості Франції, Федеральним казначейством Росії, Міжнародною асоціацією казначейських служб, Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Світовим банком, Представництвом Європейської комісії в Україні. Результатом такої співпраці стало визначення шляху модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі, який містить передбачає створення бухгалтерської архітектури, розроблення бухгалтерського довідника та впровадження інформаційної системи обліку.

Застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів, підвищує оперативність оброблення даних і вірогідність ділової інформації, сприяє прийняттю більш об'єктивних фінансових й управлінських рішень. Автоматизація процесу обліку дає підприємству можливість заощаджувати час і кошти. Саме це зумовлює актуальність автоматизації обліку, оскільки організація бухгалтерського обліку в умовах його комп'ютеризації залежить насамперед від реалізованого на відповідних технічних засобах програмного забезпечення, вибір якого є найважливішим моментом у створення комп'ютерних систем бухгалтерського обліку.

В Україні найбільшого поширення в бюджетних установах набула програма «1С: Підприємство 7.7 Бухгалтерія для бюджетних установ» та нова версія цієї програми «1С: Підприємство 8.0 Бухгалтерія для бюджетних установ» завдяки її новим додатковим можливостям.

Інтеграція з Microsoft Office. Інтерактивне перепроведення документа (користувач зможе стежити за ходом виконання проведення документа й оцінювати час, що залишився до завершення операції, завдяки інформації про дату і час

оброблюваного документа, яка виводиться на панелі стану); взаємодія з програмними продуктами «Мережа» і «Кур'єр» Державного казначейства України («1С: Бухгалтерія 8 для бюджетних установ України» дозволяє формувати реєстри, здійснювати друк і запис на диск у форматі тієї версії програмного забезпечення Державного казначейства України, яка використовується в установі); перезапуск клієнтської програми; збереження змін при завершенні роботи системи.

«1С: Підприємство 8. Бухгалтерія для бюджетних установ України» розроблена згідно з усіма вимогами та нормативними актами щодо ведення обліку в бюджетних установах. При формуванні рішень основний акцент зроблено на доступності і ергономіці програмних продуктів.

Отже, можна зробити висновок, що при виборі програмного забезпечення при організації обліку в бюджетних установах варто віддати перевагу програмі «1С:Підприємство 8. Бухгалтерія для бюджетних установ України», що дозволить повніше задовольнити потреби бюджетних установ у сфері методології, технологічних і програмних рішень, а також забезпечити можливість обміну інформації шляхом якісного переходу між різними програмними продуктами.

Список використаних джерел

1. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
2. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III.
3. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : [навч. посіб.] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2004. – 448 с.
4. Левицька С. О. Бухгалтерський облік бюджетних установ : [навч. посіб.] / С. О. Левицька – К. : КНЕУ, 2007. – С. 361–369.
5. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ : затверджений ГУ ДКУ 10.12.2009 р., № 114 // Бухгалтерія. – 2001. – № 4(367). – С. 70–84.
6. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 рр. : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р. № 34.

**Н. А. Шабельна,
VI курс, ОА 15.15/2**

Науковий керівник:
д. е. н., професор В. П. Пантелеєв
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОБЛІК ТА АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Найголовнішим елементом продуктивних сил, які підприємства мусять мати для здійснення своєї діяльності, є засоби праці та матеріальні умови, які виділено в окремий вид обліку, що має назву «Основні засоби».

Проблемам організації обліку основних засобів, а також питанням їх оцінки присвячено багато наукових праць українських вчених: Ф. Бутинця, С. Голова, П. Гайдуцького, Г. Гринман, В. Жука, Г. Кірейцева, В. Моссаковського, М. Огійчука, Л. Сука, Н. Ткаченко та інших.

Основні питання обліку основних засобів – це визнання активів, їх надходження та вибуття, визначення їх балансової вартості та амортизаційних відрахувань, а також збитків від зменшення корисності, які слід визнавати у зв'язку з ними.

При обліку засобів виникає низка проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи ефективність використання основних засобів:

- проблема оцінки основних засобів;
- проблема підвищення інформативності первинних документів із обліку основних засобів;
- проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

Окремою групою є проблеми складності оцінки основних засобів, які полягають у виборі вартості, за якою слід їх вимірювати.

Точність показників обсягу, стану, руху і якості основних засобів багато в чому залежить від того, наскільки правильно і достовірно проведена їх оцінка, оскільки неправильна оцінка

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

основних засобів може не тільки спотворити загальну картину, а й спричинити:

- неточне обчислення амортизації, а відтак собівартості і відпускних цін продукції (робіт, послуг) і, врешті-решт, прибутковості, рентабельності і прибутку;

- перекручування сум належного податку як із майна, так і з прибутку;

- неправильне відображення у бухгалтерському балансі співвідношення між основними і оборотними коштами;

- невірне обчислення техніко-економічних показників, що характеризують використання основних засобів (знос, коефіцієнти вибуття і надходження), показників ефективності (фондовіддача, фондоємність і фондоозброєність), а також показників ефективності вкладень у необоротні активи.

Метою аудиту операцій з основними засобами є встановлення достовірності первинних даних щодо руху основних засобів; повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах; правильності ведення обліку та оподаткування операцій; невідповідності методики обліку та оподаткування операцій з необоротними активами чинному законодавству.

Завданнями аудиту операцій з основними засобами є:

- встановлення правильності документального оформлення надходження, переміщення, використання та списання необоротних активів;

- перевірка ефективного їх використання та збереження;

- встановлення правильності визначення строку корисності експлуатації (використання) основних засобів, інших основних засобів;

- перевірка правильності нарахування зносу основних засобів;

- підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку первісної та ліквідаційної вартості основних засобів, а також результатів їх переоцінки;

- перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів та правильності відображення в бухгалтерському обліку понесених витрат;

- вивчення законності проведення операцій, пов'язаних зі списанням основних засобів внаслідок непридатності їх до використання та ліквідації;

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

– підтвердження законності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами.

Предметом аудиту операцій з основним засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів, а також відносини, що виникають при цьому всередині підприємства і за його межами.

Пріоритетними завданнями організації обліку основних засобів є: правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів; контроль за збереженням основних засобів; контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за ефективністю використання основних засобів.

Тобто для ефективного управління необоротними матеріальними активами підприємства необхідним є узгодженість питань, що стосуються їх раціонального облікового відображення.

**В. Ю. Шевчук,
VI курс, ОА 11.01/2**

Науковий керівник:
д. е. н., професор В. М. Пархоменко
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Фінансовий результат діяльності підприємств – це найважливіший показник, який цікавить усіх користувачів облікової інформації. Фінансові результати підприємства відображають ефективність усіх напрямів його діяльності, є головною умовою економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства.

Незважаючи на законодавче рішення цього питання та значні науково-практичні напрацювання, воно все ж залишається невирішеним. Дослідження питань формування методичних підходів до визначення фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку є дуже актуальними, і їх вирішення вплине на зміцнення економічного стану підприємства.

Визначення фінансового результату як підсумку діяльності суб'єкта господарювання історично привело до співіснування різних трактувань. Економічний зміст цього поняття залежить від цілей господарської діяльності, категорії користувача облікових даних, для якого визначається фінансовий результат та від набору облікових прийомів, якими володіє та чи інша облікова система [2].

Нормативно-правова база України взагалі не розглядає таке поняття як «фінансові результати». Зокрема, у частині законодавчих актів з бухгалтерського обліку, а саме НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», обґрунтовано лише сутність понять «прибуток» та «збиток» [4].

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ

Що стосується думок відомих вчених, то проф. А. Загородній визначає фінансові результати як різницю між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час. Ф. Бутинець – як прибуток (збиток) від реалізації готової продукції (робіт, послуг). М. Пушкар трактує поняття фінансових результатів як прибуток чи збиток, отримані в результаті господарської діяльності [1; 3].

Отже, в бухгалтерському обліку фінансовий результат визначається шляхом порівняння доходів та витрат підприємства. Отриманий результат характеризує якість діяльності (ефективність операційної, фінансової, інвестиційної діяльності) підприємства, формою вираження якого може бути прибуток або збиток. Від розміру отриманого прибутку залежить формування власного капіталу, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестицій, а також платоспроможність підприємства.

Для відображення фінансового результату за видами діяльності на підприємствах використовують субрахунки до рахунка 79 «Фінансові результати», що знаходиться в оборотно-сальдовій відомості та формі фінансової звітності № 2 «Звіт про фінансові результати»:

- «Результат операційної діяльності»;
- «Результат фінансових операцій»;
- «Результат іншої діяльності».

Отже, назва субрахунків рахунку 79 «Фінансові результати» передбачає визначення кінцевого наслідку дій певного виду діяльності: операційної, фінансової та іншої діяльності. Після списання на відповідні субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати» доходів і витрат відповідного виду діяльності необхідно визначити різницю між ними і закрити на інший рахунок, а саме на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Вважаємо за доцільне запровадити до рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» субрахунки з обліку прибутку чи збитку за відповідним видом діяльності:

- «Нерозподілений прибуток від операційної діяльності»;

- «Непокритий збиток від операційної діяльності»;
- «Нерозподілений прибуток від фінансових операцій»;
- «Непокритий збиток від фінансових операцій»;
- «Нерозподілений прибуток від іншої діяльності»;
- «Непокритий збиток від іншої діяльності»;
- «Прибуток використаний у звітному періоді».

Така класифікація фінансових результатів за видами діяльності на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки») дозволить контролювати вплив результатів окремого виду діяльності на загальний результат діяльності підприємства. Це надасть інформацію внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень щодо покращення результатів у певному напрямку господарської діяльності [5].

Необхідність формування якісної інформаційної бази про результати діяльності підприємства безпосередньо пов'язана з переорієнтацією обліку на надання своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності. Вирішення цієї проблеми обумовлює необхідність формування інформаційної концепції бухгалтерського обліку фінансових результатів [2].

Підтримуємо думку проф. М. Дубініної і вважаємо, що структурними блоками цієї концепції можуть бути:

- вдосконалення облікових стандартів, спрямування нормативних актів на якісне формування облікових даних про фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання;
- запровадження системи реєстрів бухгалтерського обліку (форми внутрішньої звітності).

Практична реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень на підприємстві.

Подальші дослідження стосуватимуться підвищення інформативності облікових даних про фінансові результати у фінансовій звітності.

**СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ**

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч.] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2001. – 672 с.
2. Дубініна М. В. Напрями формування якісної інформаційної бази, щодо фінансових результатів аграрних підприємств / М. В. Дубініна // Фінансовий простір. – 2014. – № 3(15). – С. 78–81.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник : [навч. посіб.] / А. Г. Загородній, Г. Л. Возюк. – Київ : Знання, 2010. – 1072 с.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності : національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: від 7 лютого 2013 р., № 73 / Міністерство фінансів України.
5. Тесленко Т. І. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення / Т. І. Тесленко, Н. В. Конькова // Бізнесінформ. – 2013. – № 4. – С. 356–360.

СЕКЦІЯ 2.
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Н. В. Богатир,
IV курс, 4 група
Науковий керівник:
к. е. н., доцент А. П. Шаповалова
Київський національний
торговельно-економічний
університет,
(м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ЗВІТНОСТІ
НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Неприбуткові (некомерційні) організації називають третім сектором економіки поряд із державними органами та комерційними організаціями. Вони відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку різних країн. Такі організації створюються для досягнення соціальних, благодійних, культурних, освітніх, наукових цілей, захисту прав і законних інтересів громадян, а також їх здоров'я, розвитку фізкультури і спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян і в інших цілях, спрямованих на досягнення суспільних благ через витрачання отриманих коштів відповідно до їх статутної діяльності. Це зумовлює необхідність контролю інформації про ступінь реалізації цієї мети через надану ними звітність.

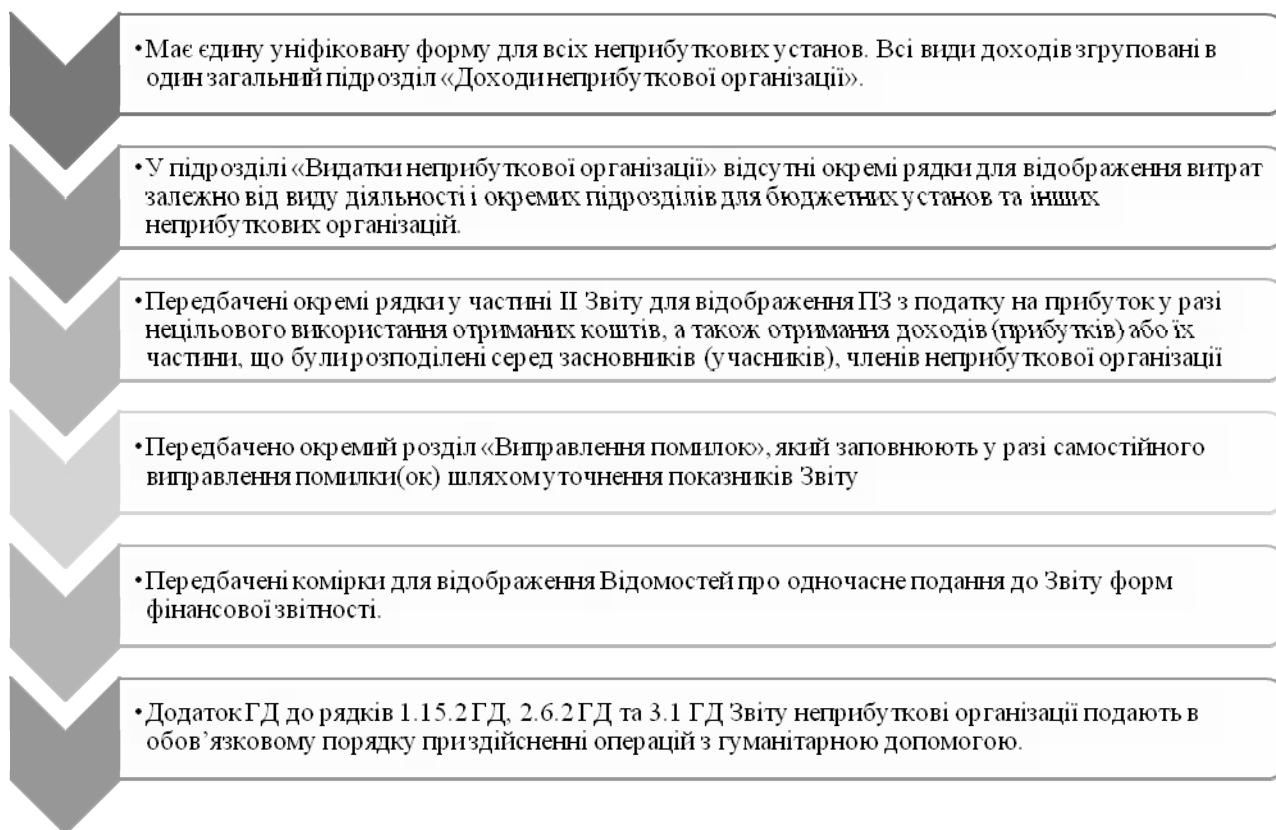
Вітчизняні підприємства, установи та організації повинні складати два основні типи звітності: фінансову та податкову. Під фінансовою звітністю розуміють бухгалтерську звітність, що містить інформацію про фінансово-господарський стан і результати діяльності о суб'єкта господарювання за звітний період. Податкова звітність являє собою сукупність дій платника податків (або особи, що його представляє) і контролюючого органу зі складання, ведення і здачі документів установленої форми, які містять

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

відомості про результати діяльності платника податку, його майнове становище і фіксують процес обчислення податку, а також суму, що підлягає сплаті до бюджету.

Статус неприбуткової організації автоматично означає відсутність обов'язку сплачувати податок на прибуток. Проте, незважаючи на факт, що з 2015 року неприбуткові організації вилучено з переліку платників податку на прибуток, вони все ж зобов'язані подавати певну податкову звітність.

Згідно з наказом Мінфіну № 553, від 17.06.2016 р. було затверджено нову форму Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації (далі – Звіт). Чинна форма Звіту має кілька особливостей, представлених на рисунку.

Рис. Особливості Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації

Джерело: складено актором самостійно, на основі даних офіційного сайту «Бухгалтер.com.ua» [1].

Звіт про використання доходів неприбуткової організації подається до органів фіскальної служби за її місцезнаходженням у строк 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року. При цьому Звіт за звітні податкові періоди, що

дорівнюють «І кварталу», «півріччю», «трьом кварталам», неприбуткової організації не подають [2, с. 349].

Поряд із цим, та неприбуткова організація, щодо якої буде встановлено недотримання вимог, визначених п.п. 133.4.1 ПКУ, зобов'язана подати у термін, визначений для місячного податкового (звітнього) періоду, Звіт за період з початку року по останній день місяця, в якому вчинено таке порушення, та зазначити суму самостійно нарахованого податкового зобов'язання з податку на прибуток. У такому разі податкове зобов'язання розраховують виходячи із суми операції нецільового використання коштів. При цьому таку неприбуткову організацію контролюючий орган вилучає з Реєстру неприбуткових установ та організацій.

До того ж, із першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому вчинено таке порушення, до 31 грудня податкового (звітнього) року неприбуткова організація зобов'язана щоквартально подавати до контролюючого органу квартальну фінансову і податкову звітність (з наростаючим підсумком) з податку на прибуток та сплачувати податок у термін, визначений для квартального періоду. А вже з наступного податкового (звітнього) року вона подає фінансову і податкову звітність та сплачує податок на прибуток у порядку, установленому ст. 57 ПКУ для неприбуткових організацій – платників податку на прибуток [3].

Згідно з листом ДФС від 17.02.2017 р. № 3566/10/26-15-12-05-11 [5], фінансова звітність, що складається та подається платниками податку на прибуток та неприбутковими підприємствами, є додатком до декларації з податку на прибуток (Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації) та її невід'ємною частиною. Таким чином, неприбуткові підприємства (визначені п. 133.4 ПКУ) та платники податку на прибуток подають разом зі Звітом чи декларацією з прибутку за 2016 рік фінансову звітність.

Оскільки Державна фіскальна служба та Державна служба статистики здійснюють збирання фінансової звітності в електронному вигляді за допомогою автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності», то показники фінансової звітності неприбуткових організацій можуть переглядатися та перевірятися. Відповідно, у разі недотримання

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

неприбутковою організацією вимог, визначених п. 133.4 ПКУ, така неприбуткова організація набуває статусу платника податку на прибуток та зобов'язується подавати фінансову і податкову звітність з податку на прибуток у порядку, передбаченому цим пунктом.

Постійне зростання кількості неприбуткових установ та організацій спонукає до необхідності запровадження у практику нових принципів та об'єктів обліку, створення сучасної системи фінансової та статистичної звітності. Передумовою цього, перш за все, має бути підвищення вимог до економічної інформації у зв'язку з розширенням співпраці вітчизняних неприбуткових установ та організацій з міжнародними організаціями, кредитними установами тощо. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне оприлюднення основних форм фінансової звітності та їх складання за міжнародними стандартами.

Оскільки головною метою діяльності неприбуткових організацій є вирішення соціально значущих задач через витрачання отриманих коштів у чіткій відповідності зі статутною діяльністю, виникає необхідність постійного контролю суспільством інформації про ступінь реалізації цієї мети за допомогою публічної бухгалтерської (фінансової) звітності, при формуванні якої необхідно враховувати інтереси різних груп користувачів. Зазначимо, що в європейських країнах таких користувачів досить багато, переважну їх частину становлять інвестори та держателі акцій [6, с. 100]. Але в Україні попит на таку звітність практично відсутній. За обставинами, що склались в Україні, звітність неприбуткових установ та організацій носить формальний характер. Саме це зумовило основні відмінності між звітністю вітчизняних і закордонних неприбуткових установ.

Якщо ж неприбуткова організація має на меті співпрацю з іноземними партнерами (наприклад, отримання благодійних внесків з-за кордону), вона повинна бути зацікавленою в поданні власної звітності за міжнародними стандартами. Очевидно, що у такому разі кількість користувачів бухгалтерської звітності може бути набагато більшою і включатиме не лише внутрішніх, а й зовнішніх користувачів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що бухгалтерська (фінансова) звітність – завершальний етап облікового процесу, що ґрунтується

на даних синтетичного та аналітичного обліку установи та відображає її майновий та фінансовий стан. Своєчасно та правильно складена і подана звітність характеризує стан неприбуткової установи, компетенцію та відповідальність її керівництва.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт «Бухгалтер.com.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/zvitnist/zatverdzhenoviy-zvit-dlya-nepributkovih-organizatsiy/>
2. Олійник Я. В. Організація бухгалтерського облік в умовах міжнародної інтеграції : дис.. доктора екон. наук / Я. В. Олійник, 2016. – 528 с.
3. Жиглей І. В. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку : [моногр.] / І. В. Жиглей. – Житомир : ЖДТУ, 2015. – 496 с.
4. Офіційний сайт «Бухгалтер.com.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/zvitnist/zatverdzhenoviy-zvit-dlya-nepributkovih-organizatsiy/>
5. Щодо подання річної звітності неприбутковими установами та організаціями : лист ДФС України від 17.02.2017 р. № 3566/10/26-15-12-05-11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovy-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/71342.html>
6. Козіцька Н. О. Бухгалтерський облік і фінансова звітність неприбуткових організацій у контексті імплементації до міжнародних стандартів фінансової звітності / Н. О. Козіцька // Вісник НУВГП. – 2013. – Вип. 1(61). – С. 99–105.

**СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

О. О. Варченко,
**магістр кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу**
Науковий керівник:
к. е. н., доцент кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу І. М. Свідерська
*Київський національний
економічний університет,
(м. Київ)*

**РОЛЬ І МІСЦЕ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРИЙНЯТТІ
УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ФІНАНСОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Одним із найбільш важливих напрямів, які впливають на ефективне та стійке функціонування підприємства в мінливих умовах як зовнішнього, так й внутрішнього середовища, є його фінансова діяльність. Саме обґрунтована фінансова діяльність сприяє забезпеченню стабільного функціонування підприємства і, як наслідок, задоволенню інтересів власників, працівників підприємства, а також його контрагентів. Для прийняття раціональних управлінських рішень необхідна адекватна система інформаційного забезпечення фінансового управління.

Зазначимо, що інформаційне забезпечення фінансової діяльності має об'єктивно відображати інформацію про стан суб'єкта господарювання на будь-який момент часу і з будь-яким ступенем деталізації, а також враховувати показники зовнішнього середовища підприємства. Формування системи інформаційного забезпечення передбачає цілеспрямований підбір інформативних показників для аналізу, планування та управління фінансовою діяльністю.

Основними вимогами до фінансової звітності при прийнятті управлінських рішень є такі: достовірність, цілісність, своєчасність, простота, порівнянність, економічність, дотримання чітко встановлених процедур оформлення та публічність. Основне завдання звітності в аспекті забезпечення системи управління фінансовою діяльністю полягає в задоволенні інтересів

потенційних користувачів інформації з метою обґрунтування раціональних управлінських рішень.

Як відомо, на законодавчому рівні практично у всіх країнах світу діє норма обов'язковості складання фінансової звітності з метою забезпечення потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів необхідною інформацією щодо діяльності суб'єкта господарювання. Окрім того, нормативно відрегульована звітність виконує й іншу дуже важливу роль, а саме держава через неї забезпечує єдність тлумачення правових норм для різних суб'єктів ринку та дотримання ними загальновстановлених правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансово-економічної звітності.

Фінансова звітність підприємства повинна задовольняти інформаційні запити різних користувачів, інтереси яких можуть не збігатися. Наприклад, національні стандарти бухгалтерського обліку в США і Великобританії, в економіці яких найважливішу роль відіграє акціонерний капітал, головне місце відводять відомостям, які задовольняють інформаційні потреби акціонерів. У Німеччині та Японії основними інвесторами є банки. Тому в національних стандартах цих країн на першому місці – інтереси кредиторів. У Франції і Швеції звітність характеризується більшою уніфікованістю і регламентованістю, оскільки в цих країнах значну роль відіграє державне регулювання економіки [1].

У вітчизняній практиці основною метою складання фінансової звітності для переважної кількості підприємств є забезпечення інформаційних потреб насамперед зовнішніх її користувачів (наприклад, інвесторів) щодо фінансово-майнового стану організації. Зважаючи на те, що фінансова звітність здебільшого орієнтована на інвестора, підприємства, які не планують залучати інвестиційний капітал, частково нехтують вимогами щодо її складання. Це пояснюється тим, що в Україні визначальним є саме податковий облік (податкова звітність), а бухгалтерський облік (фінансова звітність) порівняно із ним відіграє другорядну роль.

Зазначимо, що в Україні нормативно-правове забезпечення формування фінансової звітності ґрунтується на НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Відповідно до вищезазначеного нормативного акту фінансова звітність, необхідна для прийняття

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

управлінських рішень, складається з 5 основних форм:

1. На основі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» приймаються управлінські рішення щодо оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання, що дає можливість оптимізувати ресурси та структуру джерел їх фінансування відповідно до змін внутрішнього та зовнішнього середовища.

2. Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» дає можливість оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності юридичної особи та прийняти управлінські рішення щодо виявлення резервів зниження невиробничих витрат та оптимізацію бази оподаткування.

3. Інформація, що надається в формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів», дозволяє приймати управлінські рішення, які спрямовані на оптимізацію вхідних і вихідних грошових потоків суб'єкта господарювання.

4. За даними форми № 4 «Звіт про власний капітал» формується інформація про величину капіталу суб'єкта господарювання за звітний рік і приймаються рішення про його оптимізацію на майбутні періоди.

5. Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» та форма № 6 «Додаток до Приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» розкривають особливості функціонування суб'єкта господарювання.

Отже, в системі економічної інформації фінансова звітність є одним із найважливіших інструментів управління. Вона містить найбільш синтезовану та узагальнену інформацію, а також є основою об'єктивної оцінки господарської діяльності підприємства, базою поточного і перспективного планування, дієвим інструментом для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 43–58.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

**К. С. Кисельова,
V курс, ОА 12.01/1**

Науковий керівник:

д. е. н., професор М. Д. Корінько
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

КОНСОЛІДОВАНА ТА ЗВЕДЕНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: ТОТОЖНІСТЬ ЧИ РІЗНОВИД

Вступ. У сучасній економічній літературі та нормативних документах з бухгалтерського обліку та фінансової звітності зустрічаються два поняття: «зведена фінансова звітність» та «консолідована фінансова звітність». Актуальність дослідження полягає в необхідності чіткого розуміння фінансової звітності за формою, адже вона є відображенням діяльності підприємства та його фінансового стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням фінансової звітності об'єднання підприємств займалися такі вчені як М. Корінько, В. Пантелєєв, К. Безверхий, А. Азрилін, Дж. Блейк, Д. Гордієнко, Т. Смовженко, М. Ільїн, А. Тихонов, В. Луньов, М. Кисельов, С. Табаліна, Б. Райзберг, Л. Лозовський, Е. Стародубцева, В. Шимов, В. Каменков, А. Шестаков, С. Подзе та інші відомі економісти.

Мета публікації: здійснити порівняльну характеристику та виявити ознаки ототожнення чи різновидності понять зведеної та консолідованої фінансової звітності, зробити висновки щодо ототожнення зведеної та консолідованої фінансової звітності за формою та економічною сутністю. Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання: дослідити історичний аспект процесу складання фінансової звітності об'єднання підприємств; провести порівняльну характеристику елементів складання консолідованої фінансової звітності та зведеної фінансової звітності; визначитися із сучасним розумінням категорії «зведена фінансова звітність».

Викладення основного матеріалу. Згідно з НП(с)БО 2, консолідована фінансова звітність – це звітність, яка складається

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

групою підприємств, організацій та інших юридичних осіб, що включають материнське та дочірні підприємства [1]. Материнське підприємство здійснює складання і подання консолідованої звітності, враховуючи показники звітності усіх дочірніх підприємств. Дочірнє підприємство вважається контрольованим з боку материнського підприємства за наявності всіх таких умов:

1) материнське підприємство має владні повноваження щодо дочірнього підприємства;

2) результати діяльності дочірнього підприємства безпосередньо призводять до змін у складі і вартості активів, зобов'язань, власного капіталу материнського підприємства;

3) материнське підприємство має фактичну можливість для здійснення владних повноважень.

Загальна методика формування показників консолідованої фінансової звітності передбачає не просте сумування однойменних показників певних форм звітності, а поетапну консолідацію з виконанням ряду правил і рекомендацій. Консолідовану фінансову звітність складають групи підприємств з використанням єдиної облікової політики для подібних операцій та інших подій за схожих обставин. Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства.

Зведена фінансова звітність – це звітність, яку складають міністерства, центральні органи виконавчої влади до сфери управління яких належать підприємства, засновані на державній власності, та органи, до сфери яких належать підприємства, що належать до сфери їх управління.

Зведену фінансову звітність складають об'єднання підприємств щодо всіх підприємств, які входять до їх складу.

Об'єднання підприємств – це поєднання окремих підприємств та видів їх діяльності в одне підприємство з метою отримання доходів, зниження витрат або отримання економічних вигід у інший спосіб [П(С)БО 19].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» зведену фінансову звітність подають:

1) міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать підприємства, засновані на державній власності, та органи, які здійснюють управління майном підприємств, заснованих на комунальній власності, крім власних звітів складають та подають зведену фінансову звітність щодо усіх підприємств, які належать до сфери їх управління;

2) зазначені органи також окремо складають зведену фінансову звітність щодо господарських товариств, акції (частки, паї) яких перебувають у державній та комунальній власності;

3) об'єднання підприємств крім власної звітності складають і подають зведену фінансову звітність щодо усіх підприємств, які входять до їх складу, якщо це передбачено установчими документами об'єднань підприємств відповідно до законодавства.

Порядок відображення в обліку та звітності придбання інших підприємств, гудвілу, який виник при придбанні, злиття підприємств, а також розкриття інформації про об'єднання підприємств встановлено П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств». Норми цього П(С)БО застосовують підприємства, організації та інші юридичні особи усіх форм власності, крім бюджетних установ.

Різниця між зведеною бухгалтерською та консолідованою фінансовою звітністю полягає в тому, що зведена звітність складається шляхом об'єднання, підсумовування однакових показників звітності учасників групи організацій, а консолідована звітність складається шляхом консолідації показників звітності учасників групи, тобто шляхом підсумовування однакових показників звітності учасників групи з одночасним вилученням внутрішніх взаємозв'язків, взаємовідносин між учасниками групи.

Висновки. На нашу думку, за економічним змістом можна ототожнити консолідовану та зведену фінансову звітність, але між ними існує принципова відмінність – за умови створення першого в організаційній структурі об'єднання підприємств обов'язково є наявність дочірніх структур, а складання другої форми звітності такого не потребує.

**СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Список використаних джерел

1. П(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність».
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : [практ. посіб.] / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2014. – 880 с.
3. Пантелеєв В. П. Консолідація фінансової звітності : [навч. посіб.] / В. П. Пантелеєв, К. В. Безверхий. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2016. – 429 с.
4. Організація і методика обліку та аудиту за міжнародними стандартами : [навч. посіб.] / [Корінько М. Д., Бондар В. П., Ковбич Т. М. Сушко Д. С.]. – К. : Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2006. – 320 с.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XV.
6. П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств».

К. В. Лисенко,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент С. В. Шульга
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ЯКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Управління підприємством є неможливим без вчасної, якісно сформованої, достовірної інформації. Звітність підприємства є важливим інструментом системи управління, яка формується на завершальному етапі облікового процесу та являє собою впорядковане узагальнення показників, що характеризують діяльність суб'єкта господарювання за певний період.

Якість фінансової звітності забезпечує надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище підприємства.

Питання фінансової звітності підприємства розглядалися багатьма науковцями в сфері бухгалтерського обліку, серед яких є вітчизняні та іноземні науковці: Л. Бернстайн, М. Ван Бред, Е. Хендріксен, М. Білуха, А. Герасимович, Ф. Бутинець, Г. Кірейцев, Я. Крупка, В. Кулик, Н. Малюга, С. Левицька, Є. Швець, О. Коробка та інші.

Правові основи складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Відповідно до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Фінансова звітність складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до звітів.

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Фінансова звітність повинна відповідати якісним характеристикам, щоб бути корисною для користувачів.

- 1) зрозумілість;
- 2) доречність, вона поділяється на: цінність для складання прогнозів та істотність;
- 3) надійність, забезпечує справедливе відображення економічної сутності подій,
- 4) нейтральність, тобто відсутність упереджених оцінок;
- 5) обачність та повнота;
- 6) порівнянність, тобто обмеження на доречність і надійність інформації;
- 7) своєчасність.

Якість фінансової звітності визначається в межах інформації, що представлена в звітності та відповідатиме всім якісним характеристикам звітності, її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Якісна фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності [2].

Отже, фінансова звітність – це не просто складова бухгалтерського обліку; це найважливіший документ бухгалтерської звітності, суттєве джерело інформації для управління, який розглядається як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Під час формування звітності необхідно суворо дотримуватись якісних характеристик, передбачених вимогами законів України та Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Незважаючи на те, що Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку складено згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, виникає необхідність перегляду й удосконалення якісних характеристик, встановлених в Україні на законодавчому рівні. Це забезпечить підвищення інформативності та значення фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене наказом Мінфіну України від 07.02.2013 № 73 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 28.02.2013 за № 336/22868 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

**СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

А. Ю. Осадчук,

V курс, ОА 12.01/2

Науковий керівник:

д. е. н., доцент О. І. Пилипенко

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

**ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ**

Постановка наукової проблеми та її значення. Однією зі складових у системі ринкових відносин виступають малі підприємництва. У країнах з розвинутою ринковою економікою малий бізнес є невід'ємною частиною ринкового господарства. Малі підприємства сприяють розвитку конкуренції, створюють нові робочі місця, сприяють втіленню наукових розробок тощо. Зарубіжний досвід підтверджує ефективність існування сектору малого бізнесу в сучасній економіці. Будь-яка потужна економічна система не може обійтися без балансу великого та малого бізнесу. В умовах процесів роздержавлення (реструктуризації), вивільнення кваліфікованої робочої сили розвиток малого підприємництва може створити багато можливостей для працевлаштування широких верств населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні питання щодо складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва завжди були предметом наукових пошуків, зокрема провідних українських вчених-економістів: П. Атамаса, М. Білухи, Ф. Бутинця, Н. Грабова, А. Колота, М. Кужельного, Л. Кулаковської та ін. Проте низка нормативно-правових і методичних аспектів складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва лишається дискусійним питанням. На нинішньому етапі стандартизації за міжнародними вимогами невирішеним є питання уточнення порядку заповнення звітності.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні методичних питань складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поточний бухгалтерський облік містить розрізнену інформацію про господарську діяльність підприємства. Для отримання повної, зрозумілої інформації про результати такої діяльності дані обліку необхідно деталізувати та поглибити їх аналітичність, що дасть змогу виходу малого бізнесу на світовий ринок. Бухгалтерський баланс є найбільш інформативною формою для аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. Вміння читати бухгалтерський баланс дає можливість отримати значний обсяг інформації про підприємство, визначити ступінь його забезпеченості власними оборотними коштами, оцінити загальний фінансовий стан підприємства. Взагалі звітність – це система узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, які характеризують результати діяльності підприємства за звітний період.

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], а також Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Зазначений Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених в Україні, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством [3]. Зауважимо, що п. 3 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що для суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності Національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати.

З метою полегшення обліку на малих підприємствах наказом Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 р. № 186 було затверджено спрощений план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, проте малі підприємства самі вирішують,

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

яким планом рахунків користуватись – загальним чи спрощеним.

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством, оскільки фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються саме на даних бухгалтерського обліку. Фінансова звітність базується на даних бухгалтерського обліку, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Дані фінансової звітності є вирішальними для прийняття управлінських рішень, адже ці дані дають конкретні відомості про фінансовий стан підприємства, що дозволяє оперативно оцінити його фінансову стійкість та зробити висновки щодо його подальшої діяльності [4].

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» фінансова звітність малого підприємства складається з балансу (форма № 1-м) і звіту про фінансові результати (форма № 2-м) [5]. Це П(С)БО установлює зміст і форму фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі балансу і звіту про фінансові результати та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення його статей. У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал. Підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу. У звіті про фінансові результати наводиться інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період. Методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва полягає у систематизації та узагальненні даних аналітичного, синтетичного та первинного обліку на підприємстві та переносі їх у відповідні рядки фінансової звітності.

Як основні джерела інформації, показники фінансової звітності використовуються різними групами користувачів: внутрішніми – менеджери та керівник для прийняття рішень щодо подальшої діяльності підприємства; зовнішніми – комерційні партнери (постачальники і покупці), державні податкові служби .

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності», фінансова

звітність надається органам, до сфери управління яких належать підприємства, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів, а також, згідно із законодавством, іншим органам та користувачам. Відповідно до цієї Постанови квартальна фінансова звітність подається підприємствами не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна – не пізніше 20 лютого наступного за звітним року.

До фінансової звітності висуваються вимоги, які наведені в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3].

Інформація, що розкривається у фінансових звітах суб'єктів малого підприємництва, містить дані про підприємство, дату звітності та звітний період, валюту звітності та одиницю її вимірювання, інформацію щодо звітного та попереднього періоду, іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

У фінансовій звітності повинна бути вказана валюта, в якій відображені елементи звітності, та одиниця її вимірювання. Якщо валюта звітності відрізняється від валюти, в якій ведеться бухгалтерський облік, то підприємство повинно розкривати причини цього, а також методи переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу.

Висновки. Мале підприємництво має бути одним із провідних секторів ринкової економіки; формується на засадах дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру і якісну характеристику ВВП. Воно сприяє структурній перебудові економіки, характеризується швидкою окупністю витрат, свободою ринкового вибору. Воно забезпечує насиченість ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій.

Побудова обліку на підприємствах малого бізнесу має свої особливості, такі підприємства мають змогу вести спрощений бухгалтерський облік з використанням спрощеного плану рахунків. Отже, використання малими підприємствами традиційної системи обліку та звітності є недоцільним, оскільки така система є досить трудомісткою, а за невеликої кількості господарських операцій та обмеженості функціональних служб суб'єктів малого

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

підприємництва – неефективною і навіть надмірною. Саме тому можна вважати за доцільне використання на малих підприємствах спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку, а також скорочених форм фінансової звітності, що надасть можливість здійснювати ефективний аналіз фінансово-господарської діяльності та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України за редакцією від 02.12.2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>– Законодавство України.

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

3. Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=419-2000-%EF>

4. Кужельний М. В. Контроль фінансової звітності та правильності її складання : [навч.-метод. посіб.] / М. В. Кужельний, Є. В. Калюга, О. В. Калюга. – К. : Ніка-Центр : Ельга, 2001. – 240 с.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242-13) від 27.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. Законодавство України.

Р. Б. Приймак,
VI курс, ОА 11.01/2
Науковий керівник:
д. е. н., доцент О. А. Зоріна
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується змінами економічного, інформаційного і правового середовища. Відповідно до таких процесів змінюються цілі підприємств та значно підвищується роль інформаційного забезпечення в обґрунтовані управлінських рішень. В сучасних умовах для результативної діяльності кожному суб'єкту господарювання потрібна інформація про економічних партнерів, які є конкурентами у відповідній сфері діяльності. Саме тому виняткова роль належить інформаційному забезпеченню процесів управління. Вона обумовлює підвищену увагу до бухгалтерської фінансової звітності як до основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні та прикладні розробки питань формування звітності й методичних підходів до її складання досліджувалися у працях відомих вітчизняних вчених-економістів М. Білухи, Ф. Бутинця, Б. Валуєва, К. Дудки, В. Жука, Г. Кірейцева. М. Кужельного, П. Хомина, Л. Шатковської та інших. Однак слід визнати, що залишилися недостатньо опрацьованими питання щодо використання звітності в системі управління підприємством, які потребують поглибленого вивчення.

Мета статті полягає в дослідженні формування системи фінансової звітності підприємств.

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Загальні вимоги до фінансової звітності викладено у статтях 11–14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4].

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства, яка необхідна для прийняття рішень щодо:

- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу;
- регулювання діяльності підприємства.

Відповідно до статті 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» на основі даних бухгалтерського обліку всі підприємства повинні складати фінансову звітність. До складу фінансової звітності підприємств включаються такі звіти:

1. Баланс.
2. Звіт про фінансові результати.
3. Звіт про рух грошових коштів.
4. Звіт про власний капітал.
5. Примітки до фінансової звітності.

За звітним періодом фінансова звітність поділяється на річну і квартальну. Звітним періодом для подання річної звітності є календарний рік. За календарний рік фінансова звітність готується підприємствами у повному складі. Крім того, щоквартально всі підприємства та організації готують проміжну фінансову звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати. Баланс складається станом на кінець останнього дня кварталу (року), а звіт

про фінансові результати – наростаючим підсумком з початку звітнього року.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством. Строки та порядок подання фінансової звітності визначено у «Порядку подання фінансової звітності», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419.

Підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність таким користувачам:

- органам, до сфери управління яких вони належать;
- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- органам державної статистики;
- органам державного казначейства або місцевим фінансовим органам (щодо використання бюджетних асигнувань);
- іншим користувачам згідно із законодавством (зокрема, Національному банку, Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку).

Датою подання фінансової звітності (крім консолідованої) вважається день її фактичної передачі за призначенням, а у разі надсилання поштою – дата одержання адресатом, зазначена на штампелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата [5].

Однією з головних особливостей звітної кампанії 2013 року є складання фінансової звітності за новою формою. Як відомо, з 19 березня 2013 року набрало чинності Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (наказ Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73.). Тепер усі вимоги до основних форм фінансових звітів будуть прописані у НП(С)БО 1, а самі форми наводяться у його додатках.

Додаток 1 до НП(С)БО 1 містить такі форми:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи);
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом);
- Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом);

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

– Звіт про власний капітал (Звіт про зміни у власному капіталі).

НП(С)БО 2 містить аналогічні форми для консолідованої фінансової звітності. Особливу увагу необхідно звернути на те, що станом на сьогодні не скасовано Наказ Мінфіну № 302 від 29.11.2000 р. «Про Примітки до річної фінансової звітності». Таким чином, форма Приміток залишається чинною. У НП(С)БО 1 визначено мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього НП(С)БО застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб (далі – підприємства) усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

НП(С)БО 1 поділяє фінансову звітність на річну та проміжну. Для проміжної (квартальної) звітності у 2013 році є чинними:

- форма № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- форма № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи).

НП(С)БО 1 не дає детального опису кожної статті балансу і звіту про фінансові результати. Це пов'язано з тим, що розробники нового стандарту прагнули максимально наблизити форми фінансової звітності до норм МСФЗ. Це може спричинити певні ускладнення для тих підприємств, які не використовують МСФЗ, оскільки облік багатьох операцій за правилами П(С)БО не збігається з обліком згідно з МСФЗ [2]. Основні відмінності НП(С)БО 1 від попередніх стандартів:

1. Назви форм доповнено назвами у дужках, аналогічними формам згідно з МСФЗ: тепер баланс називається також «Звіт про фінансовий стан», а звіт про фінансові результати – «Звіт про сукупний дохід».

Нове положення вже не містить жорсткого порядку заповнення усіх рядків фінансової звітності та проставлення прочерків у тих рядках, де були відсутні показники. Підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття. Одним з важливих нововведень НП(С)БО 1 є можливість вибору одного з варіантів складання звіту про рух грошових коштів: за прямим чи непрямим методом.

Висновки. Таким чином, Н(П)СБО 1 – це черговий крок назустріч міжнародним стандартам фінансової звітності. Але цей стандарт в деяких моментах суперечить як вітчизняному законодавству в сфері регулювання бухгалтерського обліку, так і міжнародним стандартам. Тому вже сьогодні постає необхідність у внесенні змін у Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та П(С)БО, що, цілком можливо, відбудеться вже в недалекому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 365.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. Національне положення (стандарт) 2 бухгалтерського обліку «Консолідована фінансова звітність».
4. Верига Ю. А. Звітність підприємств : [навч. посіб.] / Ю. А. Верига, З. М. Левченко, І. Д. Ватуля. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 776 с.
5. Нові форми фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінрезультати та інші – подаємо вже за I квартал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.dtki.ua>.
6. Фінансова звітність – все про бухгалтерський облік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua>

**СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

І. П. Чушак,

VI курс, ОА 15.15/1

Науковий керівник:

д. е. н., професор Н. М. Малюга

Національна академія статистики,

обліку та аудиту (м. Київ)

**УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ
У ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ:
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ**

У процесі функціонування бюджетних установ виникає потік економічної інформації про їх діяльність. Одночасно з внутрішньою потребою та вимогами управління створюється великий пласт статистичної, податкової звітності і поряд із ними – бухгалтерської звітності. Користувачами бухгалтерської звітності є працівники, кредитори, постачальники, уряд та урядові організації, громадськість та інші зацікавлені особи.

Для управління установою необхідна не тільки бухгалтерська, а й інша інформація, яка має подаватися в компактній формі, зручній для перегляду і сприйняття особами, що приймають управлінські рішення. Такою формою є бухгалтерська внутрішня звітність.

Регулюванню діяльності установи за відповідний звітний період сприяє звітність про виконання кошторисів бюджетних установ. Звітність про виконання бюджету – це метод узагальнення планових і звітних показників, приведених у таку систему, яка характеризує виконання бюджету, зобов'язань, затверджених кошторисами, за відповідний звітний період [1, с. 87].

Звітність бюджетних установ є досить різноманітною та деталізованою, адже на її підставі контролюється виконання бюджетів за видатками, перевіряється доцільність витрачання бюджетних коштів відповідно до кошторисних показників, аналізується повнота і доцільність використання майна, своєчасність і повнота платежів, стан розрахунків тощо. Відповідно, бухгалтерська звітність бюджетних установ суворо регламентована як за змістом, так і за термінами подання.

З метою деталізації інформації щодо доходів і видатків бюджетної установи та для здійснення контролю за її діяльністю з боку керівника запропоновано форми внутрішньої звітності (табл. 1–2).

Таблиця 1

Внутрішня звітність №_
Співвідношення касових та фактичних видатків

Назва установи _____

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

за _____ 201_ р.

№ з/п	КЕКВ і назва	Фактичні видатки			Касові видатки			Відхилення %	Причини відхилення
		Дата	Документ	Сума грн	Дата	Документ	Сума грн		

Керівник установи _____

(підпис)

(ПІБ)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

(ПІБ)

Дата складання “__” _____ 20__ р.

Така форма звітності дозволить керівнику установи перевіряти відповідність касових і фактичних видатків, які, як показує практика бюджетних установ, досить часто не збігаються, дасть змогу проаналізувати причину таких відхилень, а також перевірити відповідність документів, які підтверджують виникнення певних видатків, та зіставити їх у часі. На основі зіставлення касових і фактичних видатків можна відстежувати відповідність цільового витрачання бюджетних коштів, інформацію про касове виконання кошторису та залишки невикористаних асигнувань на кожну конкретну дату.

Наступна форма звітності дозволяє зіставляти асигнування на певний вид діяльності, виконання робіт та відповідні видатки, а також аналізувати причини відхилень від показників кошторису та планувати бюджет на наступний період.

**СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Таблиця 2

Внутрішня звітність №_
Аналіз виконання кошторису

Назва установи _____
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____
за _____ 201_ р.

№ з/п	Призначення	Передбачення кошторисом		Асигнування на певні призначення		Видатки на певні цілі		Відхилення %
		Доходи, сума, грн	Видатки, сума, грн	Назва	Сума грн	Назва	Сума грн	

Керівник установи _____
(підпис) _____ (ПІБ)

Головний бухгалтер _____
(підпис) _____ (ПІБ)

Дата складання “__” _____ 20__ р.

Запропоновані форми внутрішньої бухгалтерської звітності складаються на підставі даних реєстрів аналітичного обліку до рахунків активів, витрат і доходів. Компактна форма звітності забезпечує зручність її перегляду і сприйняття керівником, а також деталізацію інформації щодо доходів і видатків установи для здійснення внутрішнього контролю.

Список використаних джерел

1. Ткаченко І. Т. Звітність бюджетних організацій: [навч. посіб.] / І. Т. Ткаченко. – К. : КНЕУ, 2000. – 216 с.

О. В. Шевчук,
V курс, ОА 12.01/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Н. М. Цветкова
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Враховуючи роль фінансової звітності підприємства, розглянемо її сутність, форми, строки та порядок подання. У формі № 1 «Баланс» («Звіт про фінансовий стан»), відображаються активи, зобов'язання і власний капітал підприємства на певну дату а у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» («Звіт про сукупний дохід») зазначаються суми доходів, витрат фінансових результатів підприємства на кінець звітного періоду.

Відповідно до закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розрізняють фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності, які формуються на основі даних бухгалтерського обліку. Визначення дається лише фінансовій звітності, згідно з яким це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік, тобто період з 1 січня по 31 грудня.

Ю. Верига, З. Левченко, І. Ватуля [1] зазначають, що склад і структура звітності залежать від видів обліку, в яких формується інформація, та інформаційних запитів користувачів. При складанні фінансової звітності важливо дотримуватися принципів та правил її підготовки, передбачених чинними нормативно-правовими актами.

До територіальних органів Міністерства доходів і зборів України відповідно до п. 46.2 ст. 46 Податкового кодексу України (ПКУ) платник податку на прибуток підприємства разом із відповідною податковою декларацією подає квартальну або річну фінансову звітність у порядку, передбаченому для подання податкової декларації.

Склад форм звітності включає:

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

- форму № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- форму № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» або форму № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»;
- форму № 4 «Звіт про власний капітал»;
- форму № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- форму № 6 «Додаток до Приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

Звітність про виконання бюджету – сукупність впорядкованих, взаємопов'язаних показників, які характеризують умови і результати виконання бюджету. Вона ґрунтується на інформації поточного бухгалтерського обліку, тобто на даних і показниках. Фінансова звітність складається згідно з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Форми фінансової звітності та порядок їх заповнення встановлює Міністерство фінансів України. Зведення, складання та подання звітності про виконання державних та місцевих бюджетів здійснюється Державною казначейською службою України.

На сучасному етапі мета складання фінансової звітності для переважної кількості підприємств полягає у забезпеченні інформаційних потреб насамперед зовнішніх її користувачів (наприклад, інвесторів) щодо фінансово-майнового стану організації.

В Україні визначальним є саме податковий облік (податкова звітність), а бухгалтерський (фінансова звітність) порівняно із ним відіграє другорядну роль. І хоча можна заперечувати податковий облік з точки зору науки, проте неможливо його ігнорувати з точки зору практики враховуючи доволі жорстку систему фінансових санкцій за порушення податкового законодавства під час розрахунку належних до сплати податків і зборів та правильності заповнення податкової звітності.

Так, штраф за внесення неправдивих даних до фінансової звітності відповідно до ч. 1 ст. 1642 Кодексу України про адміністративні правопорушення складає від 8 до 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (від 136 до 255 грн). А штраф за аналогічні дії у податковій декларації відповідно до ст. 123 ПКУ дорівнює 25% від суми визначеного контролюючим

органом податкового зобов'язання [2]. Якщо порівняти розміри штрафних санкцій, причина надання переваги саме податковому обліку стає очевидною. Наслідком цього є недбале ставлення до фінансової звітності та необ'єктивність її даних.

Однією з найважливіших аудиторських процедур є оцінювання якості фінансової звітності підприємства. При цьому аудитор керується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996 – XIV ст. Економічну ефективність господарської діяльності підприємства можна визначити, зробивши аудит фінансового результату підприємства. Основною аудиторською процедурою є оцінювання балансового прибутку, сума якого залежить від достовірних обрахунків особливих платежів (податок на додану вартість, акцизний збір, тощо). Також аудит фінансової звітності визначає платоспроможність підприємства. Аудитор або аудиторська фірма можуть для перевірки фінансового стану підприємства самостійно обирати найнеобхідніші показники. Результати перевірки мають ґрунтуватися на даних бухгалтерської звітності, правдивість якої підтверджена.

Під час складання аудиторського висновку про фінансову звітність підприємства аудитор повинен дотримуватись таких основних вимог:

- висновок має базуватися на достовірній думці щодо фінансових звітів підприємства;
- висновок має складатися враховуючи аудиторські докази, сформовані після опрацювання звітності підприємства;
- висновок має включати такі елементи: заголовок, адресат, початковий параграф, параграфи, які висвітлюють обсяг перевірки та містять обґрунтовану думку аудитора стосовно звітності підприємства, а також головні реквізити аудитора, дату та підпис.

Керівник або власник має виробити стратегію впровадження МСФЗ. На практиці відомі два основні підходи для переходу на МСФЗ: використання П(С)БО для ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, а потім трансформування такої звітності у звітність за МСФЗ, або мінімум два роки паралельне використання П(С)БО та МСФЗ для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а потім відмова від застосування П(С)БО.

СЕКЦІЯ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Проте в реаліях впровадження МСФЗ регуляторні та законодавчі органи України не тільки не мають єдиного бачення процесів міжнародної стандартизації, а ще й деколи не узгоджені між собою.

Всі підприємства, які здійснюють обов'язковий перехід на МСФЗ, мають альтернативу, тобто можуть обрати датою переходу або 01.01.2012, або 1.01.2011. Тоді фінансова звітність та консолідована фінансова звітність за 2011 рік (а тим більш якщо дата переходу – 1.01.2011) складаються підприємствами (крім банків) згідно з П(С)БО, а банками – відповідно до нормативно-правових актів Нацбанку України. Інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ), самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів і здійснюють перехід добровільно.

У перші звітні періоди особливості складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за МСФЗ визначає МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» (МСФЗ 1). Для того, щоб полегшити завдання переходу з національних до міжнародних стандартів, перехід на міжнародні стандарти звітності починається із застосування МСФЗ 1. Цей стандарт застосовують усі підприємства, які вперше складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за МСФЗ. МСФЗ 1 застосовується у першій фінзвітності за МСФЗ і в кожному проміжному фінзвіті за частину періоду, що потрапляє в перший звітний період. МСФЗ 1 застосовується тільки в перший рік складання фінансової звітності за МСФЗ, надалі його застосовувати не можна. При переході на МСФЗ дуже важливо також враховувати, що різниці, які виникають у результаті застосування вимог МСФЗ до операцій і подій при складанні балансу на дату переходу на МСФЗ, відображаються у складі нерозподіленого прибутку (збитку) або інших складових власного капіталу. Крім того, підприємство розкриває інформацію про вплив переходу на МСФЗ на його фінансовий стан, фінансовий результат (сукупні доходи) та грошові потоки, як того вимагає МСФЗ 1.

Під час аналізу фінансово-майнового стану підприємства використовують горизонтальний та вертикальний способи оцінки балансу підприємства, а також метод аналізу майнового стану за допомогою фінансових коефіцієнтів. Одним зі значних критеріїв визначення фінансового стану підприємства є аналіз та оцінка його платоспроможності, під якою мається на увазі здатність підприємства розраховуватися за своїми достроковими зобов'язаннями.

Отже, фінансова звітність є невід'ємним елементом усієї системи бухгалтерського обліку та має важливе значення як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Тому підприємства повинні ставитися до її складання з високою відповідальністю, щоб наведена у фінансовій звітності інформація була правдивою, корисною, повною та достовірною.

Список використаних джерел

1. Верига Ю. А. Звітність підприємств : [навч. посіб.] / Ю. А. Верига, З. М. Левченко, І. Д. Ватуля. – 2-ге вид., доп. і перероб.. – К. : ЦУЛ, 2008. – 776 с.
2. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Бухгалтерський фінансовий облік : [навч.-практ. посіб.] / [Верхоглядова Н. І., Шило В. П., Ільїна С. Б., Кисла В. І.]. – К. : ЦУЛ, 2010. – 536 с.
4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / І. Б. Садовська, Т. В. Божидаркіна, К. Є. Нагірська. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
5. Волкова І. А. Фінансовий облік : [реком. МОНУ як навч. посіб. для студ. ВНЗ] / І. А. Волкова. – К. : ЦУЛ, 2008. – 228 с.
6. Про аудиторську діяльність : Закон України від 14.09.2006 р.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996–XIV від 16.07.1999 р. (з урахуванням останніх змін, внесених Законом України № 663–VII від 24.10.2013 р.).
8. Давидов Г. М. Звітність підприємств : [навч. посіб.] / Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова. – 2-ге вид. – К. : Знання, 2011. – 623 с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
10. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/regulyatorna-politika/2013-rik/98222.html>
12. Швиданенко Г. О. Управління капіталом підприємства : [навч. посіб.] / Г. О. Швиданенко, Н. В. Шевчук. – К. : КНЕУ, 2007. – 440 с.

СЕКЦІЯ 3.
ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

О. О. Ільченко,
V курс, гр. 12.04
Науковий керівник:
к. е. н. Ю. Б. Колупаєв
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

**РОЛЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В РЕГУЛЮВАННІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Для існування держави необхідні величезні фінансові ресурси, які акумулюються у бюджетних і позабюджетних державних централізованих фондах, переважно завдяки функціонуванню податкової системи. Історія розвитку суспільства показала, що ефективне функціонування ринкової економіки, незважаючи на властиві їй самоорганізацію й саморегулювання, неможливе без державного регулювання економічних і соціальних процесів на рівні суспільства, регіонів і суб'єктів господарювання. Особливо зростає значення державного регулювання в періоди кризи.

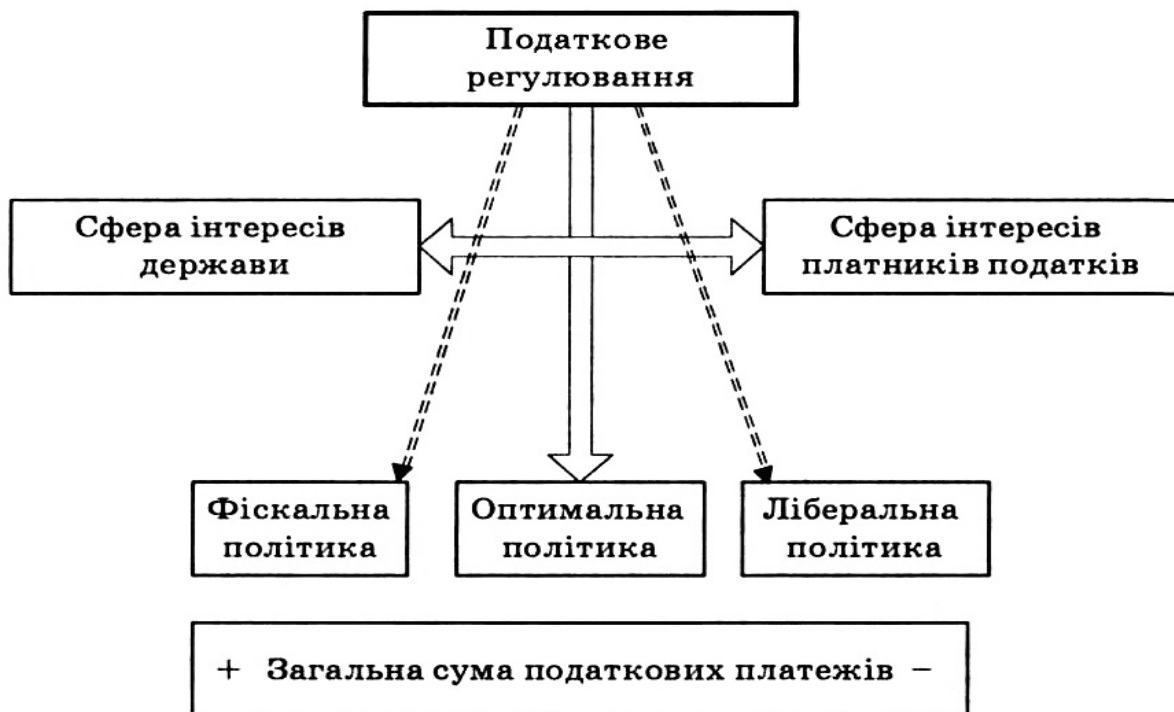
Виникає питання: які методи регулювання більш доцільні: шляхом зміни податків або видатків бюджету? Вчені-економісти відповідають на нього по-різному, залежно від того, як вони ставляться до втручання уряду в економіку. Деякі вчені вважають, що роль держави в регулюванні економічних процесів повинна бути мінімальною, тому і частка ВВП, яка перерозподіляється через державний бюджет, не може бути значною. Виходячи з таких посилай вони пропонують збільшувати сукупний попит у період спаду шляхом зменшення податків і знижувати його в роки надмірного економічного зростання шляхом зменшення державних витрат. Інші економісти вважають, що ринковий механізм не в змозі впоратися з циклічними коливаннями кон'юнктури, тому держава повинна активно втручатися в економічні процеси, для чого допускається перерозподіл досить високої частки ВВП через

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

бюджет. Вони рекомендують у період економічного спаду розширювати попит через збільшення бюджетних видатків, а у періоди підйому – збільшувати податки.

Дослідженням регуляторних механізмів оподаткування присвячена низка робіт сучасних вітчизняних науковців. На особливу увагу заслуговують роботи В. Федосова, Т. Єфименко, І. Луніної, А. Соколовської, Ю. Іванова, А. Крисоватого, В. Мельника. Однак поряд з існуючими науковими дослідженнями практика використання регуляторного потенціалу податків не демонструє очікуваних результатів. Значною мірою це пов'язано з недоліками їх конструкції. Проблема її вдосконалення вимагає здійснення ґрунтовного аналізу окремих підсистем оподаткування і має вирішуватися з урахуванням динамічних змін соціально-економічних умов у країні та досвіду інших держав.

У сфері оподаткування перетинаються інтереси держави й регіонів з інтересами платників податків: суб'єктів господарювання та громадян. У спрощеному вигляді механізм впливу податкового регулювання на баланс інтересів держави й платників представлений на рисунку.

Рис. Механізм впливу податкового регулювання на баланс інтересів держави і платників податку

Із самого початку податки у всіх державах запроваджувалися з метою виконання фіскальної функції, тобто забезпечення держави джерелами коштів для фінансування державних витрат. Потім держави тією чи іншою мірою почали використовувати податкові ставки і податкові пільги з метою регулювання соціально-економічних процесів, і податки стали виконувати регуляторну функцію – здійснювати вплив на відтворення (стимулювати або стримувати його темпи, збільшувати або зменшувати нагромадження капіталу і платоспроможний попит населення) і сприяти розв'язанню різних соціальних задач (захист низькооплачуваних осіб, перерозподіл доходів для забезпечення соціально незахищених верств населення, здійснення ефективної демографічної політики). Оскільки регуляторна функція податків спрямована на економічні та соціальні процеси, її можна поділити на економічну, стимулювальну, соціальну і т. п.

Найпотужніші механізми податкового регулювання соціально-економічних процесів характерні для податку на прибуток підприємств. Причому цей податок порівняно з іншими має чи не найбільшу кількість інструментів державного впливу на соціально-економічні процеси. Як правило, у питанні проектування ставок податку на прибуток більшість розвинених країн віддали перевагу їх прогресивній шкалі або диференціації за видами діяльності чи організаційно-правовими формами бізнесу та обсягами оборотів підприємницьких структур.

Свідоме використання податків для досягнення певних цілей відбувається в межах податкової політики.

Податкову політику розглядають у широкому і вузькому аспектах. Вона охоплює питання формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел (податків і позик відповідно). Оскільки держава не може встановлювати занадто високий рівень оподаткування через протидію суспільства, вона вимушена використовувати державні позики для покриття своїх витрат. Однозначно оцінювати політику широкого використання позик не можна. Все залежить від конкретної ситуації, але у будь-якому разі позики необхідно повертати, а це можливо лише за рахунок додаткових надходжень податків. Таким чином, державні позики – це не що інше, як відкладені на майбутнє податки.

СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вважається, що для стимулювання виробництва необхідно знижувати податки на підприємства.

На користь зменшення податків висуваються такі аргументи:

– скорочення податкових ставок підвищує стимули до заощадження для окремих осіб, оскільки збільшує норму прибутку, яку вони отримують від своїх активів; зростання заощаджень знижує відсоткову ставку і стимулює інвестиції;

– зменшення податків на прибутки корпорацій або такі заходи як прискорена амортизація збільшують частку прибутків, що залишаються після сплати податків, і тим самим безпосередньо сприяють збільшенню інвестицій;

– збільшення інвестицій призводить до зростання продуктивності праці, що означає виробництво більшої кількості товарів і послуг на одиницю витрат, а це уповільнює зростання витрат на одиницю продукції і, відповідно, інфляцію;

– більш низькі податкові ставки сприяють зростанню реальних доходів, що створює додаткові стимули до праці.

З викладеного можна дійти висновку, що головні регуляторні механізми податків в Україні мають суттєві конструктивні недоліки, які не дають змоги досягти ефектів позитивного державного впливу на соціально-економічний стан країни, аналогічних тим, що досягнуті за кордоном. Існує необхідність подальшого реформування підсистеми податків шляхом поступової трансформації тих їх елементів, які є найпотужнішими інструментами регулювання економічної та соціальної сфери, насамперед шкали ставок та складу пільг. Водночас слід зазначити, що будь-яка модернізація того чи іншого податку має здійснюватися на основі попередніх прогнозних розрахунків, ретельного науково-теоретичного обґрунтування пропонованих змін та експериментальної апробації. Тому перспективними є наукові дослідження як окремих видів податків, так і податкової системи загалом з метою з'ясування і коригування їх індивідуального на сукупного впливу на економіку.

**В. В. Лебедєва,
V курс, ООП-506**

Науковий керівник:

к. е. н., доцент кафедри обліку

і оподаткування К. В. Безверхий

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»*

(м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ЄСВ ТА ЙОГО БЮДЖЕТУВАННЯ

На початок 2017 року податкове законодавство зазнало радикальних змін, які мають значні наслідки для фінансово-господарської діяльності бізнесу України. Основну увагу підприємці приділяють підвищенню мінімальної заробітної плати до 3200 грн й відповідним змінам в оподаткуванні бізнесу. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) є невід'ємною складовою обов'язкових платежів, які беруться до уваги в процесі планування діяльності підприємств.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» вчасне нарахування, розрахунок і сплата в повному обсягу ЄСВ повинні забезпечувати застрахованим особам страхові виплати і соціальні послуги, передбачені законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування; фінансування заходів, спрямованих на профілактику страхових випадків; створення резерву коштів для забезпечення страхових виплат та надання соціальних послуг застрахованим особам; покриття адміністративних витрат із забезпечення функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування [1].

ЄСВ у свій час замінив раніше встановлені 3 види страхових внесків до фондів соцстрахування: за нещасні випадки на виробництві, за короткочасну втрату працездатності, на випадок безробіття.

В 2016 році Державна фіскальна служба (ДФС) України скасувала положення про обов'язкове утримання ЄСВ з доходів

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

фізичних осіб, тим самим зменшивши податковий тягар на застрахованих осіб й надавши їм можливість спрямовувати заощаджені кошти на підвищення заробітної плати працівникам. Але, на жаль, такий план не виправдав надій, і тому в 2017 році, згідно з вимогами законодавства, роботодавці мають сплатити 22% внеску до бюджету за кожного робітника, який має заробіток (база оподаткування) не менше 3200 грн, за умови дотримання п. 1.4 ст. 1 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» [1].

Особливою рисою нарахування ЄСВ з 1 січня є поповнення переліку платників збору фізичними особами – підприємцями, а саме: особами, які обрали спрощену систему оподаткування, та особами, які провадять незалежну професійну діяльність, незалежно від наявності чи відсутності доходу. Отже, вищезгаданий соціальний внесок стрімко тисне на вітчизняний бізнес, що примушує підприємців переглядати свою цінову політику, кількісний склад кадрів й моделювання гнучкого бюджету ЄСВ, який наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Мінімально та максимально допустимі
розміри ЄСВ у 2017 році (грн)**

База нарахування ЄСВ	з 01.01 по 30.04	з 01.05 по 30.11	з 01.12 по 31.12
Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, грн	1600	1684	1762
Максимальний розмір бази нарахування ЄСВ (25 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб)	40 000	42 100	44 050
Максимальний розмір ЄСВ (22% від максимальної бази) сплачується добровільно за бажанням платника єдиного податку	8800	9262	9691
Мінімальна заробітна плата	3200		
Мінімальний розмір ЄСВ (22% від МЗП)	704		
Мінімальний розмір ЄСВ для ФОП, які включені до першої групи платників єдиного податку, визначених у підпункті 1 пункту 291.4 статті 291 ПКУ, та скористалися зазначеною нормою [2]	352 грн (3200 x 0,5 x 22%).		

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

ЄСВ сплачується за місцем обліку платника у національній валюті шляхом внесення його суми на відповідні рахунки органів доходів і зборів, відкриті в органах Державної казначейської служби України. Платники сплачують ЄСВ щомісяця до 20 числа місяця, що настає за місяцем, за який він сплачується (крім осіб, які здійснюють одноразову сплату). У разі несвоєчасного нарахування і сплати ЄСВ платник зобов'язаний самостійно обчислити цей внесок, відобразити його у звітності, що подається платником до органів доходів і зборів, та сплатити його. До того ж, на такого платника накладаються штрафні санкції, передбачені главою VII Інструкції «Про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», а саме:

— у разі ухилення від постановки на облік або несвоєчасного подання заяви, подання не за встановленою формою звітності – 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (НМДГ);

— за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) ЄСВ – (до 01 січня 2015 р.) 10% чи (з 01 січня 2015 р.) 20% своєчасно не сплачених сум;

— за донарахування органом доходів і зборів або платником своєчасно не нарахованого ЄСВ – (до 01 січня 2015р.) 5% чи (з 01 січня 2015 р.) 10% зазначеної суми за кожний звітний період, за який відбувалося донарахування;

— за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується ЄСВ, – 8–15 НМДГ;

— за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми ЄСВ – 10% несплачених сум.

За несвоєчасне перерахування/зарахування на рахунки органів доходів і зборів сум ЄСВ, додатково до фінансових санкцій банком стягується пеня з розрахунку 0,1% зазначених сум, розрахована за кожен день прострочення їх перерахування (зарахування) [3].

В умовах стрімких змін податкового законодавства, мінливості ринку праці, економічно-політичної кризи й великої конкуренції на ринку підприємці вимушені планувати ефективність діяльності з урахуванням існуючих ризиків, а отже складати бюджет (кошторис). Він сприяє чіткому кількісному розрахунку планових показників, координації дій на шляху встановлення

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

гнучкої стратегії бізнесу на майбутнє, а також оперативному контролю за дотриманням аналітичних норм.

В основу складання бюджетів мають бути покладені науково обґрунтовані принципи, засади й правила злагодженого планування діяльності суб'єкта господарювання. Але слід зазначити, що нині не існує чітко встановлених етапів складання бюджетів, адже й вітчизняні, та іноземні науковці трактують цей процес виходячи зі свого бачення.

Особливістю бюджетів (на відміну від форм бухгалтерської звітності) є те, що форми бюджетів не стандартизуються і визначаються цілями і об'єктами планування, характером і обсягами діяльності підприємства, його фінансовою і виробничою структурою [4, с. 40]. Планові бюджети податкових виплат оснований на даних звітного періоду й прогнозованій динаміці їх змін. У табл. 2 наведено бюджетний розрахунок нарахувань і сплати ЄСВ на 2017 рік ТОВ «All-makers», яке працює на загальній системі оподаткування.

Таблиця 2
Бюджетний розрахунок нарахування і сплати ЄСВ 2017 р.

Показник Місяць	01	02	03	04	...	11	12
Планова чисельність працівників у 2017 р., чол.	175	170	170	171	...	176	176
Динаміка чисельності працівників у 2016 р., чол.	174	169	169	170	...	175	175
Ставка ЄСВ, %	22%						
Мінімальна заробітна плата, тис. грн	3200						
Сума планового нарахування ЄСВ, тис. грн	123,2	119,68	119,68	120,38	...	123,9	123,9
Сума планових видатків на сплату ЄСВ, тис. грн.	123,2	119,68	119,68	120,38	...	123,9	123,9

За оцінками експертів, в Україні та інших країнах колишнього СРСР немає повного розуміння того, що більшість проблем на підприємствах виникає через невміння управляти ресурсами та застосовувати сучасні управлінські технології.

Отже, в умовах стрімкої зміни чинного законодавства в країні бюджетування нарахувань і сплати ЄСВ відіграє значну роль у визначенні перспектив розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

2. Про надання роз'яснень : лист Державної фіскальної служби України в областях, м. Києві від 30.12.2016 № 41658/7/99-99-13-02-01-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statusy.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnoobovyazkove-listi/70778.html>.

3. Про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : інструкція від 07 травня 2015 р. № 508/26953 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15/paran535#n535>.

4. Ілляшенко Т. О. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств / Т. О. Ілляшенко, К. В. Ілляшенко, М. В. Скобенко // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – № 3. – 2012. v С. 36–44.

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Нерода К. І.

студентка 4-го курсу
спеціальності «Облік і аудит»

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Юрченко О.А.

*Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м. Київ)*

**ОБЛІК ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА:
НОВАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Незважаючи на революційні зміни у податковому законодавстві щодо гармонізації бухгалтерського обліку та податкових розрахунків, сьогодні залишилися не врегульованими ряд питань з обліку податку на прибуток, зокрема порядок формування інформації про податкові різниці, що в свою чергу унеможлиблює ведення єдиного бухгалтерського (фінансового) обліку на підприємстві.

Дослідженню проблемних питань обліку податку на прибуток підприємства займалися такі видатні вітчизняні вчені як: Ф.Ф. Бутинець [3], К.В. Безверхий [2], М.І. Беленкова[5], О.І. Малишкін[4], М.Ф. Огійчук [5], Л.О. Сколотій [5], тощо. Водночас, у більшості наукових статей досліджувані питання розкриваються на теоретичному рівні, зокрема в частині змін норм податкового законодавства, а також порядку формування інформації про податок на прибуток. В той же час проблемам обліку податкових різниць із податку на прибуток не приділялася значна увага.

Метою дослідження є огляд новацій податкового законодавства в частині обліку податку на прибуток з метою виокремлення проблемних питань та визначення напрямів їх вирішення.

Слід зауважити, що податок на прибуток – це прямий податок, що стягується з прибутку організації (підприємства). Базова (основна) ставка податку на прибуток становить 18 відсотків. Платниками податку на прибуток є [1,3]:

Резиденти:

- юридичні особи, які проводять господарську діяльність на території України та за її межами;
- управителі фонду операції з нерухомістю, який здійснює діяльність відповідно до Закону України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” щодо операцій і результатів діяльності із довірчого управління, що здійснюється таким управителем через фонд.

Нерезиденти:

- юридичні особи, що створені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження в Україні;
- постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.
- постійне представництво до початку своєї господарської діяльності стає на облік в контролюючому органі за своїм місцезнаходженням у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Всіх платників податку на прибуток умовно можна розподілити на дві категорії:

- суб'єкти господарювання, у яких загальний дохід за останній рік перевищує 20 млн. грн.
- суб'єкти господарювання, у яких загальний дохід за останній рік не перевищує 20 млн. грн.

Щоб визначити об'єкт оподаткування за звітний період, потрібно обчислити бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток) за цей період і відкоригувати на його різниці, установлені Податковим Кодексом України [2].

Під коригуванням слід розуміти зменшення або збільшення фінансового результату до оподаткування на суму такої різниці. Характеристика податкових різниці представлена в табл. 1 [1,5].

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Таблиця 1

Податкові різниці (2016 р.) та з 01.01.2017р.

Збільшення фінансового результату (+)	Зменшення фінансового результату (-)
1	2
Операції з основними засобами і нематеріальними активами	
1) Сума з основними засобами і нематеріальними активами нарахованими за даними бухгалтерського обліку.	1) Сума амортизації основних засобів і нематеріальних активів, які розраховуються за даними податкового обліку
2) Сума уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів, нематеріальних активів включених до складу витрат звітного періоду за даними бухгалтерського обліку	2) Сума дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів та нематеріальних активів в межах уцінки і втрат від зменшення корисності таких об'єктів раніше включених до складу витрат звітного періоду по правилам бухгалтерського обліку.
3) Сума залишкової вартості основних засобів та нематеріальних активів визначена за правилами бухгалтерського обліку у разі ліквідації чи продажу основних засобів	3) Сума залишкової вартості окремих об'єктів основних засобів і нематеріальних активів визначена за правилами податкового обліку у разі ліквідації чи продажу таких об'єктів.
Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень)	
1) Витрати на формування резерву сумнівних боргів визнані у звітному періоді за правилами бухгалтерського обліку.	1) Сума корегування раніше сформованого резерву на яку у звітному періоді відбувалося збільшення фінансового результату до оподаткування.
2) Витрати від списання дебиторської заборгованості, які не підпадає під податкове визначення безнадійної заборгованості понад сумою сформованого резерву.	2) На суму витрат, які відшкодовані за рахунок резервів та забезпечень сформованих відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (2017 р.)
Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій	
1) на суму перевищення ціни, визначеної за принципом "витягнутої руки", над договірною (контрактною) вартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) при здійсненні контрольованих операцій (2017р.)	1) на суму нарахованих доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток підприємств, платників єдиного податку четвертої групи та на суму нарахованих доходів у вигляді дивідендів, що підлягають виплаті на його користь від інших платників цього податку (крім інститутів спільного інвестування та платників, прибуток яких звільняється від оподаткування відповідно до положень цього Кодексу, у розмірі прибутку, звільненого від оподаткування) та платників єдиного податку;

Продовження табл. 1

1	2
2) на суму перевищення договірної вартості придбаних товарів (робіт, послуг) над ціною, визначеною за принципом “витагнутої руки”, при здійсненні контрольованих операцій (2017р.)	2) на суму від’ємного значення об’єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років (2017р.).
3) на суму втрат від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, розрахованих за методом участі в капіталі або методом пропорційної консолідації;	3) на суму уцінки, врахованої у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов’язання відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (2017р.).
4) на суму 30 відсотків вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг	
5) на суму витрат по нарахуванню роялті на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4 відсотки чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фінансової звітності за рік (2017р.)	

Коригування на різниці (за винятком різниці у вигляді податкових збитків минулих звітних років) можуть не проводити платників податків, що відповідають одночасно двом умовам: обсяг доходу за останній річний звітний (податковий) період (тобто період, за який складається фінансова звітність) за вирахуванням непрямих податків не перевищує 20 млн. грн.; прийнято рішення про незастосування коригувань [4].

Рішення про незастосування коригувань приймається не частіше одного разу протягом безперервної сукупності років, протягом якої дотримується критерій щодо розміру доходу. Вважаємо за доцільне таке рішення оформляти відповідним наказом (розпорядженням) керівника або включити до наказу про облікову політику. Факт прийняття рішення повинен бути відображений у звітності з податку на прибуток, яка подається за перший рік такої безперервної сукупності років.

У випадку, коли дохід платника податків, який вирішив не застосовувати коригування будь-якому році, перевищить 20 млн.грн., то починаючи із цього звітного року він повинен визначити об’єкт оподаткування з урахуванням коригувань на

СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

різниці. Досліджуючи питання адміністрування податку на прибуток, варто зосередити увагу на новаціях податкового законодавства, які вступили в дію з 01 січня 2017 року. Так, для підприємств малого бізнесу на період із 2017-2021 роки запроваджено податкові канікули, за яких вводиться нульова ставка податку на прибуток.

Таким чином, можемо зробити такий висновок, що з 1 січня 2017 року платник податку на прибуток, який коригує фінансовий результат до оподаткування на різниці, зобов'язаний збільшити фінансовий результат звітного періоду на суму доходу, отриманого як оплата товарів (робіт, послуг), відвантажених (виконаних, наданих) під час перебування на спрощеній системі оподаткування. Окрім того, з 1 січня 2017 року до 31 грудня 2021 року платники податку на прибуток знову можуть застосовувати нульову ставку при дотриманні певних вимог до обсягу річного доходу та середньооблікової чисельності працівників.

Список використаних джерел :

1. Податковий Кодекс України (редакція від 01.01.2017 року).
2. Безверхий К. Облік і звітність розрахунків за податком на прибуток в умовах законодавчих змін / К. Безверхий, С. Ковач // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 4. – С. 34–43.
3. Підручник для студентів спеціальності Облік і аудит вищих навчальних закладів Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП Рута, 2009.-912 с.
4. Малишкін Облік і аудит податків в Україні 2013р.
5. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М.Ф. Огійчук, Л.О. Сколотій, М.І. Беленкова / За ред. М.Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. І допов. – К. : Алерта, 2016. – 1040 с.
<https://buhgalter911.com/uk/news/news-1024579.html>
6. Журнал “Все про бухгалтерський облік” №1,2 за 2017 р.

**А. В. Пісний,
магістрант**

Науковий керівник:

к. е. н., доцент кафедри обліку, контролю
та оподаткування агробізнесу С. І. Ковач

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
(м. Київ)*

ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ВИГЛЯДІ ДОДАТКОВОГО БЛАГА

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу фізичної особи – платника податку включається доход, отриманий платником податку як додаткове благо (пп.164.2.17 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України (ПКУ)). Згідно з пп. 14.1.47 п. 14.1 ст. 14 ПКУ додаткові блага □ це кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий доход не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким платником податку (крім випадків, прямо передбачених нормами розд. IV ПКУ) [1].

Відповідно до пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 ПКУ додаткове благо фізична особа – платник податків може отримати у вигляді:

- а) вартості використання житла, інших об'єктів матеріального або нематеріального майна, що належать роботодавцю, наданих платнику податку в безоплатне користування, або компенсації вартості такого використання, крім випадків, коли таке надання зумовлено виконанням платником податку трудової функції відповідно до трудового договору (контракту) чи передбачено нормами колективного договору або відповідно до закону в установлених ними межах;
- б) вартості майна та харчування, безоплатно отриманого платником податку, крім випадків, визначених ПКУ для оподаткування прибутку підприємств.
- в) вартості послуг домашнього обслуговуючого персоналу, безоплатно отриманих платником податку, включаючи працю

**СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

підпорядкованих осіб, а також осіб, що перебувають на військовій службі чи є заарештованими або ув'язненими; г) суми грошового або майнового відшкодування будь-яких витрат або втрат платника податку, крім тих, що обов'язково відшкодовуються згідно із законом за рахунок бюджету або звільняються від оподаткування згідно з цим розділом; г) суми безповоротної фінансової допомоги (крім суми відсотків, умовно нарахованих на таку допомогу); д) суми боргу платника податку, анульованого (прощеного) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності; е) вартості безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), визначеної за правилами звичайної ціни, а також суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку [1].

При цьому якщо додаткові блага надаються у негрошовій формі, то згідно з останнім абзацом пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 ПКУ сума податку об'єкта оподаткування обчислюється за правилами, визначеними п. 164.5 ст. 164 ПКУ, а саме: «Під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі, базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких встановлені згідно з ПКУ, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою: $K = 100 : (100 - Sp)$, де K – коефіцієнт; Sp – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування» (далі – «натуральний» коефіцієнт) [1].

Відповідно до пп. 14.1.180 п. 14.1 ст. 14 ПКУ підприємство, що нараховує та виплачує заробітну плату працівнику та надає йому додаткові блага, є податковим агентом щодо ПДФО [1].

У підпункті 168.1.1 п. 168.1 ст. 168 ПКУ зазначено, що функції податкового агента, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний доход на користь платника податку, полягають в утриманні податку із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену в ст. 167 ПКУ [1].

Якщо оподатковуваний доход надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання) (пп. 168.1.2 п. 168.1 ст. 168 ПКУ) [1].

Окрім власне ПДФО, доходи у вигляді додаткового блага оподатковуються військовим збором, що справляється у розмірі 1,5% відповідно до п. 16 прим. 1 підр. 10 р. ХХ ПКУ [1]. При цьому слід зауважити, що об'єктом оподаткування збором є доход у вигляді додаткового блага, не збільшений на «натуральний» коефіцієнт [1].

Обов'язком податкового агента є не лише утримання ПДФО з доходів у вигляді додаткового блага та його сплата, а й подання звіту контролюючому органу за формою № 1ДФ, що затверджена наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4 «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку» (далі – Наказ № 4). Згідно з Наказом № 4, у формі № 1ДФ податковим агентом відображаються дані щодо всіх фізичних осіб, яким у звітному періоді було нараховано або виплачено (надано) доход [2]. Наказом № 4 також затверджено Порядок заповнення податкового розрахунку (далі – Порядок).

Питання, яке зазвичай виникає при нарахуванні доходу у негрошовій формі під час заповнення розрахунку за ф. №1ДФ, стосується заповнення графі 3а «Сума нарахованого доходу» і полягає в тому, яка сума має бути відображена в цій графі: з урахуванням «натурального» коефіцієнта чи без нього.

Відповідно до п. 3.2 Порядку, у графі 3а «Сума нарахованого доходу» відображається (за звітний квартал) доход, який нараховано фізичній особі відповідно до ознаки доходу згідно з довідником ознак доходів, наведеним у додатку до цього Порядку. У разі нарахування доходу його відображення у графі 3а є обов'язковим незалежно від того, виплачені такі доходи чи ні [2]. Для доходів у вигляді додаткового блага ознака доходу встановлена «126».

Таким чином, п. 3.2 Наказу № 4 вказує на те, що у графі 3а розрахунку за ф. № 1ДФ мають бути відображені суми саме нарахованого доходу, а не база оподаткування. Проте у своїх роз'ясненнях контролюючий орган висловлює протилежну думку, зокрема у категорії 103 «Податок на доходи фізичних осіб»

СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

підкатегорія 103.25 «порядок подання податковими агентами податкового розрахунку за ф. № 1ДФ» ЗІР наведено коротку відповідь: «Коефіцієнт, передбачений п. 164.5 ст. 164 Податкового кодексу України, застосовується виключно для визначення бази оподаткування, тому у разі надання платнику податку доходів у негрошовій формі, суми нарахованого доходу у графах 3а та 3 податкового розрахунку за ф. № 1ДФ відображаються з урахуванням цього коефіцієнта» [3].

Отже, бухгалтер має діяти на власний розсуд, керуючись професійними судженнями, дотримуючись або роз'яснень, наданих контролюючим органом, або вимог Порядку № 4.

Що стосується військового збору, то він відображається податковим агентом у розд. II ф. № 1ДФ в рядку «Військовий збір», що заповнюється всіма податковими агентами, які у звітному кварталі нараховували доходи, з яких утримується військовий збір. Відомості про фізичну особу – платника податку, якій нараховані доходи, з яких утримується військовий збір, не зазначаються (абз. 4 п. 3.11 Порядку № 4). У рядку «Військовий збір» загальна сума нарахованого доходу, загальна сума виплаченого доходу, загальна сума нарахованого військового збору та загальна сума перерахованого до бюджету військового збору відображаються у грошовій формі, вираженій у національній валюті (у гривнях з копійками) [2].

Отже, додаткове благо є специфічним доходом фізичної особи. Базою оподаткування ПДФО для додаткового блага, що нараховується (надається) платнику податку у будь-якій негрошовій формі, є вартість такого доходу, помножена на встановлений законом коефіцієнт. При цьому коефіцієнт, який потрібно застосовувати для розрахунку бази оподаткування, безпосередньо залежить від ставки ПДФО, яка до неї застосовується і обчислюється за такою формулою: $K = 100 : (100 - Sp)$, де K – коефіцієнт; Sp – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування. Доходи у вигляді додаткового блага оподатковуються військовим збором, що справляється у розмірі 1,5% за рахунок такого доходу. При цьому об'єктом оподаткування збором є доход у вигляді додаткового блага, не збільшений на «натуральний» коефіцієнт. У разі нарахування (виплати) фізичній особі доходу у вигляді додаткового блага

податковим агентом, ПДФО (військовий збір) нараховується, утримується та сплачується цим агентом лише за рахунок такого доходу. В податковій звітності, а саме у розд. I ф. № 1ДФ, дохід у вигляді додаткового блага відображається податковим агентом щодо фізичних осіб, яким у звітному періоді було нараховано або виплачено (надано) такий дохід, з ознакою доходу «126». Військовий збір відображається податковим агентом у розд. II ф. № 1ДФ в рядку «Військовий збір», що заповнюється всіма податковими агентами, які у звітному кварталі нараховували доходи, з яких утримується військовий збір. Відомості про фізичну особу – платника податку, якій нараховані доходи, з яких утримується військовий збір, не зазначаються.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).

2. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма N 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку: наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4.

3. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс, категорія 103 «Податок на доходи фізичних осіб», підкатегорія 103.25 «Порядок подання податковими агентами податкового розрахунку за ф. № 1ДФ» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/ebpz/№answer-block>.

СЕКЦІЯ 4.
АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ
В УКРАЇНІ

Н. І. Андрусів,
IV курс, ОА – 43
Науковий керівник:
к. е. н., старший викл. О. С. Лемішовська
Національний університет
«Львівська політехніка»
(м. Львів)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АУДИТУ В УКРАЇНІ

В сучасних економічних умовах успішне функціонування підприємства значною мірою залежить від того, наскільки інформаційне забезпечення задовольняє вимоги системи управління. Одним зі способів інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської системи підприємства є аудит, який є найпоширенішою формою економічного контролю, що на сучасному етапі розвитку набув значного поширення у світовій практиці.

На сьогоднішній день існує безліч визначень поняття «аудит», зокрема – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Аудиторський контроль, головним регулятором якого є Аудиторська палата України (самостійний орган, що вирішує важливі питання у сфері методологічного й організаційного управління аудитом в Україні), здійснюють незалежні організації на договірних засадах [2].

На сучасному етапі розвиток аудиту в Україні супроводжується низкою проблем, які досі не вирішені законодавчому рівні:

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

- 1) відсутність штрафних санкцій за неякісні або здійснені з порушенням перевірки інформаційної бази підприємства;
- 2) нерегульованість питання фінансування аудиторських послуг;
- 3) відсутність страхування аудиторської відповідальності;
- 4) наявність аудиторів-нерезидентів на вітчизняному ринку;
- 5) недосконалість інформаційного забезпечення аудиту на законодавчому рівні.

Для покращення організації аудиторських перевірок та їх якості, врегулювання питання підготовки і підвищення кваліфікації аудиторів, посилення позицій та авторитету аудиту й аудиторської діяльності в Україні необхідно насамперед вирішити вищезгадані проблеми шляхом:

- 1) створення однозначної та справедливої законодавчої бази, яка б не суперечила Міжнародним стандартам контролю якості, аудиту огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, якими аудитори безпосередньо керуються у своїй діяльності;
- 2) визначення чіткого та неупередженого механізму ціноутворення на аудиторські послуги;
- 3) розроблення механізму страхування аудиторської діяльності шляхом вивчення досвіду міжнародних аудиторських організацій;
- 4) створення законодавчих актів щодо захисту національних аудиторів і аудиторських фірм від витіснення з ринку аудиторських послуг нерезидентами;
- 5) створення типових методів і процедур аудиторської перевірки у розрізі галузей економіки.

Наведені заходи дозволять удосконалити не тільки нормативно-правові акти, а й професійні знання аудитора, що безпосередньо вплине на якість аудиторських послуг.

Список використаних джерел

1. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.93 № 3125-ХІІ.
2. Кудирко О. М., Фірсова Л.А. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Кудирко, Л. А. Фірсова – Режим доступу: http://www.rusnauka.-om/28_PRNT_2011/Economics/7_94309.doc.htm

В. В. Бихкало,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
д. е. н., професор М. Д. Корінько
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Грошові операції носять масовий характер і охоплюють практично всі сфери господарської діяльності підприємства, тому саме грошові кошти є найбільш вразливими до порушень і зловживань. Стан обліку грошових коштів, їх рух та залишки потребують посиленої уваги з боку власників і керівників суб'єкта господарювання.

Дослідженню проблем аудиту грошових коштів присвячено багато уваги у працях вітчизняних вчених, зокрема таких як Ф. Бутинець, В. Шевчук, О. Редько, В. Сопко, М. Проскуріна та інші. Проблеми аудиту грошових коштів на підприємствах досі залишаються дискусійними і потребують подальших досліджень.

Метою публікації є дослідження сутності грошових коштів, виявлення проблем здійснення контролю та розроблення рекомендацій у частині організації та методики покращення аудиту грошових коштів.

У процесі дослідження було виявлено проблеми в частині аудиту, зокрема:

- визнанні та класифікації грошових коштів;
- відображення грошових коштів у фінансовій звітності відповідно до прийнятої концептуальної основи;
- організації контролю за збереженням та використанням грошових коштів;
- повноти та своєчасності відображення в системі обліку руху грошових коштів [1, ст. 14].

Удосконалення аудиту грошових коштів підприємств має сприяти поліпшенню інформаційного забезпечення процесу

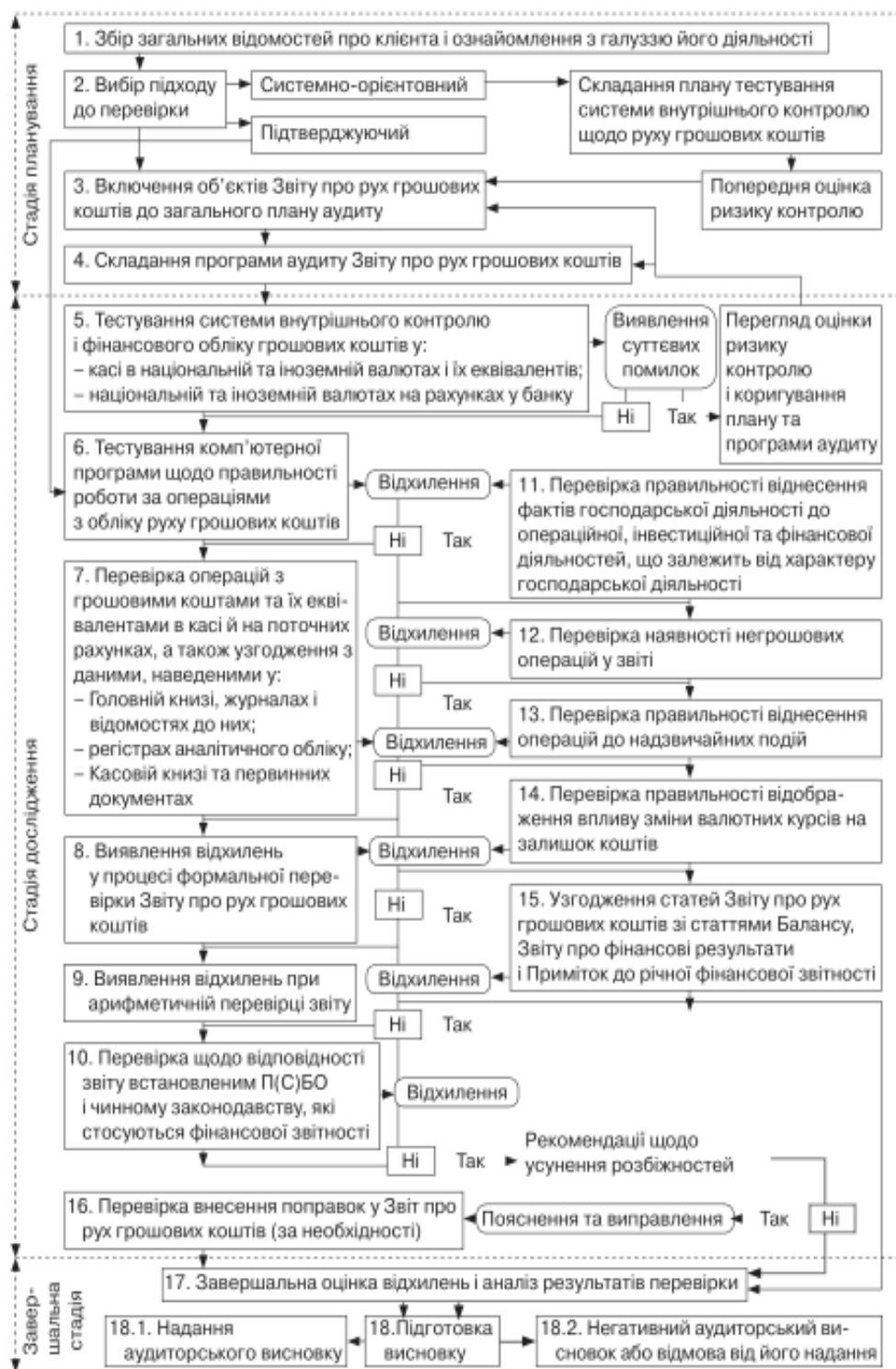
прийняття керівництвом підприємства ефективних та своєчасних управлінських рішень щодо їх раціонального використання.

У наукових працях дослідників робиться акцент переважно на процесі аудиту Балансу та Звіту про фінансові результати, які є основними формами фінансової звітності підприємства. Проте розгляд методики проведення аудиту Звіту про рух грошових коштів – це не менш важливе завдання, оскільки цей звіт не тільки детально розкриває зміст основних статей Балансу і Звіту про фінансові результати, а й містить дані Головної книги та окремих аналітичних рахунків бухгалтерського обліку [2].

Ці дані потребують особливої уваги, оскільки їх необхідно правильно віднести до операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, тому виникає ризик їх недостовірного відображення і невідповідності реальному стану справ на підприємстві. З огляду на це В. Ясишеною запропоновано алгоритм проведення аудиторської перевірки Звіту про рух грошових коштів (рисунок), який доречно застосовувати під час проведення аудиту грошових коштів підприємства.

Наведена модель алгоритму поділена на основні стадії аудиту (планування, дослідження, завершальна або підсумкова), що дало підстави виділити та визначити послідовність основних етапів перевірки, які входять до плану і програми аудиту Звіту про рух грошових коштів. У розробленій програмі аудиторської перевірки вказано: завдання перевірки; конкретизовані процедури аудиту; джерела, які містять інформацію для перевірки; загальні аудиторські процедури (прийоми); виконавці.

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

**Рис. Алгоритм проведення
Звіту про рух грошових коштів [З.ст.112]**

Проведений аналіз літературних джерел показав, що питання організації та методики аудиту операцій з грошовими коштами та ефективності їх управління потребують подальшого дослідження та систематизації.

Список використаних джерел

1. Аудит підприємницької діяльності / [Ф. Ф. Бутинець, Б. Ф. Усач, Н. Г. Виговська та ін.]. – Житомир : ПП «Рута», 2010. – 416 с.
2. Ігоніна К. А. Теоретичні аспекти планування грошових потоків підприємства / К. А. Ігоніна // Актуальні проблеми економіки. 2004. – № 5(35). – С. 3–6.
3. Ясишена В. В. Методика аудиту звіту про рух грошових коштів / В. В. Ясишена // Зб. наук. праць Черкаського держ. технол. ун-ту. – 2014. – С. 111–116.
4. Кундря-Висоцька О. П. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / О. П. Кундря-Висоцька. – К. : Алерта, 2004. – 303 с.

Б. Ф. Забіяка,
V курс, ФБСС-16
Науковий керівник:
к. е. н., доцент С. М. Плетенецька
Університет економіки та права «КРОК»
(м. Київ)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

У країнах, де панує ринкова економіка, підприємства намагаються передбачати вимоги та потреби споживачів, не відставати від своїх конкурентів, діяти прозоро та відповідати тенденціям галузі. Саме ці фактори визначають необхідність покращення якості аудиту в Україні, бо у суспільстві назріла об'єктивна необхідність незалежного професійного фінансового контролю за діяльністю фірми та її результатами.

Подвійний податковий та бухгалтерський облік, неоднозначність українського законодавства та безліч інших проблем у сфері підприємництва все частіше схиляють управлінців до рішення скористатися аудиторськими послугами.

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В Україні аудит в загальноприйнятому сенсі зародився «з легкої руки» Міжнародного валютного фонду в 1993–1994 роках. Загалом можна виділити такі його етапи [4]:

- 1987–1992 рр. – створення перших аудиторських структур;
- 1993–1998 рр. – формування нормативно-правової бази аудиту в Україні;
- З 1999 р. – діяльність аудиту на новій нормативно-правовій базі.

Незалежний аудит – це спосіб підтвердження даних фінансової звітності, який потрібний не тільки підприємству, а й потенційним інвесторам, постачальникам, акціонерам, кредиторам тощо. Тому питання розвитку аудиту в Україні сьогодні є досить актуальним, особливо в аспекті розгляду його проблем та перспектив.

Проблеми розвитку аудиту в Україні висвітлюються багатьма науковцями, вагомий внесок в наукове та практичне дослідження проблем і перспектив розвитку аудиторської діяльності в Україні зробили українські вчені та практики, зокрема М. Білуха, В. Сопко, Ф. Бутинець, З. Гуцайлук, Н. Печенюк, М. Кужельний, В. Рудницький, М. Кужельний та інші. Багато з них довели, що аудит вже себе затвердив і ця наука має майбутнє [2].

Сьогодні у сфері аудиту в Україні вже зроблено доволі багато, але досі залишаються питання, від правильного і успішного вирішення яких залежать перспективи його подальшого розвитку.

Попри те, що кількість аудиторських фірм і аудиторів-підприємців постійно зростає, що свідчить про позитивну тенденцію розвитку аудиторського ринку в Україні, є проблема, яка полягає в тому, що вітчизняні аудиторські компанії неконкурентоспроможні в порівнянні з компаніями-нерезидентами.

Сьогодні аудиторський ринок в Україні де-факто розмежований за принципами стандартів фінансової звітності, з якими працюють клієнти.

Аудитори з українським корінням як правило співпрацюють із компаніями, що використовують Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Замовлення від підприємств, які ведуть фінансову звітність за міжнародними стандартами (МСФЗ), зазвичай отримують компанії – члени міжнародних аудиторських мереж. Найчастіше це транснаціональні

компанії, претенденти на проведення ІРО, а також (з 2012 року) усі публічні акціонерні товариства, банки і страховики [3].

Для подальшого дослідження варто виділити проблемні питання, що стосуються розвитку аудиту в Україні:

- 1) негативний вплив «‘тіньового»’ бізнесу;
- 2) недостатній досвід аудиторської діяльності в порівнянні з іншими країнами;
- 3) послідовне копіювання та прийняття закордонних стандартів і концепцій без урахування особливостей стану ринку в Україні;
- 4) недостатня кількість кваліфікованих кадрів та низький рівень їх підготовки, що не відповідає сучасним вимогам практики;
- 5) відсутність методичних рекомендацій з комп’ютеризації аудиту;
- 6) відсутність масових професійних організацій аудиторів, що ускладнює процес обговорення та вирішення проблемних питань практики обліку та аудиту;
- 7) відсутність на ринку єдиної, загальноприйнятої, економічно обґрунтованої методики розрахунку цін за аудиторські послуги.

Впровадження незалежного і якісного аудиту в має істотні переваги не тільки для суб’єктів господарювання, а й для держави. Належний аудит забезпечує надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторами-підприємцями податків, а конкурентна боротьба між аудиторськими фірмами сприяє підвищенню професіоналізму аудиторів.

Пропонуємо такі шляхи вирішення вищезгаданих проблем:

- 1) «детінізація» економіки країни, що призведе до збільшення попиту на якісні аудиторські послуги;
- 2) створення механізмів ціноутворення на аудиторські послуги з використанням досвіду закордонних країн; тісна співпраця з міжнародними бухгалтерськими асоціаціями (наприклад, з Асоціацією присяжних сертифікованих бухгалтерів – термін навчання близько чотирьох років) додаватиме престижу компаніям, в яких працюють такі спеціалісти, бо для отримання сертифікату національного аудитора достатньо відвідати двотижневі курси підготовки [3];
- 3) розроблення нових методик аудиту, робочої документації;
- 4) скасування штучно впроваджених елементів закордонної теорії та практики, які не мають обґрунтованого змісту і суперечать реальним потребам обліковців-практиків;

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

5) удосконалення навчальних планів підготовки обліковців у вищих навчальних закладах, адаптація їх знань до потреб практики реального життя.

Україна має порівняно невеликий досвід аудиторської діяльності. Існує ціла низка проблемних питань, які потребують якнайшвидшого вирішення, проте Україна має потужний потенціал та перспективи розвитку незалежного аудиту. Приведення в дію всіх вищезгаданих перспектив дозволить створити оптимальне середовище для ефективного розвитку аудиту в Україні, зокрема підвищити конкурентоспроможність вітчизняних фірм, налагодити процес звітності окремих підприємств, прозорість і доступність інформаційного забезпечення, підвищити ефективність у сфері бухгалтерського обліку.

Незалежний аудит є необхідним елементом функціонування ринкової економіки та запорукою ефективної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Про аудиторську діяльність : Закон України, прийнятий Верхов. Радою 22 квітня 1993 р. № 3125 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

2. Проскуріна Н. М. Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи / Н. М. Проскуріна, В. П. Коваленко // Економічний часопис ХХІ. – 2010. – № 9–10. – С. 53–57.

3. Аудит розбрату: хто лобіює «велику четвірку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/business/1389510-audit-rozbratu-hto-lobiyue-veliku-chetvirku>

4. Всеукраїнська професійна громадська організація «Спілка аудиторів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spilka-audit.org.ua/про-організацію/історія.html>

**О. І. Підвисоцька,
VI курс, ОА 11.01/2**

Науковий керівник:
к. е. н., доцент Н. М. Цветкова
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ

Внутрішній контроль як функція управління є засобом зворотного зв'язку між об'єктом управління й органом управління, інформуючи про дійсний стан об'єкта і фактичне виконання управлінських рішень.

Внутрішній контроль – це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети.

Дослідження окремих аспектів і проблем внутрішнього контролю давальницької сировини проводили такі вітчизняні і закордонні вчені як І. Белобжецький, М. Білуха, В. Бурцев, Ф. Бутинець, Д. Ірвін, Є. Калюга, М. Корінько, М. Кужельний, М. Маренков, М. Мельник, В. Пантелеєв, М. Поукок, В. Родіонова, Н. Рубан, В. Сопко, Л. Сотнікова, І. Стефанюк, А. Тейлор, Д. Хан, В. Шевчук та інші.

Основною метою внутрішнього контролю є об'єктивне вивчення фактичного стану справ у суб'єкта господарювання, виявлення та попередження тих факторів і умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і досягнення поставленої мети, та доведення цієї інформації до органу управління. Внутрішній контроль за діяльністю цехів, бригад, ділянок та інших внутрішньогосподарських формувань проводиться в суб'єктах господарювання їх керівниками і спеціалістами при виконанні ними своїх функціональних обов'язків, а також штатними контролерами, ревізорами та внутрішніми контролерами.

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Методика внутрішнього контролю – це застосування сукупності методів, прийомів та процедур, які дають можливість провести контроль системно, в найбільш доцільній послідовності.

Метод – це сукупність прийомів і способів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають внутрішньому дослідженню. Методи внутрішнього контролю поділяються на дві групи:

- загальнонаукові методи дослідження;
- специфічні (власні, спеціальні) методи дослідження.

До загальнонаукових методів дослідження належать аналіз та синтез, індукція та дедукція, конкретизація, аналогія, системний аналіз, спостереження й експеримент, ідеалізація і формалізація, гіпотеза й аналогія, вимірювання та обчислення, опитування і порівняння тощо.

До спеціальних методів внутрішнього контролю належать: органолептичні, розрахунково-аналітичні, документальні та узагальнення і реалізація результатів внутрішнього контролю.

Органолептичні методи: інвентаризація, контрольні заміри робіт, технологічний контроль, хіміко-технологічний контроль, експертизи, службові розслідування, вибіркові й суцільні спостереження, усне опитування.

Розрахунково-аналітичні методи: економічний аналіз, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи.

Документальні методи внутрішнього контролю: дослідження документів, суцільне і несцільне спостереження, групування, формальна та арифметична перевірка документів, нормативна оцінка документально оформлених господарських операцій, логічна перевірка, зустрічна перевірка, балансовий метод, порівняння, оцінка ефективності та доцільності господарських операцій тощо.

Узагальнення і реалізація результатів внутрішнього контролю: документування результатів проміжного контролю, аналітичне та систематизоване групування, слідчо-юридичне обґрунтування, прийняття рішень і контроль їх виконання. Методи і прийоми внутрішнього контролю виконуються на практиці у певному порядку, який визначається застосованим способом внутрішнього контролю.

У практиці внутрішнього контролю виділяють чотири основні методи організації перевірки: суцільний, вибірковий, аналітичний та комбінований.

Суцільна перевірка полягає в тому, що перевіряється вся фінансово-господарська діяльність об'єкта, всі наявні документи. Цей метод дає об'єктивні результати, проте є доволі трудомістким. Вибіркова перевірка передбачає перевірку лише частини документів. Перевагою цього методу є значна економія часу і праці. Проте його доцільно використовувати тільки під час перевірки типових господарських операцій.

Аналітична перевірка передбачає оцінку фінансових показників за допомогою вивчення вірогідних залежностей між ними. Комбінована перевірка полягає у поєднанні суцільної, вибіркової та аналітичної перевірок.

На нашу думку, запропонована методика внутрішнього контролю операцій з давальницькою сировиною дозволить забезпечити належний контроль за операціями з давальницькою сировиною у виконавця на всіх етапах виготовлення продукції.

Погоджуємося також з думкою Н. Козіцької, яка пропонує проводити спільний контроль за операціями з давальницькою сировиною, враховуючи інтереси кожної зі сторін, тобто замовника і виконавця.

Варто відмітити, що особливим методом фактичного контролю операцій з давальницькою сировиною виступає інвентаризація, оскільки виконавцю не переходить право власності на давальницьку сировину та продукти її перероблення. Чинним законодавством визначено, що інвентаризацію давальницької сировини, прийняту на перероблення, слід здійснювати у порядку, встановленому для власного майна виконавця. Однак вважаємо, що для проведення інвентаризації майна, що не належить підприємству, варто розробити спеціальну методику, що буде перспективним напрямом подальших досліджень. На основі дослідження внутрішнього контролю операцій з давальницькою сировиною у виконавця визначено об'єкти, суб'єкти та завдання внутрішнього контролю.

З метою формування теоретично-методичних основ внутрішнього контролю операцій з давальницькою сировиною запропоновано методику здійснення внутрішнього контролю у виконавця відповідно до етапів його здійснення та проаналізовано контрольні дії виконавця на кожній із стадій.

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Метою наведеної методики контролю операцій з давальницькою сировиною є здійснення своєчасної, кваліфікованої та повної перевірки господарських операцій задля попередження виникнення відхилень та порушень. Таким чином, інформація, отримана в результаті здійснення внутрішнього контролю операцій з давальницькою сировиною, стане основою для ухвалення відповідних управлінських рішень і здійснення заходів, які забезпечать підвищення якості інформації, а також сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності замовника.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

В результаті дослідження було виявлено, що питання удосконалення організації внутрішнього контролю є актуальним на сучасних етапах розвитку вітчизняних підприємств. Для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю запропоновано такі організаційні заходи:

- розробити внутрішні стандарти, які повинні регламентувати здійснення контролю на підприємстві;

- організувати внутрішній контроль як багаторівневу систему, яка реалізується в певних формах для забезпечення інформаційних потреб відповідних рівнів управління;

- запровадити новий посадовий статус – контролер-аналітик;

- організувати попередній контроль на основі інформаційної інтеграції підсистем управління та з використанням автоматизованих інформаційних технологій; запровадити методику здійснення контролю з використанням карт потоків і карт ризиків;

- запровадити контроль ефективності використання фінансових ресурсів;

- забезпечити ефективну організацію своєчасного та попереджувального внутрішнього контролю, який би охоплював всі інформаційні об'єкти, застосування комп'ютерних технологій.

Список використаних джерел

1. Буряк П. Ю. Фінансово-економічний аналіз: [підруч.] / П. Ю. Буряк, М. В. Римар. – К. : ВД «Професіонал», 2014 – 244 с.

2. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти] / Ф. Ф. Бутинець, С. М. Лайчук, О. В. Олійник. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 592 с.

3. Гордієнко Н. І. Аудит, методика і організація: [навч. посіб.] / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, М. Ю. Карпенко. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 293 с.

4. Корінько М. Д. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / М. Д. Корінько. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009.

5. Кулаковська Л. П. Піча Ю. В. Організація та методика аудиту [навч. посіб.] / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К., 2009. – 500 с.

Я. В. Попова,

VI курс, ОА 15.15/2

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. О. Шевчук

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

В умовах дефіциту бюджетних коштів актуальним є контроль за їх використанням в установах і організаціях, які фінансуються з державного бюджету. У вирішенні цих проблем важлива роль відводиться організації контролю та підвищенню його дієвості і результативності.

Питання контролю (у формі ревізії, фінансового аудиту, незалежного зовнішнього аудиту) заробітної плати і формування її рівня складають основу соціально-трудових відносин у суспільстві, оскільки вони охоплюють нагальні інтереси всіх учасників трудового процесу. Будь-які зміни, що стосуються оплати праці, прямо чи опосередковано впливають на доходи всіх членів суспільства, а також на найважливіші макроекономічні показники. Тому питання оплати праці вирішуються спільно суспільством, урядовими структурами та роботодавцями.

Проблемами проведення контролю витрат на оплату праці та розрахунків з оплати праці присвячені роботи багатьох вчених, серед

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

них праці В. Божка, О. Бондаренка, Ф. Бутинця, Н. Вітвіцької, Л. Дікань, О. Редька, О. Макоєва, Б. Усача, В. Шевчука та інших.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оплату праці» [5] заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Контроль розрахунків із заробітної плати є одним з найважливіших напрямів контрольного процесу бюджетних установ. До його завдань входять:

- 1) контроль за дотриманням штатної дисципліни та раціональним використанням робочого часу;
- 2) контроль за правильним обчислення витрат робочого часу;
- 3) контроль за здійсненням своєчасних і достовірних розрахунків заробітної плати;
- 4) контроль за ефективністю використання фонду заробітної плати.

За наслідками контролю виявляються порушення, які стосуються розрахунків з оплати праці і фінансового аудиту:

– завищення нарахувань та відрахувань з заробітної плати працівника підприємства, що призводить до завищення витрат бюджетної установи та порушує норми КзПП та інші норми законодавства і тягне за собою значні штрафні санкції;

– заниження нарахувань та відрахувань з заробітної плати працівника підприємства, що призводить до недоплати до бюджету податків і зборів і також тягне за собою значні штрафні санкції.

Для усунення виявлених недоліків та недопущення їх у майбутньому необхідний періодичний контроль розрахунків з оплати праці [3].

Загалом, перевірка достовірності та правильності ведення процедури контролю включає:

– перевірку аналітичного обліку розрахунків з оплати праці та контроль відповідності даних таблицю обліку використання робочого часу, відображення надбавок, допомоги та доплат, утримань та нарахувань на заробітну плату податків та обов'язкових платежів, законності надання пільг, ревізію сум заробітної плати, нарахованої для виплати «на руки»;

- арифметичну вибірку перевірку сум заробітної плати у платіжних відомостях на підтвердження підсумків;
- контроль наявності та автентичності підписів посадових осіб, які мають право підписувати документи на виплату заробітної плати;
- контроль правильності відображення в обліку депонованих сум у книзі аналітичного обліку депонованої зарплати;
- перевірку підведення підсумків утриманих із зарплати сум обов'язкових платежів та податку;
- перевірку достовірності інформації в податковій фінансовій, та статистичній звітності.

Отже, вдосконалюючи методичне забезпечення системи контролю розрахунків з оплати праці, можна забезпечити прозорість і точність розрахунків та їх відображення у відповідних документах, а також підвищити інформованість кожного працівника щодо питань дисципліни та оплати праці.

Список використаних джерел

1. Контроль в бюджетних установах : [навч. посіб.] / [Воронко Р. М., Крохта Р. Т., Любенко С. Д., Стеців І. І.]. – Л. : «НовийСвіт – 2000», 2010. – 503 с.
2. Головащенко М. О. Сучасні проблеми технології ревізії розрахунків з оплати праці / М. О. Головащенко // Управління розвитком. – 2012. – № 7. – С. 46–47.
3. Дудченко Н. І. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту розрахунків з оплати праці в бюджетних установах / Н. І. Дудченко // Фінансові ринки і цінні папери. – 2009. – № 15. – С. 24–28; Вдосконалення організації обліку заробітної плати в бюджетних установах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2359](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2359).
4. Нестеренко Ж. К. Особливості організації оплати праці в бюджетних установах та необхідність її комп'ютеризації / Ж. К. Нестеренко // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 158–162.
5. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – С. 121.

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

6. Старченко Н. М. Удосконалення методики обліку виплат працівникам в бюджетних установах / Н. М. Старченко // Економічні науки. – 2012. – № 9. – С. 178–184.

7. Сучасний аудит : [підруч.] / [О. Ю. Редько, І. І. Пилипенко, М. Д. Корінько та ін.]. – К. : ДП «Інф.-аналіт. агентство», 2015. – 643 с.

8. Шевчук В. О. Облік грошових коштів у бюджетних установах / В. О. Шевчук // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології та організації : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 1(10). – 290 с.

**М. О. Редько,
II курс ОА-24**

Науковий керівник:

доцент кафедри обліку та аналізу Т. П. Руда

Національний університет

«Львівська політехніка»

(м. Львів)

ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

Ефективне здійснення фінансово-господарської діяльності в країні – це питання, яке було і буде актуальним завжди. Саме тому першочерговим завданням, яке стоїть перед урядом будь-якої країни, в тому числі України, є вдосконалення системи державного управління фінансами. Аналіз сучасної економічної системи України скаже на існування низки проблем у фінансовій сфері, які залишаються недостатньо розробленими і потребують вирішення.

Суттєвим недоліком вітчизняної системи управління державними фінансами поки що залишається недосконалість заходів, спрямованих на посилення превентивної функції контролю бюджетних установ та його концентрація на виявленні, а не на попередженні порушень у бюджетній сфері. Одним із кроків на

шляху вирішення цих проблем стала реорганізація Державної фінансової інспекції України (ДФІУ) у Державну аудиторську службу України (ДАСУ), яка відповідно до Положення № 43 [1] є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує та координує Кабінет Міністрів України через міністра фінансів. Виходячи з цього виникає питання: здійснена реорганізація – це тільки формальна зміна назви служби, без ґрунтовних перетворень, або її завдання спрямовані на вирішення більш широкого спектру фінансових проблем?

Аналізуючи теперішню діяльність ДАСУ, слід зазначити, що на відміну від ДФІУ в роботі ДАСУ основний акцент перенесено з такого виду контрольного заходу як ревізія на аудит, який спрямований на здійснення ефективної оцінки законності цільового використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів [2].

Також слід відмітити, що основними пріоритетами роботи органів державної аудиторської служби стали:

- здійснення поточного та подальшого контролю за найбільшими суб'єктами господарювання державного сектору економіки;
- посилення контролю за використанням державних коштів на закупівлю товарів, робіт і послуг;
- перехід до комплексності контрольних заходів з метою забезпечення системної оцінки ефективності, результативності та законності роботи підконтрольних об'єктів та впровадження нових методів контролю відповідно до міжнародних стандартів.

Проте, незважаючи на здійснену реорганізацію, в системі державного аудиту лишаються невирішеними певні проблеми, зокрема:

- не здійснюється незалежний фінансовий аудит ефективності реалізації економічних і соціальних проектів, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями;
- законодавство України не передбачає належного відшкодування втрачених державних фінансів та належної відповідальності посадових осіб за порушення фінансової дисципліни, строків зберігання або знищення фінансових документів, протидію контролю;
- система державного внутрішнього фінансового аудиту в Україні не має достатнього наукового, інформаційно-технічного та

СЕКЦІЯ 4. АУДИТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

кадрового забезпечення в частині впровадження в практику сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду, розроблення та реалізації новітніх інформаційно-програмних проєктів, задоволення потреб у підготовці кадрів та підвищенні їх кваліфікації [3].

Зважаючи на це у статті К. Пивоварова [4] наведено стратегічні напрями розвитку державного аудиту в Україні:

- створення сучасної системи державного фінансового аудиту, що враховуватиме традиції країни у сфері державного управління;
- здійснення роз'яснень органам державної влади щодо їх обов'язків у сфері аудиту та суворий контроль за їх виконанням;
- реалізація в окремих міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади пілотних проєктів із запровадження нової моделі системи внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю;
- забезпечення відкритості і прозорості діяльності усіх суб'єктів державного фінансового аудиту, посилення їх взаємодії з громадськістю та засобами масової інформації.

Узагальнюючи вищезазначене, зауважимо, що вдосконалення фінансового контролю – це досить складний і проблемний процес. Тому з метою подолання проблем, а також задля удосконалення системи державного управління та її адаптації до міжнародних вимог і стандартів Україна здійснила правильний крок, створивши Державну аудиторську службу. Дотримання та виконання нею своїх прямих обов'язків забезпечить державі стабільний, ефективний та динамічний економічний розвиток.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 № 43.

2. Урядовий портал: Державна аудиторська служба України розпочинає свою діяльність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу.

3. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>

4. Пивоваров К. В. Шляхи удосконалення системи фінансового контролю в державному управлінні України // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2016. – № 4.

СЕКЦІЯ 5.
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ

Ю. М. Буряк,
VI курс, ОА 11.01/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент О. В. Петраковська
Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)

**РОЗРОБКА ЗАВДАНЬ ДЛЯ АНАЛІЗУ КАСОВО-
РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ**

Формування ринкової фінансово-кредитної системи вимагає від банків підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності банківських інструментів та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й управління банківською діяльністю.

У таких умовах значна роль відводиться аналізу касово-розрахункових операцій банку. Значення аналізу розрахункових і касових операцій обумовлено їх місцем у діяльності банків, а саме: розрахункові операції є найпоширенішими операціями банків, і їх частка збільшується у зв'язку з динамічним розвитком роздрібного ринку, а також з використанням платіжних карток; розрахункові та касові операції виконуються не тільки як окремі операції, а також супроводжують активні та пасивні операції; доходи від розрахункових операцій є більш стабільними, ніж доходи від активних операцій.

Метою дослідження є уточнення завдань для формування ефективної організаційно-інформаційної моделі аналізу касово-розрахункових операцій банку.

Дослідженню питань аналізу банку, зокрема аналізу касово-розрахункових операцій у ринкових умовах присвячені праці відомих

економістів, зокрема Л. Батракової, О. Васюренко, А. Герасимовича, О. Жарковської, Т. Косової, І. Парасій-Вергуненко і інших.

Аналіз результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених свідчить, що теоретичні й практичні розробки з аналізу касово-розрахункових операцій відображають ґрунтовне розуміння проблем. Проте окремі питання аналізу касово-розрахункових операцій банків недостатньо досліджені й залишаються невирішеними.

Будь-яка цілеспрямована діяльність потребує певних обмежень і передбачає визначення суб'єктів, об'єктів, мети та завдань, вирішення яких є умовою досягнення мети діяльності, формування інформаційної бази та методів і прийомів, за допомогою яких передбачається вирішити поставлені завдання.

Вважаємо, що одним із способів формалізації аналізу касово-розрахункових операцій банку є розроблення організаційно-інформаційної моделі, яка передбачає вибір раціональної системи економічних показників; при цьому останні знаходяться у певній субординації і взаємозв'язку, найточніше відображають економічну дійсність і забезпечують можливість активного впливу на неї.

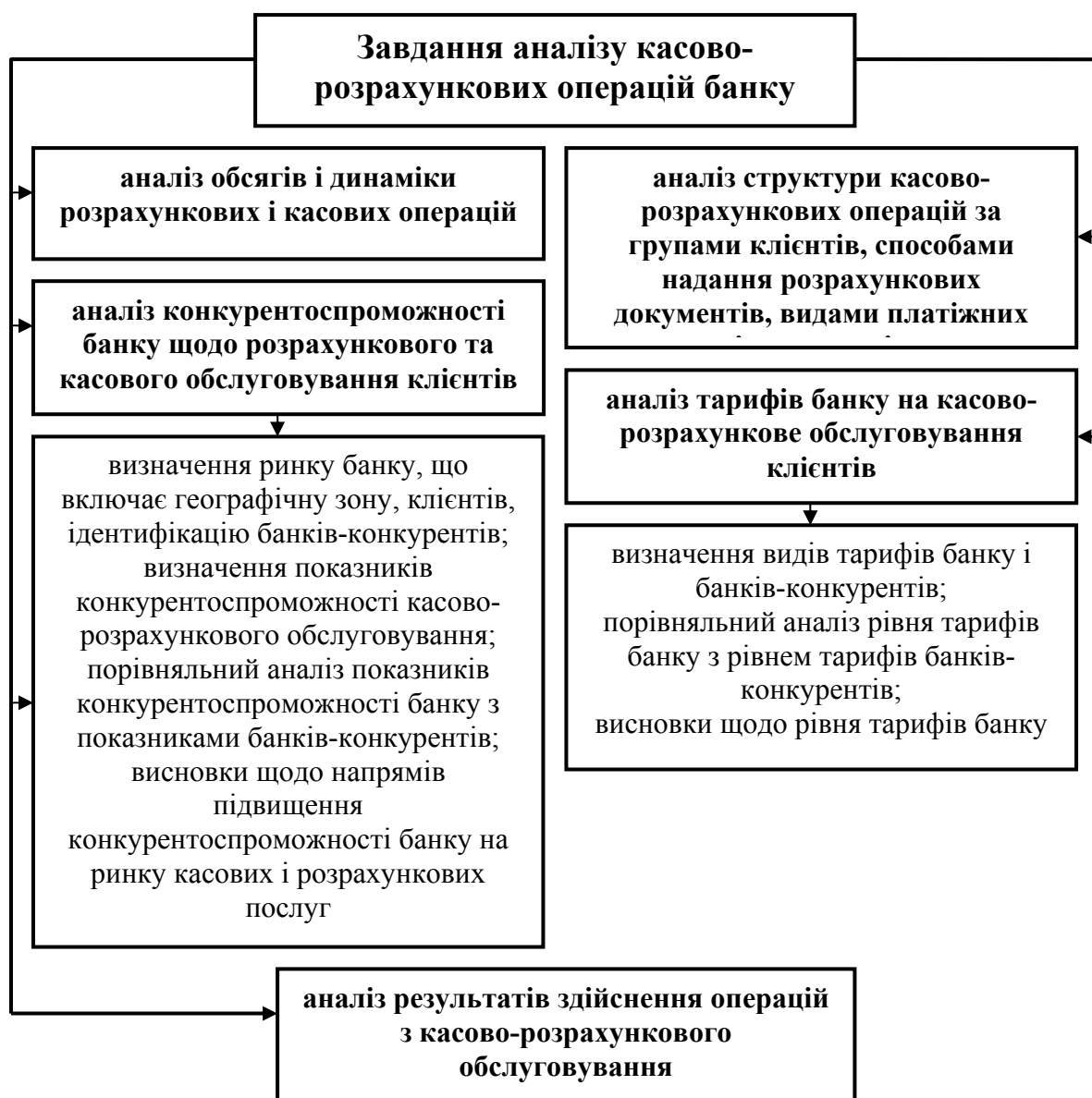
Організаційно-інформаційна модель аналізу касово-розрахункових операцій являє собою стислу характеристику його суб'єктів та об'єктів, мети і завдань, системи аналітичних показників, що визначають параметри об'єктів, інформаційної бази та методів і прийомів перетворення економічної інформації та узагальнення результатів аналізу.

На підставі аналізу літературних джерел визначено, що при проведенні аналізу касово-розрахункових операцій банків постає ряд проблем, пов'язаних із визначенням завдань, які є складовою організаційно-інформаційної моделі аналізу.

На підставі систематизації поглядів науковців вважаємо за потрібне виокремити такі завдання аналізу касово-розрахункових операцій банку: аналіз обсягів і динаміки розрахункових і касових операцій; аналіз структури касово-розрахункових операцій за групами клієнтів, способами надання розрахункових документів, видами платіжних інструментів; аналіз конкурентоспроможності банку щодо розрахункового та касового обслуговування клієнтів; аналіз тарифів банку на касово-розрахункове обслуговування

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

клієнтів; аналіз результатів здійснення операцій з касово-розрахункового обслуговування (рисунок).

Рис. Завдання аналізу касово-розрахункових операцій банку

Отже, на основі проведеного дослідження ми дійшли висновку, що розроблення такої складової організаційно-інформаційної моделі аналізу як завдання та правильне її наповнення забезпечить адекватне та достовірне проведення аналізу касово-розрахункових операцій банку.

**К. М. Дудоладова,
5 курс, МЗД-12.07**

Науковий керівник:

д. е. н., професор В. П. Пантелеєв
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

У зв'язку з глобалізаційними процесами в економіці, продовженням економічної кризи і посиленням конкуренції на внутрішніх ринках дедалі більше підприємств починають шукати шляхи виходу на нові іноземні ринки.

Зовнішній ринок – це сукупність спеціалізованих міжнародних ринків, які функціонують у межах багатьох країн з яскраво вираженими національними ознаками.

Актуальність проблеми. Потреба в нових теоретичних і практичних підходах до виходу підприємств на зовнішні ринки та формування ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю посилила інтерес до удосконалення досвіду в цій галузі. Підприємство як суб'єкт товарно-грошових відносин, що володіє економічною самостійністю і повністю відповідає за результати власної господарської діяльності, повинно сформувати таку систему управління зовнішньоекономічною діяльністю, яка б забезпечила йому високу ефективність роботи.

Мета роботи – теоретичне обґрунтування та розроблення ефективної стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки з урахуванням специфіки діяльності та особливостей зовнішнього ринку.

Об'єктом дослідження є стратегія виходу підприємства на зовнішні ринки, її види та етапи розроблення.

Предметом дослідження є принципи реалізації стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки.

Вихід підприємства на зовнішні ринки зазвичай є тривалим еволюційним процесом, що вимагає обґрунтованих форм присутності і стратегій виходу на нього.

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Для ефективного включення у світовий економічний простір підприємствам необхідно виробляти таку продукцію, яка буде конкурентоспроможною на зовнішніх ринках. Метою такої стратегії має бути не просте нарощування обсягів експорту, а покращення позицій країни на світовому ринку внаслідок створення довгострокових конкурентних переваг.

Мотивами виходу підприємств на міжнародні ринки можуть бути:

- подолання залежності від внутрішнього ринку, сезонних коливань попиту та розсіювання ризиків шляхом завоювання закордонних ринків;

- компенсація коливань валютного курсу шляхом організації паралельного виробництва і збуту у відповідних країнах;

- подолання тарифних та нетарифних бар'єрів шляхом організації закордонного виробництва;

- забезпечення довгострокового успішного збуту і економічного зростання.

Виділяють три підходи до вибору зовнішнього ринку: суб'єктивний, дискретний та комплексний.

Дані, необхідні для розроблення стратегічних рішень, включають: характеристику галузі, інформацію про конкурентне середовище зовнішнього ринку, оцінку зовнішніх факторів діяльності, прогнозування розвитку зовнішнього середовища, характеристику слабких та сильних сторін підприємства.

Вибір стратегії виходу на зовнішні ринки залежить від мети підприємства, масштабів діяльності, характеру його товару й намірів контролювати продаж. Враховуються також потенційний обсяг продажів, витрати й інвестиції на організацію руху товарів, наявність підготовленого персоналу (продавців) та інші умови.

Експорт – це найпростіший спосіб виходу підприємства на зовнішній ринок. Компанія може пасивно експортувати свою надлишкову продукцію або ж активно займатися розширенням власного експорту. Всі товари, призначені для експорту, виробляються в країні-експортері.

Виділяють чотири види спільної підприємницької діяльності: ліцензування, виробництво за контрактом, управління за контрактом, підприємства спільного володіння.

Кожен зі способів виходу на міжнародний ринок має свої переваги та недоліки. Для того, щоб визначити, який з них найбільше підходить конкретному підприємству, необхідно проаналізувати його можливості і побажання та зробити висновок.

Що стосується позитивних сторін зовнішньоекономічної діяльності, то зазвичай розглядають такі:

- розширення ринку продажів і збільшення завдяки цьому величини отриманого прибутку;
- зменшення собівартості одиниці товару завдяки збільшенню масовості його виробництва;
- підвищення іміджу фірми завдяки її виходу на зовнішні ринки.

Основними етапами прийняття рішень щодо виходу фірми на міжнародний ринок є:

- аналіз діяльності підприємства на внутрішньому ринку;
- аналіз стану зовнішнього ринку;
- аналіз конкуренції на зовнішньому ринку;
- аналіз маркетингових можливостей та загроз;
- вибір перспективних зовнішніх ринків;
- вибір способів виходу фірм на зовнішні ринки;
- оцінювання результатів і коректування програм у сфері міжнародного маркетингу.

Для ефективною реалізації стратегії підприємству потрібно створити належні умови, а саме удосконалити організаційну структуру, створивши відділ маркетингу і продажів з метою ефективного просування продукції, налагодження якісних комунікацій з клієнтами і торговими посередниками.

Таким чином, якщо підприємство планує закріпитися на зовнішньому ринку, важливо вивчити, проаналізувати та зробити відповідні розрахунки стосовно всіх факторів. Перешкоди можуть виникнути з найнесподіваніших причин, пов'язаних із будь-якою складовою зовнішнього середовища. Але головною проблемою підприємства є недостатність інформації про зовнішній ринок, тобто політика, економіка, конкуренція, споживач, культурні цінності країни – потенційного споживача його продукції тощо. Тому підприємству необхідно постійно оновлювати і шукати достовірні джерела інформації щодо закордонних споживачів.

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Список використаних джерел

1. Головкіна Н. А. Персоналізація маркетингових комунікацій: новий стратегічний простір / Н. А. Головкіна // Маркетинг в Україні – 2008. – № 2. – С. 27–33.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: [підруч. для вузів] / Під ред. І. В. Багрова, Н. У. Редена, В. Є. Власюк, О. О. Гетьман. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 580 с.
3. Прокушев Е.Ф. Внешнеэкономическая деятельность: [учебник] / Е. Ф. Прокушев. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Изд.-торг. корп. «Дашков и К», 2006. – 448 с.
4. 20. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: [навч. посіб.] / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцев. – К. : Центр навч. літ-ри, 2007. – 384 с.

Р. С. Каплюк,
VI курс, ОА 15.15/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент **О. О. Ільченко**
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Основні засоби є невід'ємною частиною майна будь-якого підприємства, без якої неможливе здійснення господарської діяльності. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну.

Облік повинен забезпечити отримання достовірних даних, які необхідні для управління і контролю за дотриманням норм виробничого споживання основних засобів, предметів праці та живої праці, з метою обчислення собівартості продукції та оцінки діяльності підприємства.

Дослідженням цієї проблеми займалися багато вчених, зокрема Н. Бондар, Б. Кругляк, Т. Бондар, О. Зайцева, А. Ковальов, Г. Скиба, В. Подольська, О. Яріш та інші.

Незважаючи на це, питання ефективності використання основних засобів є досить актуальним і залишається ряд невирішених завдань.

Аналіз основних засобів починають із визначення забезпеченості ними підприємства. Для цього необхідно з'ясувати, чи достатньо в підприємства основних засобів, яка їх динаміка, склад, структура, технічний стан, яким є рівень виробництва та його організація (рисунок).

Завдання аналізу стану та ефективності використання основних засобів згідно з підходами вітчизняних вчених передбачають:

- визначення забезпеченості підприємства основними засобами;

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

- оцінка складу та технічного стану основних засобів;
- вивчення форм, темпів та методів оновлення основних засобів, їх ефективності та відповідності вимогам діяльності підприємства;
- визначення ступеня використання основних засобів і факторів, що справляють на нього вагомий вплив;
- визначення внутрішньогосподарських резервів зростання ефективності використання основних засобів.

Рис. Аналіз використання основних виробничих засобів

Методика аналізу використання основних засобів повинна враховувати низку принципових положень: функціональна корисність основних засобів зберігається протягом декількох років,

тому витрати на їх придбання і експлуатацією розподілені в часі; момент фізичної заміни основних засобів не збігається з моментом їх вартісного заміщення, внаслідок чого можуть виникнути втрати і збитки, що зменшують фінансові результати діяльності підприємства; ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному залежно від їх виду, належності, характеру участі у виробничому процесі, а також призначення. Оскільки основні засоби обслуговують не тільки виробничу сферу діяльності підприємства, а й соціально-побутову, культурну тощо, ефективність їх використання визначається не лише економічними, а й соціальними, екологічними та іншими факторами.

Основним джерелом інформації щодо основних засобів є бухгалтерський облік. За напрямками використання інформація про основні засоби поділяється на зовнішню, планову (яка є базою порівняння для аналізу і контролю виконання планових показників), фактографічну (яка характеризує залишки, обороти та нарахування зносу і використовується в аналізі та прогнозуванні).

У процесі аналізу перш за все необхідно дослідити наявність та динаміку основних засобів у складі майна підприємства.

На подальших етапах аналітичного дослідження основні засоби оцінюють з точки зору їх практичного застосування та мобільності, тобто структурують їх на активну та пасивну частину. Під час проведення аналізу складу та динаміки основних засобів важливо правильно дослідити показники, що характеризують технічну доцільність використання основних засобів, тобто показники механооснащеності та фондооснащеності виробництва та праці.

Детальнішого розгляду в процесі аналізу потребує оцінка наявності та руху основних засобів як фактора, що визначає майбутню виробничу потужність підприємств.

Коефіцієнт оновлення основних засобів обчислюють як відношення вартості основних засобів, що надійшли, до балансової вартості основних засобів на кінець звітного періоду.

Коефіцієнт вибуття основних засобів розраховується як відношення вартості основних засобів, що вибули протягом аналізованого періоду, до їх вартості на початок періоду.

Важливою характеристикою технічного рівня основних виробничих засобів є віковий склад машин та устаткування. Така

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

техніко-економічна інформація необхідна для розроблення планів модернізації машин і впровадження нової техніки та контролю за їх виконанням. За даними інвентарних карток (книг) машини і устаткування кожного виду групують за віком виходячи з фактичних термінів їх експлуатації з інтервалом у 5 років: до 5 років, від 5 до 10 років, від 10 до 15 років і т. д.

Далі аналізують за допомогою обчислення аналогічних показників для тих видів машин і устаткування, які потім зіставляють один з одним та з середнім рівнем. Отже, вивчення вікового складу активної частини основних засобів дає змогу виявити кількість машин і устаткування, придатних для експлуатації, таких, що потребують капітального ремонту, і таких, що мають бути списані та замінені.

Ефективність використання основних засобів відіграє важливе значення для розвитку діяльності підприємства:

- збільшуються економічний потенціал і можливості галузі, підвищується технічний рівень діяльності;
- збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшуються якість продукції та інші показники.

Для вирішення завдання підвищення ефективності використання основних засобів та отримання бажаних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні шляхи, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності, а також визначити основні фактори, що сприятимуть цьому.

А. М. Коляда,
V курс, ОА 12.01/1
Науковий керівник:
к. е. н., доцент С. В. Шульга
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Основна мета фінансового аналізу – отримання найбільш інформативних показників діяльності суб'єкта господарювання, що надасть можливість об'єктивно оцінити його фінансовий стан та перспективи розвитку.

Показники, які отримані в процесі виконання фінансового аналізу, дозволяють економічному суб'єкту виявити резерви поліпшення фінансового стану, визначити потребу в додаткових джерелах фінансування, підвищити ефективність використання окремих видів активів, сформувати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень і т. д.

Під час виконання фінансового аналізу використовуються такі процедури:

- порівняння поточних даних з аналогічними даними попередніх періодів;
- порівняння поточних даних з даними бюджетів та прогнозів;
- порівняння поточних показників з їх нормативним значенням;
- порівняння фінансових коефіцієнтів з нефінансовими показниками;
- розрахунок фінансових коефіцієнтів;
- складання порівняльного аналітичного балансу.

Фінансовий аналіз нематеріальних активів як складова частина комплексного фінансового аналізу дозволяє оцінити ефективність використання нематеріальних активів у діяльності підприємства, визначити ступінь підвищення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання та збільшення його

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ринкової вартості, виявити випадки неефективного використання об'єктів нематеріальних активів в господарському обороті.

Вагомими інформаційними джерелами фінансового аналізу нематеріальних активів є дані фінансової звітності підприємства, форм статистичної звітності та бухгалтерського обліку.

Повнота та достовірність фінансового аналізу використання нематеріальних активів залежить від достовірності відображення даних про нематеріальні активи у фінансовій звітності підприємства, правомірності включення активів до нематеріальних об'єктів, від їх класифікації та ступеня досконалості ведення бухгалтерського обліку, повноти формування даних про нематеріальні активи в регістрах обліку, детальності структури та ведення регістрів аналітичного обліку.

Фінансовий аналіз використання нематеріальних активів здійснюється за такими напрямками:

- аналіз обсягу, динаміки, структури та стану нематеріальних активів;
- аналіз нематеріальних активів за видами, термінами корисного використання та правовим захистом;
- аналіз ефективності використання нематеріальних активів.

Кінцевий ефект використання нематеріальних активів відображається у загальних результатах господарської діяльності: зниженні витрат на виробництво, збільшенні обсягів збуту продукції, зростанні прибутку, підвищенні платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Необхідність підвищення рентабельності використання нематеріальних активів зумовлює потребу у підвищенні темпів зростання віддачі капіталу, вкладеного в нематеріальні активи. Тобто темпи зростання виручки від реалізації продукції або прибутку повинні випереджати темпи зростання нематеріальних активів.

Т. С. Макян,
II курс, ОА – 15.01
Науковий керівник:
д. пед. н., професор М. Т. Теловата
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Стан розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу в умовах становлення ринкових відносин в Україні потребує підвищення ефективності економічного господарювання. Сільськогосподарське виробництво є однією з найважливіших ланок АПК. Тому основним завданням щодо підвищення показників виробництва сільськогосподарської продукції є проведення структурного та якісного аналізу діяльності підприємств АПК. Проводячи цей аналіз, треба враховувати такі впливові чинники:

1) Ринкові процеси, що позначаються на зміні обсягів виробництва і реалізації продукції аграрного сектору, суттєво впливають на поведінку собівартості продукції, а відтак на прибуток.

2) Збільшується потреба товаровиробників у необхідній інформації про витрати на виготовлення продукції та її реалізацію, адже у сільськогосподарських підприємствах рослинництво є провідною галуззю, від його розвитку залежить виробництво продукції тваринництва і, значною мірою, забезпечення населення країни найважливішими продуктами харчування, а промисловості – сировиною.

3) Останнім часом господарства всіх форм власності намагалися збільшити прибутки не через розширення виробництва, збільшення обсягів реалізації продукції та зниження її собівартості, а через підвищення цін на продукцію.

Збільшення прибутку шляхом позитивного впливу на його величину всіх зазначених чинників потребує ретельних аналітичних розрахунків, удосконалення економічної роботи на підприємствах. Цьому сприятиме поліпшення методики та

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

організації проведення економічного аналізу, використання його результатів для обґрунтування управлінських рішень.

В цілому аналіз ситуації в галузях АПК за останні роки свідчить, що в кожній із них витрати змінюються неоднomanітно – в залежності від технологічних особливостей вирощування сільськогосподарських культур і виробництва тваринницької продукції. На виявлені зміни впливає низка чинників. Серед них можна виділити обсяг виробництва, структуру видів продукції, рівень змінних витрат на одиницю продукції та величину постійних витрат.

Їх вплив можна розрахувати за допомогою такої формули:

$$BB = \sum (P \cdot SP \cdot ZV_i) + PV$$

де BB – витрати на виробництво; P – обсяг продукції; SP – структура продукції; ZV_i – змінні витрати одиниці продукції; PV – сума постійних витрат.

Для оцінки впливу вказаних чинників на величину витрат виробництва використовуємо методику їх факторного аналізу на прикладі аграрних підприємств (таблиця)

Таблиця

Методика факторного аналізу

Витрати	Чинники зміни витрат			
	обсяг продукції (P)	структура продукції (SP)	змінні витрати (ZV _i)	постійні витрати (PV)
BB_0 : $\sum (P_0 \cdot ZV_{i0}) + PV_0$	t_0	t_0	t_0	t_0
$BB_{0 сп}$: витрати t_0 -періоду з урахуванням обсягу продукції t_1 -періоду при збереженні базової структури: $\sum (P_0 \cdot ZV_{i0}) \cdot I_{сп} + PV_0$	t_1	t_0	t_0	t_0
$BB_{0 п1}$: витрати за рівнем t_0 -періоду на фактичний випуск продукції при фактичній структурі у t_1 -періоді: $\sum (P_1 \cdot ZV_{i0}) + PV_0$	t_1	t_1	t_0	t_0
$BB_{1 пв0}$: витрати при базовому рівні постійних витрат: $\sum (P_1 \cdot ZV_{i1}) + PV_0$	t_1	t_1	t_1	t_0
BB_1 : $\sum (P_1 \cdot ZV_{i1}) + PV_1$	t_1	t_1	t_1	t_1

Оскільки основна питома вага у собівартості продукції належить матеріальним витратам, а зовнішні чинники у зростанні собівартості мають найбільшу частку, необхідно враховувати в аналізі ефективності витрат і методику визначення вартості ресурсів.

Крім чинників, що мають об'єктивний характер, на зміни рівня собівартості продукції впливає низка суб'єктивних чинників, серед яких:

- урожайність культур і продуктивність тварин;
- дотримання технологічних вимог та ступінь механізації;
- рівень концентрації й спеціалізації виробництва;
- організація праці окремих підрозділів та інші.

Від ефективності роботи кожного центру витрат (відповідальності) залежить життєздатність сільськогосподарського підприємства в цілому.

Таким чином, аналіз проводиться на всіх рівнях управління. Його основною метою є визначення здатності сільськогосподарського підприємства впливати на виробничі процеси. Доцільність аналізу визначається плануванням й обліком витрат, відповідальністю менеджера за здійснені витрати. Отримані дані у звітах аналізуються з метою вивчення відхилень від планового рівня витрат на виробництво, встановлення причин та прийняття відповідних заходів для мінімізації негативних процесів.

Список використаних джерел

1. Єрмолович Л. Л. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства / Л. Л. Єрмолович. – Мн. : БГЕУ, 1997.
2. Ковальчук М. І. Економічний аналіз у сільському господарстві : [навч.-метод. посіб.] / М. І. Ковальчук – К. : КНЕУ, 2002. – 282 с.
3. Сава А. П. Організація і методика оцінки ефективності витрат аграрних підприємств.
4. Савицька Г. В. Теорія аналізу господарської діяльності / Г. В. Савицька – Мн. : ШСЗ, 1996.
5. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємств АПК / Г. В. Савицька. – Мн. : ІП «Екоперспектива», 1998.
6. Шеремет А. Д. Комплексний економічний аналіз діяльності підприємства (питання методології) / А. Д. Шеремет. – М. : Економіка, 1974.

О. О. Малахова,

VI курс, ОА 15.15/1

Науковий керівник:

к. е. н., доцент С. В. Шульга

Національної академії статистики,

обліку та аудиту (м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ РЕЗЕРВНОГО КАПІТАЛУ

Одним із елементів капіталу підприємства є резервний капітал, роль якого полягає у формуванні резерву, який може використовуватися на покриття збитків, виплату боргів у разі ліквідації підприємства, виплату дивідендів за привілейованими акціями (у разі відсутності та недостатності чистого прибутку або нерозподіленого прибутку минулих років) і для збільшення розміру статутного капіталу у зв'язку з розширенням діяльності підприємства.

До резервного капіталу у широкому розумінні можна віднести усі ті складові власного та залученого капіталу підприємства, які призначені для покриття можливих у майбутньому непередбачених збитків і втрат. Проте ми вважатимемо резервним той капітал, що формується з відрахувань із чистого прибутку та відображений за статтею балансу «Резервний капітал».

Головною метою створення резервного капіталу є формування грошового резерву, який може бути спрямований на покриття збитків, погашення боргів у разі ліквідації підприємства та на виплату дивідендів за привілейованими акціями за умов відсутності та/або недостатності чистого або нерозподіленого прибутку минулих років. Крім цього, розмір резервного капіталу, відображений у балансі, надає інформацію зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності, які розглядають обсяги резервного капіталу як запас фінансової міцності підприємства. Отже, з вищезазначеного ми вважаємо за доцільне виділити такі функції резервного капіталу: захисну функцію, функцію фінансування та інформаційну функцію. Очевидно, що недостатній розмір

обов'язкового резервного капіталу свідчить про його спрямування на покриття збитків або ж про недостатній прибуток.

В економічній практиці дедалі більшого поширення набуває використання математичних методів для визначення обсягу резервного капіталу. Можна застосовувати методи, які згідно з Базелем рекомендовані банкам для оцінки їх ризику [1]:

Метод базового індикатора. Це найпростіший метод, оскільки величина ризику, на який наражається підприємство, оцінюється за допомогою єдиного показника – чистого доходу. Для розрахунку величини резервного капіталу беруться результати діяльності підприємства за кожен із трьох останніх років.

У порівнянні з наступними двома методами він визначає найбільшу суму резервування капіталу та є найменш чутливим до ризику, оскільки залежить лише від одного агрегованого показника діяльності підприємства, яким є чистий річний дохід. Тому його рекомендовано застосовувати підприємствам, які почали діяльність нещодавно і мають невелику кількість напрямів діяльності.

У рамках стандартизованого підходу підприємству слід поділити свою діяльність на вісім основних напрямів, за кожним з яких мінімальний обсяг резервування капіталу визначається як добуток чистого доходу від цього виду діяльності на відповідний коефіцієнт β_k . Коефіцієнти за напрямами діяльності підприємства, які відображають взаємозв'язок між випадками реалізації ризику та сукупним чистим доходом в окремих напрямках, необхідно встановлювати державі.

Завдяки виділенню основних напрямів діяльності обсяг резервування капіталу є більш точним, а сам підхід – більш чутливим до ризику, ніж у разі застосування методу базового індикатора. Світова практика показує, що з використанням цього підходу величина резервування капіталу менша в порівнянні з аналогічним показником, визначеним за методом базового індикатора.

Удосконалені методи оцінювання не обмежують суму резервного капіталу підприємства конкретною математичною моделлю. Підприємства заохочуються до розроблення власних методів оцінювання їх потреби у резервному капіталі, які будуть більш гнучкими та точними, аніж подані вище підходи, оскільки

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

вони враховуватимуть особливості діяльності кожного конкретного суб'єкта господарювання.

Отже, сьогодні на практиці досить незначна частина підприємств обчислює потребу у сумі резервного капіталу, розподіляючи власні кошти згідно з поточними потребами та не враховуючи стратегії довгострокового розвитку. За умови отримання збитків такі підприємства позбавляються своєрідного «буфера», який би зменшив їх негативний вплив. З іншого боку, господарські та акціонерні товариства змушені створювати резервний капітал у розмірі не менше 25% та 15% статутного капіталу відповідно, що не завжди сприятливо впливатиме на діяльність підприємств, оскільки зменшуватиме суму коштів, яка могла би бути реінвестована у оборотні та необоротні активи, а також спрямована на купівлю цінних паперів, формування депозиту в банку тощо. На нашу думку, розмір резервного капіталу необхідно коригувати враховуючи інфляційні процеси, а також не обмежуватися законодавчо встановленим рівнем резервного капіталу, а розраховувати його виходячи з можливих реальних потреб підприємства відповідно до обраної математичної моделі.

Список використаних джерел

1. «Базель 1 і Базель 2» у контексті виміру та оцінки кредитних ризиків // Фінансовий ринок України. – 2006. – № 3. – С. 3–9.

**В. О. Слюсар,
магістр**

Науковий керівник:

к. е. н., доцент С. М. Плетенецька
*Університет економіки та права «КРОК»
(м.Київ)*

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання оборотним капіталом є частина продуктивного капіталу, вартість якої цілком переноситься на вироблений товар і повністю повертається власникові капіталу у грошовій формі після реалізації товару.

Оборотний капітал і оборотні кошти є взаємопов'язаними поняттями, проте є аналогічними, оскільки оборотні кошти – сукупність коштів, авансована підприємством в оборотні виробничі фонди та фонди обігу (за мінусом амортизаційних відрахувань), яка опосередковує їх рух у процесі кругообігу, забезпечує безперервний процес виробничо-господарської діяльності.

Фінансово-економічні відносини, що обслуговують діяльність підприємства, значною мірою зосереджені на управлінні оборотним капіталом. Ця ланка діяльності менеджменту підприємства потребує постійного контролю, оскільки обсяг і структура оборотних активів щодня змінюються. За умов ефективного управління оборотним капіталом вдається досягти зменшення дефіциту грошових коштів, зменшення ризиків і збільшення доходності підприємства.

Для досягнення високих результатів управління оборотним капіталом доцільно враховувати як економічну, так і фінансову природу походження цього поняття.

Дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка передбачає певні вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг. Дебіторська заборгованість є невід'ємною складовою збутової діяльності будь-якого підприємства. Велика частка дебіторської заборгованості в загальній структурі активів знижує ліквідність і фінансову стійкість

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

підприємства та підвищує ризик фінансових збитків підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю на сучасному етапі є актуальною проблемою для багатьох вітчизняних підприємств, адже збільшення або зменшення дебіторської заборгованості значно впливає на фінансовий стан підприємства, рівень ризикованості діяльності. Її величина залежить від обсягу продажів, умов розрахунку з покупцями, періоду відстрочки платежу, платіжної дисципліни покупців, організації контролю за станом дебіторської роботи і претензійної роботи на підприємстві.

Основна мета управління дебіторською заборгованістю полягає в мінімізації розміру простроченої заборгованості та строків інкасації боргу.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідним є розроблення заходів щодо скорочення або стягнення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості.

При цьому можуть використовуватися різноманітні методи управління дебіторською заборгованістю, які можна класифікувати на такі групи:

1. Юридичні – претензійна робота, подача позову до суду.
2. Економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення поставок продукції.
3. Психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу.
4. Фізичні – арешт майна боржника за рішенням органів державної виконавчої служби.

Застосування вищезгаданих методів залежить від строку заборгованості. До простроченої та сумнівної дебіторської заборгованості, згідно із запропонованим алгоритмом, рекомендується застосовувати всі вказані методи впливу на боржників.

При управлінні дебіторською заборгованістю найбільшого значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати, наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану на ньому підприємства.

Крім цього, потрібно постійно стежити за тим, щоб не виникала прострочена дебіторська заборгованість, а у разі її виникнення, необхідно здійснити застосувати точний методичний підхід для стягнення дебіторської заборгованості і чітко його дотримуватись.

Процедура стягнення дебіторської заборгованості має включати такі дії:

1) телефонний дзвінок у бухгалтерію покупця з метою нагадати про суму заборгованості та період її прострочення, а також поцікавитися причиною затримки платежу та дізнатись про можливий строк оплати рахунка;

2) направлення боржнику акту звіряння разом із листом, який містить прохання погасити наявну заборгованість;

3) направлення боржнику вимоги про сплату боргу протягом певного строку;

4) направлення боржнику листа, підписаного юристом підприємств, про наміри звернутися до суду з метою стягнення боргу;

5) звернення до суду (при значних сумах заборгованості).

Всі розглянуті дії сприятимуть покращенню управління дебіторською заборгованістю.

Таким чином, для зменшення розміру дебіторської заборгованості необхідно:

- визначати ступінь ризику несплати рахунків покупцями;
- збільшувати коло покупців з метою мінімізації втрат від несплати одним або декількома покупцями;
- контролювати співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю;
- вести оперативний контроль за надходженням готівки;
- своєчасно визначати сумнівну заборгованість;
- вести претензійну роботу, співпрацюючи з юридичною службою;
- своєчасно надавати платіжні документи;
- припиняти дію договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну.

Отже, оборотні кошти є однією з основних фінансових категорій, що істотно впливають на сферу виробництва, сферу

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

обігу, стан розрахунків у народному господарстві, а відтак на грошовий обіг у країні, виконують свою другу функцію – платіжно-розрахункову. Управління оборотним капіталом є основною функцією менеджменту, від якості якого залежать кінцеві фінансові результати роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : [підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.] / Н. М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2012. – 784 с.
2. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч.] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2015. – 608 с.
3. Бухгалтерський облік: [підруч.] / А. С. Бакаєв, П. С. Безруких, Н. Д. Врублевський та ін. – 4-е вид., перер. і доп. – М. : Бухгалтерський облік, 2014.
4. Гетьман В. Г. Бухгалтерський фінансовий облік: [підруч.] / В. Г. Гетьман, В. А. Терехова. – М. : Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К °», 2015. – 496 с.
5. Горелік О. М. Управлінський облік і аналіз : [навч. посіб.] / О. М. Горелік, Л. А. Парамонова, Е. Ш. Нізамова. – М. : КНОРУС, 2013. – 256 с.
6. Ковальов В. В. Фінансовий аналіз. Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності / В. В. Ковальов. – М. : Фінанси і статистика, 2012.
7. Фащевський В. М. Про аналіз оборотних коштів / В. М. Фащевський // Бухгалтерський облік. – 2014. – № 2.

М. О. Чепур,
5 курс, МЗД-12.07
Науковий керівник:
д. е. н., професор В. П. Пантелеєв
*Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Головною умовою проведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є її ефективність. В сучасних умовах поняття ефективності ЗЕД має багатоаспектний і комплексний характер. Воно може виражатись за допомогою різноманітних економічних показників, більшість яких демонструє переваги розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Варто враховувати те, що зовнішньоекономічні зв'язки сприяють забезпеченню оптимальних розмірів виробництва окремих видів товарів, упровадженню світових науково-технологічних досягнень, отриманню необхідної сировини і матеріалів, розширенню номенклатури продукції, яка реалізується на внутрішніх ринках, тощо.

Менеджмент ЗЕД – це складна сукупність управлінських відносин, що виникають у сфері ЗЕД у зв'язку з плануванням, організацією, керівництвом і контролем виконання конкретних міжнародних ділових операцій на різноманітних рівнях управління бізнесом, головним чином на підприємствах.

Виділити в чистому вигляді менеджмент ЗЕД із загального функціонування підприємства неможливо, оскільки плани ЗЕД органічно пов'язані з планами випуску продукції на внутрішньому ринку. Тому для аналізу ефективності зовнішньоекономічних операцій на підприємстві аналізується його загальний фінансово-економічний стан, відносний обсяг зовнішньоекономічних операцій та оцінка ефекту підвищення (зниження) структурної долі зовнішньоекономічних операцій в діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає проблема вивчення економічної діяльності суб'єкта ринкових відносин з точки зору здійснення ним ЗЕД.

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Предметом дослідження є економічна ефективність ЗЕД підприємства.

Метою дослідження є аналіз економічної ефективності ЗЕД підприємства та узагальнення висновків, що стосуються цієї проблеми.

Основні види стратегій міжнародного бізнесу поділяються на 5 основних груп, в залежності від наявності у підприємства конкурентних переваг, завдяки яким воно зможе досягти стабільного становища на ринку. До них належать: стратегії формування ресурсно-факторних переваг; стратегії формування технологічних переваг, стратегії формування інноваційних переваг, стратегії формування змішаних переваг, стратегії формування глобальних конкурентних переваг.

Ефективність – це максимум продукції при мінімумі витрат.

У ЗЕД ефективність проявляється у максимізації прибутку при мінімальних витратах, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічних операцій.

Загальні показники ефективності ЗЕД:

- зростання національного доходу країни.
- зростання продуктивності праці.
- зниження собівартості продукції.
- економія на сировині, матеріалах, енергії тощо.

До зовнішніх факторів, що визначають стратегічні й тактичні домінанти ЗЕД підприємства, належать:

- зовнішньоекономічна політика країни-експортера;
- економічна ситуація у світі;
- політична, економічна й маркетингова ситуація в країнах, що входять у зони ЗЕД підприємства.

До внутрішніх факторів, що визначають стратегічні й тактичні домінанти ЗЕД підприємства, належать:

- організаційна структура підприємства;
- інформаційне забезпечення ЗЕД підприємства (якість інформації, швидкість її отримання);
- якість макроекономічного аналізу ситуації в країні-експортері;
- здатність до якісного аналізу кон'юнктури ринків товарів, що дозволяє вчасно й ефективно задовольняти виявлені потреби в продукції, послугах;

- здатність до ефективної виробничої диверсифікованості;
- принципи й форми роботи фахівців у сфері ЗЕД.

Отже, швидкий безперервний розвиток не є примарною мрією – це цілком досяжна реальність. Тому ЗЕД необхідно розглядати в якості основного фактора підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах країни, який, разом із тим, не може не відповідати загальному стану і особливостям розвитку всієї відтворювальної сфери.

Список використаних джерел

1. Гриненко А. В. Проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств України [Електронний ресурс] / А. В. Гриненко. – Режим доступу. – http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2012/Economics/66128.doc.htm
2. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : [навч. посіб.] / М. І. Дідківський. – К. : Знання, 2012. – 462 с.
3. Міжнародна конкуренція та можливості України в боротьбі за ринки збуту // Україна-business. – 2010. – 16 червня.
4. Антикризовий менеджмент : [навч. посіб. для студ. екон. вузів] / [Л. І. Скібіцька, В. В. Матвєєв, В. І. Щелкунов та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 580 с.

В. В. Яроцький

VI курс, ОА 11.01/1

Науковий керівник:

к. е. н. О. О. Ільченко

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Суб'єктам господарювання в умовах ринку надано широкі права і можливості щодо реалізації економічних інтересів, вибору способів організації виробництва, збуту продукції.

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є важливою і значною частиною активів підприємства та займають особливе місце у складі його.

При цьому підприємства виходять із власних ресурсних можливостей з урахуванням широкого спектра чинників, що впливають на ефективність використання виробничого потенціалу. Керівництву підприємства при цьому потрібно застосовувати більш ефективні методи управління, використовуючи вітчизняний та світовий досвід.

Метою дослідження є виявлення проблем, пов'язаних із визнанням і оцінкою та обліком запасів, а також напрямів їх вирішення. Це дозволить керівництву підприємства отримувати якісну інформацію щодо виробничих запасів задля ефективного управління виробничим процесом у сучасних умовах господарювання.

Внесок у розвиток теорії та практики виробничих запасів зробили вітчизняні вчені: Ф. Бутинець, І. Бондар, В. Гливенко, В. Лень, В. Сопко, І. Чаюн та інші. Серед зарубіжних вчених питання обліку виробничих запасів знайшли відображення в роботах Е. Бріттона, К. Ватерсона, І. Бланка, І. Бондарева, Г. Муса, Р. Ханшманна, Д. Річарда та інших.

Деякі автори, в тому числі В. Сопко, пояснюють виробничі запаси як накопичення ресурсів, що перебувають у процесі

виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва. Він вважає, що запаси – це сукупність матеріальних благ, вироблених невідомо для чого й кого, які навряд чи колись взагалі будуть використані за призначенням. Інші автори, такі як, І. Чаюн, І. Бондар, виділяють виробничі запаси як матеріальні ресурси, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери матеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання. Ф. Бутинець під виробничими запасами розуміє все те, що завезено на склади підприємства і ще не вступило в першу стадію оброблення, тобто частина сукупних запасів, призначених для виробничого споживання. В. Лень, В. Гливенко визначають виробничі запаси як предмети праці, підготовлені для запуску у виробничий процес, і складаються вони з сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, тари і тарних матеріалів, запасних частин для поточного ремонту основних фондів. Склад виробничих запасів на кожному підприємстві залежить від сфери його діяльності.

Безперебійна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами необхідного асортименту та якості, їх раціональне використання є важливим фактором виконання завдань з виробництва продукції, зниження собівартості, підвищення рентабельності, ефективності виробництва.

Належним чином організований облік виробничих запасів та якісна поінформованість про їх наявність та рух мають суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням матеріальних цінностей.

Для підприємств пропонуються два основні шляхи досягнення рівноваги виробництва і споживання конкретного товару. Перший – через механізм так званого раціонування, що полягає в упорядкуванні заданого рівноважного плану на основі прогресивних норм споживання ресурсів. Другий – через дію закону попиту і пропозиції в умовах вільного ринку. У цьому випадку необхідно враховувати при розробленні планів не тільки обсяги чи норми попиту і пропозиції, а й ринкові ціни і собівартість продукції.

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Для підвищення ефективності управління запасами пропонується визначати норматив оборотних коштів економічним методом.

На більшості підприємств норматив оборотних коштів визначається прямим методом, однак норматив оборотних коштів економічним методом відповідає зміні ринкового середовища і умов ринку та дає можливість швидко реагувати на його зміни.

Таким чином, нормування запасів на підприємстві передбачає комплекс заходів: оцінку раціональності структури запасів, що дозволяє виявити ресурси, обсяг яких явно надлишковий, і ресурси, придбання яких потрібно здійснити; вибір і обґрунтування ключових показників, які застосовуватимуться в процесі оцінки раціональності управління запасами; визначення строків і обсягів закупівель матеріальних цінностей. Нормування запасів сприяє формуванню системи оперативного контролю і являє собою організацію безперервної діяльності працівників відділу матеріально-технічного постачання, спрямовану на формування виробничих запасів в економічно обґрунтованих розмірах і забезпечення стійкого обсягу й асортименту матеріалів протягом усього планованого періоду для здійснення безперебійної роботи підприємства. Інформація про рух, вартість, сформована нормативна база запасів дозволяють оперативно управляти матеріальними й фінансовими потоками на підприємстві протягом року.

Важливе значення при формуванні облікової політики підприємства має вибір оцінки активів. При цьому вагоме місце займає оцінка запасів при їх списанні, оскільки саме тут виникають проблемні питання, пов'язані з вибором найбільш оптимального методу впливу на вартість виготовленої продукції, ціну готових виробів, попит споживачів і розмір прибутку від реалізації продукції.

З метою посилення функції обліку науковці виділяють зовнішні та внутрішні фактори впливу на вибір оцінки запасів при їх списанні.

Внутрішні фактори визначаються організаційними особливостями суб'єкта господарювання та специфікою виробничої технології підприємства.

Таким чином, дослідивши проблемні питання визнання та оцінки обліку виробничих запасів, можна зробити висновок, що

XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація»

доречним і актуальним в наш час є прийняття керівництвом обґрунтованих, об'єктивних, зважених та ефективних управлінських рішень, оскільки виробничі запаси посідають провідне місце у складі майна та у структурі витрат підприємства. Тому від правильності розрахунку оцінки запасів залежатиме його подальша ефективна робота.

СЕКЦІЯ 6.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І СИСТЕМИ В
ЕКОНОМІЦІ, ФІНАНСАХ ТА СТАТИСТИЦІ

Н. А. Чубенко,
VI курс, ОА 15.15/2
Науковий керівник:
к. е. н., доцент Г. М. Курило
Національна академія статистики,
обліку та аудиту
(м. Київ)

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ КАСОВО-
РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ**

В сучасних умовах для забезпечення стійкого розвитку економіки, у т. ч. її банківської системи, ефективне інформаційне забезпечення є необхідною складовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз касово-розрахункових операцій банку завжди здійснюється на основі відповідного інформаційного забезпечення, що містить сформовану внутрішню і зовнішню інформацію. Однак в сучасних умовах господарювання склад джерел для аналізу касово-розрахункових операцій банку є неструктурованим, що вимагає проведення додаткових наукових досліджень.

Мета статті полягає у дослідженні сутності поняття системи інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку та характеристиці основних вимог до інформації.

Питанням інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Вивченням цього питання займаються такі автори як О. Васюренко, А. Герасимович, О. Жарковська, Т. Косова, І. Парасій-Вергуненко та інші. Варто зазначити, що незважаючи на велике коло дослідників, наразі залишаються недостатньо розкритими питання щодо формування системи якісного інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку для прийняття ефективних управлінських рішень, що зумовило актуальність обраної теми дослідження, зокрема питання, пов'язані з

інформаційним забезпеченням аналізу касово-розрахункових операцій, визначенням вимог до нього.

Інформаційне забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку являє собою сукупність даних та процесів їх руху (інформацію, необхідну для оцінки), а саме пошук, збирання, накопичення, аналіз даних та ознайомлення з ними всіх зацікавлених осіб [1].

На наш погляд, головними вимогами до інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій мають бути:

1) зрозумілість – означає, що інформація є доступною для однозначного її усвідомлення тим, для кого вона призначена;

2) оперативність – інформація повинна бути готова до того часу, коли вона необхідна;

3) достовірність – відповідність даних, які використані у аналізі, реальній дійсності;

4) достатність – інформації в звітності повинно вистачати для ухвалення управлінських рішень на відповідному рівні, але вона не повинна бути надлишковою і відволікати увагу керівників на аспекти, що є неістотними або не стосуються справи;

5) рентабельність – витрати на підготовку інформації не повинні перевищувати вигоди від її використання;

6) об'єктивність – є істотною вимогою до інформації й однією з важливих умов її достовірності (відповідно, ці дві вимоги взаємно доповнюються);

7) релевантність – дані, отримані у результаті проведеного аналізу, повинні бути необхідні для ухвалення конкретних управлінських рішень, а не просто інформувати про ті чи інші аспекти діяльності банку;

8) доцільність – інформація повинна відповідати тій меті, для якої вона сформована;

9) адекватність – доступ до отриманих даних під час аналізу мають конкретні особи.

В разі виконання вищевказаних вимог інформаційне забезпечення дасть можливість використовувати отримані дані як ресурс під час обґрунтування та прийняття управлінських рішень, розкриє реальне фінансове становище та результати діяльності.

Джерелами інформації для аналізу касово-розрахункових операцій банку можуть бути як внутрішні, так і незалежні зовнішні джерела.

СЕКЦІЯ 6. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ, ФІНАНСАХ ТА СТАТИСТИЦІ

Внутрішніми джерелами інформаційного забезпечення є: форми статистичної та фінансової звітності щодо розрахункових та касових операцій; дані аналітичного обліку розрахункових та касових операцій; внутрішньобанківські документи, договори банку з клієнтами, які є головними джерелами інформації під час аналізу окремих видів операцій [2].

Незалежні зовнішні джерела інформаційного забезпечення призначені для забезпечення керівництва банку необхідними відомостями про стан середовища, в якому функціонує банк. Збирання зовнішньої інформації передбачає накопичення різних даних про ситуацію на ринку (про конкурентів, клієнтів) [3].

На основі дослідженого та узагальненого матеріалу нами розроблено схему забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку (рисунок).

Рис. Схема формування системи інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій

Джерело: власна розробка автора

Узагальнюючи вищевикладений матеріал, ми можемо стверджувати, що інформаційне забезпечення є одним із вирішальних факторів при аналізі касово-розрахункових операцій банку. Для ефективної оцінки рекомендується використовувати сукупність внутрішніх та зовнішніх джерел інформації. На основі критичного аналізу літературних джерел було уточнено вимоги до інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку. Сподіваємось, що подальше вивчення цього питання дасть можливість встановити єдині вимоги до інформаційного забезпечення та сформувані цілісну систему якісного інформаційного забезпечення аналізу касово-розрахункових операцій банку для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Аналіз банківської діяльності : [підруч.] / [А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій та ін.]. – 2-ге вид, без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.
2. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : [навч. посіб.] / Т. Д. Косова – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.
3. Финансовый анализ деятельности коммерческого банка : [учебник] / Е. П. Жарковская. – 2-е изд., стер. – М. : Издательство «Омега – Л», 2011. – 325 с.

СЕКЦІЯ 7.
РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ,
ЄВРОПІ ТА СВІТІ

M. Okunska
3rd year student

Scientific adviser:

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor O. A. Yurchenko
University of Economics and Law “KROK”

HIGHER EDUCATION SYSTEM IN POLAND

Ukrainian and Polish education system are not identical. In Poland, you can go to college after the matriculation. Applicants go through the selection process, which mainly takes into account evaluation Abitur in the subjects that are directly needed for admission to the chosen specialty.

Polish universities are divided into public and private schools. Private educational institutions exist in the country since 1989. Both public and private universities, governed by the same standards, the organization of teaching and educational process. Depending on the specialization of the Polish schools are divided into technical, medical, social, economic, sports, business and other areas of higher education institutions.

The status of “higher” is assigned in the following schools: technical schools, colleges, institutes, academies and universities.

Educational institutions with the third and fourth levels of accreditation – are institutions (high schools), academies, conservatories and universities (both state and non-state).

Diplomas obtained at Polish universities, allow you to work in their specialty in the European Union member countries, the Ukraine, as well as in most countries of the world. These certificates do not need special recognition or notification.

Poland and the Bologna system. In 1999, Poland became a country party to the Bologna process, introducing a two-tier system of education, which requires a Bachelor’s and Master’s. Poland, like other

European countries, is actively implementing the Bologna norms and standards in science, education and technology.

Study takes place on the first level (bachelor), second level (Master), and there is a five-year training – solid, without division into the first and second levels (for example, the medical profession). The technical and polytechnic students are taught in the first level (engineer) and second level (Master Engineer).

Form of study. In the Polish education system, there are four forms of study: stationary, evening, extern, correspondence. The most common among the presented forms of education – the stationary and correspondence.

Students stationary (day) form of training must attend four to five days a week. As a rule, one day (usually Friday) is given to students for individual instruction.

For students correspondence expected to attend classes twice a month (Friday – Sunday).

Students who choose the evening form of training, attend their classes to 15.00, Monday to Friday.

The educational process is carried out in different forms: lectures, seminars, practical and laboratory classes. Lectures are often active form of training on their students not only passively listen to and record the material, which gives them a teacher, but it certainly complement, ask questions, participate in discussions, express their opinion – for this activity, they earn points. Evaluation of student knowledge takes place in practical classes and seminars. Twice a year passes exams. Student enrollment for the next semester occurs after successful completion of the session. If a student with good reason not passed the exam (or received “two”), then he has the right to pass it again during the next examination session.

Organization of the academic year. In Poland, the beginning of the school year has two dates (as well as elsewhere in Europe): 1 October (until 30 September there is the admission of students and enrollment documents for study); March 1 (26 February there is the admission of students and enrollment documents for study). For students, this means not one but two opportunities to start training at the university – in the fall or spring. The duration of the academic year is 10 months. The academic year of Polish students is divided into two semesters: the winter (October – February) and summer (March – June).

СЕКЦІЯ 7. РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ЄВРОПІ ТА СВІТІ

Educationally-qualifying levels of higher education, received in Poland:

- Bachelor (licencjat) – Training lasts from 3 to 3.5 years;
- Engineer (inzynier) – training period of 3 or 5 years (depending on the specifics of the chosen direction);
- Master (magister) – duration of 1.5–2 years of study;
- Master Engineer (magister-inzynier) - the duration of training is 5 years.

The price of education in universities. Tuition at public universities in Poland is much higher than in the private. This is due to the high fees from the beginning of receipt procedures and “patronage” of citizens (in fact they are taught free of charge). So, depending on the university and the special price for the year of training can vary in the range of 2–5 thousand euros.

Universities in Poland are working closely with the governments of the CIS countries, which leads to a large number of scholarships for foreigners. The scholarships can be allocated for various achievements in science and culture. They can cover all the training fully or partially. There is also a program to compensate for the price.

Advantages and disadvantages of education in Poland.

Advantages:

- low cost of training;
- admission is possible immediately after graduation;
- after university studies in Poland graduate can work in the country without obtaining additional authorization;
- the relative proximity of the country and its culture can quickly adapt;
- a large number of scholarships for students from the CIS.

Disadvantages:

- poor control of attendance, which may become a problem for the poor organized by the students;
- the absence of a fully free universities.

Наукове видання

**«Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту:
теорія, методологія, організація»**

**Збірник тез доповідей учасників XV Всеукраїнської студентської
наукової конференції**

**За достовірність фактів, дат, назв,
цитат тощо відповідають автори**

**Комп'ютерна верстка:
методист кафедри бухгалтерського обліку
Грищенко І. О.**

Підписано до друку 16.03.2017. Формат 60x84¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 18,25. Обл.-вид. арк. 18,66.
Тираж 120 прим. Зам. № 15.

ДП «Інформаційно-аналітичне агентство»
вул. Еспланадна 4–6, м. Київ, 01601, Україна
тел/факс 287-03-79, 289-77-62
E-mail: iaa@dstati.kiev.ua